

იოსებ სიბოშვილი

დამბიმეზული სული ანუ
ნამდვილი სასყ წითისფლისა

იოსებ სიბოშვილი

დამბიძებული სული ანუ
ნამდვილი სასყ წუთისსფფლისა

გამომცემლობა „მწიგნობარი“
თბილისი, 2015 წელი

„ყველა მეფე ბრძენია და ყველა ბავშვი შიშველი-ო“, ღიას, ჩვენ ყველანი ერთნაირები ვიბადებით – შიშველები, დედიშობილები. მერე ვიწყებთ ცხოვრების ლაბირინთებში გახლართვას, მაგრამ წასვლით კი სხვადასხვანაირად მივდივართ: ზოგი მდიდრულ ბაღდაჩინზე, ზოგი გაურანდავ კუბოში ჩასვენებული და ზოგიც მიწამიუყრელი და უცრემლო. რით დავიმსახურეთ ასეთი ღიღება თუ სასჯელი? ვის შეუძლია უპასუხოს კითხვას: სად გავუშვით ბედნიერების წამი, რა შეცდომის გამო ვისჯებით ასე უფლისგან, ან ვის უფრო მეტად უჭირს – მიწას თუ მიწამიუყრელ გვამებს? იქნებ მიწას, რომელიც ცოდვიანმა აღამიანებმა დაამძიმეს და მას კი ეთაკილება და ეძნელება შებილწულ კალთაში ახალი თაობების აღზრდა.

ძნელია ერთმნიშვნელოვნად უპასუხო ყველა ამ კითხვას. სწორედ ეს აწვალვით იოსებ სიბოშვილის ნაწარმოების გმირებსაც, რომლებმაც მრავალი ქართველი და ჭირ-ვარამი გამოიარეს. ცხოვრებამ ისინი ბევრჯერ გამოიყენა ბრმა იარაღად, ხან კი ნავსივით. უფრო ხშირად კი ბოროტებისთვის დასაგებ მახედ, მაგრამ ისინი სულიერად არ დაცემულან და ყველაზე უტყუარი გზა აირჩიეს – გზა უფლისა.

ავტორს საოცარი სიფრთხილითა და სიფაქიზით მიჰყავს თვით მკითხველიც იმ წმინდა ტაძრისკენ, რომელიც საბოლოოდ იხსნის ჩვენს სულებს და საუკუნო სასუფეველს დაუმკვიდრებს მათ.

რედაქტორი:

დამკაბალონებელი:

მხატვარი:

მანანა გორგიშვილი

თამარ ტყაბლაძე

ნინო მღებრიშვილი

ირიჟრაჟა. თბილისი ერთ, ჩვეულებრივ, გვიანდელი გაზაფხულის დილას ეგებებოდა. მიხეილის საძინებლის ფანჯრებს როგორც კი ნაცრისფერი გადაეკრა, საბჭოთა სპეცსამსახურებში მომუშავე შუახნის მამაკაცი უმალ სანოლზე წამოჯდა. მკაცრ რეჟიმს მიჩვეული და, ბედის ირონიით, ახლა უკვე სასჯელთა აღსრულების სამმართველოს გაუგებარი თანამდებობის თანამშრომელი, სამხედრო ინვალიდობის პენსიაზე გასული მიხეილ თორაძე, ჯერ კიდევ სამხედრო დისციპლინის მიხედვით ცხოვრობდა, რომლის შესახებაც აღარაფერი ახსოვდა და ყველა მოქმედებას გაუცნობიერებლად და ინსტინქტურად აკეთებდა. ყოფილ სამხედრო მოსამსახურეში ვილაცას სამშობლოს სიყვარული ისე ჩაენერგა, რომ მასში იგულისხმებოდა მხოლოდ საბჭოთა კავშირი, რომელიც აგერ უკვე რამდენიმე წელიწადია, მწყობრიდან გამოსულ საკისარივით, დაშლის პირას იყო მისული. პიროვნებაც, თავისი ცხოვრების წესით, ღმერთისგან მოშორებით, ამ სისტემასთან უნდა ყოფილიყო თანხვედრაში. თუმცა მიხეილს, ხანდახან, ვილაც უხილავის შიში და რიდი ჰქონდა, რასაც, სამწუხაროდ, ჩარჩოებში მოქცეული გონების გამო, ვერ აცნობიერებდა. ეს რობოტად ქცეული ადამიანი, ზოგჯერ ისეთ ჭეშმარიტებას იტყოდა ხოლმე, რომ ეჭვი შეგეპარებოდა, პროფესიონალი თვალთმაქცი ხომ არ არისო. ერთხელ შემთხვევით ბიბლიაში ამოიკითხა ესაია წინასწარმეტყველის სიტყვები: „ეს ხალხი ბაგით მადიდებს მხოლოდ, გულით კი შორს არის ჩემგან და გაზეპირებულ ანდერძად ექცათ ჩემდამი მოწინება“. მაშინვე წამოიძახა: „ეს ჩემზე და ჩემნაირებზეაო ნათქვამი“. მერე თვითონვე გაუკვირდა, ეს აზრი თავში საიდან მომივიდაო... ხელე-

ბი სისხლში ჰქონდა გასვრილი. ეს იმიტომ, რომ ყველა ბრძანებას პირნათლად ასრულებდა. დაბადებიდან, თანდაყოლილი ბუნებიდან გამომდინარე, კეთილი საქმეებიც ბევრი ჰქონდა გაკეთებული. ჯილდოს ჯილდოზე აძლევდნენ, თუმცა მისი სამსახურის სპეციფიკიდან გამომდინარე, არ ქვეყნდებოდა. არც თვითონ ახსოვდა. არც ის ახსოვდა, რომ ძველ სამსახურში, მისივე თანამშრომლების უმრავლესობამ არ იცოდა მისი ნამდვილი სახელი და გვარი, იცოდნენ მხოლოდ ის, რომ მას ერქვა ნომერი ჩვიდმეტი. აღარც მშობლები ჰყავდა ცოცხალი და ამ დედისერთა კაცმა ის ტოტიც მოჭრა, რომელზეც იჯდა. არც ცოლი ჰყავდა და არც შვილი.

კვირას, დილით, როგორც კი ეკლესიაში ზარს დარეკდნენ, თუ სამსახურში გამოძახება არ ჰქონდა, ტაძრისკენ მიიჩქაროდა, არ გეგონოთ, რომ რელიგიისაკენ სწაფვა მთავრდებოდა. ეს ხდებოდა ორი მიზეზის გამო. ერთი ის, რომ ტაძარი მისი სახლიდან ასიოდ ნაბიჯზე მდებარეობდა, ხოლო მეორე თვითონ თქვა: „მასხოვს, რუსეთში რომ ვცხოვრობდი და ეკლესიის ზარის ხმას გავიგებდი, მეშინოდა, თითქოს ვილაც მავალდებულებდა მივსულიყავი ტაძარში. სამინელ სიცივეს ვგრძნობდი და ამიტომაც გავურბოდი მღვდელსაც და ეკლესიასაც. თბილისში და საერთოდ საქართველოში ყველგან ისე რეკენ ზარს, რომ გული განსაკუთრებული სითბოთი გევესება და ისეთი გრძნობა გეუფლება, თითქოს ვილაც სითბოთი აღსავსე, ჰაეროვანი ადამიანი გიხმობს თავისთან, რათა მოგეფეროს და დაგამშვიდოს. ამიტომაც დავდივარ ქართულ ეკლესიაში“.

ეს დილაც არ იყო განსხვავებული წინამორბედებისაგან. მიხეილმა ყველა მოქმედება ზედმინევენით ზუსტად გაიმეორა. შეალო ტაძრის კარი. წირვის დაწყებამდე ნახევარი საათი იყო დარჩენილი და მრევლის თითო-ოროლა წევრი თუ მოძრაობდა ხატების წინ. ეკლესიის წინამძღვარი, დეკანოზი ანთიმოზი, ამბიონის წინ იდგა, წიგნი ეჭირა ხელში და მედავითნეს რომელიღაც საკითხავის შესახებ მიანიშნებდა. როგორც კი მიხეილი დაინახა, ელდანაკრავივით შევარდა საკურთხეველში. დეკანოზი ყოფილი საბჭოთა მილიციელი იყო და როგორც ჩანს, პროფესიული

ყნოსვით გრძნობდა, ვინ იყო თორაძე. თუმცა, პროფესიული ყნოსვა იქით იყოს, დეკანოზი სასყიდლით დადგენილი მღვდელი გახლდათ და ასეთი ამოუცნობი ადამიანებისაგან შორს იჭერდა თავს. როდესაც შეეკითხებოდნენ მრევლის წევრები:

-მამაო, სასუფევლის კარამდე ხომ ნამდვილად მიგვიყვანთ?

ანთიმოზი დაუფიქრებლად პასუხობდა:

-აბა რა ვიცი, მე თვითონ მივალ რო?

დეკანოზს, სასუფეველი კი არა, ის უფრო აინტერესებდა, ცოლ-შვილთან რა მიეტანა და როგორ ამოევისო სტომაქი.

თორაძეს გულზე არ ეხატებოდა დეკანოზი და „სათოფეზე“ არ ეკარებოდა მღვდელს, მივიდოდა წმიდა გიორგის ხატთან, პირჯვარს გადაინერდა, ეამბორებოდა და სწრაფად გადიოდა ტაძრიდან. პირჯვრის წერაც ისწავლა. ადრე ერთი თითით ინერდა, შემდეგ - ორით. ახლა კი გამართულად - სამი თითით.

მიხეილი ამჯერად დიდხანს შეჩერდა წმიდა გიორგის ხატთან. მივიდოდა, ეამბორებოდა, შემდეგ უკან დაიხევდა და მონყალე თვალეებით შესცქეროდა. ეს მოძრაობა რამდენჯერმე გაიმეორა. შემდეგ მწყობრში მდგარი ჯარისკაცისვით გასწორდა და იყვირა:

-მამაო ანთიმოზ!

კანკელის ფარდები შეიერხა, მაგრამ არავინ გამოსულა. „რა აყვირებს ამ შეჩვენებულს?“ - გაიკვირვა დეკანოზმა, - „ამდენხანს ისე დადიოდა ტაძარში ხმას არ იღებდა. ახლა რა ეშმაკი ეტაკა!“

მიხეილმა უფრო ხმამაღლა იყვირა:

-მამაო ანთიმოზ!

ამჯერად დეკანოზმა გამოიხედა საკურთხეველიდან და ვითომ დამშვიდებულმა უპასუხა:

-გისმენ, შვილო.

-ეს ხატი ცოტა დაბლა მიაკარი კედელს! - მკაცრი ხმით წარმოთქვა თორაძემ.

-რაიმე დაგიშავა, შვილო, ხატმა?- ცდილობდა მშვიდი ხმით საუბარს დეკანოზი,-ვაიმე!-ჩაიჩურჩულა თავისთვის მღვდელმა, -წმიდაო გიორგი, ახლა მაინც გადმომხედე. მეც და იმასაც. - თან თვალი გააპარა ხესავით ხატის წინ გაშეშებული მიხეილისაკენ.

თორაძე კი იდგა გაუნძრევლად. თითქოს სარი გადააყლაპესო. ისედაც ტანდაბალი, თითქოს უფრო დაპატარავებულიყო, განითლებულიყო, ხოლო მის სახეზე მგორავი ორი მუქი თვალი მრისხანებას აფრქვევდა.

ანთიმოზმა გაიფიქრა: „ახლავე თუ არ მივედი მასთან, შეიძლება საკურთხეველში შემომივარდეს“ და ფეხაკრეფით, თითქოს ვილაცას ეპარებო, დაიძრა მიხეილისკენ. დეკანოზის მიახლოებისას თორაძე არც კი განძრეულა, იდგა ასე კომუნისტების მიერ ჩამოსხმული ბიუსტივით და მიშტერებოდა წმიდა გიორგის ხატს.

- რით დაგეხმარო, შვილო ჩემო? - აკანკალებული ხმით წარმოთქვა დეკანოზმა, - რა გაგჭირვებია?

მიხეილმა თითქოს გამოიფხიზლათ თავი, რომელიც ისეთ შთაბეჭდილებას ტოვებდა თითქოს კისრის გარეშე იდო მხრებზე, შემოატრიალა და სახის გარეთ გადმოკარკლული თვალებით მიაშტერდა დეკანოზს. ამ უკანასკნელმა მზერა ვერ გაუსწორა, თითქოს ჯოჯოხეთიდან დროებით ამოსულ სახეს სატანისას, თავი ჩაღუნა და უხერხულობის დასაფარავად, ოლარის გასწორება დაიწყო. მიხეილმა, როგორც იქნა, გახსნა მორყეულპროტეზებიანი პირი და დეკანოზს სიტყვების დამარცვლით უთხრა:

-ეს ხატი ცოტა დაბლა მიაკარი!

-რატომ, შვილო?- სკოლის დირექტორის წინაშე დანაშაულში მხილებული, კლასში ჩარჩენილი მოსწავლესავით დაგრეხილმა მღვდელმა ჰკითხა მიხეილს.

-იმიტომ, რომ ვერ ვწვდები. რომ მივდივარ საკოცნელად, ყოველთვის გველეშაპს ვკოცნი. მე კი მინდა წმიდა გიორგის ფეხზე მაინც ვაკოცო.

-აა.....ი....უ... - დაიბნა დეკანოზი.

-იცო! შე წვერებიანო მილიციონერო - ხმას აუნია მიხეილმა, - მთელი ღამეები ეს მწვანე გველეშაპი მესიზმრება, თან ბუნდოვნად მახსოვს, რომ მასთან ბრძოლას შევალე ახალგაზრდობის წლები. შენ კი იძულებულს მხდი, რომ ყოველ მოსვლაზე მას ვაკოცო!

- მე, მე... - დაიბნა ანთიმოზი.

-შენ! ხო შენ! - წვერებით მოქაჩა თავისკენ მიხეილმა დეკანოზი, - შე, კუსონიკო!

სიტყვა დამთავრებული არ ჰქონდა, მიხეილმა დეკანოზის წვერი კიდევ ოდნავ მოქაჩა, მალევე გაუშვა ხელი და გაეცალა იქაურობას.

მილიციელყოფილმა დეკანოზმა ერთი კი წამოიკნავლა, მერე წვერზე ხელი ჩამოისვა, წელში გასწორდა, თვალები ოდნავ მოჭუტა და თავისთვის ჩაიბურღლუნა:

- ოჰ! ერთი მღვდელი არ ვიყო, როგორ შეგიკურთხებდი!... შენი დედაც!...

უზბეკეთის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის ჯიზაკის ოლქის ერთ-ერთ, ზაფხულის ხვატით გათანგულ უდაბნოს ბუნებრივად წარმოქმნილ ოაზისში, დაახლოებით ხუთი მეტრის სიმაღლის გალავანს იქით, იდგა საკმაოდ გრძელი ერთსართულიანი სახლი, კეთილმონყობილი ეზოთი, მანქანების გარაჟებით და ვერტმფრენის ასაფრენ - დასაფრენი მოედნით. ეზოში მუდმივად მოძრაობდნენ ტანდაბალი კორეელები, ეტყობოდათ, რომ წარმოადგენდნენ მომსახურე პერსონალს. ვეებერთელა რკინის ალაცაფის კართან შეიარაღებული დაცვა ტრიალებდა, აშკარად ჩანდა, რომ ეს არ იყო ჩვეულებრივი საცხოვრებელი სახლი. სახლიდან ტანდაბალი და მკაცრი გამომეტყველების კაცი გამოვიდა. აუჩქარებელი ნაბიჯით გაეშურა გალავანთან ახლოს მონყობილ ჩარდახისკენ, ფეხსაცმელები გაიძრო, ჩარდახის ქვეშ გაშლილ ძვირფას ხალიჩაზე ფეხმორთხმით დაჯდა და საჩვენებელი თითით დაცვის ბიჭებიდან, ვილაც ახმახი, კბილებამდე შეიარაღებული, დაკუნთული ახალგაზრდა კაცი მოიხმო. გოლიათი მოწინებით წარდგა მეტრანახევრის სიმაღლის კორეელის წინაშე და ხმადაბლა წარმოთქვა:

-გისმენთ, კიმ ნიკალაევიჩ!

-საშა! - მიკნავლებული ხმით დაიწყო საუბარი კიმ ნიკოლაევიჩმა,- მზად ხართ!? „ტავარი“ ალბათ ერთ საათში აქ იქნება.

-დიახ! კიმ ნიკოლაევიჩ, ბიჭები სრულ მზადყოფნაში არიან.

-თქვენ დღეს კიდევ ერთი დავალება გექნებათ შესასრულებელი. მაგის თაობაზე დაზმირ ფარსადანოვიჩი დაგელაპარაკებათ.

-ეგ ვინ არის, ბოს! - იკითხა საშამ.

-აი, დიდი ბოსი სწორედ ეგ არის, ისმაილოვ დაზმირ ფარსადანოვიჩი, - თქვა კიმ ნიკოლაევიჩმა და მოსამსახურის მიერ მოწოდებული ჩაი მოსვა,- იცოდეთ, არაფერი შეგეშალოთ, თორემ იმან ჩემსავით პატიება არ იცის.

-გასაგებია კიმ ნიკოლაევიჩ, შეიძლება ნავიდე?

კიმმა თანხმობის ნიშნად თავი დაიქნია და ჩაის სმა განაგრძო.

საბჭოთა კავშირში, ეგრეთ ნოდებული, უძრაობის წლები იდგა. ავღანეთში კი სისხლისმღვრელ ბრძოლებს ბევრი ახალგაზრდა ეწირებოდა. ვის სჭირდებოდა ეს ომი? ავღანელები საკუთარ მინა-წყალს იცავდნენ. კომუნისტებს რა უნდოდათ ავღანეთში? რომ ვთქვათ, ქვეყნის დაპყრობა სურდათ და საზღვრების გაფართოება - შეცდომას დაეუშვებთ, რადგან საბჭოეთი თავის ტერიტორიას და ხალხს ვერ უვლიდა და დამშეული ავღანეთი რაში სჭირდებოდა? შორიდან ეს ყველაფერი პოლიტიკურ თამაშს ჰგავდა, რომელიც ზესახელმწიფოებს შორის მიმდინარეობდა. ხოლო თუ კარგად ჩავუღრმავდებოდით ამ საკითხს, დავინახავდით, რომ ავღანეთიდან დაჩქარებული ტემპით, სხვადასხვა გზებით, ხდებოდა ნარკოტიკების გადმოტვირთვა საბჭოთა კავშირში. ერთ-ერთი ნარკოგზა ავღანეთიდან კიმ ნიკოლაევიჩის სახლამდე მიდიოდა, საიდანაც საქონელი შემდეგ სხვადასხვა მიმართულებით გაჰქონდათ. ყველა გზას თავისი პატრონი ჰყავდა, რომელთა საქმიანობის შედეგი ბოლოს მოსკოვში, მთავრობის ზედა ემელონებში იყრიდა თავს. საქმიანობას, რა თქმა უნდა, კურირებდა უშიშროების სამსახური, რომელსაც ყველა რგოლში თავისი თანამშრომელი ჰყავდა დასაქმებული. კიმ ნიკოლაევიჩის სახლისკენ მიმავალ ნარკოგზას ხელმძღვანელობდა ყველა საქმეში „გაცვეთილი“ დაზმირ ისმაილოვი, ხოლო ვერტმფრენის „პილოტი“ გახლდათ ჩვენთვის

უკვე კარგად ნაცნობი, უშიშროების თანამშრომელი, მიხეილ თორაძე, მისი დამხმარე კი, ავლანელებთან საქმის წარმოებაში, გაურკვეველი წარმოშობის, მუდმივად მოძრავი, თითქმის ყველა ენაზე მოლაპარაკე, ვინმე ხი ტაშტიკულაროვიჩი ისრაელიანი, რომელსაც მხოლოდ სახელით მიმართავდნენ, უბრალოდ ხი. ხოლო მიხეილ თორაძეს სახელით და გვარით არავინ იცნობდა. ის იყო ნომერი ჩვიდმეტი.

ეს ჯგუფი უკვე ხუთი თვე იყო, რაც ინტენსიურად მუშაობდა ნარკოტიკების გადაზიდვაზე. დარჩენილი ჰქონდათ უკანასკნელი რეისი და მერე ჯგუფი უნდა შეცვლილიყო. ასეთი იყო ზევიდან დაწესებული განრიგი.

-ნომერო ჩვიდმეტო! - დაიყვირა ნარკოტიკებში ჩამჯდარმა ისრაელიანმა, - ერთ საათში ადგილზე ვიქნებით.

-შენც ახალი თქვი რამე! მერე რა, რომ ვიქნებით? - გასძახა მიხეილმა ხის.

-მერე ის, რომ მგონი, ვამთავრებთ ამ საქმეს და ბაზაზე დავბრუნდებით.

-მაგას რა სჯობია, ცოტას დავისვენებთ, ამათ დედაც... - დაიყვირა მიხეილმა და პირდაპირ სალონში გადააფურთხა. - დავილაღე.

ვერტმფრენმა ნელ-ნელა დაშვება დაიწყო და უდაბნოს სიცხემაც იმატა. ისინი უახლოვდებოდნენ კარგად ნაცნობ დანიშნულების ადგილს.

„კარგია, მოვშორდები აქაურობას, ეს რა უბედურებაა“, - ფიქრობდა მიხეილი - „ეს რა ქვეყანაში ვცხოვრობთ, ერთხელ დაიბადო დედამიწაზე და ისიც საბჭოთა კავშირში, ფუ! იბი...ტ“

ამასობაში გამოჩნდა კიმ ნიკალაევიჩის რეზიდენცია და მიხეილმა ჩვეული ოსტატობით დასვა ვერტმფრენი. მას ჰქონდა მიცემული შესაბამისი ინსტრუქცია. ყოველთვის ჩამოდიოდა ვერტმფრენიდან, კონტაქტი აკრძალული ჰქონდა ყველასთან. შედიოდა სახლიდან მოშორებით მდგარ პატარა ოთახში, იქ მას ასადილებდნენ, შემდეგ უნდა დაესვენა იქვე და შესაბამისი ბრძანების შემდეგ ვერტმფრენით ბრუნდებოდა დანიშნულების ადგილას. მიხეილმა ეს მრავალჯერ განვლილი პროცედურა კიდევ ერთხელ შეასრულა და დაღლილ-დაქანცულს მალევე ჩაეძინა.

კიმ ნიკოლაევიჩმა საშა თავისთან იხმო და უთხრა:

-დაზმირ ფარსადანოვიჩი კაბინეტში გველოდება. მიდი, ხის უთხარი, რომ „ტავარი“ დროზე გაანაწილოს და სანამ ჩვენ ბოსთან საუბარს მოვრჩებით, არც ერთი მანქანა აღარ იყოს აქ.

საშამ დავალება, როგორც ყოველთვის, პირნათლად შეასრულა და დაზმირ ფარსადანოვიჩის კაბინეტისაკენ კიმ ნიკოლაევიჩთან ერთად წავიდა.

დაზმირ ფარსადანოვიჩი ძველი თაობის ტიპური წარმომადგენელი გახლდათ. გამხდარი, მელოტი, დაბლა დაწეული უღვაშებით და წელში ოდნავ მოხრილი. სახელი კი ჰქონდა „დიდებული“. ამ სახელს საბჭოთა კავშირში ყველა რესპუბლიკაში შეხვდებოდით. ის იყო აბრევიატურა მონოდებისა „და ზდრავსტვეტი მირ“. როგორც ჩანს სიგარეტს სიგარეტზე ეწოდა და მარჯვენა ხელის საჩვენებელი და შუა თითი, დიდი ხნის გაჭრილი კომპიკით ჰქონდა გაყვითლებული. მაგიდაზე სიგარეტის ნამწვავებით სავსე საფერფლე ედგა და ჩაით ნახევრად სავსე ჭიქა. კიშ და საშას შესვლისთანავე მიაპყრო უძილობისგან დასიებული თვალები და იქვე მდგარ სავარძლებისკენ მიუთითა.

საშა ჩაჯდა სავარძელში. კიმ ნიკოლაევიჩმა კი, რომელიც სკამზე ჯდომას მიჩვეული არ იყო, იქვე იატაკზე დაფენილ ხალიჩაზე მოიკალათა და ფრიადოსანი მოსწავლესავით ღიმილიანი სახით ფარსადანოვიჩს მიაპყრო მზერა.

-დღეს ეს ჯგუფი ამთავრებს ცვლას, - დაიწყო ხრინწიანი ხმით საუბარი დაზმირმა.

-ვიცით, დაზმირ ფარსადანოვიჩ. - თქვა კიმმა.

-ის თუ იცით, რა უნდა გააკეთოთ?

-არა. - თითქმის საშამ და კიმმა ერთდროულად წარმოთქვეს ეს სიტყვა.

-თქვენ ამ საქმეში დამწყებნი ხართ და ამიტომ კარგად მომისმინეთ, - თქვა დაზმირმა და სიგარეტს მოუკიდა, - ეს ახალი ობიექტია. თქვენთვის ესენი გადამტანების პირველი ჯგუფია, ამიტომ მეტი ყურადღება გმართებთ.

-რა უნდა გავაკეთოთ, დაზმირ ფარსადანოვიჩ? - იკითხა საშამ და ფეხზე წამოდგა.

-დაჯექი, დაჯექი. შენი სახელი საშა ხომ? - ჰკითხა ბრძანების მოლოდინში გარინდულ ოფიცერს დაზმირმა. ამ უკანასკნელმა, რომელიც თავისი საქციელით მანქურთის შთაბეჭდილებას უფრო ტოვებდა, ვიდრე სამხედრო პირის, თანხმობის ნიშნად თავი დახარა, - ჰოდა, საშა, დღეს თქვენ განსაკუთრებული დავალება გაქვთ.

-მზად ვართ, დაზმირ ფარსადანოვიჩი! - შესძახა მანქურთმა საშამ.

-ყუმბარმტყორცნი უნდა გქონდეთ, ხომ? - საქმიანად დაინყო საუბარი ფარსადანოვიჩმა.

-რა თქმა უნდა ბოლო მოდელი.

-მისი მსროლელი თუ არის პროფესიონალი?

-რა თქმა უნდა. პროფესიონალზე მეტიც.

-მაშ ასე, - თქვა ფარსადანოვიჩმა და სიგარეტი გააბოლა, - რამდენიმე წუთში ნომერი ჩვიდმეტი და ხი უნდა აფრინდნენ და დაბრუნდნენ ბაზაზე, რომელიც აქედან ორასსამოცდაათ კილომეტრშია. სახლის გალავანს როგორც გასცდებიან, ყუმბარმტყორცნის მეშვეობით უნდა ჩამოაგდოთ, ცოცხალი არავინ უნდა გადარჩეს, ხოლო ვერტმფრენი უნდა გააქროთ. შემდეგში ის გამოცხადდება, როგორც ავღანეთში დაკარგულად. გასაგებია!?

-შესრულებული იქნება, უფროსო, - ღიმილნარევი სიმკაცრით წარმოთქვა საშამ, - შეიძლება წავიდეთ?

-ნადი, მაგრამ იცოდე, - წარმოთქვა ფარსადანოვიჩმა და თვალეებში შეხედა საშას, -თუ რამე შეგეშალათ, თქვენ გაქრებით.

-არ ინერვიულო, ბოს, - უთხრა საშამ, - ყველაფერი კარგად იქნება.

-ვნახოთ! მე სანერვიულო არაფერი მაქვს, ეს თქვენი პრობლემაა. - თქვა ფარსადანოვიჩმა, სიგარეტი ჩააქრო საფერფლეში, ადგა და ფანჯრიდან გახედა ვერტმფრენს, რომლის გარშემოც მიხეილი, იგივე ნომერი ჩვიდმეტი, ფუსფუსებდა და ტრანსპორტის მზადყოფნას ამოწმებდა.

მიხეილ თორაძე ეკლესიიდან პირდაპირ სახლში წავიდა. ჭიშკრამდე თითქმის სირბილით მივიდა, გამოალო კარი და როგორც კი ეზოში შედგა ფეხი, შეჩერდა, მიმოიხედა. ეზოს გასწვრივ მდებარე გაზონებში, მარჯვნივ და მარცხნივ, ყვავილების მწკრივი ნელ-ნელა იფოთლებოდა, ზოგიერთი მათგანი უკვე ყვაოდა. ირგვლივ საამო სურნელი იფრქვეოდა. მიხეილი იქვე მდგომ სკამზე ჩამოჯდა და ფიქრებს მისცა თავი.

„... არ მომკლა! არ მომკლა! არ მომკლა! ... მოკალი! მოკალი! მოკალი! ... არ მოკლა! ... მოკალი! ... აჰა! მოვკალი! ...“ ერთი და იგივე სიტყვები გაისმოდა მის გონებაში, რომელიც ოპერაციის შემდეგ თითქმის განახევრებულიყო. თავის ქალა ნაწილობრივ შევსებული ჰქონდა პლასტმასით, რაც მის მყისიერ გაღიზიანებას იწვევდა. მის გონებაში ხშირად ამოტივტივდებოდა ხოლმე წარსულის განვლილი ეპიზოდები, რამაც მთლიანად დაამახინჯა მიხეილის სული, რომლის გამოსწორება ადამიანის ხელით შეუძლებელი იყო და ამიტომაც მიაკითხა მიხეილმა ეკლესიას. თუმცა ჯერჯერობით იქაც ვერ პოვა შეება. იჯდა თორაძე თავის ხელით გაკეთებულ ყვავილნარში და ერთადერთი რამ, რასაც იგი სიმშვიდისკენ მიჰყავდა, იყო ყვავილები, რომელთაც, როგორც არ უნდა გასაკვირი იყოს, ადამიანთა სახელები ერქვა.

-ლადო. როგორ ხარ? - თავისთვის ჩაილაპარაკა მიხეილმა და სკამის გვერდით ახლად გაფურჩქნულ თეთრ ვარდს ხელი გადაუსვა, თითქოს პატარა ბავშვს ეფერებო, - რას იზამ ანი, ველარაფერს, შენ ხომ პირველი მსხვერპლი იყავი ჩემი, - შემდეგ თორაძე გასწორდა, ცისკენ აიხედა, მიაშტერდა მოკრიალებულ ლურჯ სივრცეს და აცრემლდებულმა, ტკივილნარევი ხმით ამოიკივლა, - ღმერთო, მაპატიე! დაეცა მუხლებზე და განაგრძო ქვითინი.

ყვავილნარში, ოთხზე მოსიარულე თორაძეს, ცრემლები ღაპაღუპით მოსდიოდა, ხოლო გაზაფხულის მზით გამთბარი მიწა ზღაპრული გველშაპივით შთანთქავდა ადამიანის ცოდვებით გამოწვეულ სინანულის შედეგს. სველდებოდა ადამიანის

ცოდვებით დამძიმებული და ადამიანთა მოდგმის მასაზრდოებელი დედამიწა, უკვე მერამდენედ, ამას კაცობრიობის ისტორიაში სათვალავი არ ჰქონდა. იმედდაკარგული ადამიანი მხოლოდ უკანასკნელ წამს ხვდებოდა, თავისივე ამპარტავნებით დამძიმებული გონებისა და სხეულის არარაობას. ამ დროს მის ერთადერთ ხსნას წარმოადგენდა ის უხილავი, ყოვლის შემძლე უფალი, რომელსაც იგი მიიჩნევდა არქაული ეპოქიდან თანამედროვე ცხოვრებაში შემორჩენილ და კაცობრიობის ისტორიის განუყოფელ ნაწილად, რომლისაც არ სჯეროდა, მაგრამ სხვის დასანახავად და გასაგონად, საკუთარი ხიბლის მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად, ხანდახან გაიხსენებდა.

-სულ სამოცდათერთმეტნი ხართ, თქვე უბედურებო! - ქვითინებდა მიხეილი და მიწის მტვრით გათხუპნული, მარჯვენა ხელისგულით იწმენდა თვალებს, - ღმერთო, ეს სამინელი საქმე რაღა მე მარგუნე წილად. ამ ცოდვას ხომ შენდობა არ უწერია. ბარემ მომკალი და გაათავე. ჩემთვის რა მნიშვნელობა აქვს, სად დავიტანჯები, აქ თუ იქ.

მიხეილ თორაძემ, იგივე ნომერმა ჩვიდმეტმა, ჩვეულებისამებრ, საფუძვლიანად შეამოწმა ვერტმფრენი, სამხედრო ფორმა გაისწორა და იქვე, რამდენიმე მეტრში მდგარ ისრაელიანს გასძახა:

-ხი! მე მზად ვარ, წავედით!

-ჰო! ცოტაც მაცალე და მოვდივარ.- ნაილულულა სახლის კედელთან ჩაცუცქულმა, ნარკოტიკით გაბრუებულმა ხიმ. მერე ძლივს წამოდგა. გარშემო მყოფთ ხელის აწევით დაემშვიდობა, თორაძის დახმარებით ძლივს ავიდა ვერტმფრენში და მისთვის განკუთვნილ სავარძელში ჩაესვენა.

მიხეილმა უსაფრთხოების ღვედით მიამაგრა სავარძელზე ტაშტიკულაროვიჩი. იცოდა მისი ხასიათი. ჰაერში აფრენის დროს ახსენდებოდა ხის აღმოსავლური ნირვანა და ნარკო-

ტიკით გაჟღერებული ცდილობდა გამქრალიყო და მარადისობას შეერთებოდა.. ამიტომ მიხეილი მას საგულდაგულოდ აბამდა ხოლმე სავარძელში.

-ნუ, პაეხალი! - წამოიძახა ვერტმფრენის საჭესთან მოკალათებულმა თორაძემ და აამუშავა საჰაერო მანქანა.

მიხეილი შესანიშნავი პილოტი იყო. ძალიან რთული რეისები ჰქონდა შესრულებული. სიმამაცისა და ზუსტი მანევრირების წყალობით, იგი ბევრი საბრძოლო სიტუაციიდან გამოსულა გამარჯვებული და ბევრი ადამიანიც გამოსტაცა სიკვდილს ხელიდან. ერთხელ დათვალა კიდეც. აღმოჩნდა, რომ ავღანეთის ომში სამოცდათერთმეტი ადამიანი ჰყავდა გადარჩენილი. თავისთვის ხუმრობდა ხოლმე: „ჩემი სამსახურებრივი სახელი - ჩვიდმეტი შემოვატრიალე“. რამდენჯერმე მტრის ზურგშიც იყო გადასული და მოენეები ჰყავდა მოტაცებული. შესაბამისად, სამხედრო წოდებები და მედალ-ორდენებიც ენიჭებოდა.

აი, ახლაც ჩვეული სიდინჯით და სიზუსტით ააფრინა ვერტმფრენი, გარკვეული სიმაღლით ასცდა ოაზისის გალავანს, შემოატრიალა საფრენი აპარატი სადისლოკაციო ბაზის მიმართულებით და გაფრინდა. რამდენიმე ათეული მეტრით რომ გასცდა გალავანს, სპეციალურად შენიღბული საფარიდან, იქუხა ყუმბარმტყორცნმა და რამდენიმე წამში, თორაძის ვერტმფრენს ჭურვი მარჯვენა მხარეს მოხვდა. სამას ტრაზახის მიუხედავად, მისმა „პროფესიონალებმა“ სროლის დროს სრული სიზუსტე ვერ გამოიჩინეს. ამიტომ ვერტმფრენი ნაწილობრივ დაზიანდა, თუმცა მართვა არ დაუკარგავს. თორაძე მიხვდა, რაშიც იყო საქმე. თავისდაუნებურად წამოიძახა: „ლიკვიდაცია! ოჰ, თქვენი....!“. თავისი თავის სრული მობილიზება მოახდინა, დაზიანებული ვერტმფრენით, ყუმბარების აცილების მიზნით, მანევრირება დაიწყო ცაში, რამაც გაამართლა და მეორედ ნასროლი ჭურვი საერთოდ ასცდა საფრენ აპარატს.. ამასობაში მიხეილმა ბაზას რაციით შეატყობინა, რომ შეექმნა საგანგებო მდგომარეობა და მოითხოვა დახმარება. სავარძელზე მიბმულ ხის მხოლოდ ახლა გამოელვია, თუმცა ვერ ხვდებოდა, რა ხდებოდა მის ირგვლივ. მიხეილმა შენიშნა მისი მოძრაობა და დაუყვირა:

-არ გაინძრე! გააკეთე ის, რასაც გიბრძანებ!

ნირვანამონყურებული ტაშტიკულაროვიჩი ოფიცრის მკაცრი ხმით ნათქვამ ბრძანებას უმაღ დაემორჩილა, თან, თავისთვის, რაღაცას ლულლულეზდა.

ვერტმფრენისთვის მიყენებულმა დარტყმამ მაინც იმოქმედა მის მუშაობაზე და საფრენმა აპარატმა მართვა დაკარგა. მიხეილის ყველა მცდელობა, მანქანა დამორჩილებინა, უშედეგოდ დამთავრდა. საჭირო იყო სასწრაფოდ ფრენის სიმაღლის შემცირება, რაც თორაძემ დაიწყო კიდეც, მაგრამ აქაც სირთულეები შეიქმნა. მანქანა თითქოს ჰაერის კედლებს აწყდებოდა. თორაძე ხედავდა, რომ კატასტროფა გარდაუვალი იყო. საპარაშუტე სიმაღლე არ ჰქონდა, ვერტმფრენი მიწაზე დასანარცხებლად და ასფეთქებლად იყო განწირული.

-ხი! ღვედი შეიხსენი და გადასახტომად მოემზადე!

ისრაელიანი აფორიაქდა. როგორც ჩანს, შიშმა ნირვანა დაავინყა. სასწრაფოდ შეიხსნა ღვედი და მიხეილის გვერდით ჩაიციუცქა. ვერტმფრენმა ვარდნის სისწრაფეს მოუმატა.

-მომყევი! - იყვირა თორაძემ, ხელი მოკიდა ხის და ორივე გადაეშვა ვერტმფრენიდან.

მანქანამ კიდეც რამდენიმე ათეული მეტრით აიფრინა, დაენარცხა ზაფხულის სიციხით გათანგულ უდაბნოს მიწაზე და ცეცხლის ალში გაეხვია...

-ლადო!...ლადო!... რატომ გამიკეთე ეს!? რას მერჩოდი!? - მოთქვამდა უკვე მიწაზე პირქვედაცემული თორაძე და რაც ძალი ჰქონდა ხელის გულელებს ურტყამდა მიწას.

სასონარკვეთილს და თითქმის გონებადაკარგულ მიხეილს შემოესმა რაღაც ხმა, რომელიც თითქოს შორიდან მოჰქონდა ნიავს. თავი ასწია, თეთრ ვარდს შეხედა. ვარდი ნაზად ირხეოდა, თუმცა ნიავი არსაიდან ქროდა. ხმაც, რაღაც იდუმალეზით მოცული სამყაროდან ისმოდა.

-გახსოვს ავლანეთი? - გაისმა ხმა. თითქოს ვარდი ლაპარაკობდა, - ვალოდია პეტროვი, შენ რომ გადაარჩინე, გახსოვს?

-კი, როგორ არა, მგონი მახსენდება, რალაც მაგდაგვარი, ღმერთო, გამახსენე, - ამოიოხრა მინაზე დაგდებულმა მიხეილმა, - არა, არ ვიცი. რა ბრძოლა, რომელი ომი?

-შენ ის ცოცხალ-მკვდარი გამოათრიე ბრძოლის ველიდან. ბიჭებმა დაგიცვეს სროლით და შეძელი ვერტფრენამდე მიყვანა. სხვა დაჭრილებთან ერთად გადმოაფრინე ბაზაზე. შენ და ვალოდია ბრძოლის დროს დამეგობრდით. შენი მეომრული ვალი იყო მისი გადარჩენა. ბაზაზე, სანიტარულ ნაწილში, როცა აზრზე მოვიდა რა მოგთხოვა გახსოვს? - თქვა ვარდმა.

-არ მახსოვს. - მოკლედ მოჭრა თორაძემ.

-შენ ყოველთვის გქონდა დამამშვიდებელი მცენარეული ჩაი, ზოგი გვირილის, ზოგი მოცხარის, ზოგი ვარდის ... გახსოვს? - არ ისვენებდა ვარდი.

-მგონი, რალაც გამახსენდა, მხოლოდ ბუნდოვნად, - თქვა მიხეილმა, წამოიწია, დაჯდა მინაზე და ამღვრეული თვალებით შეხედა თეთრ ვარდს, - მერე?

-რალაც დამამშვიდებელი მინდა, იქნებ გქონდესო, გეხვეწებოდა ვალოდია. შენ მაშინ ვარდის ჩაი გაუკეთე და დააღვეინე. დიდი მადლობელი დაგრჩა პეტროვი.

თორაძეს ბავშვობიდან უყვარდა ყვავილები, მათი მოვლა, წიგნებში ჩადება. ხშირად ახმოებდა და მის ნაყენს თვითონაც სვამდა და სხვებსაც უმასპინძლებოდა. ეს ჩვეულება სამხედრო სამსახურშიც არ დაივიწყა და მუდამ თან დაჰქონდა პატარა პაკეტებში შეფუთული სხვადასხვა გამხმარი, დაფშვნილი და ცხელ წყალში ჩასაყრელად გამზადებული მცენარეები.

-ვალოდიას ვარდის ჩაი დავაღვეინე? ლადომ სიკვდილის წინ თეთრი ვარდი გამომიგზავნა ... რა არის ეს, ღმერთო? - აღმოხდა მიხეილს და თეთრი ვარდის წინ დაემხო. დრომ, როგორც კინოფილმების კადრებმა, ისე გაირბინა მის თვალწინ. სადღაც, ქვიშიან უდაბნოში მოხვდა. ხალხი ტრიალებდა მის გარშემო. ვერაზინ იცნო. უცებ ხმა შემოესმა. ვილაცამ დაიძახა:

-აბა! დროზე გააგრძელეთ!

მიხეილმა მიმოიხედა. უკაცრიელ უდაბნოში ოაზისთან იდგნენ. ყველას ხელში ნიჩბები ეკავა და ოაზისთან, რალაც შენობამდე არხს ქრიდნენ.

-რა არის ეს? - იკითხა თორაძემ.

-ეს ჩვენი საცხოვრებელი სახლია და აქედან წყალი უნდა გავიყვანოთ ამ არხით. - უპასუხა ვილაც კაცმა.

კადრი შეიცვალა და ხედავს, მარტო ნავიდა სამუშაოდ. დაინყო არხის ამოჭრა. უცებ მის ფეხქვეშ მინა იძრა და წყალმა ამოხეთქა. გახარებულმა ჯიბიდან რაციის მაგვარი, პულტის მსგავსი რამ ამოიღო, დაურეკა თავისიანებს და ახარა:

-ნითელ ქვიშასთან რომ მივედი, წყალმა ამოხეთქა, თან რა სუფთაა იცით, და ბევრი.

-ბიჭო! - უპასუხა უცნობმა ხმამ, - არ იცი, ნითელი ქვიშიდან ამოხეთქილი წყალი არ დაილევა!

-ეე! როგორ არ დაილევა!? - გაეცინა თორაძეს და გააგრძელა არხის გათხრა.

უცებ ქვიშის გროვის იქით ირმის რქები დაინახა. გახარებულმა შესძახა:

-აგერ, ირემიც კი მოვიდა წყალთან!

-რა ირემი!? შენ ხომ არ გარეკე, ტო!?

უცებ, ირემს რქები დაუპატარავდა. უკანა ორ ფეხზე დადგა და ჰაერში აიწია. მიხეილი კი აგრძელებს პულტის მსგავს მოწყობილობაში საუბარს:

-ირემი დაფრინავს. აგერ, შემოტრიალდა. ცოტა დაპატარავდა და დამრგვალდა, განითლდა ... ჩემსკენ მოდის ... თანდათან ნითლდება და საშინელი შესახედავი ხდება ... ნიჩბი გამაგდებიან ხელიდან ... სადაც არის დამეტაკება!

-ჯვარი გადასახე, შე სულელო! - გაისმა მკაცრი ხმა პულტის მსგავს მოწყობილობაში.

-რა ჯვარი! ჯვარი არა ისა!... - იკვილა მიხეილმა, უკან დაიხია, შეშინებულმა და დამფრთხალმა ძლივს მოახერხა ჯვრის გადასახვა ... და უცებ, გაურკვეველი წარმოშობის ნითელი არსება, გისოსებში მოექცა. გადაიქცა ხუთქიმიან ვარსკვლავად, ამობრუნდა, ვარსკვლავის წვერით დაესო გისოსებს მიღმა და ნაიქცა.

მიხეილ თორაძემ თვალები გაახილა. მის წინ თეთრხალათიანი ახალგაზრდა გოგონა იდგა, რომელმაც კედელზე დამონტაჟებულ ლილას დააჭირა თითი და რამდენიმე წამში თორაძის გარშემო მედიცინის მუშაკთა მთელი არმია გაჩნდა.

-რა ხდება? - შეეკითხა ასაკოვანი, თეთრხალათიანი მამაკაცი ახალგაზრდა გოგონას.

-ექიმო, ნომერმა ჩვიდმეტმა რამდენიმე წამის წინ თვალები გაახილა. - სწრაფად უპასუხა ახალგაზრდა ქალბატონმა.

ექიმმა, რომელსაც ეტყობოდა, რომ მაღალჩინოსანი იყო, წარბშეკრულმა გადახედა სამედიცინო პერსონალს და ბრძანება გასცა:

-დააკვირდით, არ მოცილდეთ, ყურადღება არ მოადუნოთ, ყველაფერი დააფიქსირეთ და მომახსენეთ.

-არის! იგორ პეტროვიჩ! - ერთხმად უპასუხეს თეთრხალათიანებმა.

თორაძემ ყველაფერი გაიგონა. მიხვდა, რომ ჰოსპიტალში იყო, მაგრამ რა უნდოდა აქ, ვერ ხვდებოდა. ნელ-ნელა გაარჩია ექიმთა სახეები. არავის იცნობდა. რალაცის თქმა უნდოდა, მაგრამ ვერ ლაპარაკობდა, მხოლოდ ტუჩებს ამოძრავებდა.

-თავს ძალა არ დაატანოთ! - სამხედრო პირის ტონალობით წარმოთქვა ახალგაზრდა გოგონამ, რომელიც, როგორც მიხეილმა ივარაუდა, ექთანი უნდა ყოფილიყო. ხოლო მისი სამხედრო-მბრძანებლური ტონი მიანიშნებდა, რომ თორაძე იმყოფებოდა სამხედრო ჰოსპიტალში.

საბჭოთა კავშირის უშიშროების კომიტეტის ჰოსპიტალი მდებარეობდა ქალაქ ლენინგრადში, სადაც კომიტეტის ნებართვის გარეშე, ვერავინ შევიდოდა. მკაცრად იყო დაცული კონსპირაციის წესები და ყველა ინფორმაცია, სიტყვიერი თუ წერილობითი, გასაიდუმლოებული იყო.

მთავარი ექიმის კაბინეტში, სამოქალაქო ტანსაცმელში ჩაცმული შუა ხნის მამაკაცი შემოვიდა, ხელი ჩამოართვა ექიმს და უთხრა:

-ამხანაგო გენერალო! იგორ პეტროვიჩ! მე მოსკოვიდან გახლავართ გენერალ-ლეიტენანტი ტუმანოვი. ჩემს შესახებ ალბათ უკვე მოგახსენეს.

-დიახ, ამხანაგო გენერალ-ლეიტენანტო, ინფორმირებული ვარ თქვენი ვიზიტის შესახებ. მხოლოდ საქმე რას ეხება, ეს არ უთქვამთ. - უპასუხა იგორ პეტროვიჩმა.

-რა თქმა უნდა, ჩვენი სამსახურის სპეციფიკიდან გამომდინარე, ინფორმაციას პირადად მოგანვდით.

-გისმენთ, ამხანაგო გენერალ-ლეიტენანტო.

-მაშ ასე, - დაიწყო ტუმანოვმა, - მოგეხსენებათ, ჩვენი ჯარები დასახმარებლად დისლოცირებულნი არიან ავღანეთში. ერთ-ერთი საბრძოლო ოპერაციიდან ჩვენმა ვერტმფრენმა, რომელსაც მართავდა ამჟამად თქვენი ჰოსპიტალის პაციენტი ნომერი ჩვიდმეტი, საზღვარზე გადმოიყვანა დაჭრილები. მათი საზღვრისპირა ჰოსპიტალში დაბინავების შემდეგ ვერტმფრენი ბრუნდებოდა ბაზაზე, მაგრამ ადრე ნასროლი ჭურვისგან დაზიანებულმა ტექნიკურმა უნესრიგობამ იჩინა თავი და ვერტმფრენი ჩამოვარდა ჩვენს ტერიტორიაზე. ვერავინ წარმოიდგენდა, რომ იმ უკაცრიელ უდაბნოში გადაადგილდებოდა ადგილობრივი მოსახლეობის გარკვეული ნაწილი, დაახლოებით ორმოცი-ორმოცდაათი ადამიანი, რომლებიც კატასტროფას ჩვენს მაშველ ნაწილზე ადრე შეესწრნენ და პილოტს პირველი დახმარებაც აღმოუჩინეს, ხოლო პილოტის თანაშემწე ადგილზე გარდაიცვალა. როგორც წესია, ასეთი პაციენტები მკურნალობის და რეაბილიტაციის კურსს გადიან თქვენს კლინიკაში, - აქ ტუმანოვმა პაუზა გააკეთა, წამოდგა, ექიმის კაბინეტში გაიარ-გამოიარა, შემდეგ მაგიდის მისადგმელის კიდეს დაეყრდნო, თვალებში შეხედა იგორ პეტროვიჩს და გააგრძელა,- ჩვენთვის ცნობილია, რომ ნომერ ჩვიდმეტს დაზიანებული აქვს თავის ქალა და ჩაუტარდა ძალიან რთული ოპერაცია.

-დიახ, ეს ასეა,- დაეთანხმა იგორ პეტროვიჩი, - ავადმყოფი უგონო, კომატოზურ მდგომარეობაში, ხელოვნური სუნთქვის აპარატზე მყოფი, მოყვანილი იქნა ჩვენს კლინიკაში, სასწრაფო ოპერაციისათვის, მას, ტრავმის შედეგად, აღენიშნებოდა

მარცხენა საფეთქლის ძვლის მრავალფრაგმენტოვანი კომპრესიული მოტეხილობები და მწვავე სუბდურული ჰემატომა, - აქ იგორ პეტროვიჩმა საუბარი შეწყვიტა, სათვალე მოირგო, მაგიდაზე მიმოფანტულ რამდენიმე ფურცელს ჩახედა და განაგრძო, - ოპერაციის დროს, ექიმების მიერ, მთლიანად იქნა ამოღებული მოტეხილი ძვლის ფრაგმენტები და სუბდურულად ჩაქცეული სისხლი.

-კი, მაგრამ თავში დარჩა რაიმე? - იკითხა ცინიკურად და სალდაფონური გამომეტყველებით ტუმანოვმა. თუმცა, მალევე დაუბრუნდა სანყის მდგომარეობას და ანიშნა იგორ პეტროვიჩს გაეგრძელებინა თხრობა, მიუხედავად იმისა, რომ სამედიცინო ტერმინოლოგიის არაფერი გაეგებოდა.

-დიახ, ამხანაგო გენერალ-ლეიტენანტო, - განაგრძო იგორ პეტროვიჩმა, - თქვენ წარმოიდგინეთ, მოხდა სასწაული, ძვლის ფრაგმენტების და სუბდურულად ჩაქცეული სისხლის ამოღების შედეგად ტვინი გაიშალა და დაიწყო პულსაცია. მძიმე ოპერაციის ბოლოს, არსებული საფეთქლის ძვლის დეფექტი ჩანაცვლებული იქნა პროტავრილის პლასტიკით. ამდენად, მთლიანად იქნა აღდგენილი თავის ქალის ძვლოვანი საფარი.

-თქვენ როგორ ფიქრობთ, ამხანაგო გენერალო, მას მეხსიერება შეუნარჩუნდება თუ არა?

-ამხანაგო გენერალ-ლეიტენანტო, - გაელიმა იგორ პეტროვიჩს, - ასე ახლოს და გარშემო სიარული არ არის საჭირო, პირდაპირ მითხარით, ჩვენ ხომ ერთ საქმეს ვემსახურებით.

-მოკლედ, სიტუაცია ასეთია, - თქვა ტუმანოვმა და იგორ პეტროვიჩს თვალი თვალში გაუყარა, - ხელმძღვანელობის დავალებით, თქვენ, ნომერ ჩვიდმეტს უნდა ჩაუტაროთ გამოკვლევა. თუ მას ახსოვს თავისი საბრძოლო მოღვაწეობა, უნდა მოხდეს მისი ლიკვიდაცია, ხოლო თუ არ ახსოვს, ასე ვთქვათ, გამოაჯანმრთელოთ და გადმოგვცეთ ჩვენ.

ეს თქვა ტუმანოვმა, საქალაქიდან ამოიღო რაღაც დოკუმენტი, ხელმოსაწერად გადასცა ექიმს და თან უთხრა:

-აქ ყველაფერი წერია, რაც მე გესაუბრეთ. თუ თანახმა ხართ, ხელი მოაწერეთ.

იგორ პეტროვიჩმა ხელი მოაწერა დოკუმენტს, ისე რომ არც წაუკითხავს, წამოდგა, გასწორდა, როგორც ეს სამხედრო პირებს სჩვევიათ და ხალისიანად და ხმამაღლა წარმოთქვა:

-ვემსახურები საბჭოთა კავშირს!

დოკუმენტი ტუმანოვს გადასცა და ხელი ჩამოართვა.

-კეთილი. კარგად ბრძანდებოდეთ. - დაემშვიდობა ექიმს ტუმანოვი და კაბინეტიდან გავიდა.

სამხედრო ჰოსპიტალის მთავარმა ექიმმა, იგორ პეტროვიჩმა, უმაღლესი გამოიძახა თორაძის პალატის ექიმი და ექთანი გოგონა.

-ამხანაგო კლიმოვ! - შემოსვლისთანავე შესძახა იგორ პეტროვიჩმა.

პალატის ექიმი კლიმოვი საბჭოთა ოფიცრის წესისამებრ გაიფხვიდა და არანაკლები ხმით უპასუხა:

-გისმენთ, ამხანაგო გენერალო!

-როგორ გრძნობს თავს პაციენტი ნომერი ჩვიდმეტი?

-ამხანაგო გენერალო, - უკვე, როგორც ექიმმა, ისე დაიწყო საუბარი კლიმოვმა, - თქვენი ბრძანებით, რამდენიმე დღეა, ვაკვირდებით პაციენტს. იგი გონზე მოვიდა, გახდა კონტაქტურიც, თუმცა ლაპარაკი უჭირს. თავდაპირველად არ გვჯეროდა, მაგრამ შემდეგ, დაკვირვების შედეგად, დავადგინეთ, რომ ნომერ ჩვიდმეტს აღენიშნება ამნეზია. არ ახსოვს თუ სად, როდის და რა დაემართა, თუ შეემთხვა. იხსენებს მხოლოდ ბავშვობის წლებს და ხანდახან გაუცნობიერებლად იცინის.

-დიახ, - ამოთქვა იგორ პეტროვიჩმა, შემდეგ კლიმოვს თვალი თვალში გაუყარა და ჰკითხა, - როგორ ფიქრობ, ხომ არ თვალთმაქცობს?

-არა მგონია, ამხანაგო გენერალო. - მხრები აიჩეჩა კლიმოვმა.

-არა! - იყვირა იგორ პეტროვიჩმა, - ასეთი პასუხი არ მანყობს. ჩვენ ნამდვილად უნდა დავრწმუნდეთ, რომ მას არაფერი ახსოვს, - შემდეგ კაბინეტში გაიარ-გამოიარა და თავისთვის ჩაილაპარაკა, - ისე, ჯობდა მომკვდარიყო, პრობლემას არ შექმნიდა, - შემდეგ მიტრიალდა კლიმოვისა და ექთანი გოგონასაკენ და უბრძანა, - ერთი კვირის ვადას გაძლევთ, დააკვირდით და მომახსენეთ

კონკრეტულად ხო ან არა. პასუხისმგებლობას თქვენ გაკისრებთ. ახლა კი თავისუფლები ხართ.

როდესაც კლიმოვი და ექთანი გოგონა კაბინეტიდან გავიდნენ, იგორ პეტროვიჩი ნელ-ნელა ჩაეშვა სავარძელში, იდაყვებით დაეყრდნო მაგიდას, თავი ხელის მტევნებში მოაქცია და ფიქრებს მიეცა: „მანქურთი, ჰო, მანქურთი უნდა გამოვიყვანო!? რომელი საუკუნეა!? გახსოვს, იგორ, რა ამბავი დააღწიეს ჩინგიზ აიტმატოვს, რომანი რომ დაწერა მანქურთებზე. მოიცა, რა ერქვა? მდაა.....ჰო! გამახსენდა „და დღე იყო უფრო გრძელი ნუთისოფლისა.“ მაშინ რომანში მწერალმა მოახდინა თურქმანულ ტომებში გავრცელებული მითის პოპულარიზაცია, რომელიც მანქურთებს უკავშირდება. მანქურთი იდეალური მონაა, რომელსაც ყველაფერი დავიწყებული აქვს, საკუთარი წარსული, ენა, ისტორია, დედ-მამის ვინაობაც კი. იგი საკუთარი ბატონის გოშია ძაღლია და მხოლოდ მის ბრძანებებს ასრულებს. ისე, აიტმატოვს დიდი ოსტატობით აქვს აღწერილი მანქურთად ქცევის მტკივნეული და არაადამიანური პროცესი, რომლის მსხვერპლი ძირითადად ტყვეები ხდებოდნენ. მომავალ მანქურთს თავს პარსავდნენ და თავზე ახლადდაკლული აქლემის ცხელ ტყავს აცმევდნენ, რომელიც თანდათან გაციების შედეგად თავზე ეკრობოდა. ხელებს უბამდნენ ისე, რომ თავს ვერ მიწვდომოდა და ასე უშვებდნენ სტეპში. მზე როდესაც დააჭერდა, აქლემის ტყავი იკუმშებოდა, ამასთან ეს ტყავი ხელს უშლიდა თმის ამოსვლას, ხდებოდა თმის შიგნით ჩაბრუნება და ეს ყველაფერი საშინლად მტკივნეული გახლდათ. თუკი ტყვე ამ პროცესს ცოცხალი გადაურჩებოდა, შედეგად მას არაფერი ახსოვდა და ეს გადაჯიშებული არსება საკუთარი ბატონის იდეალური მსახური ხდებოდა. ახლა მანქურთობის პროცესი, თანამედროვე მედიცინის დახმარებით, გაიოლდა, მდაა... საინტერესოა ჩვენს მანქურთს რაში გამოიყენებენ?“

მიხეილ თორაძე კი იწვა ლენინგრადის სამხედრო ჰოსპიტალის პალატის ვიწრო სანოლზე, მიშტერებოდა ჭერს და დავინროვებულ თვალეებში თითქოს შორეული წარსულიდან გადმოსროლილი ღიმილი ჩადგომოდა.

მიხეილ თორაძემ როგორც იქნა თავი დააღწია საშინელ ხილვას. თავი ასწია, ერთიანად მიწის მტკვერში ამოგანგლული თეთრ ვარდს მიშტერებოდა და ვერ გაეგო სად იყო, ან ავლანეთი რატომ უხსენეს, ან ის უდაბნოში წყლის გაყვანა რა იყო, ან წითელი ირემი, ხუთქიმიანი ვარსკვლავი... ეს თეთრი ვარდი?...

-არა, - დაიწყო თავისთვის ბუტბუტი მიხეილმა, - ეს თეთრი ვარდი ვიცი, ეს ლადოა, ლადო, უფრო სწორად ლადოს გამოგზავნილია. ის დრო რა მწარედ მახსოვს. ჩემი პირველი ნათლობა იყო კაცის მოკვლის საქმეში. მითხრეს, აი ეს, ნახევრად ბნელი დერეფანი უნდა გაიარო. შემდეგ შენს წინ გამოუშვებენ ადამიანს, რომლის ზურგს და განსაკუთრებით კეფას კარგად დაინახავ. ის სულ ახლოს იქნება, თითქმის მიბჯენით განახორციელებ გასროლას და შენი საქმე აქ დამთავრდებაო. სროლა კი ვიცოდი კარგი, მხოლოდ არ ვიცი ვინ მასწავლა. კაცის მოკვლაში ხელფასს მაძლევდნენ, მეც ვკლავდი, ალბათ მოსაკლავი იყო და იმიტომ. მაგრამ ამ ყვავილებს მათ სახელზე რომ ვრგავდი, ეს, ლადო, შენი ბრალია.“

მიხეილი ფეხზე წამოდგა. ჩამოიბერტყა ტანსაცმლიდან მტვერი, თეთრ ვარდს ახლა ზევიდან დახედდა და განაგრძო ხმამალლა ბუტბუტი:

-შენი სახელი მე არ ვიცოდი, ან რად მინდოდა, რომ მცოდნოდა, შენ ჩემთვის იყავი სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულება, ისეთივე, როგორც სხვა სამსახურებია. შენი სახელი მაშინ გავიგე, როცა „კანფი“ გრიშამ ქოთანში გახარებული ეს ვარდი მომიტანა, თან დააყოლა: „ლადომ დამიბარა, ეს იმას გადაეცი, ვინც მე მომკლავსო. ამ ვარდს საკანში ვუვლიდი, რომ ჩემი სიკვდილის შემდეგ მას გაეგრძელებინა სიცოცხლე და აჰა! ლადო ხომ დახვრიტეს, ახლა ამ ვარდს მოუარეო“. აი, მაშინ წამოგიღე და ჩემს ბაღში მიგიჩინე ბინა. აქ ყვავილს ან ხეს რა უნდოდა. ერთიანად გავერანებული იყო და შენ ჩაუყარე საფუძველი ამ ბაღის სილამაზეს. მერე, როგორც მითხრეს, თეთრი ვარდი სისპეტაკისა და გულწრფელობის სიმბოლო ყოფილა. ხოლო მას შემდეგ,

როდესაც ახალ ადამიანს დავხვრეტდი, მის სახელზე ყვავილს ყყიდულობდი და ამ ბალში ვრგავდი. სულ სამოცდათეთრმეტი ყვავილია დარგული და ყველას დახვრეტილის სახელი ჰქვია. თქვენთან ლაპარაკი მიყვარს, რა ვქნა?

დილით, იგორ პეტროვიჩი, ჩვეულებისამებრ შევიდა კაბინეტში. სამუშაო მაგიდასთან მისულიც არ იყო, რომ კლიმოვი და მედდა შემოვიდნენ ოთახში და სამხედრო საღმით მიმართეს.

-ჯანმრთელობას გისურვებთ! - უპასუხა იგორ პეტროვიჩმა და თან დააყოლა, - რა ხდება, ამ დილაადრიან!? ავრორამ ხომ არ გაისროლა მეორედ!?

კლიმოვს ესიამოვნა უფროსის ხუმრობა, გაუღიმა და შინაურულად წარმოთქვა:

-იგორ პეტროვიჩი, ავრორასი რა მოგახსენოთ, მაგრამ ნომერ ჩვიდმეტის დიაგნოზი სრულყოფილია.

-რას გულისხმობ სრულყოფილებაში, კლიმოვ!?

-აბსოლუტური ამნეზია, საერთოდ არაფერი ახსოვს, არც ომიდან და არც სამოქალაქო ცხოვრებიდან.

-დარწმუნებული ხარ? - ჩაეკითხა იგორ პეტროვიჩი.

-სრულიად.

-ტესტების ჩატარება გააგრძელეთ! - ბრძანება გასცა იგორ პეტროვიჩმა, - ამ საქმეში აბსოლუტური დარწმუნებაა საჭირო.

- მე ვფიქრობ, აღარ არის საჭირო, იგორ პეტროვიჩი. - თითქოს ნაწყენი კაცის კილოთი წარმოთქვა კლიმოვმა.

-შენ რას ფიქრობ, კლიმოვ, ნაკლებად საინტერესოა ჩემთვის! - მთელი სიმკაცრით წარმოთქვა იგორ პეტროვიჩმა, მერე მუშტი დაჰკრა მაგიდას და იყვირა, - პასუხისმგებელი ამ საქმეზე მე ვარ! მიხედეთ, რაც დაგავალეთ!

-არის! - წამოიძახა კლიმოვმა და მედდასთან ერთად გაიძურნა იგორ პეტროვიჩის კაბინეტიდან.

იგორ პეტროვიჩმა ხელში აღებული ავტოკალამი მოისროლა კარის მიმართულებით და სალდაფონურად შეიგინა, რასაც ამოაყოლა მთელი შხამი და ბოღმა.

ერთი კვირის მანძილზე კლიმოვი, თავისი ექიმებით, ოცდაათხსაათიან რეჟიმში აკვირდებოდა მიხეილ თორაძის ჯანმრთელობის მდგომარეობას. პაციენტი ფიზიკურად უკვე კარგად გამოიყურებოდა და მედპერსონალთან კონტაქტი აშკარად გააუმჯობესა. თუმცა, მისი თვალეები ერთ რამეს მიანიშნებდა ადამიანს. იგი იყურებოდა ბავშვური გულუბრყვილობით და ამ ქვეყანაზე რა ხდებოდა, ვერ აცნობიერებდა. მას უკვე მიმართავდნენ არა როგორც აგენტ ნომერ ჩვიდმეტს, არამედ თავისი სახელით და გვარით, რომელიც პაციენტმა თვითონაც კარგად დაიმახსოვრა.

-მიხეილ! - მიმართა კლიმოვმა, - ახლა ნახვალ მეზობელ პალატაში და ბალიშს გამოიტან!

თორაძეს არავითარი რეაქცია არ გამოუვლენია გაცემულ ბრძანებაზე, მაშინვე გავიდა გარეთ და რამდენიმე წამში ორი ბალიშით დაბრუნდა, დადგა კლიმოვის წინ და დამატებით დავალების მოლოდინში გაფართოებული თვალეებით დაუნყო მას ცქერა.

-ახლა, ეგ ბალიშები მედდას მიეცი და შენ კიდევ დაისვენე. - უთხრა კლიმოვმა.

მიხეილმა ბალიშები გადასცა მედდას და თვითონ კი თავის სანოლზე ჩამოჯდა.

კლიმოვმა იგორ პეტროვიჩთან ერთად კვლავ მრავალჯერ ჩაატარა ექსპერიმენტები ნომერ ჩვიდმეტზე. ბოლოს, ორივენი დარწმუნდნენ, რომ მათი ერთობლივი მუშაობის შედეგად მიხეილ თორაძისგან შესანიშნავი მანქურთი გამოვიდა. იგორ პეტროვიჩმა, თავის მხრივ, შედეგი უპატაკა მოსკოვში გენერალ-ლეიტენანტ ტუმანოვს. ამ უკანასკნელმა, სპეცსამსახურების მეშვეობით, თორაძე თბილისში გაამგზავრა. იგი დაასახლეს ორთაჭალაში, ეზოიან სახლში და უთხრეს, რომ სახელმწიფომ იზრუნა მისთვის საცხოვრებელის შეძენაზე. წინასწარ შედგენილი ყალბი ავტობიოგრაფია დაუდეს წინ და გამოაცხადეს სამხ-

ედრო სამსახურში მანევრების დროს დაინვალიდებულ სამხედრო მოსამსახურედ, დაუნიშნეს ინვალიდობის პენსია, ხოლო სამუშაოდ გააგზავნეს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სასჯელთა აღსრულების სამმართველოს საგამოძიებო იზოლატორში. თავდაცვის სამინისტრომ კი, იმ ადამიანებს, ვინც თორაძე ვერტიმფრენის ჩამოვარდნის დროს სიცოცხლეს გადაარჩინა, მრავალჯერადი მათი მომართვის პასუხად აცნობეს, რომ მათ მიერ გადარჩენილი მფრინავი საბჭოთა მედიკოსებმა დიდი ძალისხმევის შედეგად გამოაჯანმრთელეს და იგი ახლა დამსახურებულ პენსიაზეა და კვლავ აგრძელებს სამსახურს სამშობლოს საკეთილდღეოდ. წერილს სურათებიც დაურთეს და ამით მოსახლეობის მზარდი ცნობისმოყვარეობა დააკმაყოფილეს. საქმე ჩამოინერა. თორაძეს არაფერი ახსოვდა. მისი გადამრჩენი ადამიანები კმაყოფილნი იყვნენ თავისი გმირული საქციელის გამო, ხოლო საბჭოთა მედიცინამ კიდევ ერთხელ დაამტკიცა, რომ ის თავისი ქვეყნის მოქალაქეებზე „ზრუნავს“. აი, რატომ არ უნდოდათ, რომ მიხეილ თორაძე მოეკლათ. ამით, როგორც იტყვიან, „ორი კურდღელი ერთად დაიჭირეს.“

თორაძეს ადაპტაცია არ გასჭირვებია. სამშობლოს მადლობას უხდოდა ასეთი დაფასებისათვის. ერთი ვერ გაეგო მხოლოდ, სახლი, სადაც ცხოვრობდა თითქოს ნაცნობი იყო მისთვის, მაგრამ ვერ გაეგო, რატომ. არავინ ეკონტაქტებოდა, მილიციას კი მეზობლები წინასწარ ჰყავდა გაფრთხილებული, მასთან კონტაქტში არ შესულიყვნენ. აი, ასე აენყო ერთ დროს საუკეთესო მეზობლად, მფრინავ მიხეილ თორაძის ცხოვრება - სახლი - სამსახური, სამსახური - სახლი. სხვა დანარჩენი მისთვის უცხო და არასასურველი იყო.

- კარგად მუშაობენ ჩვენი ორგანოები, - ესაუბრებოდა იზოლატორის უფროსი შოთა კრანაშვილი თავის მოადგილეს, გიგი სულანჯიას, - აი, მომზადებული კადრი, რაც გინდა დაავალე „კნოპკით“ ირთვება.

-ასეა, ისიდოროვიჩი, - გაელიმა გიგის, - აბა, კაცის მოკვლა ნორმალურ ქუჩაზე მყოფ ადამიანს როგორ შეუძლია. თან მერე ნავა და სადღაც წამოაყრანტალებს, ციხეზე კაცის მკვლეელი ვარო. ამიტომაა საჭირო ასეთი კაცები ჩვენთან.

-ჰოდა, აგერ შენ ბრძანება, - გაეცინა შოთას, - ხვალ გაუზომე სიცხე იმ ვარდების გამხარებელ ლადოს და მიეცი პირველი დავალება თორაძეს. ვნახოთ აბა, როგორ შეასრულებს.

მიხეილს იარაღის გამოყენება არ დავინწყებია. საერთოდ ტექნიკური საქმეები ყველაფერი ახსოვდა. რამდენჯერმე სას-როლეტზეც წაიყვანეს. ყველა დისტანციიდან ტყვიას ათიან-ში სვამდა. თუმცა იმ საქმისთვის, რისთვისაც მის გამოყენებას აპირებდნენ, არ სჭირდებოდა დიდი სნაიპერობა. იქ საჭირო იყო ცივი სისხლი და გადაბრუნებული ტვინი, რაც მას საკმარისზე მეტი ჰქონდა.

ახლაც, თორაძე იჯდა თავის სამსახურებრივ ოთახში, პისტო-ლეტი ჰქონდა დაშლილი და წმენდდა. ამ დროს სულანჯია შევიდა ოთახში. მიხეილი ფეხზე წამოდგა და, როგორც მიჩვეული იყო, ბრძანებას დაელოდა. გიგიმ ხელით ანიშნა, დაჯექიო. მერე თვითონაც მიუჯდა გვერდით და უთხრა:

-ხვალ დავალება გექნება შესასრულებელი. იარაღი ხომ გაქვს მწყობრში?

-დიახ, ამხანაგო გიგი. მე მზად ვარ.

მეორე დღეს სულანჯიამ მიხეილი თავისთან იხმო.

-ახლა ჩაგიყვანენ შენ დაბლა და გეტყვიან, რაც უნდა გააკეთო. - მოკლედ მოჭრა გიგიმ.

თორაძე დააყენეს ნახევრადგანათებულ დერეფანში. აზრზე ვერ მოვიდა, როგორ აღმოჩნდა მის წინ ზურგით მდგომი ადამიანი. მიხეილმა ჩახმასხ ხელი გამოკრა და.... ამით დაამთავრა იმ დღეს თავისი სამსახური....

მიხეილმა წითელ ვარდთან დაიჩოქა. მარჯვენა ხელის მტევანი შუბლთან მიიტანა და ხრინწიანი ხმით დაინყო საუბარი:

-მიშა! შე უბედურო! ეს ვარდი შენს სახელზე დავრგე. თანაც ნითელი, რადგან ის მგზნებარე სიყვარულს გამოხატავს და საკუთარ სიტბოს გამოსცემს. რა ძალა გედგა, შე უბედურო, ცოლი საყვარელთან ერთად ლოგინში რომ მოკალი. ისინი ისეთ ცოდვას ჩადიდნენ, რომ ისედაც მკვდრები იყვნენ. შენ რატომ გაიუბედურე თავი?

უცებ ნითელი ვარდი აშრიალდა და თითქოს შორიდან, მაგრამ მკაფიოდ გაისმა გულდანყვეტილი ადამიანის ხმა:

-მიყვარდა, მიხეილ, ძალიან მიყვარდა ჩემი ცოლი და აფექტის მდგომარეობაში მე მინდოდა სიკვდილი და ჩემდა უნებურად მას ვესროლე, თუმცა ტყვია მის საყვარელს მოხვდა. შეჰკივლა ტყვია და სიკვდილდანდობილმა ქალმა, მაგრამ მე ინსტინქტით თუ ჯანდაბით, სასხლეთს გამოვკარი თითი და მხოლოდ ის მახსოვს, სისხლმა როგორ შეღება საძინებლის კედელი. ძალიან მიყვარდა ჩემი ცოლი, გონება რომ არ დამეკარგა, თავის მოკვლას ვაპირებდი. თუმცა ბედნიერი ვარ, რომ ეს საქმე შენ გააკეთე.

-რალა მაინც და მაინც მე! - ამოიოხრა მიხეილმა.

-აღბათ იმიტომ, ჩემო მიხეილ, რომ სხვა შენსავით, ამ ვარდის სახით, ძეგლს არ დამიდგამდა. მე შენ არ გადანაშაულებ. მე ხომ თავის მოკვლას ვაპირებდი, მაგრამ ღმერთმა არ გამწირა და გამთიშა. ხომ იცი, თვითმკვლელი, ისევე როგორც მკვლელი, პირდაპირ ჯოჯოხეთში მიდის. შენ ცოტათი მაინც შეამსუბუქე ჩემი ყოფა, რომ თვითმკვლელობის ცოდვისგან მიხსენი.

უცებ, მახლობლად შრიალის ხმა გაისმა. მიხეილმა მარცხნივ გაიხედა, ვარდისფერი ვარდი ფოთლებს არხევდა, თითქოს რალაცის თქმა უნდოდა და ამისთვის ნებართვას ითხოვდა. მიხეილი წამოდგა, ვარდისფერი ვარდისკენ გაემართა, ახლოს მივიდა, დაყნოსა და სისხლს შეჩვეულმა მისმა სხეულმა, სისხლის სუნი ადვილადვე იგრძნო.

-რაო, ნოდარ? რა გჭირს? - შეეკითხა მიხეილი.

-ბოლმა რომ მომანწვება ხოლმე, სისხლის სუნად ვყარვარ. ჩემი თავი მეზიზღება. მიშას, როგორც საკუთარი ცოლის მკვლელს თუ ეკუთვნოდა დახვრეტა, მე რას მერჩოდნენ. მაგათი უაზრო საქციელის გამო, არც ჯოჯოხეთში მიღებენ და არც სამოთხე-

ში. დავყიალობ ასე ზევით და ქვევით და რა მომელის, არ ვიცი.
- მოთქვამდა ვარდისფერი ვარდი.

-ძალიან დიდი რაოდენობით ქრთამის აღება დაგიმტკიცეს, ჩემო ნოდარ, და ხომ იცი, ამ ქვეყნის კანონმდებლობით, ეს სიკვდილით ისჯება.

-მერე, ის ფული მარტო მე ხომ არ მიმქონდა სახლში? ეს ხომ იცოდნენ? - გამწარდა ვარდი.

მიხეილს ცრემლი წამოუვიდა თვალიდან, დაიჩოქა ვარდის წინ და განაგრძო საუბარი:

-ადრე ებრაელებს ასეთი რიტუალი ჰქონიათ. ცხვრის ფარიდან გამოარჩევდნენ ერთ ვაცს, დაამაგრებდნენ მასზედ თავისი ცოდვებით სავსე რაღაც სიმბოლოებს და უშვებდნენ უდაბნოში, სადაც მას აუცილებლად ნადირი შექამდა. ასეთი განტევების ვაცით, ურიები ვითომ ცოდვებს ინანიებდნენ. ასე რომ, ცოდვილი ადამიანები ყოველთვის განტევების ვაცს ეძებენ. ამ შემთხვევაში ასეთი შენ გამოდექი, ჩემო ნოდარ. შეგხედეს, რომ მშრომელი კაცი იყავი, კარგი მშენებელი, წესიერი ოჯახის პატრონი და შემოუშვეს შენთან ეშმაკების ხროვა, გაგანანილებინეს ბინები და იქიდან აღებული ქრთამით ბევრმა ცხოვრება აიწყო, შენ კი ჩემი ნასროლი ტყვიის მსხვერპლი გახდი.

-შენ რა შუაში ხარ, მიხეილ, - ამოიოხრა ვარდისფერმა ვარდმა, - შენ კანონით დადგენილი დავალება შეასრულე. მარტო ეგ მითხარი შენ, ეს ვარდისფერი ვარდი რატომ მომიძღვენი?

-ქრთამის აღებამდე, ჩემო ნოდარ, შენ წესიერი კაცი იყავი, - უპასუხა მიხეილმა, - და ვინაიდან ვარდისფერი ვარდი ელეგანტურობის, შრომის სიმბოლოა, გამოხატავს მადლიერებას და სიმპათიას, ის შენ გეკუთვნოდა. ქრთამი კი შეცდომა იყო, მაგრამ არა - სასიკვდილო. რას იზამ ასეთ ქვეყანაში ვცხოვრობთ.

-ჰოდა, იმიტომაც ვძარცვავდი ამ ქვეყანას! - გაისმა ფოთლე-ბაშრიანობის ყვითელი ვარდის ბუჩქიდან.

-ვაჰ, ალიკ! შენა ხარ? შე უბედურო, - ამოიოხრა მიხეილმა და მუხლებზე ხოხვით მისკენ გასწია, - რა ძალა გედგა, უკვე კარგად იყავი და მაინც არ მოეშვი მაგ საქმეს.

-რას იზამ, მიშაჯან, - ამოიგმინა ყვითელმა ვარდმა, - თქვენ, ქართველები არ ამობთ ჩვეულება რჯულზე მტკიცეა თუ უმტკიცესიაო, ჰოდა, მეცა მტკიცეს დახვრეტა. ისე, როგორი მსუბუქი ხელი გქონია, მიშაჯან, ვაბში ვერაფერი გავიგე. ტკაც! და ვსოო.

-ჰოდა, რომ მიაღეჭი ამ იუველირნი მაღაზიებს საძარცვა-ვად და ერთი მეორეზე მიყოლებით ტეხავდი, არ იცოდი, რომ ბოლოს დაგიჭერდნენ. გაჩერებულიყავი, ანტიკვარების მოპარვა-გასაღებით, შენ უკვე იმდენი ფული გქონდა ნაშოვნი, ეს აღარ გჭირდებოდა და ამიტომაც გაგაბეს, ძმაო.

-მიშაჯან, - ცრემლნარევი ხმით დაიწყო საუბარი ალიკამ, - მე ერთი სომეხი კაცი ვარ - ალექსანდრე ადამიანი. ვიდიშ, ქართულად როგორ კარგად ჟღერს ჩემი გვარი. მაგათ რომ ნამუსი ჰქონოდათ, მარტო გვარის გამო არ უნდა დავეხვრიტე. რა ვქნა, ძმაო, ბრილიანტმა კარგი ფული იცის და მეც ძალიან შემეყვარდა, არჩევაც კარგი ვიცოდი. ნეტა ძმაკაცების არჩევა მცოდნოდა ეგრე კარგად. შამამასაღეს, როგორც ფალშივი ბრილიანტები და დედაც მეტირა. ახლა მე მიწის ქვეშ ვაგდივარ, ეგენი კიდე მიწის ზევით გულაობენ ჩემი ფულებითა. მიშაჯან, შენი მაგარი მადლობელი ვარ, რომ მიწის ზევით ცოტათი მაინც დამრგე ამ ყვითელი ვარდით, თორე აქ სუ ტომნი კომნატაში ვზივარ და ვიხრჩები, ტო.

-უნდა გაუძლო, ალიკ, რას იზამ. - შეაშველა სიტყვა მიხეილმა. მე ხომ იცი თქვენზე ყველაზე ვლოცულობ. იქნებ ღმერთმა გადმოგვხედოს.

-მეც ეგრე ვარ, ჯიგარო. სულ ჩემ ასტვაცს ვეხვეწები, გამამიყვანე აქედან, მერე პატივისცემა ჩემზე იყოს-მეთქი, მაგრამ აქ „ვზიატკები“ და ეგეთი რამეები არ უყვართ, - აქ მცირე პაუზა გააკეთა ალიკამ, მერე ისევ აშრიალდა ვარდი და განაგრძო, - მიშაჯან, სულ მინდოდა ერთი რამე მეკითხა შენთვის და აი, ეხლა უნდა გკითხო, მაინც და მაინც ეს ყვითელი ვარდი რატომ შემირჩიე ამ ზანგივით შავ სომეხს, რა ჩინელი ვარ, ტო?

-ყვითელი ვარდი ენერგიის სიმბოლოა და ზუსტად ასახავს შენს განვლილ ცხოვრებას, ჩემო ალიკ. ადამიანები ვერ ვაცნობიერებთ ჩვენი ცხოვრების მთავარ კანონს, რომ ჩვენი ბედი ღმერ-

თის, ხოლო არჩევანი კი, ჩვენს ხელშია. შენი ენერგია სასიკეთო საქმეებისთვის რომ გამოგეყენებინა, ახლა ჩვენ გლოვის წუთები არ გვექნებოდა.

-ეგ ყველაფერი ხომ იმ სისტემის ბრალია, სადაც ჩვენ ვცხოვრობთ, - აშრიალდა ნარინჯისფერი ვარდი. მისი ბოლმანარევი ხმა შემზარავად ისმოდა მიხეილის მტილში, - არ მეთანხმებით? ამ ძირმომპალმა კომუნისტურმა წყობილებამ, სანამ თავისი ფესვების სიღამპლის სუნი ზედაპირზე არ ამოიტანა, მანამ ვერ გაიგეთ, რომ ის ხალხს სიკეთეს არასდროს მოუტანდა?

-რა ვქნათ, საშა? - უპასუხა ცრემლმორეულმა თორაძემ, - აგერ გამოხვედი მაგათ წინააღმდეგ და რაც მიიღე კარგად იცი. ბევრს ჰქონია მათთან ბრძოლის სურვილი. მაგრამ თუ ღმერთი არ დაგიდგა გვერდში, ვერაფერს გახდები. ეკლესიაში მისვლის შემდეგ გავიგე, რომ ერთ-ერთ ქართველ ბერს, რომელსაც, თუ არ ვცდები, გაბრიელი რქმევია სახელად, სამოციან წლებში, საპირველმანისო დემონსტრაციაზე, ლენინის სურათი დაუნვავეს. ბერი გიჟად გამოაცხადეს, ფსიქიატრიულშიც ტანჯეს, მაგრამ ვერაფერი დააკლეს, რადგან ღმერთი ედგა გვერდით.

-ღმერთის ძალა სიკვდილის შემდეგ გავიგე, ჩემო მიხეილ, - ალაპარაკდა ნარინჯისფერი ვარდი, - მეც ხომ შენსავით ათეისტი ვიყავი, საკუთარ თავზე მეტად სამშობლო მიყვარდა. ჰოდა, რომ წარადგინეს ჩემი სული სამსჯავროზე, იქ დავრწმუნდი, რომ ღმერთის გარეშე ჩემი ყველა ნაბიჯი ამაოება იყო. თუმცა იმან მიშველა, რომ სამშობლო მიყვარდა, მიყვარს და მეყვარება. რა მითხრეს, იცი? - „სამშობლოს სიყვარულმა იხსნა შენი სული ჯოჯოხეთისგანო. დადგება დრო და შენი უანგარო ენთუზიამისა და საუკეთესო სურვილების გამო, ნარინჯისფერი ვარდის ძეგლს დაგიდგამენო, რადგან იგი ყოველივე ამის სიმბოლოდ ითვლება დედამინაზეო. მაგრამ შენი ამპარტავნული სიამაყის გამო, რაც ძირითადად უღმერთობაში გამოიხატება, სამოთხისკენ მიმავალ გზაზე ყველა საზვერის გავლა მოგიწევს.“

ნარინჯისფერი ვარდი კიდევ ერთხელ აშრიალდა და მის წინ მუხლებზე დაჩოქილ თორაძეს უთხრა:

-დიდი მადლობა, ჩემო მიხეილ ჩემი დაფასებისთვის, შენ რომ არა, სამუდამოდ, მე ისევ ბნელში ვიჯდებოდი. ამ ვარდნით, მცირედი დროით მაინც ვხედავ დედამინის ნათელს, თუმცა ეს ნათელი სამოთხის სიკაშკაშესთან არაფერია. ჩემსკენ გასროლილი ტყვიისათვისაც მადლობას გიხდის, თორემ, ჩემი ამპარტავნული სიამაყის გამო, კიდეც რამდენ სისულელეს ჩავიდენდი, კაცმა არ იცის. ერთი თხოვნა მაქვს და უარს ნუ მეტყვი.

-რაზეა ლაპარაკი, ჩემო საშა, თუ შევძლებ შენი თხოვნის შესრულებას, ჩემზე ბედნიერი კაცი არ იქნება ამ ქვეყანაზე.

-გმადლობ, ჩემო მიხეილ. ჩემი თხოვნა კი ასეთია. ილოცე ჩემთვის, რომ შევძლო საზვერეების გადალახვა. არ მინდა ჯოჯოხეთში წასვლა. თქვენ რომ იცოდეთ, იქ რა ხდება, ეკლესიის კარს აღარ მოსცილდებოდით. ახლა კი, მშვიდობა მოგცეთ ღმერთმა.

ამის თქმა იყო და ნარინჯისფერი ვარდი მართლაც ძეგლივით უძრავი გახდა.

მიხეილმა კიდეც დიდხანს იხოხიალა მუხლებით თავისი ბალის ბილიკებზე. უცებ მარჯვნივ, ბალის სიღრმიდან, ხმა შემოესმა:

-ჩემთან რატომ არ მოდიხარ, მიხეილ? ალბათ იმიტომ, რომ საკუთარი სამშობლოს ღალატის მუხლით რომ დამხვრიტეს, არა? და შენც გჯერა ამის, ხომ?

ტირილისაგან თვალეზასიებულია თორაძემ ბალის სიღრმეში აშრილებული მწვანე ვარდი შენიშნა. ის ელაპარაკებოდა. წამოდგომა და წასვლა დააპირა, მაგრამ ვერ დაძრა თავისი დაუძღურებული სხეული და ისევ ხოხვით გაეშურა მწვანე ვარდისკენ. როგორც იქნა მიაღწია. დაღლილ-დაქანცულმა ძლივს ამოისუნთქა. მერე სული რომ მოითქვა, მის წინაშე ამაყად მდგარ მწვანე ვარდს უთხრა:

-ელდარ! მე, რომ შენ სამშობლოს მოღალატედ გთვლიდე, ჩემს ბაღში არ დაგრგავდი. ვილაცას დაჭირდა, რომ შენზე ხელი შეეწმინდა და გამოუვიდა კიდეც, თორემ შენგან ამერიკის კი არა, საკუთარი უბნის ჯაშუში არ გამოვიდოდა.

-არ ვიცოდი, ვინ იყო ჩემი მტერი, - დამწუხრებული ხმით წარმოთქვა მწვანე ვარდმა, - ღმერთმა მხოლოდ სიკვდილის შემდეგ დამანახა მისი სახე. ვერ წარმოვიდგენდი, რომ ეს იქნებოდა ჩემი

თანაკლასელი, რომელიც ყოველთვის ჩემთან მეგობრობას ცდილობდა, სულ იმას მეუბნებოდა - „მეც მინდა შენსავით ძლიერი ვიყო, რათა ყველას ყურადღებას ვიქცევდე. გოგოები გარს მეხვეოდნენ, ყველა ჭკუას მეკითხებოდეს. როგორ ახერხებ ამას, მეც მასწავლეო“. აბა, რა უნდა მესწავლებინა, მიხეილ, მე თვითონ არ ვიცოდი, საიდან მოდიოდა ეს ყველაფერი. ათეისტურ საზოგადოებაში რას წარმოვიდგენდი, რომ ეს თვისებები ღმერთისგან მქონდა მონიჭებული. ეს რომ ჩემთვის ვინმეს ეთქვა, ხომ მივაკითხავდი ეკლესიას და უფლისგან ასე არ გავინირებოდი. თუმცა მე მაღლობელი ვარ ღმერთის, რომ თავისთან წამიყვანა. ყველას მიუტევოს უფალმა საკუთარი ცოდვანი.

-ასეთი ვინ იყო ის არაკაცი, ასე რომ გაგმიტყა. - იკითხა მიხეილმა.

-სკოლა რომ დავამთავრეთ, გადიდკაცების სურვილით, გზააბნეული დადიოდა. მერე უშიშროების „ნასედკა“ გახდა და ყველას უშვებდა, შინაურსაც და გარეულსაც. ამ დროს მე უკვე ფიზიკის დარგში, განსაკუთრებით კი კოსმოსური გამოკვლევების განხრით, საკმაოდ წარმატებული გავხდი და აი, აქ დამნამა ცილი, რომ ვითომ საბჭოთა საიდუმლო გამოკვლევების მინოდებას ვახდენდი ამერიკელებისათვის.

-მერე არ გამოიძიეს ეს საქმე ამ მამაცხოვნებულებმა? - გაოცდა თორაძე, - ყველაფერს ბოლომდე უკირკიტებენ და ამ შემთხვევაში სიმართლე ვერ დაადგინეს?

-მე, მართლა მქონდა შეხვედრები ამერიკელებთან აქ, თბილისში, მაგრამ ისინი ჩემი მეგობრები იყვნენ. აი, სწორედ მათთან შეხვედრის მალულად გადაღებული ფოტო სურათები წარუდგენია უშიშროებისათვის, რომელიც ამ უკანასკნელთ, ყოველგვარი გადამონმების გარეშე, აგენტებად „მოუნათლავთ“ და ეს გახდა მიზეზი ჩემი დაპატიმრებისა. სასამართლო პროცესი დახურული იყო, მიუხედავად ჩემი მხრიდან წარდგენილი უტყუარი არგუმენტებისა, ისინი თავისას აწვებოდნენ და რატომღაც ისეთი შთაბეჭდილება იქმნებოდა, რომ მე უნდა დავესაჯე. ვილაც იდგა მათ უკან ისეთი, რომელმაც ყველა ჩემი ნაბიჯი იცოდა და სანამ არ მომიშორებდა, არ გაჩერდებოდა. ეჭვიანი არასდროს ვყოფილვარ და მაშინაც ვერ ვაცნობიერებდი, რა

ხდებოდა ჩემს თავს. ეს ყველაფერი სიკვდილის შემდეგ დამანახეს. ახლა კი, მე სხვა განზომილებაში ვარ და ის საიდუმლოებაც გამაცნეს, რომლის ამოუხსნელობის გამო, ჩვენ, ფიზიკოსებმა ახალი დარგი, მეტაფიზიკა შევექმენით. შენი წყალობით კი, ჩემო მიხეილ, ამ ქვეყანას მწვანე ვარდის სახით მოვევლინე, რისთვისაც მადლობას გიხდით. ერთი თვისება, რაც არ შემიცვლია არც აქაურ და არც იქაურ ცხოვრებაში, ეს სტაბილურობაა, რაც თურმე მწვანე ვარდს ახასიათებს. ახლა ნამდვილად დავრწმუნდი იმ სიტყვების რეალობაში, რომელიც წმიდა წერილში წერია: „დიდ ხარ შენ, უფალო, და საკვირველ არიან საქმენი შენი“.

ნაღვლიანი საუბარი ცისფერი ვარდის შრიალმა დაარღვია:

-ერთი ძმაკაცი მყავდა შენნაირი ფიზიკოსი, ელდარჯან. აი, სულ მაგას ვეუბნებოდი, თავი დაანებე, ძმაო, ამ ფიზიკა-მეტაფიზიკას-მეთქი. წამო ეგრევე, „ნახადუ“ გაგიყვან კოსმოსში. სულ ამობდა: „ნეტ, ნეტო.“ მე როცა მინდოდა, გავიდოდი - გამოვიდოდი. ვისაც მინდოდა წავიყვანდი - წამოვიყვანდი და ვოტ, ბოლოს მიხეილას ცხრა გრამიანმა ტყვიამ „აკანჩატელნად“ გამამიყვანა აქეთ.

-რომა!- ხმამალა შესძახა მიხეილმა და მკაცრი გამომეტყველებით შეხედა ცისფერ ვარდს, - შენი ბრალია! ცირკიდან არ უნდა წამოსულიყავი. მუშაობდი შენთვის, აჰიპნოზებდი ხალხს, იყავით ბედნიერნი შენც და ისინიც.

-დავიღალე, მიშაჯან, ყოველდღე, ჩასამი პაპუგაისავით ჩაცმული დავრბოდი და ვიძახდი: „ალეი ჰოპ.“ აბა, შენ იძახე დღეში ათასჯერ, რა ხასიათზე დადგები!?

-ჰოდა, რომ წამოხვედი ცირკიდან და მაგ შენი ჰიპნოზით ბანკებისა და ხალხის ძარცვა დაიწყე, დაგაძახებინეს კიდეც „ალეი ჰოპ.“

-ჩემი ბრალი იყო, - ამოიოხრა ცისფერმა ვარდმა, - მოსკოვში, იმ გენერლის ბინაში არ უნდა შევსულიყავი. ბევრი მოვინდომე. დროზე ადრე დაბრუნდა სამსახურიდან. ვერაფრით მოვახერხე გათიშვა, თითქოს არ მიიღო ჰიპნოზი. თან ორი ოფიცერი ახლდა. ისინი ცოტა მოგვიანებით შემოვიდნენ. უკვე იარაღის ქვეშ ვიყავი და ვერაფერი მოვახერხე. თავში ჩამარტყეს და გამითიშეს.

არადა, მილიონერი იყო ის შობელძალდი. ახალი ჩამოსული იყო ავღანეთიდან. ნარკოტიკების გადაზიდვებს ხელმძღვანელობდა. დოლარები შტაბელებად ენყო სპალნაში.

-ეგეთი კაცის გაქურდვა ცოდვა არ არის, არა? - მწარედ გაეცინა მიხეილს.

-როგორ არ არის, მიშაჯან. ყველანაირი ქურდობა ცოდვა ყოფილა. ესე ამისხნეს აქ. მაგრამ მე შელავათი რაში მომცეს, იცი? ეს ფული სახლში ხომ არ მიმქონდა. გაჭირვებულ ნათესავეებს, მეზობლებს, ბავშვთა სახლებს ვურიგებდი. მე „რასტრელს“ არ მამცემდნენ „სბერკასები“ რომ არ გამეტეხა. აი, ამან გამჭედა. თან ჩემი ეშინოდათ, იცოდნენ, ცოცხალს თუ დამტოვებდნენ, უარეს ვიზამდი. დაჟე დახვრეტის წინ თვალეები ამიხვიეს. შენ არ შეამჩნიე, მიშაჯან?

-როგორ არა, - უპასუხა მიხეილმა, - კეფაზე კაი დიდი ნასკვი გიჩანდა. ეტყობა რამდენჯერმე გაკვანძეს, არ გაეხსნასო. რას იზამ, რომაჯან, შენი ხვედრი ეგა ყოფილა. იმით მაინც ხარ ბედნიერი, რომ კაცი არ მოგიკლავს და დარჩი ასე იდუმალეებით მოსილი, როგორც ეს ცისფერი ვარდი.

მიხეილი მიწაზე გულაღმა დანვა, თითქოს ჰიპნოზი გაუკეთა ცისფერმა ვარდმა და გაირინდა. გონება არეული ჰქონდა. ველარ იგებდა, რას აკეთებდა ან რა უნდა გაეკეთებინა. უცებ, ბალის დაბალ მესერთან დარგული ყვავილებიდან გაისმა ტკბილი ხმა, რომელიც თორაძის გულსა და გონებას მალამოსავით დაედო:

ჩემი ქვეყნის გამარჯვება
სიამოვნებს ყველას განა?
ბოლმა ახრჩობთ ურჯულოებს,
ალესილი უდევთ დანა.

ლუციფერის დაძახილზე,
დაგვამხოვენ თავზე ცასა,
ვაი დედა!...სად არა ვარ!
დავინყებდი მაგათ მკასა!...

„ეს გუჯაა, დაუმორჩილებელი პოეტი“ - გაიფიქრა მიხეილმა, ნამოდგა და ფიზიკურად და გონებრივად დაღლილ - დაქანცული იქითკენ წავიდა, საიდანაც პოეტის ხმა ისმოდა. ეს წითელი მიხაკი იყო, რომელიც მიხეილს პოეტ ელგუჯა ლეჟავას სახელზე დაერგო. წითელი მიხაკი დიდი რომანტიული სიყვარულის, ღრმა ვნებების გამომხატველი ყვავილია, თითქოს გეუბნებათ, რომ გული გტკივათ. გულის ტკივილი კი უსამართლობამ, არაკაცურმა საქციელმა, სამშობლოს სიყვარულისადმი გულგრილმა დამოკიდებულებამ, შენი მშობლების და ერის უპატივცემულობამ და იმ ფასეულობების უარყოფამ იცის, რომელიც სასიცოცხლოდ ღირებულია ამა თუ იმ ერის განვითარებისა, დღეგრძელობისა და გაძლიერებისათვის.

-გუჯა, შე სანყალო, - ამოიოხრა მიხეილმა და წითელი მიხაკის წინ დაიჩოქა, - შენი მართალი კაცობისთვის რომ ტყვია გესროლე, მაგისთვის ვარ მოსაკლავი. ღმერთო! ყველა ბრძანებას რატომ ვასრულებ ასე უსიტყვოდ!?

-შენ არ შეასრულებდი, მიხეილ და სხვას დაავალებდნენ. ამ ორასმილიონიან საკონცენტრაციო ბანაკში მაგის მეტი რა არის, - უპასუხა თორაძეს წითელმა მიხაკმა, - მაგრამ ამათ ამის გაკეთება მანქურთადაქცეული ქართველის ხელით უნდათ. ეს ჯერ დასაწყისია. თუ ჭკუაზე არ მოვეგეთ, მთელ საქართველოს მანქურთებად აქცევენ და ამას ჩვენივე ხელით გააკეთებენ. მე რა ვქნა? ვერც მანდ მოვიშლიდი ჩემსას და აქაც არ ვიშლი, თუმცა აქ უფრო მეტი თანამოაზრე მყავს და პატრიოტიზმსა და სამშობლოს სიყვარულზე ლექსების წერასაც არავინ მიშლის. ასე რომ, ჩემო მიხეილ, შენმა ტყვიამ ნამდვილად მიაღწია მიზანს, ყველაფერი კარგად არის, ერთი ამ ჩემს მეზობელ ყვითელ მიხაკს ვერ გავაგებინე ვერაფერი. მე მაგდენი რუსული არ ვიცი, ამან კიდევ ქართული საერთოდ არ იცის, არადა, აქ სასაუბრო ენა ქართულია.

-ააა... სერგეი ვორობიოვი - გაიხსენა მიხეილმა, - ამ უბედურს სახალინიდან თვითმფრინავის გატაცების მცდელობა ჰქონდა. იაპონიაში უნდოდა გადასვლა. პილოტის კაბინაში რომ შეეღწია, სტიუარდესა შემოაკვდა. ამასობაში კი პილოტები ჩაიკეტნენ და თვითმფრინავი აეროპორტში დააბრუნეს.

- მე არ მინდოდა სტიუარდესას მოკვლა, - სევდიანად დაიწყო საუბარი სერგეიმ, - მაგრამ ამ ახალგაზრდა გოგონამ უშიშარი წინააღმდეგობა გამიწია და ამ ძიძგილაობაში გავარდნილმა ტყვიამ იმსხვერპლა, აქ, სამსჯავროზე დამიპირისპირეს და მან იგივე დაადასტურა, თუმცა ეს ჩემს მდგომარეობას ვერ შეამსუბუქებს. მე ადამიანის მკვლელი ვარ და სამართლიანადაც დავისაჯე.

- აეროპორტში რომ დაჯდა თვითმფრინავი, როგორ დაგაკავეს? აღარ გისვრია? - ჰკითხა წითელმა მიხაკმა.

- მე არც თვითმფრინავში ვაპირებდი სროლას, აეროპორტში კი მით უმეტეს. ამიტომაც ჩავბარდი.

- ეს ყვითელი ფერი იაპონელების საპატივცემულოდ გაქვს?

- არა, - ჩაერთო საუბარში მიხეილი, - სიზმარში გამომეცხადა სერგეი და მითხრა, თუ მეც მაღირსებ ოდესმე ყვავილის ძეგლს, ყვითელი მიხაკები დამირგეო.

- რატომ? - იკითხა წითელმა.

ყვითელმა მიხაკმა თავი დახარა და სევდიანი ხმით თქვა:

- მე, ბოროტმოქმედი არასდროს ვყოფილვარ, ხოლო ყვითელი მიხაკი იმედგაცრუების აღმნიშვნელია და ამიტომაც ვთხოვე მიხეილს ეს თხოვნა შეესრულებინა.

- მეც თითქმის ანალოგიური რამ შემემთხვა, - თქვა იქვე გაყვავებულმა თეთრმა მიხაკმა, - თუმცა თავს არ ვიმართლებ, მკვლელი ვარ და დამსახურებულად დავისაჯე.

- შენ ვინღა მოკალი? - დაინტერესდა წითელი მიხაკი.

- აღარ შემეძლო საბჭოთა კავშირში ცხოვრება. აუტანელი გახდა ჩემთვის ეს წყობილება. მე თვითონ ხელვაჩაურელი აჭარელი ვარ და კარგად ვიცნობ იქაურ სასაზღვრო ზონას. თითქმის ყველა ბილიკი ვიცი. ყველაფერი ზედმინწევნით ზუსტად დავგეგმე და მოკლე გზებით უცბად გადავიდოდი თურქეთში. მაგრამ, როგორც შემდეგ გაირკვა, მესაზღვრეთა გრაფიკი შეცვლილიყო და ბილიკზე მესაზღვრეს გადავეყარე, რომელსაც ავტომატი ზურგზე ჰქონდა გადაკიდებული, სანამ აზრზე მევდა, გაქცევა დავაპირე და ჩემდა უნებურად ხელი ვკარი დაა. როგორც ჩანს მოუმზადებელი იყო, ფეხი დაუცდა და ხევისკენ

დაგორდა. გევექეცი დაა, თუმცა ორმა მესაზღვრემ, არ ვიცი სი-
დან და სროლა ატეხეს. გაქცევას აზრი აღარ ჰქონდა. როგორც
შემდეგ გაირკვა, ხევისკენ დაგორებულ მესაზღვრეს, თავი
კლდის ნატეხისთვის დაურტყამს და ადგილზე მომკტარა. არ
მეგონა, თუ იქ დაგორებული ადამიანი მოკვტებოდა, რადგან
არც ისე ციცაბოა. განაჩენი მალევე გამომიტანეს და აგერ ვარ
თქვენთან დაა. ღმერთია მონამე, არ მინდოდა არავის სიკვტი-
ლი, ჩემთვის მივდიოდი მემლექეთში. ახლა კი ვზივარ ბნელში
და მიხეილის დადგმული ყვავილის ძეგლით რაცხა პანა ნათელი
კი დევნახე დაა.

-თეთრი მიხაკი უდანაშაულობის, წმიდა სიყვარულის და
ერთგულების აღმნიშვნელია, - თქვა მიხეილმა, - არ ვიცი, რატომ
შევარჩიე შენთვის ეს ყვავილი, ნამდვილად არ ვიცი. ალბათ, ასეა
საჭირო. ყველაფერი ღმერთის ნებაა.

-ყველაფერი ღმერთის ნებააო, - შეარხია თავისი ყვავილი
სტაფილოსფერმა შროშანმა, - მაშინ რატომ მომცა ღმერთმა
უფლება, რომ მთელი თხუთმეტი წელი დრო მეტარებინა მო-
პარული ფულით და მერე დავეხვრიტე. ხომ უნდა გავეფრთხ-
ილებინე მაინც.

-არ იპაროო, არ იმრუშოო და კიდევ რვა მცნება ღმერთმა
დაგვიტოვა და მეტი რაღა გაფრთხილება გინდოდა, შე მამაცხ-
ონებულო!? - გასძახა წითელმა მიხაკმა.

-ჩემთვის ეგ არავის უსწავლებია. რომ მცოდნოდა, ხომ არ გა-
ვაკეთებდი.

-ეჰ, ზურიკელა, ზურიკელა, - თავისთვის ჩაიბურღლუნა
ლონემიხდილმა მიხეილმა, - მაგას მცნება რად უნდა, არ უნდა
იცოდე, რომ არ უნდა მოიპარო?

-ყველა იპარავდა და მე რა, წითელი კოჭი ვიყავი? მე რა, ცხ-
ოვრება არ მინდოდა? ისე ვინ გაგაჩერებდა სამსახურში. უფრო-
სობისთვის წილი უნდა მიგეტანა, ძმაო, თუ არადა იმავე წუთს
გაგიშვებდნენ.

-მერე ახლა ეს შენი უფროსობა სად არის? რატომ არ დაგეხ-
მარნენ?

-ყველამ ჩემზე შეინმინდა ხელები, ჩვენ არაფერი ვიცოდითო. რას იზამ, ბოლოს ყველა ამ სამსჯავროზე წარსდგება, აქ ტყუილები აღარ გაუვათ.. მაგრამ ამით მე არ მეშველება. ისევ ახლობლების და თქვენი ლოცვები თუ ამომიყვანს ჯოჯოხეთიდან, - თქვა სტაფილოსფერმა შროშანმა, შემდეგ მცირე ხნით შეჩერდა და ისევ განაგრძო, - მიხეილ, პირველ რიგში დიდი მადლობა, რომ დამაფასე, მაგრამ მინდა ვიცოდე, ეს სტაფილოსფერი შროშანი რატომ შემირჩიე?

დალლილსა და ტირილისაგან ღონემიხდილ მიხეილს გაეღიმა და უთხრა:

-მთელი შენი ცხოვრება სულ „მინდა, მინდას“ გაიძახოდი, სულ ფული და ქალები გელანდებოდა, სტაფილოსფერი შროშანი კი სურვილებისა და ვნების სიმბოლოა და ამიტომაც შენს ხასიათს მოვარგე, ჩემო ზურიკელა.

-მაგის ვნება ჩემს ვნებასთან რა მოსატანია, - ამოიგმინა თეთრმა ქრიზანთემამ.

-ოჰ! ჯემალ შენ ხარ? - თქვა მიხეილმა და ძლივს ამოისუნთქა. თითქოს რაღაც ახრჩობსო და გააგრძელა საუბარი, - შენ, შენს თავს მაშინ გამოუტანე განაჩენი, როდესაც მიზანმიმართულად ჩაიდინე მკვლელობა, ამიტომაც დაგირგე თეთრი ქრიზანთემა, რომელიც სიკვდილის სიმბოლოა. რას იზამ, ჩემო ჯემალ, სამართლიანობა მოითხოვს ამას. რა გინდოდა? რას ერჩოდი იმ კაცს?

-რა ვქნა, მიხეილ, სიყვარულმა და უფრო ვნებამ დამაბრმავა. ძალიან ლამაზი ცოლი ჰყავდა. თვითონაც ლამაზი ბიჭი იყო, ჩემს „როტას“ მეთაურობდა.. მაგრამ ქალი...რა ქალი...ეეჰ... აქ სამოთხე რომ დამათვალიერებინეს, იქაც კი ვერ ვნახე ისეთი ლამაზი ქალი. რა ჰაეროვანი იყო. თან უბედურება თუ ბედნიერება ის იყო, რომ თვითონ გამომიწვია. მეც ველარ გავუძელი. ქმარი სამი დღით მივლინებაში გაგზავნეს კიევში და ის სამი დღე ყაზარმიდან პირდაპირ მის ბინაში გადავსახლდი. ასეთი ბედნიერი წუთები მე არ მქონია ჩემს ცხოვრებაში. გადავწყვიტეთ გავქცეულიყავით იქიდან და სადმე მიყრუებულ ადგილას გვეცხოვრა, ჩვენთვის, ბედნიერად. მაგრამ რატომღაც მეგონა, რომ მისი ქმარი ყველგან მოგვეძებნოდა და გადავწყვიტე მისი

მოშორება. აი, აქ დავუშვი შეცდომა. მოვკალი და ტყეში დავფალი, თუმცა არც ისე ღრმად, ჩვენ კი ნელ-ნელა სამზადისი დავინყეთ გასაქცევად. სწორედ ამ დროს, მოკლულის ძაღლმა ყნოსვით მიაგნო პატრონის გვამს, ამოთხარა რაც შეეძლო, ტანსაცმლის ნაგლეჯი ნაწილში მოიტანა და ყველაფერი ცხადი გახდა. ეჭვი პირდაპირ ჩემზე მოიტანეს, რადგან ყველამ იცოდა ჩემი და მისი ცოლის ურთიერთობა. დაკითხვისას წამებას ველარ გავუძელი და ყველაფერი ვაღიარე. აქაც სამსჯავროზე მკაცრი განაჩენი გამომიტანეს და პირდაპირ ტარტაროზში გამიშვეს. მიხეილ, ალბათ ჩემს სახელზე შენი დარგული თეთრი ქრიზანთემა, რომელმაც მცირე ხნით მაინც დამანახა მინიერი მზის სინათლე, მალე გახმება და ჩემი სული სამუდამო ტანჯვისთვის დარჩება ტარტაროზში. ღმერთო, ყველა დაიფარე ასეთი საშინელი განაჩენისგან.

თეთრმა ქრიზანთემამ როგორც კი წარმოთქვა უკანასკნელი სიტყვები, მთლიანად მოეშვა და მის მოდუნებულ ყვავილებს, ალაგ-ალაგ ჩამოვარდნილი წვიმის წვეთები თუ შეარხევდნენ ხოლმე.. რამდენიმე წუთის შემდეგ უცბად წამოსულმა კოკისპირულმა წვიმამ წყალი და მიწა აურია ერთმანეთში და ამ უკანასკნელმა მთლიანად დაფარა თეთრი ქრიზანთემა. მის ადგილას ტალახის დიდი გროვა წარმოიქმნა.

-ძალიან დამენანა, კარგი ბიჭი იყო, - ალაპარაკდა იქვე ახლოს დარგული ყვითელი ნარგიზი, - გამოუსწორებელი შეცდომა დაუშვა. აქ არაფერი არ არის დამალული. ყველაფერს, რაც კი ჩაგიდენია, როგორც კინოში, ისე გიჩვენებენ. მეც ხომ ასეთივე ბრალდებით დამხვრიტეს, მიხეილ, მაგრამ აქ სიმართლე გაირკვა, თუმცა მრუშობისთვის მაინც დამსაჯეს.

-მოიცა, შენ ხომ ფახო ხარ უზბეკეთიდან?

-დიახ, მიხეილ.

-შენ ხომ რაიკომის მდივნის ცოლი მოკალი?

-ეს განაჩენი სასამართლომ გამოიტანა, თორემ საქმე სხვაგვარად იყო. რაიკომის მდივანს, რომლის მძღოლიც მე ვიყავი, ძალიან დატვირთული სამუშაო რეჟიმი ჰქონდა. ძირითადად კაბინეტური მუშაობა უხდებოდა და ამის გამო მის ოჯახურ საქმეებს, მის მეუღლესთან ერთად მე ვუძღვებოდი. ზოგჯერ

სახლში დასაძინებლადაც ვერ მიდიოდა. გეგმების შესრულების მიზნით, ხან რომელ მეურნეობაში ათევდა ღამეს და ხან რომელში. მე და მისი ცოლი იმდენად დავუახლოვდით ერთმანეთს, რომ როდესაც პირველი სექსი გვქონდა ერთმანეთთან, ეს ჩვეულებრივ მოვლენად მივიჩნიეთ და ისე გავაგრძელეთ ოჯახური ცხოვრება, თითქოს კარგა ხნის მეუღლეები ვიყავით. ჩვენს გარშემო მყოფთ, რა თქმა უნდა, ეს არ გამოპარვიათ და ამბავი მიუტანეს ჩემს უფროსს. მიუხედავად ამისა, მას ჩემთან დამოკიდებულება არ შეუცვლია, ისევ ისე აგრძელებდა თანამშრომლობას, როგორც ადრე. მეც ჩვენს გარშემო აგორებული აურზაური ჩვეულებრივ ჭორად ჩავთვალე და მოვდუნდი. არ გავითვალისწინე ის, რომ აზიური ცბიერება დიდი ლაბირინთის მსგავსია, საიდანაც გამოსვლა ძნელია და ნებისმიერ მოსახვევში შეიძლება მკვლელი დაგხვდეს ან ზურგში ჩაგარტყან დანა. ასეც მომივიდა. ერთ მშვენიერ დღეს, რაიონში მეხივით გავარდა ხმა რაიკომის მდივნის ცოლის მკვლელობის შესახებ, რომელიც ვილაცას გაუტყუებია იქვე ახლოს მდებარე ქალაში და მოუკლავს. რაიკომის მდივანმა ეს ყველაფერი ისე მოაწყო, რომ გამოძიების კვალი ჩემამდე მოვიდა და ყველაფერი მე დამბრალდა. ორი კურდღელი ერთად დაიჭირა, ცოლი ღალატისთვის სიკვდილით დასაჯა, მე კი სამუდამოდ მომიშორა, ხოლო შვილებთან გმირი მამის სახელი დაიმკვიდრა. სიმართლე მხოლოდ აქ გაირკვა, თუმცა, ვინაიდან ამ ყველაფრამდე მე მრუშობამ მიმიყვანა, სასჯელი მაინც არ ამცდა. ახლა კი ვისწავლე ჭკუა, მაგრამ უკვე ყველაფერი გვიანია. ასე რომ, სამართლიანად დავისაჯე.

-ჩემო ფახო, - უთხრა მიხეილმა, - შენ, როდესაც სიკვდილმისჯილთა კამერაში იჯექი, სხვა მკვლელებისგან ყოველთვის გამოირჩეოდი. მე მკვლელს ერთი შეხედვით ვცნობ, რატომღაც ასეთი ძალღური ყნოსვა მაქვს. შენ მკვლელს არ ჰგავდი, ამიტომაც შენს სახელზე დავრგე ყვითელი ნარგიზი, რომელიც პატივისცემის სიმბოლოა. რაც შეეხება მრუშობას, ეგ ყველას გვაქვს, კაცსაც და ქალსაც. შეიძლება ადამიანმა ფიზიკურად არ იმრუშოს, მაგრამ თვალთ ნდომა იგივე ყოფილა, ასე გვითხრა

მღვდელმა ეკლესიაში, სახარებაში წერიაო. ასე რომ, არც ჩვენ მოგველის კაი დღე, როდესაც მანდ მოვალთ.

წვიმა არ წყდებოდა. მიხეილი ერთიანად გალუმპული, ტალახში ამოსვრილი, მუხლებზე იდგა და გაფითრებული სახით, სახლთან ახლოს, ბიუსტივით გაშეშებულ შავ ვარდს მიშტერებოდა.

-რაო, მიხეილ, რას მიყურებ, შენთვის მაინც დღემდე ამოუცნობი დავრჩი, არა? - უთხრა შავმა ვარდმა.

მიხეილმა მხრები აიჩეჩა. მისი გონება ვერ აცნობიერებდა ეს პოლიტიკურ-მისტიკური დანაშაული რა იყო. ბოლოს, ძალა მოიკრიბა, მიხობდა შავ ვარდთან, მიაშტერდა და ღონემიხდილმა ამოილულულა:

-გამაგებინე, გივი, რისთვის დამახვრეტინეს შენი თავი?

-ეს ამბავი დიდი ხნის წინ დაიწყო, ჩემო მიხეილ, ჯერ კიდევ სამოციან წლებში. იმ ადამიანებს, რომლებიც სამყაროს სხვა განზომილებებში გასვლას ვახერხებდით, ყველას გვდევნიდნენ, აღრიცხვაზე აყვავდით. ეს მარტო საბჭოთა კავშირში არ ხდებოდა. ყველა განვითარებულ ქვეყანაში ჩვენ უნდა მოვმსახურებოდით იმ სახელმწიფოს პოლიტიკურ თამაშებს, რომელსაც მათი მთავრობები ახორციელებდნენ. საბჭოთა კავშირიდან გასვლის შანსი მქონდა, მაგრამ სადაც წავიდოდი, იქ მაინც ასეთივე ბინძური საქმეებისთვის გამოყენებას ეცდებოდნენ. ჩემი საქმე კი სულ სხვანაირად წარიმართა. მე სამყაროს საიდუმლოებაში სხვა მხრიდან შევედი და შევექმენი ჩვენი ცივილიზაციის წარმოშობის სხვანაირი ვერსია, რომელიც თანხვედრაში მოდიოდა ბიბლიასთან და თან არ ეთანხმებოდა.

-კი, მაგრამ ამისთანა რა აღმოაჩინე, რომ დღესაც არ არის ცნობილი ფართო საზოგადოებისთვის. - იკითხა გაოცებულმა მიხეილმა.

-მეცნიერებისთვის ცნობილია, რომ ჩვენს პლანეტაზე არსებობდა ადამიანთა მოდემის ძალიან განვითარებული ცივილიზაცია, რომელიც გაურკვეველი კატასტროფის შედეგად განადგურდა და მის ადგილას წარმოიშვა ახალი. მე მქონდა გამოცხადება და თანაც ძალიან მკაფიოდ გამოხატული, რომ ღმერთმა ატლანტის ქვეყანა იმიტომ დაღუპა, რომ მათ ღმერ-

თის მიერ დაწესებული მცნებები დაარღვიეს და დაიწყეს ისეთი მეცნიერული კვლევები, რომელიც უზენაესის მმართველობას ეწინააღმდეგებოდა. თუმცა მე დამანახეს, რომ ატლანტის მკვიდრნი ყველა არ გაუნადგურებია უფალს. ბიბლიაში ელია ნინასწარმეტყველს ხომ ეუბნება უფალი, რომ მე ისრაელში კიდეც მყავს შვიდი ათასი ერთგულიო. აქ იგულისხმება ღმერთის მიერ ატლანტის მცხოვრებთაგან გამორჩეული შვიდი ადამიანი, რომლებიც შემდეგ მელქისედეკებად იყვნენ შერაცხულნი და დაფარულნი ადამიანთა მხედველობიდან. მელქისედეკებმა, თავის მხრივ, შექმნეს თანამედროვე ადამიანი, ხოლო თვითონ დღემდე დაფარულნი არიან სხვა განზომილებაში. ერთადერთი შემთხვევა მელქისედეკის ხილული გამოჩენისა ბიბლიაშია აღწერილი, როდესაც იგი ომიდან დაბრუნებულ აბრაამს შეხვდება და ეს უკანასკნელი ალაფის მეთაურს მიართმევს მას. ჩემი ხედვებით დასტურდებოდა ის, რომ ღმერთის დავალებით მელქისედეკები მართავდნენ ჩვენს პლანეტას, რაც კომუნისტებს არ მოეწონათ, რადგან მაშინ და ახლაც მსოფლიო საიდუმლო მთავრობა განიხილებოდა და განიხილება მასონიზმისა და თალმუდისტური მოძრაობის დამფუძნებლად და ჩემი შეხედულებები იმპერიალისტური ქვეყნების მთავრობების ნისქვილზე ასხამდა წყალს. ეს ჩამითვალეს სამშობლოს ღალატად და დამხვრიტეს. არადა, აქ დავრწმუნდი ჩემი შეხედულების სისწორეში. სამსჯავროზე სწორედ ის მელქისედეკები სხედან, რომლებმაც ღმერთის ნებით დასაბამი მისცეს ახალი ადამიანის მოდგმას და, მიწიერი ენით რომ ვთქვათ, ჩვენი სიკვდილის შემდეგ, ეგრეთნოდებულ ანგარიშს იბარებენ ჩვენგან და გამოაქვთ საბოლოო განაჩენი, სიცოცხლის გაგრძელების ღირსნი ვართ თუ არა. შენ, ჩემო მიხეილ, რაღაც ზებუნებრივი ძალა გკარნახობს, ასე შესანიშნავად რომ გვირჩევე ყვავილებს. შავი ვარდი ისტორიულად სიკვდილის ემბლემაა, გარდა ამისა განახლებას ანუ სიცოცხლის თავიდან დაწყებასაც აღნიშნავს და ძალასთან ასოცირდება.

შავი ვარდი ადამიანებისთვის ყოველთვის ამოუცნობი იყო და ამჟამადაც მისი ზვიადი გამოხედვა და იდუმალებით მოცული მღუმარება, თითქოს რაღაც შორეულ გალაქტიკაში დაკარ-

გულ სიცოცხლეზე მიგვანიშნებს, სადაც მისვლა ყველასთვის არ არის შესაძლებელი.

მტვერში ამოგანგლული და თვითგვემისაგან თავპირდასისხლიანებული მიხეილი, ჟუჟუნა წვიმის თბილმა წვეთებმა გამოაფხიზლა. ზურგზე გადაბრუნდა, ჩასისხლიანებული თვალეხი ძლივს გაახილა, მაგრამ ტკივილისაგან ისევ დახუჭა. ცაზე შემოჭრილმა უეცარმა ჭექა-ქუხილმა შეაკრთო ტკივილებისაგან გათანგული თორაძის გონება და სხეული. იგი უკვე ფართოდ გახელილი და ერთიანად გაფითრებული შეჰყურებდა ცაზე მრავალგზის დაკლაკნილ ელვას. ჟუჟუნა წვიმა ნელ-ნელა გადაიქცა კოკისპირულად და მიხეილი უცებ მოეგო გონს. წამოდგომა დააპირა, მაგრამ ვერ შეძლო, ძლიერი ტკივილისაგან სხეული აღარ ემორჩილებოდა.. ბოლოს, ისევ პირქვე გადაბრუნდა და ჯარისკაცური ხოხვით შეძლო მიახლოებოდა სახლის შესასვლელ კარს. დაღლილ-დაქანცულმა, დაუძღვრებულ სხეულს მეტი ვერ შეაძლებინა და გაითიშა.

ზაფხულის მცხუნვარე მზე უკვე დიდი ხნის ამოსული იყო. მთელი ღამის განმავლობაში წვიმისგან გაჟღენთილ მინას ობსივარი ასდიოდა. სიცხისა და უჰაერობისაგან შეწუხებულ მიხეილს გამოეღვიძა, ადგომა დააპირა, გრძნობდა, რომ უჭირდა სხეულს წამოდგომა, მაგრამ ძალა დაატანა და ის მაინც მოახერხა, წამომჯდარიყო და ზურგით სახლის შესასვლელ კარს მიყრდნობოდა. ჩუმად გააპარა მზერა პერანგისკენ და ნანახით შეძრწუნებულმა ცისკენ აიხედა. პერანგი ერთიანად სისხლში და ტალახში იყო ამოგანგლული. მინაზე ხოხვისაგან გათხუპნულ შარვალს იატაკის გასაწმენდი ქსოვილისაგან ვერ გაარჩევდით. ფეხსაცმელები აღარ ეცვა. ხელები გამავებოდა. ყოველივე ამის შემხედვარეს ფეხზე წამოდგომისაც შეეშინდა, რადგან იცოდა, რომ სარკეში ჩაიხედავდა და იქ რაღაც საშინელებას დაინახავდა. იჯდა ასე გაუნძრევლად, სახლში შესასვლელი კარის წინ

დაგებულ პატარა ფილაქანზე და მიშტერებოდა მის წინ გაშლილ ნითელ ვარდს, რომელსაც წუხელ გამწარებული ეჩხუბებოდა.

მიხეილმა ამ მდგომარეობაში გასტანა კიდეც ერთი ან ორი საათი და უცებ იგრძნო, რომ თავში რაღაც აუმოძრავდა, თითქოს სისხლმა დაიწყო ჩუხჩუხი, შეუერთდა გულის ცემის რიტმს და ეს მეტად სასიამოვნო გრძნობა მთელ სხეულს მოედო. გამტერებული თვალები ნელ-ნელა დაუნყნარდა, რამდენჯერმე დაახამხამა კიდეც. თორაძემ იგრძნო, რომ გონებამ სხვანაირად დაიწყო აზროვნება, რაღაც უხილავი მარწუხებისგან თავისუფლდებოდა, თითოეული დეტალის გაცნობიერებას ცდილობდა. მიხეილმა მიმოიხედა, ირგვლივ ნაცნობი სიტუაცია იყო, მაგრამ მას სხვანაირად აღიქვამდა. თავის გარშემო მშობლების, ნათესავების, მეგობრების, ნაცნობების სიახლოვეს გრძნობდა. ბავშვობა გაახსენდა, სიყმაწვილე, ყრმობა და უცებ... თითქოს თავში რაღაც ჩაარტყესო, გაისმა აფეთქების ხმა, თავის ტკივილმა უმატა და იმ დროს, როცა წამოდგომას აპირებდა, ისევ ჩაიკეცა, თავი მკერდზე ჩამოუვარდა და გაითიშა ... კლინიკიდან გამოსვლის შემდეგ თუ სიზმარი არ უნახავს, ახლა ნათლად ხედავდა, რომ რამდენიმე მეგობართან ერთად დაღმართზე ეშვებოდა და იმდენად ციცაბო იყო ეს დაღმართი, რომ კი არ მიდიოდნენ, არამედ ფეხებით მისრიალებდნენ. როდესაც ერთ-ერთ გორაკს გასცდნენ, მათ წინ გადაიშალა თვალუწვდენელი მინდორი, რომელიც არც უდაბნოს წააგავდა, არც სტეპს, რაღაც ნარევი იყო. ამ უშველებელ მინდორს თავს დასტრიალებდნენ თვითმფრინავები და უმოწყალოდ აყრიდნენ ზევიდან ბომბებს. ცეცხლმოდებული შავი კვამლი ასდიოდა მიწას, ისმოდა განწირულ ადამიანთა კივილი. მიხეილმა ახლალა შენიშნა მეგობართა სახეები, რომლებთანაც ერთად ეშვებოდა დაღმართზე. ის ყოველგვარი ეჭვის გარეშე აცნობიერებდა, რომ ისინი ადრე გარდაცვლილები იყვნენ, მხოლოდ სად, ვერ იხსენებდა.

-მიშა! აქეთ წამოდი! - დაუძახა ნაცნობმა ხმამ მიხეილს.

თორაძემ მიიხედა და გენა დაინახა, რომელსაც კარგად იცნობდა, მხოლოდ საიდან, ვერ ხვდებოდა. ის დიდი ხნის მკვდარი

იყო. გენა სადღაც, მრავალსართულიანი შენობის კიბეებზე ადიოდა და თან მიხეილს უხმობდა. თორაძე დაიძრა მისკენ, მაგრამ ლაბადა გაეხლართა ფეხებში. ვერ მოიშორა. მერე როგორც იქნა გაიხადა ლაბადა, გადააგდო და წავიდა გენასკენ. ამ დროს ჯიბიდან სხვადასხვა ნივთები და საბუთები ამოუვარდა. გადანყვიტა მათი მიტოვება. მერე დაფიქრდა, ყველა ნივთი და რაც მთავარია საბუთები საჭირო და აუცილებელი იყო. დაიწყო მათი აკრეფა, მაგრამ ხელიდან უვარდებოდა და ვერ უყრიდა თავს. გენა კი აჩქარებდა. ბოლოს, მიხეილმა ნივთებიც მიატოვა და წავიდა კარისკენ. იქ, რაღაც წინაღობა დახვდა, ძლივს გადალახა, მეორე სართულზე უფრო დიდი წინაღობა დახვდა, კარადის მსგავსი. აბობლდა ზედ, თუმცა მალევე ჩამოვარდა. გენა კვლავ ეძახდა. თორაძე ბევრს წვალობდა. ბოლოს კი, ღონემიხდილმა შესძახა გენას:

-შენ წადი, მე მერე მოვალ!

გენა თვალს მიეფარა, ხოლო მიხეილი ისევ იმ ცეცხლნაკიდებულ მინდორთან მივიდა. ბომბდამშენები აღარ ჩანდნენ. თვითონ კი, რომელიღაც საფრენი აპარატის საჭესთან აღმოჩნდა და დიდი სისწრაფით მიაპობდა კვამლისგან წარმოქმნილ შავ ღრუბლებს.

„ეს ვერტმფრენია“ - გაუელვა გონებაში მიხეილს.

უკან სალონში ადამიანთა კვნესა ისმოდა.

„ესენი ვინ არიან?“ - ჰკითხა თავის თავს თორაძემ.

-ესენი დაჭრილები არიან, რომლებიც შენ გადაარჩინე. - უპასუხა ხმამ, რომელიც შორიდან ისმოდა ...

... მიხეილს კვლავ გამოელვია. ვერ აცნობიერებდა, რა ხდებოდა მის თავს. როგორც იქნა მოიკრიბა ძალა და წამოდგა. თავბრუსხვევა იგრძნო. წაიბორძიკა, მაგრამ სახლში შესასვლელი კარის ჩარჩოს ჩაეჭიდა და როგორც იქნა გადააბიჯა ზღურბლს. მაშინვე აბაზანისკენ წავიდა, შევიდა და სარკეს მიაშტერდა. თავისი თავი ველარ იცნო. ასეთი სახე მას მხოლოდ ერთხელ ჰქონდა და ეს სად იყო, ვერ გაიხსენა.

-ღმერთო, გამახსენე! ღმერთო დიდებულო! მე უბადრუკი, კაცის მკვლელი, გევედრები! შემიბრალე! ის მაინც ვიცოდე, ვინ ვარ! - განწირული ხმით გაჰკიოდა თორაძე.

ისევ სარკეში თავის თავს მიაშტერდა მიხეილი. რალაც მოგონება ტივტივებდა მის გონებაში, მაგრამ ვერ აღიქმებოდა თორაძის მიერ. ბოლოს ნერვიულობით გადაღლილი იქვე აბაზანის კიდეზე ჩამოჯდა, რომელიც ხშირი უწყლობის გამო ყოველთვის სავსე ჰქონდა. მთელი დღე-ღამის დაღლილმა თავი ვერ შეიკავა და ცივი წყლით სავსე აბაზანაში ჩავარდა. უცებ გამოფხიზლდა. თითქოს ხელი კრესო, ისე ამოვარდა აბაზანიდან, სველ ფილებზე ფეხი ვერ დადგა კარგად და ახლა იქ წაიქცა. ბოლოს, როგორც იქნა გამოხობდა აბაზანიდან, სამზარეულოს მაგიდას დაეყრდნო, სკამზე ჩამოჯდა და გულამოსკვნილმა წამოიძახა:

-ავღანეთი! ... ღმერთო, მადლობა, რომ დამეხმარე!

დიდხანს იჯდა ასე გარინდული. თვალებიდან ცრემლი უწყვეტად მოსდიოდა და მის გონებაში ნელ-ნელა ჩნდებოდა მისი წარსული ცხოვრების კონტურები ...

მეხსიერების დაბრუნების შემდეგ მიხეილ თორაძე, პირველი რასაც მიხვდა ის იყო, რომ იგი არ ცხოვრობდა იმ სახლში, რომელშიც დაიბადა და გაიზარდა. თუმცა ყველაფერი მიმსგავსებული იყო, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ ამჟამინდელი სახლი მდებარეობდა ქალაქის სულ სხვა უბანში. მიხეილი საკმაოდ ჭკვიანი იყო იმ საქმეში, რომელიც მან სიჭაბუკიდან შეისწავლა. ის დაბადებული იყო უშიშროების მუშაკად. ამიტომ მოწესრიგდა, დაისვენა და მთელი ღამის განმავლობაში ადგენდა მოქმედების გეგმას, ისეთს, რომ საბჭოთა უშიშროების სისტემას, მას შემდეგ, რაც სიმართლეს გაიგებდნენ, არ მოეხდინა მისი ლიკვიდაცია. ის ხომ სისტემამ მანქურთად აქცია. მიხეილს ერჩივნა მაშინვე მომკვდარიყო და ამდენი ცოდვა არ დაედო კისერზე. მას სამოცდათერთმეტი ადამიანი დაახვრეტინეს. აქედან ვის ეკუთვნოდა ეს მძიმე სასჯელი, თორაძემ არ იცოდა. ის მხოლოდ შემსრულებელი იყო. მაგრამ ამას რა მნიშვნელობა აქვს. ის ხომ იყო შემსრულებელი ღმერთის საწინააღმდეგო მოქმედებისა.

მიხეილმა საფუძვლიანად შეძლო თავისი ცხოვრების ძირითადი ეპიზოდების აღდგენა. რამდენიმე ეგზემპლარად შეადგინა შესაბამისი წერილები იმ საქმეებთან დაკავშირებით, რომელსაც მისგან დაუკითხავად აკეთებინებდნენ, როგორც ავლანეთში, ისე თბილისში. შემდეგ უშიშროების კომიტეტის სახელზე შეადგინა ცალკე წერილი და დაელოდა გათენებას.

დილის ათ საათზე მიხეილ თორაძე, უშიშროების კომიტეტის ერთ-ერთი მაღალჩინოსნის კაბინეტში იჯდა და მისი წერილის გაცნობის შემდეგ, ჩვეულებრივი ჩეკისტური გამოხედვით „დამძიმებულ“ ოფიცერს აუღელვებლად ესაუბრებოდა:

-აი, ასე, ამხანაგო პოლკოვნიკო! მე გამწირეს, რატომ!?

-მიშა, შენ ხომ იცი, რომ ძალიან სახიფათო თამაში წამოიწყე?

-კითხვითვე უპასუხა მაღალჩინოსანმა.

-რადგან ჩემს თავს ვიცავ, ეს სახიფათო თამაშია!?

-სისტემას იცნობ შენ და იმიტომ გეუბნები, - ცივად უპასუხა მაღალჩინოსანმა. შემდეგ ადგა სკამიდან, კარადიდან ლურჯი საქალაღდე გადმოიღო და გააგრძელა, - ჩვენი ძველი ნაცნობობის ხათრით, თუ გინდა, მე შენს წერილს გავაქრობ, ვითომ არ დაგინერია.

-თუ ამ წერილის გაქრობა შენს ინტერესებში შედის, რაც გინდა ის გააკეთე. ერთი ასეთი ასლი თქვენს კანცელარიაშია რეგისტრირებული. ასე რომ, მე ჩემს სიცოცხლეს სასწორზე ვდებ, - უპასუხა მიხეილმა. მერე თვითონაც ფეხზე წამოდგა, მივიდა თავის კოლეგასთან, თვალეებში ჩახედა და განაგრძო, - მე ძალიან კარგად ვიცი, რომ ამ წერილის განხილვის შემდეგ, ჩემი ლიკვიდაციის საკითხი დადგება, ამიტომაც დღევანდელი, ეგრეთწოდებული გორბაჩოვისეული დემოკრატიის პერიოდში, ასეთი სკანდალური ამბები მედია საშუალებებისათვის საუკუნო სიცოცხლის გარანტიაა და დიდი რეკლამა.

-შენ რა, პრესა ჩააყენე საქმის კურსში!? გაგიჟდი!? - შეცბუნდა მაღალჩინოსანი.

-დიახ, ამხანაგო პოლკოვნიკო! როგორც კი მოხდება ჩემი ლიკვიდაცია, მთელი მსოფლიო გაიგებს ამ ამბავს და თქვენი სისტემის უსუსურობას, - ამაყად წარმოთქვა მიხეილმა, შემდეგ კაბინეტის მაგიდის მისადგმელთან დაჯდა, მყარად შეკრული

მუშტი დაჰკრა მაგიდას და განაგრძო, - ახლა მისმინე, ჩემო კარგო!

-მე რატომ უნდა გისმინო, ამხანაგო მიხეილ! - უკან დაიხია მაღალჩინოსანმა, - მაგ თემაზე უფროსებს ელაპარაკე.

-არა, ამხანაგო პოლკოვნიკო! მაგდენი დრო მე არ მაქვს, რომ თქვენს აქოთებულ კორიდორებში ვიარო და ველოდო ბუგორებს, როდის მიმიღებენ. შენც კარგად მიუტან მათ ამბავს. არ მიუტან და ვიტყვი, რომ ფეხებზე გკიდია სისტემა.

მაღალჩინოსანი გაფითრდა. ეს უკვე ბრძოლის გამოცხადება იყო. ზიზლით შეხედა თორაძეს და ძლივს წაილულულა:

-რა გინდა!?

-სამი დიდი მედია საშუალება ამ კუთხით მომზადებულია და ჩემი გაქრობის შემთხვევაში, მეორე დღესვე ალაპარაკდება პრესა და ტელევიზია, როგორც აქ, საბჭოთა კავშირში, ასევე საზღვარგარეთ.

-რას ითხოვ!? - შეწყვეტინა საუბარი მიხეილს მაღალჩინოსანმა. ის უკვე მიხვდა, რაც უნდოდა თორაძეს.

-რეაბილიტაციას! - მოკლედ მოჭრა მიხეილმა, - ყველა ჩემი დამსახურების, ჯილდოს აღდგენას, დამსახურებულ პენსიას და სოციალურ უზრუნველყოფას. დანარჩენზე მერე დავკონკრეტდეთ.

-მე ვერაფერს შეგპირდები, - ცივად უთხრა მაღალჩინოსანმა, - ეს ისეთი საკითხია, შენ იცი, სადაც უნდა გადაწყდეს.

-დროულად ვითხოვ პასუხს, მერე რაც მოხდება, მე ხელები დამიბანია. - თქვა მიხეილმა და დატოვა მაღალჩინოსნის კაბინეტი.

მიხეილ თორაძეს პრესა მართლაც ჰყავდა გაფრთხილებული, მაგრამ მასმედია არ იცოდა, რა სკანდალურ ინფორმაციას ფლობდა თორაძე. ყველა ფიქრობდა, რომ საქმე ეხებოდა სასჯელთა აღსრულების სამმართველოს საქმიანობას, ხოლო მიხეილს ინფორმაცია დატოვებული ჰქონდა ერთ საიმედო პიროვნებასთან, რომელიც თორაძის შესაძლო ლიკვიდაციის შემთხვევაში, კონტაქტზე გავიდოდა მასმედიასთან. რაც შეეხებოდა საბჭოთა უშიშროების სამსახურს, იგი კორუფციაში ისე

იყო ჩაფლული, რომ უკვე სულს დაფავდა და, რა თქმა უნდა, არ აწყობდა საერთაშორისო ასპარეზზე ასეთი „გამოჭენება.“ უფრო იმიტომ, რომ ეს გორბაჩოვის და მისი მეუღლის დაუსრულებელ საზღვარგარეთულ ვიზიტებზე უარყოფითად იმოქმედებდა.

მოსკოვი მეორე დღესვე საქმის კურსში იყო.

-გამორიცხულია მაგას გონება გახსნოდა, - თავისთვის ლულულულებდა გენერალი ტუმანოვი. იდგა ფანჯარასთან და ლუბიანკის მოედანზე ფელიქს ძერჟინსკის ძეგლის ზურგს მიმტერებოდა, - აქ რაღაც გაუგებრობაა.

-გენერალი მივიდა სამუშაო მაგიდასთან და ზარის მეშვეობით მდივანი იხმო. შუახნის ქალბატონი რამდენიმე წამში კაბინეტში გაჩნდა.

-კავკასიის საკითხების განყოფილება, სასწრაფოდ! - გასცა ბრძანება ტუმანოვმა.

თითქოს განგაშის ხმა გაიგონესო.კავკასიის საკითხთა განყოფილების ყველა წევრი გარბოდა გენერალ ტუმანოვის კაბინეტისკენ.

-რა გაარკვეით! -თანამშრომელთა შემოსვლისთანავე მთელი ხმით იყვირა გენერალმა.

-ინფორმაცია სრულიად დადასტურდა, ამხანაგო გენერალ-ლეიტენანტო, - უპასუხა განყოფილების უფროსმა, - ნომერი ჩვიდმეტი აბსოლუტურად საღი გონებით აზროვნებს და წარსულიც, როგორც ჩანს, დეტალებში ახსოვს. რაც შეეხება მასმედიას, როგორც ჩვენი აგენტურა გვატყობინებს, არავითარი ინფორმაცია არ არის შესული.

-მდაა... - ღრმად ამოისუნთქა გენერალმა, - მაშასადამე, მართლა კარგად აზროვნებს, რადგან კონსპირაციას იცავს.

-ასეა, ამხანაგო გენერალ-ლეიტენანტო, ნომერი ჩვიდმეტის ლიკვიდაცია საერთაშორისო სკანდალს გამოიწვევს, ამიტომ ველოდებით თქვენს განკარგულებას.

-მივცეთ რეაბილიტაცია, სხვა გზა არ არის. წინააღმდეგ შემთხვევაში სკანდალში გავეხვევით. ბედი ჰქონია მაგ ძალღისშვილს, - საფუძვლიანად შეიკურთხა ტუმანოვმა, - უშველა პერესტროიკამ.

საბჭოთა კავშირის უშიშროების სახელმწიფო კომიტეტის სპეციალური და, რა თქმა უნდა, საიდუმლო განკარგულებით, მიხეილ თორაძეს, სამშობლოსადმი განწეული თავდადებისათვის, მიანიჭეს პოლკოვნიკის წოდება, აღუდგინეს ყველა ჯილდო, დაუნიშნეს პენსია, მისცეს სხვადასხვა შეღავათები და დაუბრუნეს საკუთარი საცხოვრებელი სახლი. ამასთან, მას ეკრძალებოდა სამხედრო ფორმით საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებში გამოჩენა და საკუთარ რეალურ სამხედრო წარსულზე საუბარი და წერა. თუმცა, არც თორაძის გაქრობა გაუჭირდებოდა საბჭოთა უშიშროებას, მაგრამ მათ ამისთვის, როგორც იტყვიან ხოლმე, თავი არ „აიტკივეს.“

მიხეილ თორაძემ დააპირა საცხოვრებლად გადასულიყო მამისეულ სახლში, მაგრამ იცოდა, რომ იქ ვერ გაძლებდა, რადგან აბსოლუტურ სიცარიელეში მოუწევდა ყოფნა, რაც უფრო მეტად დაამძიმებდა მის სულს. ხელისუფლების „ნაბოძებ“ სახლში, მიუხედავად მისი ცხოვრებისეული მწარე რეალობისა, უფრო კომფორტულად გრძნობდა თავს, რადგან სამოცდათერთმეტი თავისი ხელით სიცოცხლეგამოსაღმებული ადამიანის სული ეგულებოდა. მათ სახელზე დარგული ყვავილების მოვლაში იყო მთელი წლის განმავლობაში, მათთან ერთად ცხოვრობდა ამ ქვეყნადაც და იმ ქვეყნადაც. ეკლესიაც იქვე, სახლის ახლოს მდებარეობდა და იქიდან მომავალი ზარისა და გალობის ხმა მალამოდ ედებოდა, წუთისოფელში ეშმაკის მიერ დამსჯელ მეომრად და მანქურთად გადაქცეულ ადამიანს. მიხეილი იჯდა ყვავილებად ქცეულ ადამიანებში, ნაღვლიანად შეჰყურებდა მიწას, ცას, მზეს და ფიქრობდა: „რა არის ჩვენი სიცოცხლე? დაბადებიდან სიკვდილამდე მხოლოდ ტანჯვა და წამება. ჩვენ არა მარტო ცოდვებით, არამედ ჩვენი ფიზიკური სხეულით და მისი მოქმედებით ვამძიმებთ დედამიწას და ვანუხებთ ღმერთს. ალბათ, ამიტომაც ვართ აქ დედამიწაზე, რათა შევძლოთ გან-

ნმენდა. ერთადერთი ნათელი წერტილი დედამიწაზე, რაც კი მე ჩემი სიცოცხლის მანძილზე ვნახე, ეს არის ქრისტეს ეკლესია. სხვა რელიგიები მხოლოდ მიწიერი გრძნობების მონები არიან. უბედურება ის არის, რომ ჩვენი ღვთისმსახურთა უმრავლესობაც მიწიერისკენ, მატერიალურისკენ ილტვის. როგორ ჩავაბარო აღსარება ამ მილიციონერს, მეორე წუთში ორ შაურად გამყიდის. ღმერთო, მიჩვენე გზა, გემუდარები“.

უცებ, თეთრი და ალისფერი შროშანები თითქოს ნიავმა ააშრილაო და შორეული ხმა გაისმა: „ჩვენ, სინმიდის, სისუფთავის და მაღალი სულიერი მისწრაფების სიმბოლოდ მოგვავლინა უფალმა დედამიწაზე, ამიტომ ჩვენც შეგვიძლია ორი სიტყვა მოგაშველოთ შენი სულის გადარჩენისათვის. ერთი იცოდე, მღვდელმსახურში თუ ადამიანური ბუნება არ მოგწონს, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ის სულიერი თვალსაზრისით არ მოგემსახურება. ყველა მღვდელს კურთხევისას უფლისგან ენიჭება მაღლი, რომ იყოს შუამავალი ღმერთსა და ადამიანს შორის ანუ ადამიანების ენაზე რომ ვთქვათ - გამტარი. შეხედე შენს ზევით ელექტროენერჯის იზოლირებული სადენი რომ არის გაბმული. ეგ ხომ ატარებს დენს. ახლა ეგ სადენი ტალახში რომ ჩააგდო, თავის ფუნქციას ანუ დენის გატარებას ხომ ჩვეულებრივ გააგრძელებს. ასეა ღვთისმსახურიც. მაგრამ შენ თუ არ მოგწონს იგი, ღმერთი გაძლევს უფლებას მოძებნო სხვა მოძღვარი, რომელსაც ანდობ აღსარების საიდუმლოს“.

მიხეილი ელდანაკრავივით წამოხტა სკამიდან, მიმოიხედა და ხმამაღლა იყვირა:

-მერე სად არის ასეთი მოძღვარი!?

იდუმალმა ხმამ კი უკვე მკაფიოდ უპასუხა:

-საქართველოს სულიერების სავანე და მართლმადიდებლური საარწმუნოების მკერდი გარეჯის უდაბნოა. იქ იგრძნობ შევებას, იქ წადი. ღმერთმა ადამიანს სული იმისთვის არ მისცა, რომ იგი დაამძიმოს ...

„მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთმძიმენი, და მე განგისუენო თქუენ.“

პალიტრა ნათელ-ბნელისა

ვუძღვნი ნოდარ ტოგონიძეს

უზენაესი სასამართლოს სხდომათა დარბაზთან უამრავ ხალხს მოეყარა თავი. ყველანი სასამართლოს განაჩენის მოლოდინში იყვნენ. იყო ხმამაღალი საუბარი, დანალვლიანებული და სასონარკვეთილი სახეები. შესვენება თითქოს გაინელა, ბოლო აღარ უჩანდა. მეორე სართულზე ამოსასვლელ კიბესთან ორნი იდგნენ, ხანშიშესული მამაკაცები ჩანდნენ, სიგარეტს აბოლებდნენ და თვალებით იატაკზე დაგებულ მარმარილოს ფილებს დასცქეროდნენ.

—სამართალი აღარ არის, კაცო?—ამოიხვნემა ერთ-ერთმა მათგანმა. სიგარეტი ბოლომდე მოქაჩა, მერე ურნაში ჩააგდო და ნიკოტინისაგან გაყვითლებული თითები თოვლივით თეთრ თმებზე გადაისვა, — სხვამ ფული შეჭამა და ამას იჭერენ.

—რას იზამ, ჩემო ირაკლი, — ჩაილულულა მეორე მოხუცმა, ისე, რომ თავი არ აუნევიან ზევით, — ამათ ვინმეზე ხომ უნდა შეინმინდონ ხელები, საქმე რომ ჩამოწერონ.

—მერე ეს რა შუაშია, კაცო? — არ ცხრებოდა ირაკლი.

—ეგრეა, ძმაო. თურმე სიკეთე არ უნდა გაუკეთო კაცს. დღეს სიკეთის მკეთებელ ადამიანს სულელს ეძახიან, — თქვა მოხუცმა და თავზე ჩამოფხატული ტყავის ქუდი შეისწორა, — ახლა ადამიანთა უმრავლესობა საკუთარი ბედნიერების მოსაპოვებლად განტევების ვაცს ეძებს, და ამ შემთხვევაში იპოვეს კიდევ გიორგის სახით.

—არა მგონია, რომ მიუსაჯონ, — თქვა ირაკლიმ და ნერვიულობისგან აქეთ-იქით სიარული დაიწყო, — ბოლოს და ბოლოს, ამათ ხომ იციან, რომ ეს კაცი არაფერ შუაშია.

უცებ მთელი ხალხი სასამართლო დარბაზისკენ დაიძრა. ვალაცამ დაიძახა:

—განაჩენი უნდა წაიკითხონ, ყველანი შემოდით!

დარბაზში ხალხი ვერ ეტეოდა. თითქოს ვორონცოვისა და პლენანოვის ყველა მაცხოვრებელი მოსულიყო გიორგი ირემ-აშვილის მხარდასაჭერად. ადამიანებისთვის დაკვირვებით რომ

შეგეხებათ, შეამჩნევდით, რომ იმედის ნაპერწკალი ღვიოდა მათ თვალებში. ბრალდებულთათვის გამოყოფილ შემოღობილში კი დაცვის ქვეშ იდგა ორმოცდახუთი წლის ახოვანი მამაკაცი, უკან გადავარცხნილი, ოდნავ ჭალარაშერეული თმით. იდგა და აღმოსავლეთის კედელზე ერთ წერტილს მიშტერებოდა, თითქოს რაღაცას კითხულობსო. ქანდაკებასავით ჩამოქნილს, სახე სულ გაფითრებოდა. თვალებში ჩამდგარი გაყინული ცრემლი ვერცხლისფრად უელვარებდა. დარბაზში სასამართლო კოლეგია შემოვიდა. ხალხმა ჩოჩქოლი შეწყვიტა, სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა. სასამართლო კოლეგიის თავმჯდომარემ საქალაქდიდან აიღო ფურცლების დასტა, სათვალე მოირგო და დაიწყო განაჩენის კითხვა. ყველა სულმოუთქმელად ელოდა მოსამართლე როდის წაიკითხავდა გადანყვეტილებას. ეს დროც დადგა. უზენაესმა სასამართლომ ძალაში დატოვა საოლქო სასამართლოს გადანყვეტილება, ერთი ცვლილება იქნა შეტანილი მხოლოდ. როგორც დემოკრატიული ქვეყნის უმაღლესმა ორგანომ, გიორგი ირემაშვილს ბანკისადმი დიდი ოდენობით ზარალის მიყენებისათვის ცხრა წლის ვადით თავისუფლების აღკვეთა შეუტყვალა შვიდი წლით თავისუფლების აღკვეთით. სასჯელი უნდა მოეხადა მკაცრი რეჟიმის დაწესებულებაში.

განაჩენის გამოცხადების შემდეგ, ერთხანს გარინდულმა დარბაზმა უცებ ამოიგმინა, აქა-იქ განრისხებული ადამიანების შეძახილებიც გაისმა:

- ეს უსამართლობაა!..
- სადა ვცხოვრობთ!..
- სუდია ნა მილა!..
- თქვენი დედაც!.. გიორგი, გამაგრდი!

ბადრაგმა გიორგის ხელზე ბორკილი დაადო და დარბაზიდან გაიყვანა.

რამდენიმე წუთის შემდეგ საბადრაგო მანქანა ახალ მსჯავრდებულს ორთაჭალისკენ მიაქროლებდა.

მოსარჩელე მხარემ კი, რომელსაც ქვეყნის ერთ-ერთი უმსხვილესი ბანკი წარმოადგენდა, სასამართლო დარბაზიდან შეუმჩნევლად გაპარვა სცადა. გიორგის ბიძის, ირაკლი ირემაშვილის მახვილ თვალს არ გამოპარვია მათი წასვლა და ხმამაღლა მიაძახა:

— ყველაფერი ხომ გაუყიდეთ იმ კაცს. ციხეში ხომ გაამწესეთ, გგონიათ დანარჩენს იქიდან გადაგიხდით? უნამუსოები და არაკაცები ყოფილხართ!

ნათესავებმა და მეგობრებმა ირაკლის ხელი მოკიდეს, იქვე მდგარ გრძელ სკამზე დასვეს, წყალი დააღვინეს და შეეცადნენ მის დანყნარებას.

— ასეთი უსამართლობა გაგონილა, კაცო? — არ ცხრებოდა ირაკლი, — ეს რა ქვეყანაში ვცხოვრობთ. ნაცვლად იმისა, რომ ნამდვილი დამნაშავეები ეძებონ, ამ საწყალ კაცზე ინმენდენ ხელს.

— კარგი რა, ირაკლი ძია, — ეხვეწებოდა მას ახალგაზრდა ქალი და თან შუბლზე სველ ცვირსახოცს უსვამდა, — გიორგის უკვე ველარაფერს ვუშველით. ისლა დაგვრჩენია ვევედროთ უფალს, რომ იმ ჯოჯოხეთიდან მალე გამოიყვანოს.

— რათა, შვილო, რათა?.. ვისი და რისი გულისთვის?

ირაკლი ახლობლებმა წამოაყენეს სკამიდან და ნელ-ნელა ჩაყვნენ უზენაესი სასამართლოს კიბეებს.

თვალეზახვეული თემიდა კი ამაყად იდგა სასწორით ხელში და ცოდო-მადლის ასაწონად ემზადებოდა. მაგრამ მას თავისი საქმის გაკეთებას ვინ აცლიდა. სასამართლო სასწორი, და არა მარტო ის, უკვე კორუმპირებული ხელისუფლების ხელში იყო და მის მიერ იმართებოდა.

ქუჩაში ქარი ხმელ ფოთლებს ჰაერში ატრიალებდა. თბილისში ათას ცხრაას ოთხმოცდათექვსმეტი წლის ფოთოლცვენა კარგა ხნის დამთავრებული იყო.

II

საბადრაგო მანქანა სწრაფად შევიდა მეხუთე იზოლატორის ეზოში. ბადრაგმა გიორგი მანქანიდან ჩამოიყვანა და ყველა პროცედურის გავლით ციხის ადმინისტრაციას გადასცა. გიორგის განაწილებამდე კარანტინი უნდა გაეელო. იგი რვაადგილიან საკანში გაამწესეს. როგორც კი ზედამხედველმა კამერის კარი გააღო, სიგარეტის კვამლითა და ოფლით გაჟღენთილი ჰაერის

სუნი დატრიალდა. გიორგიმ წარმოიდგინა, რომ მას ჯოჯოხეთის კარი გაუღეს. შიგნით კი შევიდა, მაგრამ ვერაფერს ხედავდა. შემდეგ, ნელ-ნელა გამოჩნდა ადამიანთა სილუეტები, რომლებიც გიორგის კარგი მუშტარივით ათვალიერებდნენ.

— კიდევ კაცი გვინდა ამ ბუნაგში?! — დაიყვირა ვიღაცამ საკნის ბოლოში, — ისედაც თექვსმეტი ვართ, სულ გაგიჟდნენ ეს ოხრები.

— ამ კაცმა რა ქნას, თემოჯან, — გაისმა ვიღაცის ხრინწიანი ხმა, — მაგის ბრალი ხომ არ არის, აქ თავის ფეხით მოვიდა თუ რა?

მსჯავრდებულები, რომლებმაც საკუთარი ძვირადღირებული ყურადღება, ცოტა ხნის წინ, გიორგიზე გადაიტანეს, ნელ-ნელა დაუბრუნდნენ თავიანთ ადგილებს. ზოგი სანოლზე წამოწვა, რადგან ან ერთ-ერთი პირველთაგანი შემოვიდა კამერაში ან კიდევ შავი სამყაროს იერარქიულ კიბეზე რომელიმე საფეხური ეკავა და ის ადგილი მას ეკუთვნოდა. უფრო დაბალი დონის მსჯავრდებულები იატაკზე დასხდნენ, ზოგიც კედელთან ჩაიცუცქა. გიორგიმაც მონახა თავისი ადგილი, კედელთან ჩაიცუცქა და თავი მუხლებში ჩარგო. ახალბედა პატიმარს სუნთქვა უჭირდა, თავბრუ ეხვეოდა, მის თვალწინ უცებ გაიელვა განვლილმა ცხოვრებამ.

გიორგი ირემავილი თბილისელი კაცი გახლდათ. იგი 1950 წელს, ღვინობისთვეში მოეწვინა ამ ქვეყანას. დაიბადა და გაიზარდა მაშინდელი პლენხანოვისა და ლენინგრადის ქუჩების კუთხეში მდგარ, დიდი პაპის, ანეზა მაიერის მიერ დატოვებულ კერძო სახლში. გიორგი დედის მხრიდან გერმანელი შვაბი გახლდათ, ხოლო მამა ყარაბულახელი რაჭველი იყო. ჯერ კიდევ მეცხრამეტე საუკუნეში გიორგის დიდი პაპა ივანე, რაჭიდან ჩამოსულა და ყმად დასდგომია ყარაბულახელ თავადს - ჩოლოყაშვილს. ივანეს საფლავის ქვა ახლაც მიწის ზევით დევს, ან უკვე ყოფილი ყარაბულახის ტერიტორიაზე მდებარე ერთ-ერთ გორაზე, სადაც ადრე, ალბათ, სასაფლაო იყო და ზედ აწერია: „საფლავსა შინა მდებარე ვარ: ირემანთ სოლომანის ძე ივანე: მხილველნო, გვეედრებით, თითო პირი შენდობა მაღირსეთ: ჩყიბ წელი იანვრის იდ დღესა.“

გიორგის გაახსენდა თუ როგორ უყვებოდა თავისი პაპა, თა-
დია ჩოლოყაშვილის არა ყმა, არამედ მარჯვენა - ხელი, შერმა-
დინ ირემაშვილი - პატარა სოფლის - ყარაბულახის ისტორიას.
თავისი გეოგრაფიული მდებარეობიდან გამომდინარე, ივრისპ-
ირეთი ხმალთა კვეთების ადგილი გახლდათ. შემოსულ მტერთან
ძირითადი ბრძოლები აქ იმართებოდა. ხოლო სოფელი ყარაბუ-
ლახი, რომელიც მდებარეობდა ახლანდელი სოფლების სართი-
ჭალისა და ხაშმის ტერიტორიების ნაწილზე, ამ დიდი სისხლის
კალოს შუაგულს წარმოადგენდა.

ყარაბულახი თურქული სიტყვაა ("ყარაბულაკ") და ქართუ-
ლად შავ წყაროს ნიშნავს. ამ ტოპონიმის წარმოშობაზე ორი
ლევენდა არსებობს:

პირველი მოგვითხრობს შემდეგ ამბავს: როცა მტერი შე-
მოსევია ივრისპირეთს, აქაური თავადი თავის ამალით ერთ-
ერთ კოშკში გამოკეტილა. კოშკთან ახლოს წყარო ჩამოდიოდა
თურმე, გამწარებულ თავადს დაუწყევლია მომხვედური: „დაე,
ეგ წყარო ჭირად გადაგექცეთო!“ სასწაული მომხდარა, თავადის
წყევლა ახდენილა, წყაროს წყალს შავი ჭირი გაუვრცელებია და
შეშინებული მტერი უკუქცეულა.

ხოლო მეორე ლევენდა კი გვამცნობს: დამპყრობელთა
ერთ-ერთი შემოსევის დროს ჩოლოყაშვილთა ციხესიმაგრეს
მტრის მჭიდრო ალყა ჰქონდა შემორტყემული. ციხეში შავი ჭირის
ეპიდემიამ იფეთქა. ვინაიდან ალყაში მოქცეულნიც და მოალყ-
ენიც სასმელად ერთსა და იმავე წყალს ხმარობდნენ, ციხიდან
გამომდინარე წყალმა გარეთ გამოიტანა მომაკვდინებელი სენის
ბაცილები და მტრის რიგებსაც დაერია შავი ჭირი. პანიკამოც-
ული დამპყრობლები უკუიქცნენ და სენის გამავრცელებელ წყ-
აროს „შავი წყარო“ — ყარაბულახი უწოდეს.

ყარაბულახის მოსახლეობა მეცხრამეტე საუკუნის ბოლოსა
და მეოცე საუკუნის დასაწყისში საცხოვრებლად ხაშმში გადა-
დიოდა, ზოგმა კი თბილისისკენ გასწია. რევოლუციის შემდეგ,
როდესაც ჩოლოყაშვილების თავადობა ისტორიას ჩაბარდა,
შერმადინ ირემაშვილსაც თბილისისკენ გაუწია გულმა. დასახლ-
და კირკის ქუჩაზე. მისი ვაჟი ზაქარია, გიორგის მამა, თბილისში

დაიბადა. ომიდან ჩამოსულმა ზაქარიამ ცოლად სართიჭალელი ევა მაიერი მოიყვანა და ყაზახეთში გადასახლებული სიდ-ედრ-სიმამრის - ანეზა და ბერტა მაიერების დაცარიელებულ სახლში დაიდო ბინა, სადაც დაიბადა გიორგი ირემაშვილი. შემდეგ ბავშვობა, სკოლა, უნივერსიტეტი, ცოლ-შვილი...

გიორგი საშუალო სიმაღლის მამაკაცი გახლდათ. ჭაღარაშ-ერეული თმა, თეთრი მრგვალი სახე და ცისფერი თვალები განსაკუთრებულ სილამაზეს ანიჭებდა და საზოგადოებაში აშკარად გამოირჩეოდა. იგი ისტორიკოსი გახლდათ, სკოლაში ასწავლიდა ისტორიას და ყველა პატივს სცემდა, როგორც წესიერ და თავმდაბალ ადამიანს.

ფიქრისაგან და დღის განმავლობაში განვითარებული მოვლენებისგან დაღლილ გიორგის ჩაეძინა. სიზმარში გარდაცვლილ დედას ხედავდა, რომელიც შორიდან ეძახდა, თითქოს აფრთხილებდა, მაგრამ გიორგი, მიუხედავად დიდი მცდელობისა, ვერაფერს იცებდა...

დღით მსჯავრდებულების ყაყანმა გააღვიძა. ოფლისაგან ტანსაცმელი სულ დასველებოდა. თვალები ფართოდ ჰქონდა გახელილი და უაზროდ უყურებდა საკანში ასევე უაზროდ მოძრავ ადამიანებს.

უცებ გაიღო საკნის კარი და ზედამხედველის გამყინავი ხმა გაისმა:

—ირემაშვილი, გამოდი!

—სად მიგყავ, ტო?—იკითხა ხმამ საკნის ბოლოში, რომელსაც, როგორც ჩანდა, შავი სამყაროს იერარქიულ კიბეზე რაღაც ადგილი ეკავა.

—ჩიტირი დევიატი იბარებენ, თემო.—უპასუხა ზედამხედველმა და თან გიორგის ანიშნა დროზე წამოდიო.

—ვაჰ, უჟე, ტო! რა სპემკაა?—ისევ იკითხა თემომ. სანოლიდან წამოიწია და ზედამხედველს გახედა.

ზედამხედველმა მხრები აიჩეჩა. გიორგი საკნიდან გაიყვანა და კარი ჩაკეტა.

ორმოცდამეცხრე, ანუ ეგრეთ წოდებული „ჩიტირი დევიატი“ ტრადიციულად ქურდების საკანია, რომელიც განსაკუთრებულ

როლს ასრულებს სასჯელაღსრულების სამსახურის საქმიანობაში. აქ წყდება ბევრი ისეთი საჭირობოროტო საკითხი, რომელიც აბალანსებს სისტემაში ორი სამყაროს ურთიერთობას. ამ საკანში ზის ქურდი, რომელიც განაგებს გისოსებს მიღმა მოქმედ „კანონმდებლობას“, აქვს თავისი მოქმედების არიალი, პრინციპები და, რა თქმა უნდა, შესაბამისი „კოდექსი“, რომლის საფუძველზე იგი აღიარებულია „კანონიერ ქურდად“. მას ადმინისტრაცია არ მართავს, უფრო სწორი იქნება ვთქვათ, რომ ვერ მართავს, რადგან იცის არაფერი გამოუვა და ჩათრევას ჩაყოლას ამჯობინებს. ქურდს, რა თქმა უნდა, თავის მომსახურე პერსონალი ჰყავს „შნირების“ სახით, რომლებიც ვალდებულნი არიან მისი ნებისმიერი დავალება შეასრულონ.

გიორგის ციხეში შესვლაზე ქურდს უკვე ჰქონდა მიღებული ეგრეთ წოდებული „ქსივა“. თან ფლობდა ინფორმაციას, რომ საქმე ეხებოდა დიდი ოდენობით თანხის დატაცებას. ეს კი შავ სამყაროს ყოველთვის აინტერესებს.

— შედი! — უბრძანა ზედამხედველმა ორმოცდამეცხრე საკნის წინ მდგომ გიორგის.

— გამიღე და შევალ. — უპასუხა გიორგიმ ისე, რომ არ შეუხედავს ზედამხედველისთვის.

— შენ ვაბშე ფრაერი ყოფილხარ, ირემაშვილო! — გაეცინა ზედამხედველს.

— რა ვთქვი ამისთანა? — გაუკვიდა გიორგის.

— ბიჭო, ქალაქელი კაცი ხარ, მაშ არ იცი, რო ქურდების კამერა არ იკეტება, — ირონიული ღიმილით შეხედა ირემაშვილს და მცირე პაუზის შემდეგ დაამატა, — შენ, ძმაო, ძალიან გაგიჭირდება აქ ცხოვრება. შედი, შედი, მე აქ დაგელოდები.

გიორგის არაფერი აღარ უთქვამს, კარი გააღო და საკანში შევიდა. ოთახი ასე ორმოცი-ორმოცდახუთი კვადრატული მეტრი იქნებოდა. მარცხნივ და მარჯვნივ კედლებით გამოყოფილ პატარა ადგილებში ერთადგილიანი საწოლები იდგა, ხოლო შიგნით, კედლების გასწვრივ მარჯვნივ და მარცხნივ — ორ იარუსიანი სამ-სამი საწოლი. პირდაპირ კედელთან ტელევიზორი, მაცივარი, მაგიდა და სკამები. საკნის კარებიდან მარჯვნივ ღია შესასვლე-

ლი იყო კედელში გაჭრილი და მოჩანდა პირსაბანი, ტუალეტი და „დუმი“. ყველაფერი კარგად გასუფთავებული და მოვლილი იყო. აშკარად ჩანდა, რომ აქ „დიდი“ ხალხი ცხოვრობდა.

მარცხენა მხარეს, კედლით გამოყოფილ ერთადგილიან საწოლზე გამხდარი, წვერებიანი, ასე ორმოცდახუთი წლის მამაკაცი იყო წამოწოლილი. გიორგის დანახვაზე ფეხზე წამოდგა, ხელი ჩამოართვა და მერე ისევ საწოლს მიუბრუნდა. თან ახველებდა, როგორც ჩანს, ადრე კომუნისტური ციხეებისა და სხვადასხვა რთული ზონების „სტუმარი“ იყო და ფილტვების დაავადება მოურჩენელ სენად გადაქცეოდა. ავადმყოფობის გამო მთელი სხეული დაძაბული ჰქონდა, სახე გაფითრებული, წვერ-ულვაშში ჭაღარა შერეოდა და ეს ყოველივე მის ფიზიკურ იერსახეს რაღაც განსკუთრებულ მრისხანებას ანიჭებდა. მან გიორგის თვალი თვალში გაუყარა. ამ უკანასკნელმა კი გამოხედვის სიმკაცრეს ვერ გაუძლო და თვალი აარიდა. საუბარი მასპინძელმა დაიწყო:

— გიორგი, სადაური კაცი ხარ?

— ჩემი სახელიც იცით? — გაუკვირდა ირემამვილს.

— სახელიც ვიცით, გვარიც და კიდევ ბევრი რამე.

— პლენანოველი ვარ.

— გეც ვიცი. მე გეკითხები, წარმოშობით საიდან ხარ?

— ყარაბულახიდან ყოფილან ჩემი წინაპრები, ივრისპირეთიდან. ახლა ეს სოფელი აღარ არსებობს. ნასოფლარიღა დარჩენილი. დედა სართიქალელი გერმანელი გახლდათ, შვაბიის მხრიდან.

— პლენანოვზე საიდან მოხვდი?

— დედაჩემის მამამ სახლი დედას დაუტოვა და მშობლებიც იქ გადმოვიდნენ საცხოვრებლად. მეც იქ დავიბადე და გავიზარდე.

— მერე, შე კაი დედმამიშვილო, ასეთ წესიერ უბანში და ოჯახში გაზრდილმა კაცმა, თან ისტორიკოსმა, ამდენი ხალხი როგორ გადაყარე. ნაღდი თბილისელი კაცი ფულის ღორი არასდროს ყოფილა და შენ რამ გაგაგოჟა?!

— მე არავინ გადამიგდია, ღმერთია მოწამე. — დაბალ ხმაზე ჩაილაპარაკა გიორგიმ ისე, რომ თავი არ აუწევია მაღლა.

— ბიჭო, ეე! — დაიყვირა ვილაც მამაკაცმა ოთახის ბოლოდან, — მესამე მცნება ხომ გეუბნება: „არა მოილო სახელი უფლისა ღვთისა შენისა ამოსა ზედა“.

გიორგიმ გაიხედა იმ მხარეს, საიდანაც ხმა მოისმა და ახლალა შეამჩნია, რომ კედელზე დიდი ჯვარცმა იყო მიკრული და რამდენიმე ხატი, ხოლო იქვე მდგარ მაგიდასთან ის კაცი იჯდა, ვინც გიორგი დამოძღვრა. უცნობი მიშტერებოდა ირემაშვილს და მისგან თითქოს პასუხს ელოდა. გიორგიმ თვალი აარიდა უცნობს, მაცხოვრის ჯვარცმისკენ გაიხედა და უნებურად აღმოხდა:

— „არა ცილი სწამო მოყვასსა შენსა წამებითა ცრუითა“, მეცხრე მცნება გვასწავლის ამას.

— ჯერ ერთი, რომელი მოყვასი შენა ხარ ჩემი. მერე მე, ძმაო, ცილს არავის ვწამებ, რასაც გეუბნები ფაიზალია. აქ, სადაც შენ მოხვედი, მხოლოდ სიმართლე სუფევს და „ჩერეპახა“ უსამართლოდ არავის დაჩაგრავს. თან აი, ამ ათ მცნებას, აქ რომ დევს მაგიდაზე, მხოლოდ ჩვენნაირი ხალხი თუ შეასრულებს, თორემ თქვენ ღმერთთან შორსა ხართ, — გაიღექსა უცნობი და თან წვერებიანისკენ იხედებოდა, თითქოს მისგან დასტურს ელოდა. მერე მაგიდაზე დადებული ათი მცნება დათვალა, ალბათ, დარწმუნება უნდოდა, მართლა ათი იყო თუ არა.

გიორგი მიხვდა, უცნობმა წვერებიანი „ჩერეპახად“ რომ მოიხსენია, ქურდი იყო, ხოლო „ჩერეპახა“ მისი ზედმეტსახელი. ყველა მოწინებით ეპყრობოდა „ჩერეპახას“, რაც მის სიძლიერეზე მეტყველებდა.

გიორგის უნდოდა, რომ უპასუხოდ დაეტოვებინა უცნობის სიტყვები, მაგრამ მაინც დაბალ ხმაზე ჩაილაპარაკა:

— მერვე მცნება წაიკითხე აბა, რა აზრისა ხარ?

უცნობმა მაგიდაზე დადებულ ფურცელს თითი ჩამოაყოლა და უცებ ელდანაკრავით წამოხტა სკამიდან.

— ე, ბიჭო! შენ ვის უბედავ, ჩემი ხელით უნდა მოკვდე?! შენი დედა...

— მაშინ მეექვსე მცნებაც წაიკითხე! — არ ცხრებოდა გიორგი.

— კარგი, გეყოფათ! — მკაცრად წარმოთქვა „ჩერეპახამ“ და ორივეს, გიორგის და მის მოპაექრე ძალიან ქრისტიანსაც,

მრისხანე მზერა მიაპყრო, — ბორია! ვინ ჩადგა შენ ცოდვაში? ვინ მოგიტანა ეგ მცნებები თუ რალაცა. რაც არ იცი, ნუ ლაპარაკობ. შენ კი, გიორგი, ლექციების წასაკითხად არავის მოუწვევიხარ. აქ სკოლა არ გეგონოს. მოკლედ მოყევი როგორ მოტეხე მაყუთი და დავამთავროთ ეს საქმე.

„ჩერეპახას“ ამ სიტყვებმა საკანში ნახევრადმთვლემარე ადამიანები გამოაღვიძა. მათი საქმე იწყებოდა. უნდა გარჩეულიყო საქმე და დამნაშავეისთვის „განაჩენი“ გამოეტანათ. გიორგი დღეს „სასჯელს“ მიიღებდა, მაგრამ როგორს, ჯერ არავინ იცოდა. ამ საკანში სასტიკი „განაჩენი“ იწერებოდა, არა ქალაქში, არამედ სიტყვიერად. ბევრი მსჯავრდებული გასულა ან გაუთრევიათ ამ საკნიდან, ბევრიც „ქათმებთან“ დასაძინებლად გაუშვიათ.

დღეს „ჩიტირი დევიატში“ ერთი ქურდი იჯდა—„ჩერეპახა“, სამი „მაყურებელი“ და ერთიც „ლაპატნიკი“ - „ობშიაკის“ შემგროვებელი, თავისი „ბულატერიით“. მეზობელ ორმოცდამეათე და ორმოცდამეთერთმეტე საკნებში „შინრები“ ცხოვრობდნენ, რომელთაც ფუნქციები ზედმინევენით ზუსტად ჰქონდათ განაწილებული. „ჩიტირი დევიატის“ ბინადართათვის ზოგი რეცხავდა, ზოგი ასუფთავებდა, ზოგი საჭმელს ამზადებდა და ასე შემდეგ. ერთი სიტყვით ციხის ამ მონაკვეთში ცხოვრება დულდა...

გიორგი კი იდგა გაუნძრევლად ოთახის შუაში და არ იცოდა, საიდან დაეწყო თხრობა. ამ ამბის გახსენება მას გულს სტკენდა და ყოველთვის უჭირდა ამ თემაზე საუბარი. ბოლოს მხრებში გასწორდა, ღრმად ჩაისუნთქა და დაიწყო:

— ყველაფერი ათას ცხრაას ოთხმოცდათექვსმეტი წლის იანვარში დაიწყო. ჩემი ორი მეგობარი, რომლებთანაც ბავშვობა და ახალგაზრდობა გავატარე, მოვიდნენ და მითხრეს, რომ აღებული ჰქონდათ მიწები მარნეულის რაიონში და მის დასამუშავებლად სჭირდებოდათ ფული. თანხის ნაწილი, როგორც თვითონ თქვეს, კრედიტის სახით საცხოვრებელი ბინების გირავნობის ქვეშ ბანკიდან გამოეტანათ. ამის დამადასტურებელი საბუთებიც კი მაჩვენეს, მაგრამ მე არც წამიკითხავს, მეგობრებს როგორ ვაკადრებდი, რომ არ მერწმუნა მათი. მაგრამ

ფული არ გვეყო. მათ შემომთავაზეს: „თუ შენ გაქვს საშუალება ნილში შემოდი და ფულსაც გამოვინებთო“. მე სკოლაში მასწავლებლად ვმუშაობდი და ფული ყოველთვის მიჭირდა, ამიტომ უყოყმანოდ დავთანხმდი. მაგრამ ფული სად უნდა მეშოვა, თვითონ მე კაპიკი არ გამაჩნდა. მეგობრებმა მითხრეს, რომ ჩვენ ბინები ჩავდეთ ბანკში, შენც ასევე მოიქეცი, ექვს თვეში, ხვანა-თესვის დაწყებამდე, შენსა და ჩვენს ნილ ფულს ერთ დიდ საქმეში ჩავდებთ, ისე რომ, კრედიტსაც დავფარავთ, ხვანა-თესვასაც დავინწყებთ და ხურდაც დაგვრჩებაო. მათი მონათხრობი ზღაპარს კი წააგავდა, მაგრამ მე, რადგან ასეთი საქმეების გაგებაში არ ვიყავი, ვიფიქრე, მეგობრები ცუდისკენ არ მიბიძგებენ - თქო და დავთანხმდი. ჩემი ბინა ხომ ჩავდე ბანკში გირაოში, ეს არ ვიკმარეთ და ზედ სიმამრის ვაკის ორსართულიანი სახლიც მივაყოლეთ. გამოტანილი თანხა ბიჭებს მივეცი და მე თვითონ გავაცილე თურქეთში. მერე როგორც გაირკვა, იმავე დღეს ორივენი ქალაქში შემოსულან, ჩემი ფულით ბანკში დაგირავებული საკუთარი ბინები გამოუხსნიათ და მერე არავინ იცის, ცამ ჩაყლაპა თუ მინამ. მთელი ვალი კისერზე დამანვა და, რა თქმა უნდა, მას მე ვერ გადავიხდიდი. ჩემი ორივე სახლის გაყიდვით ბანკმა თანხის ნახევარი ამოიღო, ხოლო დანარჩენზე საქმე აღძრა და აგერ მე აქ ვდგავარ თქვენს წინაშე, ხოლო ჩემი ოჯახი კი შეხიზნულია ახლობლის სახლში ვერაზე. გაქცეული ჩემი მეგობრები ვეძებე და ვერ ვიპოვე, მათი ოჯახები კი ცხოვრობენ ჩემი ნასესხები ფულით გამოსყიდულ საკუთარ ბინებში. აი, ეს არის მოკლედ ჩემი თავგადასავალი. ვარ ასე გაოგნებული და ვერ ვიჯერებ ჩემი მეგობრების ღალატს.

„ჩერეპახამ“, რომელმაც სიგარეტი საფერფლეში ჩააქრო, უცებ ისეთი ხველება ატეხა, გეგონებოდათ ცა ჩამოიქცაო. შემდეგ დაწყნარდა და გიორგის უთხრა:

— ჩვენ ამ საქმეს უკვე ვსწავლობთ. იცოდე, ეს ზღაპარი თუ ჩვენს გასართობად მოყევი, ცუდად წაგივა საქმე. ამ ფულის ამოსალებად, ბანკის მხრიდან, ისეთმა ხალხმა შემანუხა, რომ იმათი ღალატი, როგორც იტყვიან, სამშობლოს ღალატია. იცოდე, თუ შენი მოყოლილი ამბებიდან, თუნდაც, ერთი სიტყვაც კი არ

დადასტურდება, მთელი თანხა და კიდევ რალაც-რალაცები შენ დაგენერება.

გიორგიმ ხმის ამოუღებლად დაიქნია თავი. უცებ წაბორძიკდა, იქვე მდგომ სანოლს მოკიდა ხელი და რომ არა საკანში მყოფთა დახმარება, შეიძლება, იატაკზე დავარდნილიყო. თითქმის ერთი საათი გაუძნრევლად იჯდა ტაბურეტზე და ზურგით კედელზე იყო მიყრდნობილი. ბოლოს გამოერკვა, მის გარშემო ყველას და ყველაფერს ბუნდოვნად ხედავდა. „ჩერეპახას“ ხრინ-ნიანმა ხმამ გამოაფხიზლა:

— ბიჭო, გაიყვანეთ ეს კაცი აქედან. პრობლემები ისედაც თავზე საყრელი გვაქვს.

III

რა ძნელია თავისუფლების დათმობა. განსაკუთრებით მისი სიმძაფრე ცხოვრების წესის შეცვლის პერიოდში იგრძნობა. მერე და მერე ყველაფერს ეგუება ადამიანი. ასეთი სიტუაციის მსხვერპლნი შეიქმნენ გიორგი ირემაშვილის გერმანელი პაპა და ბებია. საკნის კედელთან ჩაცუცქეული გიორგის თვალწინ კვლავ გაიელვა მისი წინაპრების ტრაგიკულმა ისტორიამ, რომელსაც დედა ხშირად უყვებოდა...

ათას ცხრაას ორმოცდაერთი წლის ნოემბრის ცივი დილა გათენდა. იალნოს მთიდან მოვარდნილი ქარი აღმა-დაღმა დაშლიგინობდა სამგორის ველზე. დაცარიელებული მარიენფელდის, პეტერსდორფის და როზენფელდის ქუჩებსა და ეზოებში ქარი ადვილად მიიკვლევდა გზას. ჭრიალებდა მიტოვებული სახლების ჭიშკრები. გერმანელების სოფელი ერთიანად დაცარიელებულიყო...

მარადიორული წესით დედა-წულიანად აყრილი გერმანელები ავტოტრანსპორტით წინა ღამეს გადაიყვანეს რკინიგზის სადგურში და გამთენიისას მატარებელმა გეზი ყაზახეთისაკენ აიღო. ზუსტად იმავე დროს სოფელი სართიჭალა უდაბნოსკენ

მიმავალმა ურემმა დატოვა. სომეხ ოგანოვს ურემში დაგებულ თივაში ცხრა წლის ევა მაიერი დაემალა და მალაკნების სოფელ აზამბურში მიჰყავდა, რათა ჩეკისტებს არ ჩავარდნოდა ხელში.

ტყუილების ბოღვაში განაფულმა კომუნისტებმა გერმანელებს აუხსნეს, რომ მათი ადგილმონაცვლეობა დროებითი იქნებოდა და ომის დამთავრების შემდეგ მათ კვლავ დააბრუნებდნენ საქართველოში. ამის გამო ევას მშობლებმა, ანეზა და ბერტა მაიერებმა, შორეულ გადასახლებაში მცირეწლოვანი ბავშვის წაყვანა მიზანშეწონილად არ მიიჩნიეს და იგი დროებით უშვილო სომეხ ცოლ-ქმარს - ოგანოვებს დაუტოვეს. რკინიგზის სადგურში ანეზა და ბერტა მიხვდნენ, რომ კომუნისტები მათ უკან აღარ დააბრუნებდნენ. ამას, მათი ქცევიდან გამომდინარე, ყველა ნორმალურად მოაზროვნე ადამიანი მიხვდებოდა. მათ პირუტყვებით ერეკებოდნენ ვაგონებში და თან უშვერი სიტყვებით ლანძღავდნენ. უბედური მშობლები მიხვდნენ, რომ ისინი შვილს ვეღარ ნახავდნენ. აცრემლებული ბერტა იქვე მდგომ ოფიცერს მიუახლოვდა და სთხოვა:

— ამხანაგო ოფიცერო, ჩვენ ცხრა წლის შვილი დაგვრჩა სოფელში. გთხოვთ, დაგვეხმაროთ მის ჩამოყვანაში.

— რა დაგვრჩა?! — ილრიალა ოფიცერმა, რომელსაც კაპიტნის ჩინი ჰქონდა, — რატომ თავი არ დაგვრჩა!! — თან რუსულად მიაყოლა, — დურა სამაუჩკა!

ანეზა მაიერმა შვილის გულისთვის მეუღლის შეურაცხყოფაზე თვალი დახუჭა და ნებისყოფის დიდი დაძაბვით მიმართა ოფიცერს:

— ამხანაგო ოფიცერო, გთხოვთ...

— ხმა! — ილრიალა კაპიტანმა, სიბრაზისაგან ჩაშავებული რკინის კბილები გამოაჩინა და დუჟმორეულმა ხელი უბიძგა ანეზა მაიერს, - აეთრიეთ ვაგონში დროზე და თქვენი ხმა არ გავიგო, თქვენი დედა...

ბერტას გული წაუვიდა. მეუღლემ თანასოფლელების დახმარებით ვაგონში აიყვანა იგი. ძლივს მოასულიერეს შვილდაკარგული დედა.

მატარებელი დაიძრა.

მისი ბოლო გაჩერება ყაზახეთის ქალაქი სემიპალატინსკი იქნება, ხოლო გერმანელების ბოლო ნავსაყუდელი - სოფელი რულიხა.

ცხრა წლის ევა მაიერი სომეხმა ცოლ-ქმარმა ოგანოვებმა ჯერ მალაკნების სოფელში გადამალეს, ხოლო შემდეგ კი იშვილეს. სართიჭალელ ქართველებსა და გაქართველებულ არაქართველებს გერმანელებისათვის არ ეცალათ. თუ ომამდე მათი უმრავლესობა ერთმანეთის დაბეზლებით იყო გართული, ომმა და შემდეგ გერმანელების გადასახლებამ ისინი დათრგუნა და გაათითოკაცა.

არავინ იცოდა, რომ საქართველოდან გაასახლეს ქართული წარმომავლობის გერმანელები, ანუ შვაბები, რომლებიც ოცდაექვსი საუკუნის წინ წასულან, თუ აიძულეს, როგორც ახლა, რომ წასულიყვნენ საქართველოდან. ისინი მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისში, პატრიოტმა ქართველებმა მამულიშვილური მიზნების განსახორციელებლად კვლავ ჩამოასახლეს სამშობლოში. ეს ის ქართველები იყვნენ, რომელთათვისაც, სამწუხაროდ, „არ მოიძებნებოდა“ ადგილი საქართველოში და რომლებიც სხვა ქვეყანას ემსახურებოდნენ...

...როგორც ჩანს, გიორგის წინაპრებს ღმერთისგან რაღაც სასჯელი ჰქონდათ დადებული და ამიტომაც უფალი მუდმივ სატკივარს უჩენდა ყველა მათ თაობას.

— ღმერთო, მიჩვენე გზა, რით გამოვისყიდო ჩემი და ჩემი წინაპრების მიერ ჩადენილი ცოდვები. უფალო, დამეხმარე, — თავისთვის წარმოთქვა ეს სიტყვები მაიერთა კიდევ ერთმა უიღბლო შთამომავალმა და ზევით აიხედა.

საკანში მყოფი ყველა ადამიანი მისკენ შებრუნებულიყო და განცვიფრებული უყურებდა გიორგის. ერთმა მელოტმა მსჯავრდებულმა ხელი ჩაიქნია და თავისთვის ჩაილაპარაკა:

— ამან უკვე გარეკა, ძმაო, დროზე მაინც გაგვანაწილონ ზონებში, თორემ შეიძლება ჩვენც დავუშტვინოთ.

IV

გიორგის დაპატიმრებიდან ერთი კვირის შემდეგ „სიზოში“ (ასე ეძახიან 5 იზოლიატორს), მოვიდა ირემაშვილის შესახებ სასამართლოს გადაწყვეტილება და იგი ეტაპირებული იქნა სასჯელაღსრულების სამსახურის მე-6 მკაცრი რეჟიმის დაწესებულებაში, რომელიც ხალხში ავჭალის კოლონიის სახელწოდებით არის ცნობილი.

ავჭალის კოლონია თბილისის გარეუბანში, ზაჰესის მიმდებარე ტერიტორიაზე მდებარეობს. როგორც კი გასცდებით საკონტროლო გამშვებ პუნქტს, თქვენ სულ სხვა სამყაროში ხვდებით. კოლონიის პირველ ნაწილში განთავსებულია დაწესებულების ადმინისტრაცია და ეგრეთ წოდებული, სამრეწველო ზონა. კომუნისტების დროს აქ მუშაობა „დუღდა.“ მსჯავრდებულები აწარმოებდნენ რკინის სხვადასხვა კონსტრუქციებს, მოქმედებდა ხე-ტყის დამამუშავებელი, ბეტონის, ბლოკის, ალუმინის და ბრინჯაოს ნაკეთობათა საამქროები. კოლონიაში წარმოებული პროდუქცია იგზავნებოდა არა მარტო რესპუბლიკის მასშტაბით, არამედ მთელი საბჭოთა კავშირის ოლქებსა და მხარეებში. ახლა ეს ყველაფერი, პოლიტიკური და ეკონომიკური კავშირების განწყვეტის გამო, აღარ ფუნქციონირებდა. საამქროებში რამდენიმე მსჯავრდებულს თუ ნახავდით, რომელიც თავისთვის რაღაცას ჩხირკედელაობდა და წარმოებული საქონლის გამსაღებლებს თვითონვე ეძებდა.

სამრეწველო ზონის შემდეგ, კიდევ ერთი საკონტროლო გამშვები პუნქტი უნდა გაგველო და მოხვდებოდით პირველისაგან აბსოლუტურად განსხვავებულ ადგილას, სადაც ცხოვრების სხვა პირობები იყო და სხვა კანონები მოქმედებდა. თუ ადამიანი იქ არ არის ნამყოფი, იგი ვერასდროს წარმოიდგენს იმ მწარე რეალობას, რაც ჩვენი ცხოვრების მდინარის ამ მეორე ნაპირზე ხდება. აქ, შენობებს, შიგნით და გარეთ მდგარ ინვენტარს და თვით იქ მცხოვრებ ადამიანებს ერთნაირი ფერი ადევთ. ძირითადი განსხვავება ის არის, რომ ერთნი მოძრაობენ, ხოლო მეორენი არა. თუმცა, ზოგიერთი მოძრაიც ხშირ შემთხვევაში უძრავ

მდგომარეობაში იმყოფება, თუ ნარკოტიკის დიდი დოზა აქვს გაკეთებული.

კოლონიაში დღემდე მდგომარეობა სტაბილური იყო, სანამ ხელისუფლებამ ციხეებსა და ზონებში „მხედრიონელები“ არ გაამწესა. მათი აქტივისტების გარკვეულმა ნაწილმა ავჭალაშიც მოიყარა თავი, ამიტომ ზონაში, ეგრეთ ნოდებული, „პალაჟენის“ დასამყარებლად, როგორც ადმინისტრაციას, ასევე შავ სამყაროს რადიკალური ზომები უნდა მიეღო. ვინაიდან ეს უკანასკნელნი „მხედრიონთან“ დაპირისპირებულნი იყვნენ, ავჭალის კოლონიაში საჭირო გახდა „კანონიერი ქურდების“ ძალთა სწორი განლაგების უზრუნველყოფა. ამ მიზნით ჩვენთვის კარგად ცნობილი „კანონიერი ქურდი“ „ჩერეპახა“ „სიზოდან“ ავჭალაში გადაიყვანეს.

როდესაც გიორგი ზედამხედველს ბარაკში მიჰყავდა, უცებ ვილაცის ხმა გაისმა ზურგს უკან:

— გიორგი!

ირემაშვილი შემოტრიალდა და მისი ნაცნობი „ჩერეპახა“ დაინახა.

— გამარჯობა, ნუგზარ! — დაუძახა გიორგიმ და თან მარჯვენი ხელი ასწია მაღლა.

— რა არი, კაცო, აქაც გამომყევი? — ღიმილით უთხრა „ჩერეპახამ“.

— პირიქით ხომ არ ხდება?

— კარგი, ჯერჯერობით ეგრე იყოს, როგორც შენ ამბობ, - გაეცინა „ჩერეპახას“, - ჩვენი შეხვედრის შემდეგ რა ხასიათზე იქნები, ვნახოთ.

— გაიგე რამე ჩემს შესახებ?

— სანახევროდ. ჯერჯერობით მართალი ხარ. ვნახოთ, შემდეგ რა იქნება.

გიორგიმ ხელები გაშალა, თითქოს ამით აგრძნობინა ყველას, რომ თვითონაც დიდ მოლოდინში იყო, თუ როგორ დამთავრდებოდა მისი საქმის შესახებ „ქურდული გამოძიება“.

— რა ხდება?! პრობლემაა რამე?! — ჰკითხა ზედამხედველმა გიორგის დაბალ ხმაზე, თან ქურდისკენ იყურებოდა, ხომ არ გაიგო.

— არაფერი არ ხდება. ვერა ხედავ მოვიკითხეთ ერთმანეთი, - უთხრა გიორგიმ და ბარაკისკენ გზა გააგრძელა.

— მაგათთან ფრთხილად იყავი. შენ ხომ არა გგონია, მართლა გეხუმრებიან. მაგათ ხუმრობა არ იციან.

გიორგიმ აღარ გააგრძელა საუბარი ზედამხედველთან. მან უკვე კარგად შეისწავლა აქაური წესი — „რაც ნაკლებს ილაპარაკებ, მით ნაკლებ შეცდომას დაუშვებ“.

ზედამხედველმა გიორგი ბარაკის ერთ საკანში შეიყვანა და თავისი სანოლი აჩვენა. საკანში არავინ იყო. ყველა „მოზინადრე“ გარეთ გასულიყო. მარჯვენა კედელთან სამი ორიარუსიანი სანოლი იდგა, ხოლო მარცხენა მხარეს — ორი. იმ სამიდან ორი ზენრებით იყო შემოლობილი. ეს იმას ნიშნავდა, რომ იქ ცალკე ჯგუფი, ანუ „კუტოკი“ ცხოვრობდა. ისინი იზოლირებული იყვნენ ყველასაგან.

გიორგის ზედა იარუსზე მოუწია ასვლა. მოეწყო, როგორც ეს შესაძლებელი იყო. წამოწვა სანოლზე. ზურგზე რალაც არაამქვეყნიური სიცივე იგრძნო. რკინის ზოლანებისაგან დამზადებულ სანოლს ამორტიზაცია საერთოდ არ ჰქონდა და არასასიამოვნო შეგრძნება ეუფლებოდა ადამიანს.

საკანში სამარისებურ სიჩუმეს დაესადაგურებინა.

უკანასკნელი დღეების ორომტრიალში გამოვლილ გიორგის მალევე ჩაეძინა.

ივრისპირეთი ესიზმრა. მდინარის მარცხენა მხარეს ჭალაში მიაბიჯებდა იალნოს მთისკენ. მთა თითქოს უფრო გამალღებულიყო და ზვიადად იყურებოდა. გიორგის შეეშინდა, მაგრამ მაინც ჯიუტად მიაბიჯებდა წინ. უცებ ჭალაში ქარი ამოვარდა. ნელ-ნელა მდინარეც დაიწყო კალაპოტიდან გადმოსვლა. წყალდიდობისაგან თავი რომ დაეღწია, დიდ მუხაზე ავიდა და ამ დროს ცაზე რალაცამ იჭექა. არ იყო გამორიცხული, ხეს მეხი დასცემოდა, რადგან ის ჭალაში ყველაზე მაღალი იყო და კიდევ იზრდებოდა. „ღმერთო, მიშველეო“, აღმოხდა გიორგის. ამის თქმა იყო, უცებ ცა გაიხსნა და რალაც არაამქვეყნიური ნათება გამოჩნდა. ის ისეთი თვალისმომჭრელი იყო, რომ ირემაშვილმა ვერ გაუძლო და მიწას დააჩერდა. უცებ ყველაფერი ჩანყნარდა.

გიორგი ისე აღმოჩნდა მიწაზე, რომ ვერც კი გაიგო. ზევით რომ აიხედა, დაინახა, რომ პაპა შერმადინი დასდგომოდა თავზე და უღიმოდა.

— ნუ გეშინია, შვილო, ღვთის რისხვა მართალ ადამიანებს არ დაატყდება.

გიორგი პაპას ჩაეხუტა და სიხარულის ცრემლები წამოუვიდა თვალებიდან. ცრემლი წყალივით მოსდიოდა. ესხმოდა პაპის თეთრ ქათქათა პერანგს, მაგრამ პერანგი არ სველდებოდა.

— კარგი, შვილო, კარგი, - მოეფერა შერმადინი შვილიშვილს, - მე აქ დროებით გამომიშვეს, დიდი დრო არა მაქვს. რალაც უნდა გითხრა და დავბრუნდე.

— არ დამტოვო, პაპა, არ დამტოვო. შენთან თბილა. — ეხვეწებოდა გიორგი შერმადინს და ეხუტებოდა.

შერმადინმა გიორგი ფეხზე წამოაყენა, შუბლზე აკოცა და უთხრა:

— შვილო, თავს გაუფრთხილდი, რალაც ცუდს გიმზადებენ. შენს საკანში ერთი წესიერი, მართალი კაცი ცხოვრობს, დიმიტრი ჰქვია, ჩვენი მეზობელი სოფლიდანაა. მას დაუჯერე, ის ყველაფერში გვერდში დაგიდგება. ახლა კი კარგად იყავი, - თქვა შერმადინმა და აღმოსავლეთისაკენ გაიხედა, - მე უკვე მიხმობენ.

გიორგიმ მხოლოდ თვალის გაყოლება მოასწრო. თეთრსამოსიანი მოხუცი უცებ მიეფარა აღმოსავლეთიდან მომდგარ ასევე თეთრ ღრუბლებს.

როგორც იყო, გაეღვიძა. ელდანაკრავივით წამოჯდა სანოლზე. მთელი სხეული ოფლიანი ჰქონდა. ირგვლივ მიმოიხედა, არავინ ჩანდა. საკანში ჩქამიც კი არ ისმოდა.

— უფალო, იესო ქრისტე, ძეო ღვთისაო, შემინყალე მე ცოდვილი, - წარმოთქვა გიორგიმ, პირჯვარი გადაიწერა, აღმოსავლეთისკენ გაიხედა და პაპა შერმადინის სიტყვები ხმამაღლა გაიმეორა - „...მას დაუჯერე, ის ყველაფერში გვერდში დაგიდგება..“ — მგონი მართლა გავრეკე. ვაი, შენ, ჩემო თავო, — სინანულით წარმოთქვა ბოლო სიტყვები, თავი დადო ბალიშზე და ისევ ჩაეძინა.

დიდი დრო არ გასულა, რომ გიორგი ხმაურმა გამოაღვი-
და. თვალები გაახილა და საკანში შემოსული ორი კაცი დაინ-
ახა. ერთი ჯანიანი, მკაცრი გამომეტყველების, ასე ოცდაათი
წლის ახალგაზრდა იქნებოდა, ხოლო მეორე დაბალი, გამხდარი,
შავგვრემანი და თმაჭალარა კაცი გახლდათ. ალბათ, სამოცი
წლის უნდა ყოფილიყო. ეტყობოდა, რომ ბევრი გადაეტანა ამ
ცხოვრებისაგან. დანაოჭებული შუბლი კი მას ბრძენის იერსახეს
ანიჭებდა.

გიორგი სხარტად ჩამოხტა საწოლიდან, თმებზე ხელი გა-
დაისვა, ცხვირსახოცი თოფლი მოინმინდა და საკანში შემო-
სულებს მიესალმა:

—გამარჯობა! მე გიორგი ვარ, ირემაშვილი. - და ხელი ჯერ
უფროს კაცს ჩამოართვა.

—გაგიმარჯოს, გიორგი, - უპასუხა ღიმილით ჭაღარამ, - მე
დიმიტრი მქვია, ეს კი შერმადინია, კოტორაშვილი..

გიორგი შეცბა. თვალები მოიფშვნიტა. ჯერ საწოლისკენ
გაიხედა, მერე ისევ დიმიტრის და შერმადინის მიაშტერდა.

—რა გჭირს, კაცო? - ჰკითხა დიმიტრიმ, - ცუდად ხომ არა ხარ?

—არ ვიცი... - აღმოხდა გიორგის და ჩაიკეცა.

კარგახანს მოუნდნენ მის მოსულიერებას. ბოლოს, როგორც
იქნა, გაახილა ირემაშვილმა თვალები. მას უკვე ოთხი კი არა
ასი თვალი უყურებდა. გიორგი უცებ მიხვდა, რაც მოუვიდა და
ღონემიხდილმა ძლივს ამოიღულულა:

—ბოდიში.

V

„ქურდების“ საკანში, რომელსაც საკანს ნამდვილად არ
დაარქმევდით, რადგან ადამიანური ცხოვრების ყველა პირობა
იყო შექმნილი, სამი „კანონიერი ქურდი“ იჯდა და უკვე მესამე
დღე იყო, რაც არავის იკარებდნენ. აშკარად ჩანდა, რომ სერი-
ოზულ საკითხზე მსჯელობდნენ და, რა თქმა უნდა, შესაბამის

მოქმედების გეგმასაც ადგენდნენ. მსჯავრდებულებმა ამ საქმის შესახებ არაფერი იცოდნენ, ხოლო მათთან მუდმივად კონტაქტში მყოფი დანესებულების ადმინისტრაცია ორი დღეა, რაც შიდა თუ გარე ძალების კონცენტრაციას აწარმოებდა.

„ზონაში“ რალაც უნდა მომხდარიყო, მაგრამ რა? ეს არავინ იცოდა, გარდა „კანონიერი ქურდებისა“.

— მაინც არ გვინდა ასე ჩქარა დანყება. - უთხრა „კოლეგებს“ „ჩერეპახამ“.

— ისევ დაიწყო, - ხელები გაშალა ერთ-ერთმა ქურდმა, - შენ ძმაო, სულ ასე ტაგით გიყვარს საქმის კეთება. ვითომ რატომ არ შეიძლება დანყება?

— შენც კაი ვინმე ხარ რა, - გაეცინა მესამე ქურდს, - ვითომ არ იცი, რატომ იზღაზნება ეგრე.

— მე რა ვიცი, აბა?!

— როგორ არ იცი, ტო, მა „ჩერეპახა“ რატომ ჰქვია.

— კარგი რა, თუ ძმა ხარ, შაყირი იქით იყოს. ამათ რაც მალე მოიცილებ, მით უფრო დროზე დალაგდება პალაჟენია.

— ძმებო! პალაჟენია ასეთია, - ხრინჩიანი ხმით წარმოთქვა „ჩერეპახამ“, სიგარეტი მოქაჩა, ნამწვავი საფერფლეში ჩააგდო, მერე ერთი წუთი მაინც ახველებდა და ბოლოს განაგრძო, - მე ერთ საქმეს კიდევ ველოდები. მე მგონი, რომ წრედი უნდა შეიკრას და მერე დავიწყოთ.

— მაინც რას ელოდები? არ გვეტყვი, თუ არ გვენდობი, ძმაო.

— თქვენ თუ არ გვენდობით, აბა ვის უნდა ვენდო, რა ბაზარია, ტო! - აწინმატდა „ჩერეპახამ“.

— მაშინ რა ხდება გვითხარი და მოვრჩეთ ბაზარს.

— აქ ერთი პლენანოველი გადმოიყვანეს „სიზოდან“, დიმიტრასთან შეუშვეს, ხო აზრზე ხართ?

— მაიცა, ის მაღალი, ჭადარა როა?

— ჰო რა, გიორგა ჰქვია სახელი.

— ააა! ვიცი, ვიცი ტო. ხანდახან იმ ქვეყანაში რო მიდის სამოგზაუროდ, იმაზე არა ბაზრობ?

— ჰო რა. გცოდნია, - ხველებით უპასუხა „ჩერეპახამ“, - ჰოდა

მაგის საქმეზე მყავს ხალხი გაშვებული. ჯერ-ჯერობით საქმე ბოლომდე არ არის გაიასნებული. მაგრამ წინასწარი მონაცემებით ესენი მაგის საქმეში უნდა იყვნენ გარეულები და თან გლუბოკი ვარიანტში. მაგრამ ჯერ, ხომ გეუბნებით, ბოლომდე არ ვიცი რაშია საქმე.

— როდის გექნება ბოლო პასუხი, “ჩერეპახ?”

— ორი-სამი დღე დავიცადოთ და ყველაფერი გაიასნდება.

— ხარაშო, ბრატვა. კაკ სკაჟემ. შენი საქმისა შენ იცი.

როგორც ჩანს “ჩერეპახას” ამ ორ ქურდთან შედარებით უპირატესი ადგილი ეკავა და ისინიც დათმობაზე წავიდნენ. როგორც მათი საუბრიდან გამომდინარე ჩანდა, დიდი საქმე იყო გადასაწყვეტი.

VI

მეორე დღეს გიორგი როგორც იქნა გამოვიდა მდგომარეობიდან. თავს ნორმალურად გრძნობდა, მაგრამ როგორც კი განმარტოვდებოდა, მაშინვე დაჯდომის სურვილი უჩნდებოდა, თვალები ეხუჭებოდა და ხილვები ეწყებოდა. ხან დედას, ხან მამას, ხან პაპას და კიდევ ვის აღარ ხედავდა. ერთი სიტყვით, დღე-ღამის განმავლობაში მუდმივ ტანჯვასა და დაძაბულობაში იყო. ვერავის ვერ უმხელდა თავის გასაჭირს, რადგან იცოდა, რომ არავინ დაუჯერებდა და, რა თქმა უნდა, სულელად ჩათვლიდა. პაპა შერმადინის გამოცხადების შემდეგ დიმიტრის და შერმადინის გამოჩენამ ხომ კინალამ ჭკუიდან გადაიყვანა. თავის თავს ვეღარ ცნობდა. კოლონიის „ბინადარნიც“ რალაც განსაკუთრებულად უყურებდნენ მას. გიორგი ხვდებოდა, რომ ასე გაგრძელება კარგ შედეგს არ მოიტანდა. ეს ხომ კოლონია იყო. აქ ყველაფერი სხვა კანონმდებლობას ექვემდებარებოდა. პაპა შერმადინის დანაბარებზე დიმიტრისთან საუბარსაც ვერ ბედავდა, ბოძვად არ ჩამითვალოსო და იყო ასეთ გამოუვალ მდგომარეობაში. ხილვებისა და საოცარი ოფლის დენისაგან დაიღალა გიორგი.

სალამოს, როდესაც დასაძინებლად ემზადებოდა, საკანში დიმიტრი შემოვიდა. საწოლთან ახლოს, რომელზეც გიორგი იჯდა და რომელიც დიმიტრის ეკუთვნოდა ტაბურეტი დადგა, ზედ დაჯდა, გიორგის მხარზე ხელი დაადო და უთხრა:

— ყველაფერი კარგად იქნება. ნერვები დაინყნარე. შენ აქ დანვები, მე კი ზევით შენს საწოლზე დავიძინებ.

— დიმიტრი, შენ ასაკოვანი კაცი ხარ, ზემოთ „კოიკაზე“ გაგიჭირდება. უხერხულ მდგომარეობაში მაყენებ. - თქვა გიორგიმ და ფეხზე წამოდგომა დააპირა.

— არ ადგე. როგორც ვთქვი, ეგრე იქნება. ახლა კი ძილი ნები-სა. დანარჩენზე ხვალ ვილაპარაკოთ.

დილით გიორგი „ჩერეპახასთან“ გამოიძახეს.

საკნიდან გამოსულმა ირემაშვილმა სტადიონის მხარეს დიმიტრის მოჰკრა თვალი. მიესალმა. დიმიტრიმ ხელი ასწია და დიმილი შეაგება გიორგის სალამს. დიმიტრის ასეთმა ხალისიანმა ქმედებამ თითქოს ძალა შემატა ირემაშვილს და ისიც მხნედ წავიდა ქურდების „რეზიდენციისაკენ“.

— გიორგის გაუმარჯოს! - შესვლისთანავე წამოიძახა „ჩერეპახამ“ და იქვე მდგომ ტაბურეტზე მიუთითა, - დაჯექი, ცოტა დაისვენე.

გიორგი მიხვდა, რომ საუბარი ხანგრძლივი და შეიძლება დაძაბულიც ყოფილიყო, რადგან იქვე მაგიდაზე, მის მხარეს წყლით სავსე ბოთლი დადგეს. ერთი ეს ვერ გაიგო, წყალი „ცივი წყალი დალიეს“ პრინციპით დადგეს, თუ მისი ბოლოდროინდელი ავადმყოფობის გამო.

— როგორა ხარ, გიორგი? გვითხრეს, ავად გახდაო, მართალია? - ჰკითხა „ჩერეპახამ“.

— ჰო, ვერა ვარ კარგად. ალბათ, აკლიმატიზაციის ბრალია ყველაფერი. რას ვიზამთ, ასეთი ყოფილა ცხოვრება.

— რაც შენ გადაგიტანია, ცოცხალი რომ ხარ კიდევ ყოჩაღ, ძმაო, - უთხრა „ჩერეპახამ“ და თან სიგარეტს მოუკიდა, - ეგ შენი მეგობრები, თუ ძმაკაცები სად გაიცანი ან სად შეიძინე, იქნება გვითხრა.

— ერთ უბანში გავიზარდეთ, ცუდი ბიჭები არ იყვნენ.

— შენ მართლა ჰალალი კაცი ყოფილხარ. მაგ ნაძირლებს როგორ ენდე, ან მაგათთან ჭიქას როგორ წევდი. მე ისიც კი ვიფიქრე, შენც შეიძლება ეგეთი იყო-თქო, მაგრამ ჯერჯერობით გაკვირდები და ვერაფერს ვიტყვი, სანამ ბოლომდე არ დავრწმუნდები შენში.

— რა შორიდან მივლი, ნუგზარ. სიმართლე როგორი მწარეც უნდა იყოს, მე მზად ვარ, მოვისმინო და თუ დამნაშავე ვარ, პასუხიც ვაგო. - თქვა მან და საკანში მსხდომთ გადახედა.

საკანში სიჩუმე იდგა. ყველა “ჩერეპახას” მიშტერებოდა და ელოდებოდა მის „განაჩენს“.

ნუგზარ - „ჩერეპახა“ არ ჩქარობდა. სიგარეტს აბოლებდა და ხველებით იხრჩობდა თავს. ბოლოს, როგორც იქნა, საწოლზე გასწორდა, სიგარეტი საფერფლეში ჩააქრო და დაიწყო:

— შენი ძმაკაცები არსად არ წასულან. დიდი დიღმის დასახლების მეოთხე კვარტალში ბინა აქვთ დაქირავებული და იქ ცხოვრობენ. ეს მათმა ოჯახის წევრებმაც კი არ იციან. თან ისეთი ჟმოტები არიან, ბინის ქირა ბევრი რომ არ გადაიხადონ, სადღაც ტ. . . ში ცხოვრობენ და როგორც არ უნდა გაგიკვირდეს, ისევ შენს წინააღმდეგ მუშაობენ.

— ჩემგან რაღა უნდა უნდოდეთ? - მწარედ გაეცინა გიორგის, - მე ხომ უკვე განადგურებული კაცი ვარ. არა მჯერა რატომღაც ეს ყველაფერი.

ამ სიტყვების გაგონებაზე, „ჩერეპახას“ მეზობელმა, რომელიც გაუნძრევლად იწვა საწოლზე და ერთი თვალი ღია ჰქონდა, ხოლო მეორე დახუჭული, ხრინწიანი ხმით დაიძახა:

— ეე! ვასია! შენ რა ქურდებისა არა გჯერა?!

— ბოდიშს მოვიხდი, რომ ეს გაკადრეთ, მაგრამ ჩემს მდგომარეობაში ყველა ნორმალურ ადამიანს გაუცნობიერებლად წამოსცდებოდა ეს სიტყვები.

— ჰო, კარგი, კარგი, გიორგი, - გააგრძელა „ჩერეპახამ“, - შენივე სიტყვებიდან გამომდინარე გეუბნები. შენ ხომ თქვი, როგორი მწარეც უნდა იყოს სიმართლეო.

— დიას.

— ჰოოდა მისმინე. არიფმა ფული გადაიხადაო, ეს ერთია, მაგრამ როდესაც ამ არიფის, ანუ ამ კაცის მოკვლას შეუკვეთავენ, ეს უკვე არაკაცურია. შენ რაც მოგვიყევი, ყველაფერი დადასტურდა. მხოლოდ შენ ის არ იცი, რასაც აქ გიმზადებენ.

— არ არსებობს, არა მჯერა! - წამოიძახა გიორგიმ და ცივი ოფლი წამოუვიდა შუბლიდან.

მაგიდაზე მდგარმა ცივმა წყალმა თავისი ფუნქცია შეასრულა. გიორგიმ შვებით ამოისუნთქა და განაგრძო:

— ნუგზარ, გამაგებინე, რა ხდება? ძალიან გთხოვ.

— მეტი რაღა გითხრა, - ხელები გაშალა „ჩერეპახამ“, - შენს დაბრედვაზე ზონაში ფულია გადახდილი. ერთს გეტყვი, ძმაო, მე ამ საქმეში წილში არ გავდივარ. დანარჩენის თქმის უფლება არა მაქვს. ბაზარი დამთავრებულია, შენ ჩემთან არავითარი ვალი არა გაქვს. ციხეს კიდევ თავისი კანონები აქვს და ამას სხვები აგისხნიან.

გიორგი ქურდების „რეზიდენციიდან“ გაოგნებული გამოვიდა. სპორტული მოედნისკენ გასწია. მოედანს რომ გასცდა, იქვე კუთხეში დაგდებულ ქვაზე ჩამოჯდა. ფიქრი უნდოდა და ვერ ფიქრობდა, აზრს ვერ ალაგებდა, მხოლოდ თვალები ჰქონდა დაჭყეტილი და უაზროდ ერთ ადგილს მიშტერებოდა. ეს ადგილი კი მთა იყო, ჩრდილოეთის მხარეს, სადაც წმიდა პეტრე მოციქულის სახელობის ტაძარი იყო აღმართული. ამ დროს ვილაცამ მხარზე ხელი დაადო, მკვირცხლად შემობრუნდა, ზევით აიხედა და დიმიტრის მომღიძარი სახე დაინახა.

— რა გაგჭირვებია, ძმობილო? - ჰკითხა დიმიტრიმ.

დიმიტრის ხელიდან ისეთი არაამქვეყნიური სიტბო გამოდიოდა, რომ გიორგის მთელი სხეული სასწაულად გაუთბა, გონება დაუბრუნდა და მთელი დღის გატანჯულმა, შვებით ამოისუნთქა. მერე თავი დიმიტრის ფეხს მიადო, უცბად სიზმარი გაახსენდა და ცრემლები წამოუვიდა თვალებიდან:

— რა გჭირს, კაცო? - შეეკითხა დიმიტრი.

— რომ გითხრა, მაინც არ დამიჯერებ, იტყვი გიჟიაო.

დიმიტრიმ ჩაიმუხლა. გიორგის მხარზე ხელი დაარტყა და უთხრა:

— გიორგი, მე რომ შენ არასერიოზულ კაცად შემეცანი, ახლა აქ არ ვიქნებოდი. კიდევ ერთხელ გეუბნები, მენდე ბოლომდე. შენისთანა გაჭირვებული კაცის ცხოვრება კარგად ვიცი და ჩემი დახმარების იმედი გქონდეს.

— პაპა შერმადინმაც ეგ მითხრა, მხოლოდ არა ცხადში, არამედ სიზმარში, რომელიც შენი და კოტორაშვილის გაცნობამდე ვნახე. - თქვა გიორგიმ და დიმიტრის დაწვრილებით მოუყვა ნანახი.

დიმიტრი ყურადღებით უსმენდა ირემაშვილს და ღიმილი არ სცილდებოდა სახიდან. როგორც კი გიორგიმ თხრობა დაამთავრა, დიმიტრი ფეხზე წამოდგა, ცას შეხედა, პირჯვარი გადაინერა და გულიანად წარმოსთქვა:

— დიდება უფალს! ის სამყარო და ჩვენი ერთმანეთზეა მიბმული. უბრალოდ ჩვენ მათ ვერ ვხედავთ. ღმერთი, როგორც ცოდვის შვილებს, ამის უფლებას არ გვაძლევს. სანაცვლოდ კი, წესიერი ცხოვრების შემდეგ სასუფეველის კარს გვიღებს. მაგრამ ვცხოვრობთ კი ისე, როგორც ამას უფალი მოითხოვს?

— ეეჰ! ჩემო დიმიტრი, - ამოიხვნეშა გიორგიმ, — რაც დღეს მე მითხრეს, იმის შემდეგ ამქვეყნიური რალა უნდა ვინამო?.. ბავშვობიდან ერთად შეზრდილი მეგობრები რომ ფულის გულისთვის მოკვლას დაგიპირებენ, განა ეს ტრაგედია არ არის?

— ამისთანა რა მოხდა? - იკითხა დიმიტრიმ.

გიორგიმ თავის ისტორია თავიდან ბოლომდე მოუყვა. ბოლოს კი დააყოლა:

— ეს ქურდები რამეს ხომ არ მამაძაღლობენ, კაცო?

— არა მგონია, — უპასუხა დიმიტრიმ, — ასეთ საქმეში ეგენი ტყუილს არ იტყვიან, სიფრთხილე გმართებს, — მერე გაიარ-გამოიარა და განაგრძო, - მაგ საქმის რეალობას მე დავადგენ, — თან გაულიმა, — პაპა შერმადინმა შენი თავი ხომ მე ჩამაბარა, ესე იგი, ვალდებული ვარ გვერდში დაგიდგე.

— ღმერთი იყოს შენი მფარველი, ჩემო დიმიტრი.

VII

დიმიტრი ლაფერიშვილს ინფორმაციების თავისი წყაროები ჰქონდა. მხოლოდ ყველასაგან განსხვავებით არაამქვეყნიური. ღმერთს მისთვის იმის უნარი მიენიჭებინა, რომ შეეცნო ადამიანი. ხოლო როდესაც დიმიტრის ამ ქმედებაში დარწმუნებული მოკვდავნი ეკითხებოდნენ მას: „საიდან იგებ ჩვენს წარსულს ან მომავალსო,“ - იგი ერთსა და იმავე პასუხს იძლეოდა—მე არაფერ შუაში ვარ, ყველაფერს თქვენი ანგელოზი მეუბნებაო. მაგრამ მას ყველა ადამიანთან კი არ ჰქონდა ურთიერთობა, არამედ მხოლოდ მათთან, ვისაც კეთილი ანგელოზი მფარველობდა. ავი ანგელოზის ქვეშ მყოფ ადამიანებს იგი ყოველთვის ერიდებოდა, რადგან მათგან უარყოფითი ენერგია მოდიოდა. ეს ადამიანები უფრო მეტად ეშმაკისაკენ იყვნენ გადახრილნი და მათი განკურნება მხოლოდ ეკლესიას შეეძლო, რომლის გზაც მათთვის ბოროტს ჰქონდა გადაკეტილი.

გიორგის ანგელოზმა მაშინვე უჩვენა დიმიტრის თუ საფრთხე საიდან მოდიოდა. ეს იყო ზონაში ახლადშემოყვანილი „მხედრიონელების“ ის ჯგუფი, რომელიც ფულის გულისთვის კაცის კვლაზე უკან არასდროს იხევდენ. უფრო მეტიც, თავიანთი „ზეობის“ პერიოდში, ისინი ქურდული სამყაროს ავტორიტეტებსაც არ ერიდებოდნენ და მათი მისამართით მრავალი ტერორისტული აქტი მოაწყვეს. ერთი სიტყვით, ესენი ის „კუზიანები“ იყვნენ, რომელთაც მხოლოდ „სამარე ასწორებს“.

ავჭალის კოლონიაში იმ დროს მრავალი პოლიტიკური თუ მისგან განზე მდგომი, სხვადასხვა ორიენტაციის ადამიანები შეიკრიბნენ. აქ იყვნენ ზვიადისტები, მხედრიონელები, ტერორისტები, მკვლევლები და ვინ მოთვლის, კიდევ ვინ. პოლიტიკური პატიმრებისთვის უცხო იყო ქურდული კანონები, ისინი მას არ ექვემდებარებოდნენ. თან იმდენად ბევრნი იყვნენ, რომ მათთან მდგომარეობის დაბალანსება ქურდებისაგან საკმაო ძალისხმევასა და ჭკუა-გონებას მოითხოვდა. ზვიადისტი მხედრიონელს ვერ იტანდა, მხედრიონელი ქურდს, ქურდი ორივეს ერთად და ასე შემდეგ.

ქურდების გარდა სიტუაციის დაბალანსებაზე დიმიტრი ლაფერიშვილიც ფიქრობდა. მას, როგორც ღვთის მოვლენილ კაცს, არ უნდა დაეშვა, რომ ეს ეშმაკის მიერ გადარეული ხალხი ერთმანეთს დარეოდა და ზონა სასაკლაოს დამსგავსებოდა. დიმიტრი ღრმად იყო დარწმუნებული, რომ კოლონიაში არსებული გაუსაძლისი მდგომარეობა ყველა ადამიანს დააფიქრებდა და ღვთისკენ შემოაბრუნებდა. ამისთვის კი რალაც საერთო საქმიანობის წამოწყება იყო საჭირო, რაც სხვადასხვა ორიენტაციის ხალხს ერთი მიზნისკენ წაიყვანდა. ასეთი საქმე კი, დიმიტრის აზრით, ეკლესიის მშენებლობა იქნებოდა, რომელიც ყველა „რჯულის“ ადამიანს, წესიერს თუ არამზადას საკუთარ სულში ჩაახედებდა. საქმის წამოწყებას საინიციატივო ჯგუფი სჭირდებოდა. დიმიტრიმ არჩევანი „ზვიადისტებზე“ შეაჩერა. იქ მართლაც სერიოზული და ღვთის მოშიში ადამიანები იყვნენ გაერთიანებული. იდეა ქურდებსაც მოეწონათ. ადმინისტრაციამაც თანხმობა განაცხადა და გადაწყდა, რომ ტაძარი, რომელსაც ქართველი ერის მფარველის, დიდმოწამე გიორგის სახელი ეწოდა, აშენებულიყო სპორტული მოედნის გვერდით, იმ ადგილას, სადაც გიორგი ირემაშვილს უყვარდა განმარტოება და საიდანაც მთელი თავისი სიმშვენიერით მოჩანდა მალალ მთაზე აღმართული წმიდა პეტრე მოციქულის სახელობის ტაძარი.

მშენებლობისთვის ყველაფერი მზად იყო. დაწესებულების ადმინისტრაცია და მსჯავრდებულები საქმის დაწყებისათვის პატრიარქის ლოცვა-კურთხევასლა ელოდებოდნენ.

გიორგი ირემაშვილი თითქმის ყოველდღე განმარტოვებოდა ხოლმე იმ ადგილას, სადაც ტაძარი უნდა აეშენებინათ. ამოჩემებული ჰქონდა ერთი დიდი ქვა, იჯდა ამ ქვაზე და ღრმად ჩაფიქრებული მიწას დაშტერებოდა.

დიმიტრიმ კარგად იცოდა, რომ გიორგის ჯერ კიდევ არ ჰქონდა გაცნობიერებული მეგობრების ლალატი, ვერ წარმოედგინა, რომ მათ მისი მოკვლა უნდოდათ. ამიტომ ლაფერიშვილი გიორგის მუდამ თან დასდევდა. თავდასხმა ნებისმიერ დროს შეიძლება მომხდარიყო. დიმიტრის ინფორმაცია ჰქონდა მიღებული, რომ მკვლელი „მხედრიონელები“ რამდენიმე დღეში უნდა გადაეყ-

ვანათ რუსთავის კოლონიაში. ეს თვითონ მკვლევებმა არ იცოდნენ, ამიტომ ხელსაყრელი მომენტის არჩევანში იყვნენ და დროის ფაქტორზე იმდენად არ ამახვილებდნენ ყურადღებას. დიმიტრი და შერმადინი გიორგის უყურადღებოდ არასოდეს ტოვებდნენ. ხანდახან ამ საქმიანობას მორიგეობით ასრულებდნენ. აი, ახლაც, დიმიტრი მიუახლოვდა ქვაზე ჩამომჯდარ და იდაყვებში თავჩარგულ ირემაშვილს, მხრებზე ხელი დაადო და უთხრა:

— რა გჭირს? კიდევ ცუდად ხარ?

გიორგიმ თავი ასწია. დიმიტრის მომღიძარე სახე რომ დაინახა, თვითონაც ხასიათზე მოვიდა. ფეხზე წამოდგა, ხელი ჩამოართვა ლაფერიშვილს და დაბალ ხმაზე ჩაილაპარაკა:

— ლამის გული გასკდეს, კაცო, სიცოცხლე აღარ მინდა ისეთ დღეში ვარ.

— ეგეთი რამე მეორედ აღარ თქვა! — ნაწყენი კილოთი უთხრა დიმიტრიმ, — ეგ სიტყვები ღმერთის გამობაა.

— რა ვთქვი ეგეთი? — იკითხა გაოცებულმა ირემაშვილმა.

— შენ სხეულში ღმერთის ნაბოძები სული გიდგას და მისი განკარგვის უფლება მხოლოდ უზენაესს აქვს. სასონარკვეთილება კი უღმერთობაა, სიბნელეში სიარულია, სიბრმავეა სულისა, როცა არ იცი, როდის სად გადაიჩეხები. ბნელეთის უფსკრულში მყოფმა არ უწყის ნათელი ღვთისა, ხოლო სასონარკვეთილების ვნებით შეპყრობილმა — მადლი უფლისა. სასონარკვეთილება, ჩემო გიორგი, მხოლოდ ცხოვრებისეული წინააღმდეგობებიდან წარმოიშვება. გახსოვდეს, რომ მხოლოდ ცხოველს აღიზიანებს წინააღმდეგობა. ადამიანი ცხოველს არ უნდა დაემსგავსოს, არ უნდა გაბოროტდეს. ყოველი ჩვენგანის გზა გოლგოთაა და გვინდა თუ არა, ვალდებული ვართ ჩვენ-ჩვენი ჯვარი ვზიდოთ. სიბრძნე ზირაქისა გვასწავლის — „ნუ მიეცემი მწუხარებას და თავს შენივე ნებით ნუ განიამებ. დაიამე სული და გულით გამხნევდი და დარდი განიშორე“.

დიმიტრიმ წამით შეწყვიტა საუბარი და გიორგის თვალებში შეხედა. ირემაშვილი კი უყურებდა თავის მფარველს, მაგრამ გამოხედვიდან ეტყობოდა, რომ ფიქრით სხვაგან იყო. ლაფერიშვილმა ახლა კი ხმამაღლა უთხრა:

— გაიგე, კაცო, რასაც გეუბნები?!

— როგორ არ გავიგე, — თქვა გიორგიმ ისე, რომ თვალი არ დაუხამხამებია, — ყველაფერი გავიგე, მაგრამ ერთი რამ ვერ ამოვხსენი. თუ ღმერთის მიერ ნაბოძები სული გვიდგას სხეულში, მაშინ ამდენ ტკივილს რატომ აყენებს თავის მიერვე შექმნილ სულს? რატომ სტანჯავს? ის ხომ ღმერთია და არა დემონი?

— აი, სწორედ ეს არის ადამიანური ბუნების ამოხსნის საწყისი, — წამოიძახა აღფრთოვანებულმა ლაფერიშვილმა, — ჩვენ, ადამიანები ცხოველებისაგან იმით განვსხვავდებით, რომ აზროვნების უნარი გვაქვს და ამას გვანიჭებს ღმერთის მიერ ნაბოძები სული, რომელსაც ყველა ადამიანი უნდა გაუფრთხილდეს, სიბინძურისაგან დაიცვას და ისეთივე სპეციაკი ჩააბაროს უფალს, როგორც მისგან მიიღო. ხოლო რაც შეეხება სატკივარს, რომელსაც ღმერთი ჩვენი ცხოვრების გზაზე გვიჩენს, ასევე ჩვენს სასიკეთოდ არის მომართული.

— დიმიტრი, — შეანყვეტინა გიორგიმ სიტყვა, — ბოდიშს მოგიხდი, რომ საუბარს განყვეტინებ, მაგრამ არ მესმის ტკივილი ჩვენს სასიკეთოდ როგორ უნდა იქნეს მომართული.

— მაგასაც გეტყვი, რატომ ჩქარობ, — დაამშვიდა დიმიტრიმ ირემაშვილი, — შენ ისტორიკოსი კაცი ხარ და კარგად იცი, ვინ იყო მიქელანჯელო.

— რა თქმა უნდა, ვიცი, დიდი შემოქმედი იყო.

— ჰოდა, აგაშენა ღმერთმა, — განაგრძო დიმიტრიმ, — მიქელანჯელოს აქვს ნათქვამი „ათას სიხარულში არ გავცვლი ჩემს ერთ ტკივილს“.

— ვერ გავიგე რას უნდა ნიშნავდეს ეს სიტყვები, — იკითხა გაკვირვებულმა გიორგიმ, — ის ჭკვიანი კაცი იყო, ამ სიტყვებს ისე არ იტყოდა, რაღაც სიბრძნე უნდა იდოს მასში.

— გეთანხმები, — დაუდასტურა დიმიტრიმ, — მაშინ მომისმინე და ყველაფერი კარგად დაიმახსოვრე. ღმერთმა თავის მსგავსად და ხატად შექმნა ადამიანი. თავისივე სული უბოძა მას. და რადგან თავის მსგავსად შექმნა, იგი ისეთივე შემოქმედი უნდა ყოფილიყო, როგორც მისი მამაზეციერი. ადამიანი პირველ რიგში სიკეთის და სიყვარულის მთესველი და ჭეშმარიტების

მაძიებელი უნდა იყოს. ეს კი მას ხელეწიფება მაშინ, როდესაც თავის წილ ტკივილს დაატარებს გულით, რადგან ტკივილის გარეშე ღმერთისგან იგი შორს არის და, რა თქმა უნდა, ვერც შეძლებს იმ მაღლის მიღებას, რაც სიკეთისა და სიყვარულის შექმნაში დაეხმარება. ნმიდა მამები გვასწავლიან: „ადამიანი უნდა ეცადოს, რომ გულში მოუჟკლებლივ იქონიოს დარდი და ნუხილი, რათა დაეხმაროს სულს გადარჩენაში. თუ კაცის სული არ არის მწუხარე, თუ მას ქვეყნიურ ცხოვრებაში არ აკლია შვება და ნუგეში, მაშინ რად დაიწყებს იგი დიდი შემწისა და მფარველის ძებნას ზეცას, რომ შეენიოს მას ცხოვრებაში?“ აი, რა არის მიქელანჯელოს ნათქვამი სიტყვების არსი, — თქვა დიმიტრიმ, ზეცას ახედა, პირჯვარი გადაინერა და განაგრძო, — შენი სატკივარი კი დღეს შენი ყოფილი მეგობრები არიან. მათ შენ გილატეს. რასაკვირველია, ძნელია ყოველივე ეს უდრტვინველად, იმ შეგნებით მიიღო, რომ უფალს ასე სურს. განსაცდელი ღვთის მიერ დაიშვება, რათა ჩვენი ფარული სათნოებანი გარეთ, დღის სინათლეზე გამოვიდეს. ჭეშმარიტი მორწმუნე განსაცდელის ჟამს რკინის ჭურჭელს ემსგავსება და ვერაფრით გატეხ, ხოლო გაბოროტებულ, სასონარკვეთილ, ურწმუნო კაცს უბედურება ისევე ამსხვრევს, როგორც რკინის ჯოხი შუშის ქილას. ამიტომ სასონარკვეთილებას არ უნდა მიეცე, გიორგი, ეგ დიდი ცოდვაა.

— გმადლობთ, დიმიტრი,— აღმოხდა გიორგის, რომელსაც უცებ გაუბრწყინდა სახე,— ახლა მივხვდი, რა დიდი სიბრძნეა ჩადებული ჩვენს სარწმუნოებაში. რატომ ვერ ვგრძნობდი ამას აქამდე?

დიმიტრის გაელიმა. მის გულში სიხარულმა დაისადგურა. ეს კიდევ ერთი გამარჯვება იყო ბოროტზე. მან დღეს გიორგისგან ეშმაკი განდევნა. მერე მოიხსნა გულზე ჩამოკიდებული პატარა ფსკენილი, რომელზეც ჯვარი იყო გამოსახული, გიორგის გაუნოდა და უთხრა:

— ეს ატარე ყოველთვის. შიგ ორმოცდამეათე და ოთხმოცდამეათე ფსალმუნებია. პირველი მუდმივი სინანულისკენ მოგვიწოდებს, რათა შეგვიდოს ღმერთმა ჩვენი შეცოდებანი,

ხოლო მეორე მტრისგან დაგიცავს. ნასაკითხ ფსალმუნებს კი მერე მოგანვდი.

გიორგიმ ფსალმუნნი მკერდზე ჩამოიკიდა, პირჯვარი გადაინერა, დიმიტრის ხელი ჩამოართვა, გადაეხვია, მხარზე აკოცა და თვალცრემლიანმა ძლივს ამოილულლულა:

— მეგობრები დაგვარგე, მაგრამ ღმერთმა არ გამწირა და კვლავ შემძინა ისინი. მხოლოდ ახლა ნაღდი, ჭემმარიტი.

— ღმერთმა გისმინოს. პაპა შერმადინს უმადლოდე. — ღიმ-ილით უპასუხა დიმიტრიმ.

— ძმაო, — უთხრა უკვე დამშვიდებულმა გიორგიმ, — ერთ კითხვაზე კიდევ მაინტერესებს პასუხი.

— აბა გისმენ.

— როგორ შევიცნო ღმერთი?

— ძველი ბერების ნათქვამია: „შეიცან თავი შენი და შეიცნობ ღმერთს“.

VIII

ათას ცხრაას ოთხმოცდათექვსმეტი წლის ზაფხულში, პატრიარქის ლოცვა-კურთხევით, მამა გიორგიმ ავჭალის კოლონიაში აკურთხა წმიდა გიორგის სახელობის ტაძრის საძირკველი. ტაძრის მშენებლობას არქიტექტორთან ერთად, დიმიტრიც ხელმძღვანელობდა, ხოლო შემსრულებელთა ძირითადი ბირთვი „ზვიადისტებისაგან“ შედგებოდა. სხვებთან ერთად თავდაუზოგავად შრომობდა გიორგი ირემაშვილიც, რომელიც უკვე დასდგომოდა ქრისტეს გზას და თავისი მფარველის, დიმიტრის სიტყვები ცხოვრების დევიზად გადაექცია: „ყოველი ჩვენგანის გზა გოლგოთაა და გვინდა თუ არა, ვალდებული ვართ ჩვენ-ჩვენი ჯვარი ვზიდოთ“.

ტაძრის მშენებლობამ ძლიერი გუნდი ჩამოაყალიბა. აქ იყვნენ ეროვნული და რელიგიური სულისკვეთებით გამსჭვალული ადამიანები. ყველას თავისი საქმე ჰქონდა. ზოგი ხეზე მუშაობდა, ზოგი ქვის მთლელი იყო. განსაკუთრებით აქტიურობდნენ „ზვიადისტები“. ერთ-ერთი მათი ლიდერი მეტად საპასუხისმგე-

ბლო საქმეს შეეჭიდა. ტაძარში შესასვლელი დასავლეთის კარის ზევით დასადებ ქვაზე წმიდა გიორგის გამოსახულების ამოკვეთა დაიწყო. საქმეც გამოსდიოდა. ყველაფერი ხომ უფლის ნებით ხდება.

გიორგი ირემაშვილი გარდა იმისა, რომ მთელი დღე ტაძრის მშენებლობაზე მუშაობდა, თავისუფალ დროს ბზისგან, ან ხის სხვა მასალისგან ჯვრებს და შანდლებს ამზადებდა. ტაძრის გვერდზე დამხმარე სათავსოში სახელდახელო სახელოსნო მოაწყო. შეიძინა იარაღები, სპირალები და დიმიტრისთან კონსულტაციებით მიაღწია იმას, რომ ყველა საეკლესიო ნივთის კანონიკურობას ზედმიწევნით იცავდა. თუ რაიმე არ იცოდა, დანესებულებაში მამა გიორგის მოსვლას ელოდებოდა ხოლმე, რჩევა რომ მიეღო. ნელ-ნელა ისე დახვეწა თავისი ხელობა, რომ გარედან შეკვეთებსაც იღებდა. მასალის შოვნა უჭირდა. ხე და დამხმარე მასალები ზედამხედველებს მოჰქონდათ ათმაგ ფასში და ფაქტიურად კაპიკებზე მუშაობდა. მაგრამ არასდროს დაუნუნუნია, რასაც ღმერთი აძლევდა, კმაყოფილი იყო. დიმიტრის ეს მხედველობიდან არ გამორჩენია. ერთ მშვენიერ დღეს იგი ვილაც კაცთან ერთად გიორგის სახელოსნოში ესტუმრა და მოკითხვის შემდეგ უთხრა:

— გიორგი, ეს კაცი გაიცანი, ამ დანესებულების წარმოების უფროსი გახლავთ, ბატონი თემური.

— სასიამოვნოა, — თქვა გიორგიმ და თემურს ხელი ჩამოართვა, — არ მეგონა, აქ წარმოება თუ კიდევ მუშაობდა.

— მართალია სულს ვლაფავთ, მაგრამ მალე გავსწორდებით ნელში, — განაცხადა წარმოების უფროსმა, — მთავარია წარმოების საშუალებები შევინარჩუნოთ, თორემ საქმის მეტი რა არის. აი, თქვენი დასაქმება კი შემოიძლია. წამოდით, გაგიყვანთ საწარმოო ზონაში, კარგ ოთახს მოგცემთ, პირობებს შეგიქმნით და ცოტა ფულსაც იშოვით.

— კარგი იქნება, — ჩაილაპარაკა გიორგიმ, — დიდი მადლობა, მაგრამ აქ ტაძრის გვერდზე მირჩევნია. აქ უფლის ანგელოზები ტრიალებენ.

— ბატონო თემურ, — საუბარში ჩაერთო დიმიტრი, — ჯერ-ჯერობით დიმიტრის გარეთ გაყვანაზე თავს ვიკავებთ. განა იმიტომ, რომ არ გენდობით, პირიქით, თქვენისთანა წესიერი კაცი ამ დანესებულებაში კი არა, გარეთაც ცოტა თუ დადის. გიორგისთან დაკავშირებით რაღაც პატარა პრობლემაა მოსაგვარებელი და ამიტომ ჯერ აქ ურჩევნია, სანამ ის საქმე არ ჩაივლის.

— რა არის, ვინმე ხომ არ ემტერება? — იკითხა თემურმა.

— ამ თემაზე, მოდით დღეს ნუ ვისაუბრებთ, — მოკლედ მოჭრა დიმიტრიმ, — ბოდიშს მოგიხდი, ჩემო თემურ.

— არაფერს, როგორ გეკადრება, დიმიტრი. გასაგებია ყველაფერი. თუ რამეში შემიძლია დახმარება, ჩემი თავი თქვენ გენაცვალეთ. მორწმუნე ხალხს ყოველთვის გვერდში დავუდგები.

თემური მიხვდა, რაში იყო საქმე. იგი საკმაოდ ჭკვიანი გახლდათ არა მარტო თავის საქმიანობაში, არამედ საზოგადოებრივ ურთიერთობებშიც არ უჭირდა გზის გაკვლევა. უხერხულობა რომ გაეფანტა, საუბრის თემა შეცვალა:

— გიორგი, თუ რაიმე მასალები ან იარაღები გჭირდება, არ მომერიდო. გატყობ, მასალის შოვნა გიჭირს.

— თქვენ როგორ შეგანუხოთ, ბატონო თემურ.

წარმოების უფროსმა რომ გაიგო, თუ როგორ ძვირად ღებულობდა მასალებს გიორგი, თავი გადაიქნია უკმაყოფილები-საგან. არაფერი უთქვამს, ისე წავიდა. ერთი საათის შემდეგ მობრუნდა, თან მოიტანა სხვადასხვა ზომის სპირალები, ლურსმანი, ნებო, ბზის რამდენიმე ნაჭერი და კიდევ ბევრი რამ.

— ეს ჩემგან ფეშქაში იყოს, გიორგი.

— არა, ბატონო, ფულის გარეშე არ ავიღებ. — იუარა ირემ-აშვილმა.

— დღეს ასე იყოს და მეორე პარტიიდან გადამიხადე ხოლმე. თან იცოდეთ, ჩემი მონოდებული მასალის ფასები გაცილებით ნაკლები იქნება, ვიდრე სხვისი. არ გეგონოს, მე ამით ფულს ვშოულობ. უბრალოდ, რომ შეგხედო, წესიერი კაცი ხარ და მინდა დაგეხმარო. მე პატიმრებისგან ფულს არ ვშოულობ, პირიქით, როდესაც ჩემთან ვამუშავებ, რაც ეკუთვნის ხშირად იმაზე მეტსაც ვაძლევ, რადგან ყველას ოჯახები გვყავს. დღეს კი ჭირს ცხოვრება.

— მაღლობის მეტი რა მეთქმის, ბატონო თემურ, — მორიდებით წარმოთქვა ირემაშვილმა, — სიკეთით გადამეხადოს, დაგლოცოთ უფალმა და სული წმიდამ გაგაძლიეროთ.

როდესაც წარმოების უფროსი დაემშვიდობა მსჯავრდებულებს, დიმიტრიმ გიორგის უთხრა:

— წესიერი კაცია თემური. აქ ძალიან დიდი წარმოების ხელმძღვანელი იყო. ფულსაც კარგად შოულობდა. როდესაც დრო აირია და ყველაფერი გაჩერდა, სხვაგან წარმოების საშუალებების ძარცვა დაიწყო, მას კი პირიქით, არაფერი გაუყიდა. შეინარჩუნა. ვისაც რამე ხელობა ეხერხება, არ უკარგავს, ამუშავებს და უხდის კიდევ. თვითონაც უჭირს, მაგრამ უძლებს. ჩვენი დროც მოვაო, ამბობს. ღმერთმა კეთილ გზაზე ატაროს.

— ამინ. — დაუდასტურა გიორგიმ, აიღო სპირალი, დენზე შეაერთა და შანდლის ამონვა გააგრძელა.

— ამაღამ ჯუბას პატარა პურ-მარილი აქვს, ოცდახუთი წლის გახდა და დაგვპატიჟა ორივე. რომელ საათზე მორჩები, რომ გამოვიარო? — ჰკითხა დიმიტრიმ გიორგის.

— ვაჰ! მიულოცე რა ჩემს მაგიერ. საჩუქარი ჩემზე იყოს. მე კი ვერ წამოვალ. „ჩერეპახამ“ ბზის ჯვრის გაკეთება მთხოვა, ახლობლისთვის უნდა. რომ არ გავუკეთო, არ გამოვა, დილით უნდა რომ გაუგზავნოს. ბარემ სანამ დენია, ვიმუშავებ, ამ შეკვეთას მოვრჩები და მერე ბზის ჯვარცმას დავიწყებ. იმას ხომ იცი, ხელით ჩალიჩი უნდა და ნაღდად ვერ მოვიცლი.

— უშენოდ როგორ წავიდე, ლუკმა არ გადავა ყელში. მაშინ მეც დავრჩები და წიგნს წავიკითხავ.

— არ გამოვა, ეწყინება. ხომ იცი პატარა ბიჭია. შენ რომ მიხვალ, მეც ჩამეთვლება. თან სიტუაციას აუხსნი, რატომ ვერ წამოვედი.

— ჰო, კარგი, კარგი. ნახევარი საათით მივალ და მერე ისევ გამოვივლი. მანამდე წამოვწვები შენ გაკეთებულ ტახტზე და წავუძინებ. ათი საათისთვის გამაღვიძე და წავალ.

გიორგიმ ზუსტად ათ საათზე გააღვიძა დიმიტრი. პატარა ხის შანდალი მისცა, ჯუბას მიულოცე დაბადების დღეო და გაისტუმრა.

დიმიტრი გავიდა სახელოსნოდან, უკვე დაღამებული იყო. ცას შავი ღრუბელი გადაჰკვროდა, ისე რომ, არც მთვარე ჩანდა და არც ვარსკვლავები. ტაძრის გარშემო ნყვდიადი ჩამონოლილიყო. მხოლოდ გიორგის სახელოსნოდან გამოდიოდა სინათლის სხივი. ირემაშვილი მარტო იჯდა თავის სამუშაო მაგიდასთან და ბზის ჯვარზე ფაქიზად კვეთდა მაცხოვრის გამოსახულებას. უცებ კარმა გაიჭრიალა. გიორგის არც გამოუხედავს, ისე ჩაილაპარაკა:

— ვაჰ, დიმიტრი, უკვე მოხვედი?

წინადადება დამთავრებული არ ჰქონდა, რომ ვილაცამ პირზე ხელი ააფარა და დანა ყელზე მიადო.

— ხმა არ ამოიღო, თორემ დაგკლავ ღორივით!

გიორგი გაშეშდა. უკან მოხედვა არ შეეძლო. ვერც ხმაზე იცნო თავდამსხმელი. ხმასაც ველარ იღებდა, ისე ჰქონდა დანა ყელზე მიბჯვნილი.

— დანა არ მინდა ამის სისხლით გავსვარო, — გადაულაპარაკა უცნობმა თავის თანამზრახველს, რომელიც კარებს შიგნიდან კეტავდა, — მოდი ეს სპირალი შეაერთე დენზე და თავისივე იარაღით მოვაჩუქურთმოთ. ჰა.. ჰა.. ჰა..

„მანც მომწვდნენ“, — გაუელვა თავში გიორგის, — „ღმერთო, მიშველე, არ მინდა ამათი ხელით სიკვდილი. არ მინდა ჩემმა ყოფილმა მეგობრებმა თავიანთი განზრახვა ბოლომდე მიიყვანონ, რადგან ეს ცოდვა მათ შთამომავლობაზე გადავა და უდანაშაულო თაობა დაისჯება. თორემ ჩემი თავი ჯანდაბას. ნება შენია, უფალო“.

მკვლევებმა სპირალი დენზე შეაერთეს. მისი გამოსმა ადამიანისთვის ძალიან ადვილი იყო. სიკვდილი მომენტალურად დადგებოდა. ის იყო დანა მოაცილეს ყელიდან და სპირალის გამოსმას აპირებდნენ, რომ შუქი გაითიშა და მხოლოდ განითლებული სპირალი ანათებდა, ისიც უმალ ჩაქრა. გიორგიმ ისარგებლა ამ მომენტით. თავდამსხმელებისთვის სახელოსნოში ორიენტაციის გარკვევა ძნელი იყო, ხოლო გიორგიმ სად რა იდო, ყველაფერი ზეპირად იცოდა. მაგიდაზე დადებულ ჩაქუჩს მისწვდა, მოიქნია და ერთი მოძალადე კედელს მიანარცხა, ხოლო მეორეს

ფეხი ჩასცხო მუცელში. ეცა კარებს. ის იყო გაალო, რომ ვილაც დაინახა, ანთებული ფარნით მორბოდა მისი სახელოსნოსკენ.

— გიორგი! — ეს დიმიტრი იყო.

— აქა ვარ, დროზე! — დაუძახა გიორგიმ.

დიმიტრიმ სახელოსნოსთან მისვლისთანავე კარი გარედან ჩარაზა. მერე გიორგის ხელი მოკიდა და მოედნისკენ გაიქცნენ, ბიჭებს შეატყობინეს მომხდარი. თხუთმეტი წუთის შემდეგ ადმინისტრაციის წარმომადგენლებმა ერთი თავდამსხმელი საკაცით გამოიყვანეს სახელოსნოდან, ჩაქუჩი თვალში მოხვედროდა და თვალი გარეთ ჰქონდა გადმოვარდნილი. ხოლო მეორე - ოთხად მოკეცილი ძლივს ადგამდა ფეხებს. წიხლი, როგორც ჩანდა, პორდაპირ „სამამაკაცოში“ მოხვედროდა.

როგორც გაირკვა, ორივე თავდამსხმელი „მხედრიონელი“ იყო და გიორგის ყოფილი მეგობრების შეკვეთას ასრულებდნენ.

„ჩერეპახა“ სწორი გამოდგა.

მსჯავრდებულებმა ადმინისტრაციას მოსთხოვეს, რომ ისინი უკან ბარაკში დაებრუნებინათ. ამას, რა თქმა უნდა, არავინ გააკეთებდა, რადგან მათ ზონიდან ნაწილ-ნაწილდა თუ გაიტანდნენ უკან. იმავე ღამეს ორივე „მხედრიონელის“ ეტაპირება მოახდინეს „რესბალნიცაზე“, სადაც მომხდარის შესახებ ყველაფერი იცოდნენ. გასაკვირიც არ არის, რადგან „ქურდული ფოსტა“ ხომ ადმინისტრაციის შესაბამის სამსახურთან შედარებით საკმაოდ სწრაფად მუშაობს.

დიმიტრის სახეზე ფერი აღარ ედო. თავის თავზე იყო გამწარებული. შეცდომა დაუშვა და მერე როგორი. კინაღამ მეგობრის სიცოცხლე შეიწირა. ლაფერიშვილს აქეთ გიორგი აწყნარებდა:

— დიმიტრი, შენი მაგივრობა უფლის ანგელოზებმა გასწიეს. შუქი ზუსტად იმ დროს გაითიშა, როდესაც სპირალის ყელში გამოსმა უნდოდათ. შენ არ მასწავლე, არაფერი არ ხდება უფლის ნების გარეშე?

— ჩემი ბრალია ყველაფერი. რას მივეთრეოდი დაბადების დღეზე. თან საკვირველი ის არის, რომ მოედანზეც არავინ იყო. ამ სიცხეში ყველანი ბარაკებში რამ შეიყვანა.. ხომ ხედავ, ჩემო

გიორგი, მუდმივი ბრძოლაა უფალსა და სატანას შორის, ნათელსა და ბნელს შორის. ბოლოს ნათელი რომ გაიმარჯვებს, ეს ამ შემთხვევაში დაგვანახა უფალმა. თვით სიბნელემ დალუპა ბნელი. დიდება უფალს!

IX

მეორე დღეს დიმიტრი „ჩერეპახასთან“ მივიდა. როგორც ყოველთვის, მას გარშემო უამრავი ხალხი ეხვია. დიმიტრიმ სთხოვა ერთი ერთზე მინდა საუბარიო. ისიც დათანხმდა. ეზოში გამოვიდნენ და იქვე ხის ჩრდილში სკამზე ჩამოსხდნენ.

— რაშია საქმე, დიმიტრი? — გამომწვევად ჰკითხა „ჩერეპახამ“, — ძმაკაცი კინალამ მოგიკლეს. ეს შენ როგორ მოგივიდა. თითქმის მაგის ყარაულად იყავი გადაქცეული.

— მომენტი შემირჩიეს, ნუგზარ, შენ კარგად იცი, აქ კაცის მოკვლას დიდი დრო არ სჭირდება. ჩემი ბრალია.

— ისე, ღმერთი მართლა გამფარველობთ, ხომ იცი, — გაეცინა „ჩერეპახას“ და თან ისე მაგრად დაახველა, გეგონებოდათ გულ-მუცელს ამოაყოლებსო, — ჩემგან რა გინდა გაიგო? ხომ იცი, მე შენზე მეტი არაფერი ვიცი მაგ საქმეში.

— მაგისტვის არ მოვსულვარ შენთან. არც ის მაინტერესებს, თქვენი ხალხი რა განაჩენს გამოუტანს „მხედრონელებს“. თქვენ მაგათი გაბმა გინდოდათ მახეში და შედეგიც მიიღეთ. მე მხოლოდ ერთი სათხოვარი მაქვს.

— გისმენ, დიმიტრი, — თქვა „ჩერეპახამ“, წვერებზე ხელი ჩამოისვა, ერთიც მამა-პაპურად ჩაახველა და თვალებში ცნობისმოყვარეობით შეხედა ლაფერიშვილს.

— მე არ მინდა, რომ ამ საქმეს კიდევ ასეთი გაგრძელება ჰქონდეს. შენ კარგად იცი გიორგის მკვლელობის შემკვეთები, ანუ მისი ყოფილი მეგობრები ამ წარუმატებელი ოპერაციის შემდეგ კვლავ ახალ შემსრულებლებს დაუნყებენ ძებნას და შეიძლება განახორციელონ კიდევ თავიანთი სურვილი. ამ კაცს დაცვა სჭირდება. პოლიციაში ამ საქმის გაბაზრებამ შეიძლე-

ბა ისევ გიორგი დააზარალოს, რადგან ის ციხეშია. ამიტომ მე მინდა, რომ ეს საქმე თქვენმა სასტავმა აიღოს და ის არაკაცები სამუდამოდ შეაჩეროს.

— ჩვენ რა ჰუმანიტარული დახმარება ვართ თუ რა?! — წამოიძახა „ჩერეპახამ“, — ბიჭებმა საქმე გააკეთონ და ინტერესი არ ჰქონდეთ. ეგრე სად არი, ძმაო. თუ შენ გადაუხდი?

— მოიცა რა, დამამთავრებინე, კაცო! — ნანყენი კილოთი თქვა დიმიტრიმ, — მაგ არაკაცებმა გიორგის იმხელა ფული დაანერეს, ის რა თანხა არ არის? ჩემი აზრით, ამის მოკვლა მაგისტვის უნდათ, რომ კვალი წაშალონ. მკვდარი ხომ ველარ იტყვის, რომ ფული მე მივეცი ჩემს მეგობრებსო. ამიტომ იმათ ის თანხა უკან უნდა მოიტანონ. როგორ და რანაირად, ეს თქვენ ჩემზე კარგად იცით. ამ კაცს იმდენი დაუტოვეთ, რომ ცოლ-შვილი საკუთარ ბინაში მაინც აცხოვროს.

— ისე მაგარი თესლები ყოფილან ეს მაგის ძმაკაცები, — ამოიხვნეშა „ჩერეპახამ“, — ღირსები არიან სასჯელი მიიღონ. კაროჩე შენი ხათრით, დიმიტრი, მაგ საქმეს მივხედავ. გეფიცები, მართალი კაცი ხარ და პატივს გცემ, თორემ ამ საქმეს ხელს არ მოვკიდებდი, ისედაც სხვაც ბევრი მაქვს თავზესაყრელი.

სალამოს, „რესბალნიცაზე“ ორივე „მხედრიონელი“, ერთი საკაცით, ხოლო მეორე თავისი ფეხით ქურდის ოთახში შეიყვანეს. ქურდს სიტყვა არ ჰქონდა ნათქვამი, რომ ფეხზე მდგომმა თავისით დაიწყო:

— ფული გადაგვიხადეს, ძმაო, რო ეგ ტიპი დაგვებრიდა. ჩვენ, თქვენ კარგად იცით, „უბიცები“ ვართ და ჩვენი საქმე ეგ არი.

— შენ თუ გინდა, იყავი „უბიცა“, — დინჯად უთხრა სანოლზე წამონოლილმა ქურდმა, — მაგრამ მე თუ მოვისურვე, ახლავე „ტრუპი“ იქნები. გაიგე, ბიჭო?!

„მხედრიონელი“ გაშეშებული იდგა და თვალეზდაჭყეტილი შეჰყურებდა ქურდს, რომელიც აუღელვებლად ლაპარაკობდა:

— იმ გიორგის ისე ზუსტად მოურტყამს შენთვის ყვერებში, რომ თუ ჭკვიანად არ მოიქცევი, შეიძლება ამაღამ „ქათმებთანაც“ მოგინოს დაძინება.

„მხედრიონელმა“ „ქათმების“ ხსენებაზე ფერი დაკარგა. მან კარგად იცოდა, საკმარისი იყო ქურდს ეთქვა, ქათმებთან ნაიყვანეთო, რომ პირდაპირ გააქანებდნენ. გულის ცემა აუჩქარდა. მწოლიარეს ყველაფერი ესმოდა, მაგრამ გაყურებულყო. განა იმიტომ, რომ არ შეეძლო ლაპარაკი, არამედ არ უნდოდა, რომ ყურადღება მისკენ მიმართულიყო. თან თავზე ვილაც კუნთ-მაგარი მუტრუკი ედგა. ერთი ზედმეტი სიტყვა რომ წამოსცდენოდა, შეიძლება იქვე ჩაერთყა წიხლი. ბოლოს ისევ ფეხზე მდგომმა და ყვერებადაჭყლეტილმა ამოღერლა:

— რა ვიცი, ძმაო, რასაც გვეტყვი, იმას გავაკეთებთ.

— ვინ არი შენი ძმა, შე კეთილ მო! — იყვირა ქურდმა, — დავაი ახლა, მოყევი ვინ რა დაგავალა და რატომ.

— ახლავე რა.. ახლავე.. — საცოდავად აკნავლდა ყვერებადაჭყლეტილი, — კაროჩე, ორი მასტი მოვიდა ჩვენთან, დიდ დილომში ცხოვრობენ რა. ერთი ჩემი ბიძაშვილია. სვიდანიასზე შემხვდნენ. კოლონიაში ერთი ტიპი ზის, აი, ის რა... გიორგა. ხოდა, ეგ მოგვაშორეთო.

— რათაო? არ ჰკითხე? — შეეკითხა ქურდი.

— მაგას ჩვენ ფული დავანერეთ და ქურდებთან რო ჩაგვიშვას, დაგვბრიდავენო.

— მაიცა. როგორ დავანერეთო?

— ბინები ჩაუდებინებიათ ბანკში და იმ ფულით თავისი ვალები გაუსტუმრებიათ. მერე თვითონ პაბეგი მოუხვევიათ, რო ამას არ გადაყროდნენ. ხოდა თქვეს, რო ახლა მაგის დაბრედვა გვინდა, რო კვალი წავშალოთო.

— მერე შენ რა უთხარი? იცოდე მართალი თქვი, არ მომატყუო, თორემ ხომ იცი, რაც მოგელის?! გაიგე?!

— ხო, უფროსო.

— ვინ არის შენი უფროსი! შე ვირთხა, შენა!

— ხო... რა ვიცი, რა... მე ვუთხარი, კაცო როგორ მოვკლა - თქო ტყუილუბრალოდ.

— ჯერ არ მოგიკლავს არა? შე ახვარო. ფული მოითხოვე არა?

— ხო. მე მარტო ხო არ ვიყავი. ეგრე მითხრეს, თქვენ დაბრიდეთ და ჩვენ კიდევ ვიჩალიჩებთ, რო ციხიდან გამოგიყვანოთო.

— მერე?!

— მერე ჩვენ ვუთხარით, ჯერ გამოყვანის საქმე გააკეთეთ და გამოსვლის წინ მოვკლავთო. რა ვიცი, იქნება გადავეგდეთ. კაროჩე, კაი ხანი ვვაჭრობდით. ბოლოს გარანტად ერთი ჩვენი ძმაკაცი დაგვიყენეს, რომელმაც თავის თავზე აიღო ციხიდან გამოყვანის პირობაც და პოსლეზე ფულის გადახდის ამბავიც. ჩვენც გავაკეთეთ რა. დანარჩენი თქვენ იცით.

— სანყალი გიორგა. ჯერ ხო დააქციეს. მერე კიდე პოსლეზე კლავდნენ. თქვენი დედა — იყვირა ქურდმა, — დავაი მაგათი მისამართები!

— იმათი მისამართები არ ვიცი, უფროსო.

— შენი შუამავალი ძმაკაცის ხომ იცი?! შენი დედა . . .

— ხო... იმისი ვიცი... ისიც დიღმელია...

ერთი სიტყვით, „ქურდულმა ფოსტამ“ ოპერატიულად იმუშავა და გიორგის ყოფილ მეგობრებს იმავე ღამეს, თავიანთ ნაქირავებ ბინაში დაადგნენ, ისე, რომ მათ მომხდარის შესახებ ჯერ არაფერი იცოდნენ.

დილით „ჩერეპახამ“ დიმიტრი დაიბარა და უთხრა:

— ნუხელ ჩვენმა ხალხმა ორივე აიყვანა. ფული მაგათ არა აქვთ. ისევ ამ სანყალი გიორგის ნარჩენი ფულით გადიოდნენ იოლას. რამდენიმე დღეში ბინებს გააყიდინებენ. როგორც მითხარი, გიორგის ბინის საყიდელ ფულს მისცემენ. ობშიაკი არის შესავსები, ფული გვჭირდება, ამიტომ ძალიან შიკარნი ბინას ვერ იყიდის, მაგრამ რაც იქნება, ბინა ხომ იქნება.

— მაღლობის მეტი არაფერი მეთქმის. დანარჩენი ჩემზე იყოს, ნუგზარ, — უთხრა დიმიტრიმ და პატარა პაუზის შემდეგ განაგრძო, — ისე, ძალიან ნუ გაჭყლეტავთ გიორგის, ხომ იცი, ღმერთი მფარველობს.

— კაცო, ნუგზარ, — დაიწყო ერთმა ქურდმა საკნიდან დიმიტრის გასვლის შემდეგ, — ეგ ცოტა ხო არ უშტვენს. მაგან არ იცის, რომ ჩვენ მომპარავეები ვართ და იმასაც არ მივცემთ, რაც ვუთხარით. შენ რალაცა ძალიან თავს უხრი მაგ კაცს, ტო!

„ჩერეპახას“ გაეცინა.

— რა გაცინებს, ტო? არ ვამბობ სწორს?

— შენ ჩვენი გაგებით სწორი ხარ, მაგრამ ეგ კაცი, ახლა რომ გავიდა, ღვთიურია, გამიგე? ღმერთი იფარავს და მართალი კაცია.

— მაიცა რა, შენც გჯერა მაგ ზღაპრების?

— მოდი და ნუ დაიჯერებ, — წამოიყვია „ჩერეპახამ“, — ის გიორგა რომ უნდა მოეკლათ, მაშინ ჩაქრა შუქი.

— კარგი რა, ნუგზარ, აუუ... აბა, შენა ხარ, რა? ახლა შუქი სულ მიდი-მოდის. დაემთხვა რა.

— მე რა ვქნა, ძმაო, — ხელები გაშალა „ჩერეპახამ“, — მაგათ კანონებში წერია ეგრე... მაიცა, როგორ არის... მიეცი კეისრისა კეისარს და ღვთისა ღმერთსაო. არ შეასრულებ და დაგერხევა, თორე მე რისი მიმცემი ვარ.

— მაიცა რა, ნუგზარ, კიდე ზღაპრებს ყვები, შენ ძმობას გეფიცები.

„ჩერეპახამ“ უკვე სერიოზული გამომეტყველება მიიღო და ჰკითხა კოლეგას:

— ჯვარს ატარებ?

— მაშ. აბა ისე როგორ შეიძლება.

— მაშინ ეს კანონიც უნდა დაიცვა.

— ვაჰ! მე ჯვარს ქურდული გაგებით ვატარებ, ძმაო.

— მაშინ ვერ გავიგე. ქრისტეს ჯვარი სხვა არი და ქურდებისა კიდე სხვა?

საკანში სიჩუმემ დაისადგურა. ყველანი ერთმანეთს უყურებდნენ. უცებ კარი გაიღო და გიორგიმ შემოიხედა.

— შეიძლება? — იკითხა მოკრძალებით.

— მოდი. — ძლივს წარმოთქვა „ჩერეპახამ“.

გიორგიმ ყველას ხელი ჩამოართვა, მერე „ჩერეპახას“ მიუბრუნდა და უთხრა:

— ნუგზარ, დიდი მადლობა დახმარებისათვის. მე აქ შემოძლია მხოლოდ ჩემი ხელობით გცეთ პატივი და ამიტომ ყველას ბზის ჯვრები გაგიკეთეთ. ჩემგან გქონდეთ სახსოვრად.

გიორგიმ მაგიდაზე სამი ჯვარი დადო და უხმოდ გაეცალა იქაურობას. ირემაშვილს ყველამ უცნაურად გააყოლა თვალი. როდესაც მან კარი გაიხურა, „ჩერეპახამ“ დაბალ ხმაზე წარმოთქვა ერთი სიტყვა:

—მადლობა.

მერე ქურდებმა ერთმანეთს შეხედეს. ჯვრები აიღეს, დიდხანს უყურებდნენ ჯვარზე გაკრულ მაცხოვარს და მათ თავში რა აზრები ტრიალებდა, ეს მხოლოდ ღმერთმა თუ იცოდა.

ორი კვირის შემდეგ, როდესაც გიორგის მეგობრებმა გაყიდეს ყველაფერი და ფული გადაიხადეს, ორივე „მხედრიონელი“ „კრიტის“ კარცერში ნახეს ჩამომხრჩვალი, ხოლო იმავე ღამეს, გიორგის ყოფილი მეგობრები, დიდ დილომში, გზის პირას მდგარ ნაგვის დიდ ურნებში ჩაგდებული იპოვეს. როგორც აღმოჩნდა, ისინი ყელზე ბანრის მოჭერით იყვნენ გაგუდულნი.

X

დატრიალებულმა ტრაგედია დიმიტრის და გიორგის გულისწყრომა გამოიწვია. დიმიტრიმ „ჩერეპახას“ მორიდებული საყვედურიც კი შეჰკადრა, მაგრამ მისგან მოკლე პასუხი მიიღო — „მოლალატე და არაკაცი უნდა მოკვდეს.“

გიორგიმ ძალიან განიცადა მომხდარი, უკვე ორი დღეა ცდილობდა დიმიტრისთან დალაპარაკებას მომხდარის შესახებ, მაგრამ ვერ იპოვა ლაფერიშვილი. საკნის ბიჭებთან დაებარებინა, ორი დღე არ ვიქნებო. ბოლოს თვითონ გამოჩნდა და გიორგის ეწვია სახელოსნოში.

— მშვიდობა შენს გამოჩენას, — თითქმის იკივლა გიორგიმ და ხელები გაშალა, — სად დაიკარგე, კაცო?

— რა ვიცი, გიორგი. ჯერ შენ რომ მიგატოვე, ეს ჩავთვალე ჩემს დიდ შეცდომად. ახლა კი ასე მგონია, რომ ამ ხალხის სიკვდილში მეც მირევია ხელი. ორი დღეა ვლოცულობ ჩემთვის. თემურის ვთხოვე წარმოებაში გავეყვანე. იქ ცალკე ოთახი მომცა და ორი დღე ლოცვასა და მარხვაში გავატარე. აღსარების თქმა მინდა. მამა გიორგიც აღარ გამოჩნდა, რომ ვუთხრა. არადა სასონარკვეთილების ვნებასთან ბრძოლის ერთ-ერთი საუკეთესო იარაღია აღსარების თქმა.

— ასე სასტიკად არ უნდა მოქცეოდნენ.

— რას იზამ, მაგათი კანონები ეგეთი მკაცრია. ლმობიერება რომ გამოიჩინონ, ავტორიტეტს დაკარგავენ. გგონია ერთმანეთს დაუთმობენ რამეს ან აპატიებენ.

— სიტყვამ მოიტანა, თორემ კიდევ მერამდენედ დამავინყდებოდა მეთხოვა შენთვის, გამარკვიე, თუ ძმა ხარ, ამ ქურდულ იერარქიაში. ზონაში ვზივარ და აზრზე არა ვარ, რა კანონები მოქმედებს აქ. შენზე კარგად კი ამას ვერავინ ამიხსნის. აქ ხელს არავინ შეგვიშლის. მე თან ჩემ საქმეს გავაკეთებ, შენ კიდევ მომიყევი რაც იცი ამათ შესახებ. მოსულა? — თქვა გიორგიმ და დიმიტრის ისეთი თვალებით შეხედა, რომ მისგან უარის თქმა მეგობრობაზე ხელის ალებაზე უარესი იქნებოდა.

— რა გაეწყობა. ძალიან კი არ მიყვარს ამ თემაზე საუბარი, უმალ ჩემი ამბავი გამახსენდება ხოლმე. სახლში შემოვარდნილი ყაჩაღი შემომაკვდა, მაგისტვის ვიხდი სასჯელს და ვერც სახელმწიფომ და ვერც ქურდულმა კანონებმა ვერ გამცეს პასუხი კითხვაზე — თავდაცვის მიზნით მომხდარი მკვლელობის გამო რატომ უნდა ვიჯდე ციხეში. ასე რომ, არც სახელმწიფო და არც ქურდული კანონები ხალხისთვის არ არის შექმნილი. რაც შეეხება ქურდულ სამყაროს, მისი ფესვები ჯერ კიდევ მეცხრამეტე საუკუნიდან მოდის.

— მანამდე ქურდები არ იყვნენ ვითომ? — გაეცინა გიორგის.

— როგორ არ იყვნენ, მაგრამ ისინი ქაოსურად მოქმედებდნენ, ხოლო ბოლო საუკუნეებში მათი სამყარო ორგანიზებული გახდა. ძველად საქართველოში სხვისი ქონების ფარულად მითვისებას პარვა ერქვა, მიმთვისებელს — მპარავი. თუ ეს მოქმედება ცხადად და ძალისმიერი მეთოდებით ხდებოდა, მაშინ ამას რბევას ან მეკობრეობას უწოდებდნენ. ადრეულ საუკუნეებში, როდესაც ქვეყანაში გვარტომობრივი წესწყობილება იყო, სამარცხვინო საქმედ მხოლოდ გვარის შიგნით ქურდობა ითვლებოდა. სხვა გვარის წარმომადგენლის გაძარცვა გამირობადაც კი მიაჩნდათ. როდესაც საგვარეულო წესწყობილება ერთიანმა სახელმწიფო მოქალაქეობრიობამ შეცვალა, ქვეყნის შიგნით ქურდობა საძრახის საქმედ იქცა, სამაგიეროდ სხვა ქვეყნის მაცხოვრებლების გაძარცვა დანაშაულად არ ითვლებოდა. ვა-

ჟაკობის შარავანდედი ქურდობას მხოლოდ განვითარებულმა საზოგადოებამ ჩამოაშორა. ჯერ კიდევ მეთორმეტე საუკუნეში გიორგი მესამემ ძალიან მკაცრი კანონები შემოიღო მპარავთა და მეკობრეთა წინააღმდეგ. ქურდობისა და რბევისათვის ულმობლად ისჯებოდნენ. ასოთმილებისა ანუ ხელფეხის მოკვეთის და მბნელობის ანუ თვალების დაწვის გარდა დამნაშავეს ძელზე ალბმაც ანუ ჩამოხრჩობა ხდებოდა. ამ მეთოდებით ქვეყანაში მთლიანად ამოიძირკვა ქურდობა და ყაჩაღობა. მაგრამ ეს ყველაფერი ისტორიას ჩაბარდა. თუმცა ეს ყველაფერი შენ ჩემზე უკეთ იცი, ისტორიკოსი ხარ თავად.

— კი, მაგრამ, მე „კანონიერი ქურდების“ ინსტიტუტი მაინტერესებს, რომელიც ალბათ, უფრო გვიან შეიქმნა.

— „კანონიერი ქურდების“ ინსტიტუტი, ჩემო კარგო, კომუნისტებს არ შეუქმნიათ. იგი გაცილებით ადრე, მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევრიდან ჩამოყალიბდა რუსეთში. ეს არ მომხდარა ხელოვნურად. დამნაშავეებს თავიანთი ლიდერები ყველა ეპოქაში და ყველგან ჰყავდათ. პირველად რუსეთის ჟანდარმერიამ იცნოსა, რომ ქურდების მეშვეობით გაცილებით ადვილი იქნებოდა პატიმრებით გატენილი კოლონიების მართვა. მაშინ ბევრი საკუთარი აგენტი შეაგზავნეს პატიმართა რიგებში. ამ მიდგომამ გაამართლა. ეს იქიდან ჩანს, რომ ჟანდარმერიის შემდეგ ესტაფეტა კომუნისტებმა ჩაიბარეს. ციმბირში გამოკეტილ მილიონობით პატიმარს ხომ მართვა უნდოდა.

— დიმიტრი, — შენწყვეტინა სიტყვა გიორგიმ ლაფერიშვილს, — ბოდიშს მოვიხდი, რომ ჩაგეჭერი, მაგრამ ძალიან მაინტერესებს მეცხრამეტე საუკუნეში შექმნილ მაგ ინსტიტუტში ისინი უკვე იწოდებოდნენ „კანონიერ ქურდებად?“

— რა გითხრა, ჩემო გიორგი, — დაფიქრდა დიმიტრი. მერე ფეხზე წამოდგა, სახელოსნოში გაიარ-გამოიარა, რაც იმას ნიშნავდა, რომ იგი ხანგრძლივი საუბრისათვის ემზადებოდა. — საიდან მოვიდნენ „კანონიერი ქურდები“, არც დოსტოევსკის „ჩანაწერები მკვდარი სახლიდან“, არც ჩეხოვის „კუნძულ სახალინში,“ და არც გერნეტის „მეფის საპატიმროს ისტორიაში“ მათზე ერთი სიტყვაც კი არ გვხვდება. ჩვენ მხოლოდ ის ვიც-

ით, რომ პატიმართა თემი წინათ იყოფოდა მინიმუმ სამ ფენად: „ივანებად“, ასე ეძახდნენ პროფესიონალ კატორღელებს, რომლებიც სასჯელის პირველ ვადას არ იხდიდნენ, ან რომლებიც სამუდამო პატიმრობას იხდიდნენ, „წვრილფეხა ვიგინდარები“ ანუ „ივანების მუქთამჭამელები“ და გლეხები — ისინი, რომლებსაც სამართალდამცავები შემთხვევით დამნაშავეებად თვლიან. სასჯელის ვადის მოხდის შემდეგ მათ, კატორღის საშინელი შიშის გამო, კანონი არასოდეს დაურღვევიათ. მაშინ პატიმართა კრებები ღიად ტარდებოდა, მამასახლისებს ირჩევდნენ. ასორმოდაათამდე პატიმარი ერთ მამასახლისს ირჩევდა. ამ თანამდებობაზე ასახელებდნენ ისეთ პატიმარს, რომელიც თანაბრად აძლევდა ხელს პატიმართა თემსაც და ადმინისტრაციასაც. ის უნდა ყოფილიყო ასაკოვანი და მაგარმუშტიანი ჯველი, რომელსაც მარდად შეეძლო უკმაყოფილოთა დაშოშმინება. ხედავ, უკვე რალაც დეტალები იძლევა საფუძველს იმის დასამტკიცებლად, რომ ქურდულმა ორგანიზაციამ ჩასახვა მეცხრამეტე საუკუნის დასასრულს დაიწყო, მაგრამ ეს თვითჩასახვა იყო. ციხეებისა და კოლონიების მუშაკები ქურდების ორდენის წარმოქმნას ხსნიან ტუსაღთა ერთი ნაწილის იმისკენ სწრაფვით, რომ მეორე ნაწილზე ამალდეს და მის ხარჯზე პარაზიტულად იარსებოს. პერსონალი კი აქ თითქოს არაფერ შუაშია. უფრო საფიქრებელია, რომ ეს ორმხრივი პროცესი იყო. ერთის მხრივ, ორდენი ისახებოდა, როგორც ადმინისტრაციასთან ბრძოლაში პატიმართა ინტერესების გამომხატველი ძალა, მეორეს მხრივ, ადმინისტრაცია ახალისებდა ორდენის შექმნას, რადგან სჭირდებოდა ის, რომ კოლონიების შიგნით, რომლებიც ათგზის დიდდებოდა, რალაც წესრიგი მაინც დამყარებულიყო და იაფი სამუშაო ძალის შეუფერხებლად გამოყენება შესაძლებელი გამხდარიყო. შენ კარგად იცი, ჩემო გიორგი, რომ რუსული ხასიათის მახასიათებელი თვისებებია იდეალიზმი და მაქსიმალიზმი. აქედან გამომდინარე, სწორედ ამ ორდენის წარმომადგენლები იქცნენ დამნაშავეთა იდეალებად და პატიმართა იმ თვალსაზრისის გამომხატველად, რომ ხელისუფლება სინდისგარეცხილია, რომ კანონი მეტისმეტად უმოწყალოა და მათი პატიმრული საზო-

გადოება უფრო სამართლიანად უნდა იყოს მოწყობილი. ასე რომ, „კანონიერი ქურდების“ ინსტიტუტის საფუძველი მეფის რუსეთში შეიქმნა, ხოლო კომუნისტურმა წყობილებამ საზოგადოებრივ ცნობიერებაში, სხვა სიკეთესთან ერთად, ძველბიჭური მენტალიტეტიც დაამკვიდრა. საბჭოთა კავშირში, რეპრესიების შემდგომ პერიოდში ციხე-კოლონიები დამნაშავე თუ უდანაშაულო ადამიანებით გადაივსო. სიტუაცია კონტროლს არ ექვემდებარებოდა. აუცილებელი გახდა ჩამოყალიბებულიყო სისტემა, რომელიც ციხე-კოლონიებში არსებულ ვითარებას მოაგვარებდა და მდგომარეობა ხელისუფლების მიერ მართვადი გახდებოდა. სწორედ ამ მიზნით ჩამოყალიბდა სისტემა — ჩვენში კარგად ცნობილი „ქურდების ინსტიტუტი“. მაშინდელმა უშიშროების სამსახურმა საპატიმროებში ამოარჩია მსჯავრდებულები, რომლებიც დანარჩენებისაგან განსხვავებით ლიდერთათვის დამახასიათებელი თვისებებით იყვნენ გამორჩეულნი. მათთან ზონის ადმინისტრაციის წარმომადგენლების მიერ შედგა საიდუმლო გარიგება, რომლის შედეგადაც ციხეებში სიტუაცია კვბ-ს მიერ მართული გახდა. გარიგება ორმხრივად მომგებიანი იყო. სარგებელს ნახულობდნენ, როგორც ადმინისტრაციის გაქსუებული ჩინოსნები, ისე „გამორჩეული“ მსჯავრდებულები, ლიდერები, რომლებიც მოგვიანებით კრიმინალური ავტორიტეტები ან „კანონიერი ქურდები“ გახდნენ. თავდაპირველად ამ სისტემამ გაამართლა. „კანონიერმა ქურდებმა“ პატიმრებსა და მსჯავრდებულებში, სამართლიანობით, ნდობა მოიპოვეს. ეს კატეგორია სხვა კრიმინალური წარსულის მქონე პირთათვის სამაგალითო გახდა. ბევრ მათგანს სურვილი გაუჩნდა გამხდარიყო „კანონიერი ქურდი“. ამ მიზნის მისაღწევად უშიშროების სამსახურის თანამშრომელთა მიერ ხელდასმულმა „ავტორიტეტებმა“ მსურველებს კრიტერიუმები დაუწესეს, რომლის შესრულების შემთხვევაში მათ „კანონიერ ქურდად“ მონათვლის შანსი მიეცემოდათ. დაწესებულმა კრიტერიუმმა თაობების შემდეგ ის შედეგი გამოიღო, რომ ურთიერთობა ქურდული ცხოვრებით მოღვაწე პირებსა და მილიციელებს შორის დაიძაბა. ქურდული ტრადიციების მატარებელი პატიმრები და მსჯავრდებულები მათ არ

დაემორჩილნენ. „კანონიერი ქურდის“ ინსტიტუტმა პიკს კომუნისტური რეჟიმის დროს, სამოცდაათიან-ოთხმოციან წლებში მიაღწია. ამ დროს უკვე გამყარდა მათი იერარქიული კიბეც. ისინი ცხოვრობდნენ დაუნერეელი კანონებით. ციხე-კოლონიებში არსებულ სიტუაციას განაგებს მაყურებელი, რომელიც შეიძლება გახდეს, როგორც ეგრეთ ნოდებული „მომავალი“, ისე ჩვეულებრივი „კაი ბიჭი“. მას ქურდები უნდა ენდობოდნენ. „კანონიერი ქურდის“ გარდა მაყურებელზე ხელის შეხების უფლება არავის აქვს. აკრძალულია ასევე მის მიმართ ბევრი საუბარი. „კანონიერი ქურდების“ შემდეგ მოდიან „მომავალი ქურდები“, რომლებსაც პრეტენზია აქვთ, რომ მომავალში „კანონიერი ქურდები“ გახდნენ. „მომავლების“ ქვემოთ მოდიან „კაი ბიჭები“, რომლებსაც არავითარი პრეტენზია არა აქვთ „მომავლებზე“, თუმცა მოვალენი არიან მათ გვერდში იყვნენ და მათი ცხოვრებით იცხოვრონ, ხელი შეუწყონ მათ წინსვლას, კეთილდღეობას და თუ საჭირო იქნება, მათ ნაცვლად აგონ პასუხი. ამ შემთხვევაში „კაი ბიჭები“ თავიანთ „კაი ბიჭობას“ უფრო განამტკიცებენ და მყარს გახდიან „ქურდებისა“ და „მომავლების“ თვალში, რითაც მეტად დაფასებულნი იქნებიან მათი მხრიდან. „კაი ბიჭების“ შემდეგ მოდიან „მუჟიკები“ ანუ მშრომელი კაცები, რომლებსაც მუშაობა არ ეთაკილებათ. ადრე, როდესაც ზონაში მუშაობა ყველასთვის სავალდებულო იყო, „მუჟიკები“ ქურდების მაგივრადაც მუშაობდნენ და ამ სამსახურის განწევსათვის ისინი თავის მდგომარეობას იმალებდნენ, ნორმალურად ცხოვრობდნენ, „ქურდებიც“ და „მომავლებიც“ მათ პატივს სცემდნენ. ასე რომ, ჩემო გიორგი, ქურდულ სამყაროში იერარქიულად მაღალ საფეხურზე „კანონიერი ქურდები“, „მომავლები“, „კაი ბიჭები“ და „მუჟიკები“ დგანან. მათი მოღვაწეობით ყველა კმაყოფილია. ქურდული სამყაროსთვის ორი კატეგორიის ხალხია მიუღებელი, ესენი „ნასედკები“ და „ქათმები“ არიან. ამათ შესახებ შენ ბევრი გსმენია და ამიტომ ახსნა აღარ გჭირდება. გაიგე, ძმაო?

გიორგის კარგა ხანია სამუშაო მიეტოვებინა და მთელი გულისყურით უსმენდა დიმიტრის. მის დასმულ კითხვაზე თავი დაიქნია და ხმაც ამოიღო.

— საიდან იცი ამდენი, კაცო? ეს მთელი აკადემია ყოფილა.
— მერე გაეცინა და განაგრძო. — მანდ მისაღები გამოცდების ჩაბარება ძალიან ძნელი იქნება, არა?

— შენ ხუმრობ, გიორგი, და ადრე „კანონიერი ქურდი“ რომ გამხდარიყავი, ციშიბრის და კალიმის პალასიანი ზონები უნდა მოგეველო, ახლა კი ეს საქმე გაადვილებულია და მსურველებიც ბევრნი გამოჩნდნენ. ვერა ხედავ „ჩერეპახას“ როგორ ეხვევიან გარშემო. შენ გგონია, ძალიან გულზე ეხატებათ? მაგრამ იციან, რომ ქურდად „კურთხევის“ დროს მისი ერთი სიტყვის თქმამ შეიძლება სიტუაცია დაძაბოს ან კიდევ პირიქით.

— ესე იგი კომუნისტური ნყობილების დაშლის შემდეგ „პერესტროიკა“ ქურდულ სამყაროსაც შეეხო?

— თავისთავად, — განაგრძო დიმიტრიმ, — პოლიტიკურ-მა ცვლილებებმა საზოგადოების ანარქია გამოიწვია, რაც შავ სამყაროსაც შეეხო. მოხდა ფასეულობათა გადაფასება. ფული ანათებს ქვეყნიერებას, ჯოჯოხეთსაც და შავ სამყაროსაც. იმისათვის, რომ გახდეს „კანონიერი ქურდი“, საკმარისი არ არის კრიმინალურ ავტორიტეტად ყოფნა. შავ სამყაროში ბევრია ვინც საკმაო ავტორიტეტით სარგებლობს და დიდ პატივს სცემს ქურდულ წესებს, მაგრამ ყველა მათგანს როდი შეუძლია მიიღოს „კანონიერი ქურდის“ ტიტული. პირველ რიგში პრეტენდენტს სჭირდება „კანონიერი ქურდის“ რეკომენდაცია. თანაც ამ „კანონიერ ქურდებს“ ამ „თანამდებობაზე“ ყოფნის ხუთწლიანი სტაჟი მაინც უნდა ჰქონდეთ. ამასთან, დაწვრილებით სწავლობენ პრეტენდენტის განვლილ ცხოვრებას, ხომ არ ჰქონდა რაიმე კომპრომატი და მხოლოდ ამის შემდეგ ხდება მისი ქურდად კურთხევა, შესაბამისი ფიცის დადებით. დღევანდელ დღეს კი შეგიძლია, დიდი ფულის ფასად იყიდო „კანონიერი ქუდის“ ნოდება. ახლა უკვე ავტორიტეტი კრიმინალები ამ სახელს ისე ყიდულობენ, რომ ერთხელაც არ ყოფილან გისოსებს მიღმა. ეს ის ხალხია, რომლებმაც სვაბოდაზე შექმნეს ძლიერი ორგანიზებული ჯგუფი, ამით გაიმაგრეს პოზიციები, შეძლეს დიდი თანხების მოპოვება და იმდენად გავლენიანებად იქცნენ, რომ „კანონიერ

ქურდებს“ ერჩინათ, მათგან ფული აეღოთ, ვიდრე ემტროთ მათთვის. „კანონიერმა ქურდებმა“ თავიანთი წეს-ჩვეულებები ბევრ ასპექტშიც შეცვალეს. თუ ადრე მათ კანონი უკრძალავდა მუშაობას, ახლა ქურდები მუშაობაზე უარს არ ამბობენ. ადრე ქურდის საქმე ის იყო, რომ „სვაბოდაზე“ მოეპარა და ციხეში მჯდარიყო. ახლა კი ისინი აარსებენ ფირმებს, კომპანიებს, ხსნიან კაზინოებს და რესტორნებს. ადრე „კანონიერ ქურდს“ ეკრძალებოდა ცოლის შერთვა. დღეს ეს აკრძალვა აღარ ფუნქციონირებს. ქურდული კანონები უკრძალავდა „კანონიერ ქურდს“ შეეძინა ძვირფასი ნივთები: მანქანა, აგარაკი, დიდი სახლი, ან მოეგროვებინა ფული. დღეს აღარც ეს კანონი ფუნქციონირებს. თუ ადრე ხელისუფლება და პოლიტიკოსები ცდილობდნენ, „კანონიერი ქურდები“ თავიანთი გავლენის ქვეშ მოექციათ, ახლა პირიქით ხდება. ისინი ყიდულობენ ცალკეულ პოლიტიკოსებს და მათი საშუალებებით იძენენ იმუნიტეტს და ამგვარად მოიპოვებენ თავიანთი საქმიანობის კიდევ უფრო გაფართოების საშუალებას. ძველი „კანონიერი ქურდებისაგან“ დღეს მხოლოდ სახელწოდებალა თუ დარჩა, ისინი ნელა-ნელა „მაფიოზების“ საქმიანობას ითვისებენ და მათ გზას ადგებიან. „კანონიერი ქურდის“ სტატუსი მხოლოდ იმ ლეგენდარულ დატვირთვას ატარებს, რომელიც კვლავ იწვევს სიმპათიებს საზოგადოების წრეებში. ამიტომ ახალი „მაფიოზები“ დიდი სიამოვნებით იძენენ ამ სტატუსს ისე, რომ ციხეში ჯდომაც არ უხდებათ.

დიმიტრიმ დაამთავრა საუბარი, ღრმად ამოისუნთქა, შეტრიალდა აღმოსავლეთის მხარეს და კედელზე მიკრულ ჯვარცმასთან პირჯვარი გადაინერა, თან ჩურჩულით წარმოთქვა:

— ღმერთო, მომიტევე შეცოდებანი ჩემი.

გიორგი შესცქეროდა მეგობარს და გულში ცხოვრების ბედუკუღმართობას გმობდა. - „ამ კაცს რა უნდა ციხეში“, - უნდოდა ეთქვა, მაგრამ ენას კბილი დააჭირა „ცეცხლზე ნავთის დასხმა“ არ გამოვიდესო. ამიტომ ისევ სასაუბრო თემის ირგვლივ დასვა კითხვა:

— დიმიტრი, ხშირად ქურდული სამყაროს წარმომადგენლები ეკლესიას გარკვეულ თანხას წირავენ, გასცემენ სხვადასხვა

მონყალებას, აგებენ ეკლესია — მონასტრებს და ასე შემდეგ. როგორ ფიქრობ, უფალი შეინირავს მათ ძღვენს?

— ჩემო გიორგი, ღმერთი არ იღებს ყველა შესანიშნავს, ისევე, როგორც არ მიიღო კაენის ძღვენი, რადგან კეთილი გულით არ იყო შენირული. წმიდა იოანე ოქროპირი ამბობს: „არა ნატაცე-ბისაგან ვიქმოდეთ მონყალებასა... რამეთუ იგი არა მონყალება არს, არამედ უკეთურება“.

— მაშ, ჩვენს ეკლესიას, რომელსაც ქურდებმაც შესწირეს თანხები, სულისთვის სარგებლის მოტანა არ შეუძლია?

— რა გითხრა, ძმაო, წმიდა მამები ამბობენ: — „უკეთუ ერთი გლოცვიდეს და ერთი გწყევლიდეს, რაი არს სარგებელი?“ თუმცა ჩვენი ტაძრისათვის ალალმართალი ხალხის შრომა და ფული უფრო მეტია შენირული, განსაკუთრებით „ზვიადისტებმა“ ივაჟკაცეს. ღმერთმა ყველას ხელი მოუმართოს.

XI

გიორგი ირემაშვილი თითქმის ოცდაოთხი საათი სახელოსნოში ტრიალებდა. ხშირად დასაძინებლადაც იქ რჩებოდა. მან მთელი თავისი ფიზიკური და გონებრივი შესაძლებლობები საეკლესიო ცხოვრებისაკენ წარმართა. დღეები კი არა, თვეები და წლები ისე „გარბოდა“, რომ ვერც იგებდა. მუშაობდა სახარებისეული პრინციპით — „კეისრისა კეისარს და ღვთისა ღმერთს“. გაყიდული საეკლესიო ნივთებიდან შემოსული თანხის მეათედს ეკლესიისთვის გადადებდა და როდესაც დაწესებულებაში მოძღვარი მოვიდოდა, მას გადასცემდა ხოლმე. თავისი მოკრძალებული წილი „ობშიაკშიც“ შეჰქონდა და დაწესებულების ადმინისტრაციაშიც. არც მსჯავრდებულებს აკლებდა პატივისცემას. ხოლო თუ რამე დარჩებოდა, ოჯახშიც აგზავნიდა. თითქმის ორი წელი ინვალა, რომ ქურდების მიერ ამოღებული ფულით მამისეული სახლი დაებრუნებინა. ბოლოს ყველაფერი მშვიდობიანად დამთავრდა. გიორგი რის გაკეთებასაც ჩაიფიქრებდა, ყველაფერი

უსრულდებოდა. ერთი ის იყო, რომ თმები სულ გაუჭაღარავდა და სახეზე ნაოჭები დაეტყო.

— კაცო, გიორგი, — ეუბნებოდნენ ხოლმე ხშირად ზონის „ბინადარნი“, — როგორ ყველაფერი გამოგდის ხელიდან და შრომაც გიფასდება. ეგრე ხალხი სვაბოდაზე ვერა მუშაობს. რა წამალი დალიე ამისთანა, რომ ყველაფერს ახერხებ. იქნებ ჩვენც გვასწავლო.

გიორგის ჯერ ეგონა, რომ ეხუმრებოდნენ, მაგრამ ერთი და იგივეს მრავალგზის გამეორებამ დააფიქრა და მიხვდა, რომ ბევრს მისი წარმატებები არ უხაროდა. ზოგი გარეგნულად არ იმჩნევდა ყოველივე ამას, მაგრამ შინაგანად შურით იყო აღვსილი. ერთხელაც, ერთ-ერთი ასეთი „შემოტყვის“ დროს, რამდენიმე მსჯავრდებული თავის სახელოსნოში შეიყვანა, ხატების კუთხესთან დააყენა, პირჯვარი გადაიწერა და ჰკითხა:

— ხედავთ რამეს?

მსჯავრდებულებმა ერთმანეთს გადახედეს. მერე ერთ-ერთი გიორგის შემოუბრუნდა და უთხრა:

— ჩვენზე მეტი საშაყირო ვერავინ ნახე, ტო?!

— ღმერთმა დამიფაროს მე შენ გაშაყირებდე, — უპასუხა გიორგიმ.

— აბა, ამ სურათებთან რომ დამაყენე, რა უნდა დავინახო?

— ეგ სურათები არ არის, ძმაო, ეგენი წმიდანთა ხატებია.

— მერე მე რა, ეგენი თუ წმიდანთა ხატებია. — გაშალა ხელები ახალგაზრდა ჯმუხმა მსჯავრდებულმა, — რამეს მამცემენ თუ რა?

— ეგენი რომ მოგცემენ, იმისთანას ვერსად მიიღებ, — თქვა გიორგიმ და თან პირჯვარი გადაიწერა, — ყოველდღიური ლოცვა და ეკლესიის მიერ დანესებული მარხვების დაცვა მოგცემთ იმის საშუალებას, რომ ამ წმიდანებთან ახლოს მიხვიდეთ და მათგან მადლი მიიღოთ.

— მადლი რაღაა, ძია გიორგი? — შეეკითხა ახალგაზრდა მსჯავრდებული, რომელსაც ვახოს ეძახდნენ.

— ღვთიური მადლი თუ გადმოდის ადამიანზე, ის ყველანაირად დაცულია ბოროტი ძალებისაგან, მას ეშმაკი ველარ ერევა.

— თუ ძმა ხარ, რა! — წამოიძახა ჭალარა მსჯავრდებულმა, — შენ გადაიხადე და მაგას ქურდებიც კარგად აკეთებენ.

— ცდები, ძმაო, — უთხრა გიორგიმ, — ღმერთისა და ადამიანის საკეთებელს ერთმანეთში ნუ აურევ. როგორ შეუძლია მოკვდავს იმდენი გააკეთოს, რასაც უფალი აკეთებს.

— ეე... კარგი რა, — აყვირდა ჭალარა, — შენ, ძმაო, ქურდებთან საქმე გაქვს და შენს კარგად ყოფნას ღმერთს აბრალებ. ეგეთი ზღაპრები სხვას მოუყევი. წამოდით, ხალხო, ამ სიაფანდს არ დაუჯეროთ.

ჭალარა კარებისკენ წავიდა და მას ორი თავის ჭკუის მსჯავრდებული გაჰყვა. ვახო და კიდევ რამდენიმე ახალგაზრდა ადგილიდან არ დაძრულან. ისინი ხან გიორგის უყურებდნენ და ხან ხატებს.

— ძია გიორგი, — თქვა ვახომ და პირჯვარი გადაინერა, — არ ინერვიულო, ეგენი აქ ისევ მოვლენ. ჩვენ კი აგვიხსენი, რა უნდა გავაკეთოთ, რომ ღმერთის გზით ვიაროთ.

— ღმერთის გზით სიარული ძალიან ძნელია, ჩემო ვახტანგ. ჩვენს გარშემო ბევრი ცოდვა ტრიალებს. ეშმაკი ყოველ ნაბიჯზეა ჩასაფრებული და ჩვენს შეცდენას ცდილობს. ამიტომაც გეუბნებოდით ნელან, რომ თუ მუდმივად ლოცვაში და მარხვაში ვიქნებით, ღმერთი თავის კალთას გადმოგვაფარებს და ბევრ განსაცდელს აგვაცილებს. ჩვენ ყოველდღე უნდა ვევედროთ უფალს, რომ შეგვინდოს ჩვენი შეცოდებანი, რათა მოვხვდეთ ღვთის სასუფეველში. ამასთან, ბევრი უნდა ვიპრობოთ, რომ მალე დავამთავროთ ტაძარი, რადგან რამდენიც გინდა ბევრი ილოცოს ადამიანმა, ეკლესიის გარეშე იგი ვერ ცხოვდება.

ახალგაზრდები გაუნძრევლად იდგნენ, თითქოს რაღაც ძალისგან მონუსხულიყვნენ. ბოლოს სიჩუმე ვახომ დაარღვია:

— ძია გიორგი, იქნებ გვასწავლო გზა, როგორ მივიდეთ უფალთან. მე პირადად რელიგიასთან არასდროს არ მქონია კავშირი, არც ოჯახში მასწავლეს ამის შესახებ და არც ქუჩაში. ჯვარს კი ვატარებ, მაგრამ არც ამის მნიშვნელობა ვიცი.

გიორგიმ შენიშნა, ვახტანგი ისე გულანთებული ლაპარაკობდა, რომ მას ამ წუთს სწყუროდა ის უხილავი ენერჯის წყარო,

რომელიც მის გარშემო ტრიალებდა. მან ვახოს ხელი დაადო მხარზე და უთხრა:

— ამ დღეებში მამა გიორგი უნდა მოვიდეს კოლონიაში. აიღე მისგან ლოცვა-კურთხევა აღსარების ჩასაბარებლად. მე კი მოგამზადებ და დანარჩენს მერე გზადაგზა აგისხნი. შევთანხმდით?!

ვახოს სახე გაებადრა და აღტაცებულმა წამოიძახა:

— შევთანხმდით!

— შენი მეგობრები რას ფიქრობენ? — იკითხა გიორგიმ და ვახოს უკან მდგომ ახალგაზრდებს შეხედა.

— ჩვენც გვინდა ეკლესიურები გავხდეთ, ძია გიორგი. — თქვა ვახოს გვერდზე მდგომმა ქერათმიანმა ახალგაზრდამ. ხოლო დანარჩენებმა თანხმობის გამო თავი დაიქნიეს.

მამა გიორგის ლოცვა-კურთხევით და შემწეობით ხუთი ახალგაზრდა მსჯავრდებული ვახტანგის მეთაურობით, ორი თვის შემდეგ ქრისტეს ხორცსა და სისხლს ეზიარა. ამის შემდეგ ისინი გიორგიმ სახელოსნოში შეგირდებად აიყვანა, რამაც საეკლესიო ნივთების წარმოების საქმის მასშტაბები გაზარდა. წარმოების უფროსი თემური, მასალას და დახმარებას არ აკლებდა ბიჭებს.

ერთხელ თემური ვილაც უცხო კაცთან ერთად გიორგის და მის შეგირდებს სახელოსნოში ეწვია და სტუმარი გააცნო:

— ბატონი დავითი ჩვენს დეპარტამენტში სანარმოო განყოფილებას ხელმძღვანელობს. მისი ინიციატივით ბევრი სასიკეთო საქმე იქნა წამოწყებული სასჯელალსრულების სისტემაში. მათ შორის, მან პირველმა დააყენა საკითხი საპატრიარქოს წარმომადგენლების წინაშე, რათა დახმარებოდნენ სისტემის დაწესებულებებში ქაოსურად წარმოებული საეკლესიო ნივთების კანონიკურობის დაცვაში. „კრიტიკა“ და რუსთავის პირველ კოლონიაში აღნიშნული საქმეები უკვე მოაგვარა. ახლა კი ჩვენ გვესტუმრა. მე ავუხსენი ბატონ დავითს, რომ ამ საქმის წამომწყები ჩვენთან გიორგი ირემაშვილია-მეთქი და მაშინვე მოისურვა შენი გაცნობა.

— მშვიდობა, ბატონო გიორგი, — თქვა დავითმა და გიორგის ხელი გაუწოდა.

— მშვიდობა, დავით, — უპასუხა გიორგიმ, — ეკლესიურად მომმართე და ბატონი აღარ უნდა დაგეყოლებინა. ხომ იცი, რომ ჩვენში ასეთი მომართვები არ არის. ქართველი კაცი უფალსაც კი შენობით მიმართავს.

— ნაღდად მართლმადიდებელი ყოფილხარ, გიორგი, — გაეღიმა დავითს და თან ეტყობოდა, რომ პასუხით ნასიამოვნები დარჩა, — სადაური ირემაშვილი ხარ?

— თბილისელი, პლეხანოველი. წარმოშობით კი ყარაბულახელი რაჭველი. ეს სოფელი ივრისპირეთში მდებარეობდა. ახლა იქ ნასახლარიც კი აღარ არის.

— ვიცი ყარაბულახი. მე პატარძეულელი ტოგონიძე ვარ. ჩემი წინაპრებიც მეცხრამეტე საუკუნეში რაჭიდან ჩამოსახლებულან პატარძეულში. ისე რომ, მეზობლები ვყოფილვართ.

შემდეგ დავითი გიორგის შეგირდებს გაეცნო. მათთან ერთად დაათვალიერა წმიდა გიორგის სახელობის მშენებარე ტაძარი, შემდეგ სახელოსნო. პატარა შენიშვნებიც მისცა გიორგის საეკლესიო ნივთების კანონიკურობის დაცვის საკითხებში. გიორგიმ შენიშვნები, რა თქმა უნდა, მიიღო და შემდეგ სტუმარს მორიდებით მიმართა:

— დავით, თუ საიდუმლო არ არის, როგორი აზრისაა საპატრიარქო ჩვენი საქმიანობის შესახებ?

— მაინც და მაინც გულზე არ ეხატება, — გაეცინა ტოგონიძეს, — მკვლევების და ბანდიტების მიერ დამზადებულ საეკლესიო ნივთებს ტაძრებში ვერ შევიტანთო. ჩვენ შემხვედრი კითხვა დავუსვით მათ. თუ სასჯელაღსრულების სისტემას პენიტენციური დავარქვით, ხოლო პენიტენცია ლათინურად მონანიებას ნიშნავს, მაშინ როგორი წესით უნდა მოინანიოს მსჯავრდებულმა ცოდვები? პასუხი ერთია — უნდა გახდეს მართლმადიდებელი ეკლესიის წევრი და თუ ხელენიფება საეკლესიო ნივთების გაკეთება, რატომ არ უნდა მივცეთ მას გასაქანი? ამ საქმეში ჩვენი სისტემის მოძღვარმაც დაგვიჭირა მხარი და უკვე ორ დაწესებულებაში ჩავატარეთ წირვა, გაიცა ლოცვა-კურთხევა საეკლესიო ნივთების დამზადების თაობაზე. ახლა კი აქ მოვედით და

გვინდა, რომ ეს საქმიანობა თქვენთან მოვანესრიგოთ. თუმცა, როგორც ვხედავ, მოსანესრიგებელი ბევრი არაფერია. ასე არ არი, გიორგი?

— ერთი სათხოვარი გვაქვს, დავით, — თქვა გიორგიმ, — ძალიან ბევრი ითხოვს პატარა ეკლესიების დამზადებას. ჩვენ კი ვაკეთებთ ეკლესიებს, მაგრამ ეს უფრო საკუთარი ფანტაზიის შედეგია. აი, ნახეთ, ეს ჩვენი შეხედულებით დამზადებული ეკლესიაა, — და გიორგიმ მაგიდის ქვეშიდან გამოიღო ფანერებისაგან შეკრული პატარა ეკლესია, — ჩემი აზრით, ეს პატარა ეკლესია რომელიმე მართლმადიდებლური ტაძრის ასლი უნდა იყოს, თორემ მას არავითარი სულიერი ღირებულება არ ექნება.

— გეთანხმები, — უთხრა დავითმა და ეკლესიის მაკეტის დათვალიერება დაიწყო, — ბევრი რამ აქ არასწორია. ამიტომ მე გამოგიგზავნი ჩვენი ტაძრების რამდენიმე ნახაზს და იმის მიხედვით გააკეთე. ნახაზებში ხომ ერკვევი?

— კი, რაზეა საუბარი. აგერ ინჟინრების მეტი რა გვყავს, — გაელიმა გიორგის და თვალით დავითს ახალგაზრდებისკენ ანიშნა.

— აბა, ეგ საქმეც მოგვინესრიგებია და ეგ არის. ნედლეულსა და მასალებს ღმერთის შენევნით, თემური არ მოგაკლებთ და ხალხიც დასაქმდება.

სახელოსნოდან გამოსვლისას დავითის ყურადღება მიიქცია მასიური ხისგან დამზადებულმა კარებმა, რომელიც სახელოსნოს ბნელ კუთხეში იყო მიყუდებული.

— ეს რა კარებია? — იკითხა დავითმა.

— მასიური მუხაა, — უპასუხა გიორგიმ, — ქურდებმა მოატანინეს ტაძრისათვის და მისი მოჩუქურთმება მე დამავალეს.

— ყოჩაღ შავ ძმებს, — გაელიმა დავითს, — ნელა-ნელა მათაც დაიწყეს სარწმუნოებისკენ მოქცევა.

— კი, მაგრამ მაგათ ცოტა სხვანაირი მრწამსი აქვთ. — საუბარში ჩაერთო თემური.

— ვიცი, ჩემო თემურ, მაგათი მრწამსი, — თქვა დავითმა, — ჩემი სოფლიდან იმდენი რამკიანი ქურდია ასპარეზზე გამოსული, რომ ზოგიერთ სოფელში შეიძლება, იმდენი მაცხოვრებელი

არ იყოს. ძალიან მკაცრ კანონებზე იდგა მათი სამყარო დღემდე. ნღების მანძილზე ქურდების ცხოვრება, მათი კანონები ვერ შეცვალეს ვერც „კრიტმა“, ვერც ციხეებმა, კარცერებმა, გულაგებმა. ბოლოს და ბოლოს ვერც „ნასედკებმა“, მაგრამ დაიშალა საბჭოთა კავშირი და მასთან ერთად წარსულს ჩაბარდა უზარმაზარ ტერიტორიაზე გამეფებული კანონები და ურთიერთობები. „კანონიერი ქურდები“ მთელი ძალღონით ეწინააღმდეგებიან ახალ დროებას და თავის გადარჩენას ლამობენ. ძველი ტრადიციული კანონების თანახმად, „კანონიერ ქურდს“ არ შეიძლება ჰყოლოდა ცოლი, ჰქონოდა ქონება, ემუშავა, გაჩერებულიყო თავისუფლებაზე სამ წელიწადზე მეტხანს და ასე შემდეგ. ყოველივე ეს იმისათვის შეიქმნა, რომ „ქურდული გვირგვინის“ ტარება მარტივი არ ყოფილიყო. ქურდი უნდა იყოს რჩეული. ხოლო მას შემდეგ, რაც ქვეყანა აირია და ქურდული ცხოვრებაც შეიცვალა, ქურდები ბიზნესში ჩაერთვნენ. ბოლოს და ბოლოს, საქმე იქამდეც მივიდა, რომ დღეისათვის ქურდული ავტორიტეტის შეფასება ხდება მისი ფინანსური მდგომარეობის მიხედვით. სამწუხაროდ, ძველი გამონათქვამი — უკანასკნელ ლუკმას ქურდი არ იღებსო, წარსულს ჩაბარდა. ასეთი მდგომარეობა ძველი ქურდებს ძალიან აღელვებთ. ახლა ეკლესიას ეფერებიან. ათას შესანიშნავ უგზავნიან, ჰგონიათ, რომ ღმერთი ხელს მოუშართავს. მოპარულს და წართმეულს რომ გაუგზავნი ღმერთს, ის მიიღებს? თუ მაგარი ბიჭები არიან, დეპარტამენტის ხელმძღვანელობა გადააჩვიონ ქურდობას და დატაცებას, პატიმარს რომ ისედაც სამათხოვრო ლუკმას წაართმევ და იმას ოჯახში წაიღებ, იმ ადამიანს ადამიანი ჰქვია? ჩემი შეხედულებით ის პირუტყვია, რომელიც ვერ იგებს, ვისას ჭამს. დეპარტამენტის სანყოფი ორფეხა ვირთხებით არის გადავსებული. იმდენს იპარავენ, რომ პატიმრამდე მგონი კარტოფილის ნაფცქვენივც აღარ მიდის, მერე დაგიჯდებიან სუფრასთან და სამშობლოსა და სალოცავების სადღეგრძელოს ისეთი მაღალფარდოვანი სიტყვებით სვამენ, უცხომ რომ მოისმინოს, ანგელოზებად მოეჩვენება ეს ცხოველები. ან ის რა საქციელია, შმონის დროს

პატიმარს საყოფაცხოვრებო ნივთი წაართვა და მერე ის ან შენ დაიტოვო, ან კიდევ გაყიდო და ფული ჯიბეში ჩაიდო. ან კიდევ დამზადებულ საეკლესიო ნივთებს „შირპატრები“ დაარქვა. ამას რატომ არ აკონტროლებენ ქურდები? ეს ძარცვა ხომ მაგათ კონტროლირებად ტერიტორიაზე ხდება. ასე რომ, ქვეყანა მაგრად არის არეული. ჩვენი ხსნა მხოლოდ ღმერთშია და უნდა ვილოცოთ, რომ უფალმა გადმოგვხედოს და ქვეყანაზე პატიოსნებამ დაისადგუროს.

— ღმერთმა გისმინოს, დავით, — თქვა გიორგიმ, — აქ ერთი კაცი იხდიდა სასჯელს, სხვათა შორის ისიც პატარძეულელია წარმოშობით, დიმიტრი ლაფერიშვილი, ახლა რუსთავის მეორე კოლონიაში გადაიყვანეს. ძალიან განათლებული კაცია. თქვენი აზრები და მსჯელობა თითქმის ერთმანეთს ემთხვევა. ასე მგონია, რომ თქვენ და თქვენისთანები იმ ქვეყნიდან ხართ მოვლენილნი ამ ქვეყანაში, რომ ბოლო ჟამში ხალხი შეამზადოთ მეორედ მოსვლისათვის...

— არა, ჩემო გიორგი, — შეანწყვტინა სიტყვა დავითმა, — ჩვენ არსაიდან არა ვართ მოსულები, ჩვენ აქ დავიბადეთ და გავიზარდეთ. უბრალოდ, ჩვენ სურვილი გვაქვს, რომ ღმერთის გზით ვიაროთ, ვიცხოვროთ სახარებისეული კანონებით. ეს კი ძალიან ძნელია. ასეთი წესით ცხოვრება მხოლოდ ერთეულებს ძალუძთ, რომელთა რიცხვს პირადად მე, სამწუხაროდ, არ განვეკუთვნები, თუმცა დიდი სურვილი მაქვს ვიყო მათნაირი. აბა, კარგად იყავით. მე ხშირად შემოგივლით ხოლმე. გფარავდეთ უფალი.

დავითი და თემური დაემშვიდობნენ მსჯავრდებულებს და დანესებულების ტერიტორიაზე გამოვიდნენ. როგორც კი ტაძარს გასცდნენ, უკვე აღარ ხვდებოდათ ისეთი გაცისკროვნებული სახეები, როგორიც გიორგის და მის შეგირდებს ჰქონდათ. ზოგს ავადმყოფობისაგან გაყვითლებოდა სახე, ხოლო ზოგს კი ნარკოტიკებისაგან შეშლოდა იგი. მათ სულს ეშმაკი დაუფლებოდა და ამზადებდა ჯოჯოხეთის კუპრისათვის. ამ ადამიანებზე არავინ ფიქრობდა, არც ქურდული სამყარო და არც სახელმწიფო.

XII

გიორგი ირემაშვილმა კოლონიაში მორწმუნეთა დიდი არმია შექმნა. მათი მონდომებით ტაძრის მშენებლობაც დასრულდა. გიორგის შესასვლელი კარების მოჩუქურთმება ჯერ კიდევ არ ჰქონდა დამთავრებული. იგი ყველა ორნამენტს განსაკუთრებული სითბოთი აჩუქურთმებდა და ამიტომ გაიწეა სამუშაო. გიორგი ახლაც საქმეში იყო გართული, რომ უცებ სახელოსნოს კარი ვახომ გააღო და აღტაცებულმა იყვირა:

— მომილოცავს! შენზე შეწყალების ქაღალდი მოვიდა. რამდენიმე დღეში გაგიშვებენ.

გიორგი განცვიფრებული უყურებდა მისკენ მომავალ ვახოს და ვერ გაეცნობიერებინა, რა მოხდა. ვახო გადაეხვია მასწავლებელს და ქრისტიანული წესისამებრ მხარზე აკოცა, თან სიხარულისაგან ცრემლი სდიოდა. გიორგი დაიბნა, ხმას ვერ იღებდა, ბოლოს, როგორც იქნა, გამოვიდა მდგომარეობიდან, ხატებს შეხედა, პირჯვარი გადაინერა და თქვა:

— გმადლობთ, უფალო, რამეთუ შეისმინე ჩემი ვედრება, — მერე ისევ ვახოსკენ შემოტრიალდა და უთხრა, - მოიცა, მე რომ წავიდე, მერე ამ კარებს ვინ დაამთავრებს. არა, ძმაო, ეგრე არ გამოვა.

— თუ უფლებას მომცემ, მე გავაგრძელებ, გიორგი, — უთხრა ვახომ, — მე მგონი, არ შეგარცხვენ.

— შენც სწორი ხარ, ვახტანგ. ყველაფერი რომ მე გავაკეთო, თქვენ უსაქმოდ ხომ გაგიჟდებით ამ დასაწვავ კოლონიაში. მხოლოდ მამა გიორგისგან ლოცვა-კურთხევა აილე, ისე ხელი არ მოკიდო.

— არის, უფროსო! — ტაში შემოჰკრა ვახომ და მასწავლებელს კიდევ ერთხელ გადაეხვია.

გიორგი ირემაშვილს დაწესებულების კართან ახლობლები ელოდებოდნენ. მათთან დავით ტოგონიძეც იდგა.

— აგერ გამოჩნდა ქვეყნის დამქცევი, — იხუმრა დავითმა, როდესაც დანესებულების გასასვლელში გიორგის მოჰკრა თვალი.

გიორგიმ ახლობლებთან ხვევნა-კოცნით რომ იჯერა გული, მერე დავითთან მივიდა, გადაეხვია და უთხრა:

— დიმიტრიმ და შენ გამაძლებინეთ ამ ჯოჯოხეთში, თორემ მე აქამდე მკვდარი ვიქნებოდი.

— რა მადლობებს მიხდი, გიორგი, არა გრცხვენია, — უთხრა დავითმა, — ეს ჩვენი მოვალეობაა, რომ მოყვასს დახმარების ხელი გაუწოდოთ. ჩემს ადგილას შენც ასე მოიქცეოდი.

— ეს ღვთისნიერი კაცი ამ დასაწვავ დეპარტამენტში რამ მოგიყვანა სამუშაოდ? შენი მიკვირს.

— ხომ იცი, გიორგი, ყველაფერი უფლის ნებაა. მე ვფიქრობ, მეც შენსავით ციხეში ყურყუტი მომიწევდა ჩემი წარსულიდან გამომდინარე, მაგრამ ისევ უფალმა დამაფარა თავისი ყოვლისშემძლე ხელი და ეს ჯოჯოხეთი, რომელიც შენ გამოიარე, შორიდან დამანახა.

— სწორი ხარ, დავით, ბიბლიაში წერია „ვინც უყვარს უფალს, მასვე ზრდის, ხოლო შოლტით სცემს ყველას, ვისაც ძედ იღებს“. მე ეს შოლტი შენთან შედარებით კარგად მომხვდა.

— ახლა რას აპირებ, გიორგი? შენ ხომ უკვე თავისუფალი ხარ.

— მაგ საკითხზე ბევრი ვიფიქრე, ჩემო დავით, და ბოლოს არჩევანი ისევ საეკლესიო ცხოვრებაზე შევაჩერე. ჩემი წინაპრების ნასოფლარის გვერდზე, ჩოლოყაშვილების სასახლის ტერიტორიაზე, რომელიც საპატრიარქოს გადაეცა, წმიდა ნიკოლოზის სახელობის ეკლესიაა. მინდა, ვთხოვო წინამძღვარს, სტიქაროსნად მიმიღოს. მე ეკლესიის გარეშე ვერ გავძლებ, თან ჩემი წინაპრების სულებიც მიხმობენ. იქ ჩვენების საფლავებია და წმიდა წინოს სახელობის ტაძრის ნაფუძარი. მინდა ის აღვადგინო და იქ ვემსახურო უფალს.

— მერე ცოლ-შვილი?

— შვილები უკვე დიდები არიან. ბინა, რაც მთავარია, უფლის შეწევნით დავიბრუნეთ. ისინი დედას არაფერს მოაკლებენ. მე კი ვილოცებ მათთვის. დრო ცოტა მაქვს. ეკლესია უნდა აღვადგინო.

— ღმერთმა ხელი მოგიმართოს, ჩემო გიორგი.

შემოდგომის ოქროსფერი და თბილი დღე იდგა. იერის მარცხენა სანაპიროს ფერდობზე, მაყვლოვანით გარშემორტყმულ ბეჭობზე, თეთრი ფერის ტაძარი აღემართათ. როგორც ჩანს, ეკლესია ახალი აშენებული იყო. იგი ამაყად გადაჰყურებდა თავის კალაპოტში მოუსვენრად მონავარდე იორს, რომლის მადლით ვენახებით დამშვენებულიყო ცუგროვანის და თამაშოვკის ჭალები.

ტაძრიდან ანაფორაში გამონწყობილი მღვდელი გამოვიდა, რომელსაც ახალგაზრდა სტიქაროსანი გამოჰყვა საცეცხლურით და ნაკურთხი წყლით ხელში. მოძღვარი დინჯად მიაბიჯებდა ფერდობზე. თმები და წვერ-ულვაში, რომელიც თოვლივით თეთრი ჰქონდა, ბრძენი კაცის იერს ჰმატებდა მას.

ეს მღვდელი გიორგი ირემაშვილი გახლდათ.

იგი მალლა გორისკენ აუყვა ფერდობს, სადაც მისი წინაპრების საფლავები იყო. შემდეგ სტიქაროსანს საცეცხლური გამოართვა. რამდენიმე წუთი იარა საფლავების გარშემო, თან ფსალმუნებს კითხულობდა ჩურჩულით.

საკმეველის თავბრუდამხვევი სურნელება ტრიალებდა ირგვლივ.

შემდეგ წყალი აპკურა ყველა საფლავს და ჯვარი გარდასახა. შეტრიალდა აღმოსავლეთის მხარეს, პირჯვარი გადაიწერა და სტიქაროსანი იხმო:

— ვახტანგ, ახლა რასაც გეტყვი, კარგად დაიმახსოვრე. ხედავ აღმოსავლეთისკენ ცა როგორი ნათელია?

— დიახ, მამაო.

— ხომ მოგწონს და გიზიდავს ეს ნათელი?

— დიახ, მამაო.

— ამიტომ მუდამ გახსოვდეს წმიდა სიტყვები: „ღმერთი ნათელ არს და ბნელი არა არს მისთანა არცა ერთი“.

ათი მცნება

სოფელი ნაიარევი აღმოსავლეთ საქართველოში, სახელმწიფო საზღვრის ახლოს მდებარეობს. გვერდზე დიდი მდინარე ჩამოუდის. სოფელი კი ცოტა შემალღებულ ადგილას, ლამაზ ქალაშია გაშლილი. მიუხედავად იმისა, რომ ნაიარევის გარშემო მეტად ნაყოფიერი მიწებია, აქ საუკუნეების განმავლობაში, მტრის გამუდმებული თარეშის გამო, სოფელი ძირს ვერ იმაგრებდა. არადა, ქართველობას აქ დასახლება ოცნებად ჰქონდა გადაქცეული.

ღმერთმა შეისმინა ხალხის ვედრება და მეუდაბნოე ბერების მეშვეობით, მდინარის პირას მდებარე პატარა გორაზე წმიდა გიორგის სახელობის ეკლესია ააგო. მდინარის მეორე ნაპირიდან რომ შეგეხედათ, ისეთი შთაბეჭდილება იქმნებოდა, თითქოს წყლიდან გორაზე თეთრი გემი აცურებულყო და გაშლილი იალქნებით ცისკენ მიისწრაფოდა. ღმერთმა ისეთი განსაკუთრებული მადლით აღავსო ტაძარი, რომ სალოცავად და მის გარშემო დასახლებლად ხალხი საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებიდან ჩამოდიოდა. ღვთის მადლით გაძლიერებულ სოფელს მტერიც გვერდს უვლიდა. ხალხმა ამ დასახლებას, თავისი ისტორიული ჭირ-ვარამის გამო, ნაიარევი დაარქვა სახელად და მუდმივი ლოცვების და შრომის შედეგად ისეთი ძლიერი სოფელი შექმნა, რომ აქ ცხოვრების სურვილი არა მარტო ქართველებს, არამედ უცხო ტომთა ხალხებსაც გაუჩნდათ. ადრე თათარი აქ ქართველებთან საომრად და გასაძარცვად თუ მოდიოდა, ახლა მის გვერდით ცხოვრება და მეგობრობა ირჩია. ასე ჩამოყალიბდა მუსლიმანური სოფელი ელთა. არც მოხეტიალე ოსებისთვის დაუხშიათ კარი ქართველებს. ალანთა მოდგმამ ჩამოსვლისთანავე ქრისტეს რჯული იწამა, გვარიც შეიცვალა და ქართველებს დაუდგა გვერდში. ნათქვამია, „ამერიკაში საზამთრო რომ გაჭრა, სომეხი გამოყოფსო თავს“. ნაიარევიც გამოჩნდნენ ისინი, ზოგმა გაქართველებაც სცადა. სოფელი არც ებრაელების გარეშე დარჩენილა...

ასე იყო თუ ისე, წმიდა გიორგის ტაძრის გარშემო დასახლებულმა და ქრისტეს რჯულით განმტკიცებულმა სოფელმა, მეოცე საუკუნეში მხრებგამლილმა შეაბიჯა და მომავლის დიდი იმედი ჰქონდა... მაგრამ ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ ქვეყანაში მოსულმა შავმა ძალებმა, რომლებსაც დროშის ფერის გამო „წითლებს“ ეძახდნენ, ხოლო გადაჭარბებული ბოროტების ჩადენისთვის — „ბოლშევიკებს“, ნაიარეველთა იმედები ერთი ხელის მოსმით გაანადგურეს. ანტიქრისტეს მიმდევრები თავდაპირველად სოფლის შემქმნელს და დამაარსებელს - წმიდა გიორგის ტაძარს ეძგერნენ. გაძარცვეს, შეურაცხვეს და იავარქმნეს. დაიტაცეს საეკლესიო ნივთები, ზარები, ჯვრები. ამაში ადგილობრივი მოსახლეობის მცირე ნაწილმაც შეუწყო მათ ხელი. გააკულაკეს მდიდარი გლეხობა და უტოპიური დანესებულება — კოლმეურნეობა ჩამოაყალიბეს. ერთი სიტყვით, ღვთიურ სოფელ ნაიარევეში, რომელსაც საუკუნოვანი მტრები — მუსლიმანებიც კი პატივს სცემდნენ, დაიწყო უზნეოთა და უმეცართა როკვა საშინელი... ჰოდა, სწორედ ამ ხალხმა და კიდევ ათასმა მისთანამ სრულიად დაივიწყა უფლის მცნებები, შეურაცხვეო ისინი და ნაცვლად სულის ცხონებისა, სრულიად წაიწყმიდა იგი. ნახეთ, რას გვეუბნება **პირველი მცნება: მე ვარ უფალი ღმერთი შენი, და არა იყვნენ შენდა ღმერთნი უცხონი, ჩემსა გარეშე.** კომუნისტებისა რა უნდა გიკვირდეს, როცა ჯერ კიდევ შორეულ წარსულში დავიდეთ საშვილიშვილო ცოდვა. დანერილია:

„მე-13 საუკუნე. საქართველო სასჯელისთვის ემზადება. რა სიკეთისათვის? ეკლესია გაყალბდა, ამპარტავნებამ იმ ზომამდე ითარეშა, რომ თამარ დედოფალი სამების იპოსტასში მეოთხე წევრად შერაცხეს, ხოლო ძე მისი რაცხეს ქრისტეს სწორად. ეკლესია მოკვდა. სასჯელი არ აყოვნებს, მონღოლების უღელს დაიდგამს საქართველო“.

ქორონიკონი მეოცე საუკუნის უკანასკნელ წელს ითვლიდა. სოფელ ნაიარევის წმიდა გიორგის სახელობის ეკლესიის ეზოში, ჭადრის ხის ძირას პაპა მახარე ხის სკამზე იჯდა და მის გარშემო შემოკრებილ ახალგაზრდებთან მუსაიფობდა. წირვა ახალი დამ-

თავრებული იყო. ხალხი, განსაკუთრებით კი ახალგაზრდობა, ეკლესიის ეზოდან წასვლას არ ჩქარობდა. ყველას სურდა, რომ პაპა მახარესთვის დაეგდო ყური, იცოდნენ, რომ მისგან დიდი სიბრძნე მოდიოდა. იოანე ოქროპირის ლიტურგიის შემდეგ ეკლესიიდან გამოტანილ მადლს მახარე პაპას სიბრძნეს მიუმატებდნენ და ღმერთის მადლითა და ბრძენკაცის სიტყვით მიღებული სულიერი სიმდიდრე მეორე კვირის წირვამდე ეყოფოდათ საგზლად. საუკუნის დასაწყისში დაბადებული მოხუცი მხნედ გამოიყურებოდა. თეთრი წვერ-ულვაშით შემოსილი, საუკუნესავით მხრებგანიერი მახარე ამაყად იჯდა სკამზე და ღიმილსა და სითბოს აფრქვევდა ხალხში. მის მაცვალივით შავ თვალებში ბევრ ჭირ-ვარამს ამოიკითხავდით. როგორც ჩანდა, ღმერთს იგი განსაკუთრებული სულიერი მისიით ჰყავდა მიწაზე გამოგზავნილი. მახარეც, მიუხედავად ღრმად მოხუცებულობისა, ისევ ახალგაზრდული ენერჯით ასრულებდა უფლის დავალებას.

— მახარე პაპა, — მორიდებით დაინყო საუბარი ახალგაზრდა ყმაწვილმა - ოთარ კაიშაურმა, თან ღელავდა და თავის ნერვიულობას დახუჭუჭებულ ნაბლისფერ თმებში ხელების ხშირი მოძრაობით გამოხატავდა, — იმ დღეს გვითხარით, რომ საქართველოს ყველაზე დიდი უბედურება მონღოლებმა მოუტანესო. ისტორიას გადავხედე და სხვაც ბევრი მტერი გვყოლია, ისეთებიც, ვინც მონღოლებს აჯობებს ქვეყნის დაქცევაში. — ბულა თურქი, თემურ ლენგი, შაჰ-აბასი და სხვები. მონღოლი საქართველოში არც დამჯდარა, უფრო ხარკის აკრეფით კმაყოფილდებოდა, რასაც ჩვენი მეფეები კარგად ართმევდნენ თავს.

— სწორი ხარ, ოთარ შვილო, — დაბალი ხმით წამოიწყო მახარემ, თან თეთრ წვერზე ჩამოისვა ხელი, — მემამაციანები, ახლა ისტორიკოსებს რომ ვუნოდებთ, ოდითგანვე მომხდარის გადმოცემით კმაყოფილდებოდნენ, რომლის ანალიზს არ აკეთებდნენ. პირიქით, ბევრ რამეს აზვიადებდნენ და ხშირად ფაქტების გაყალბებასაც არ ერიდებოდნენ. რაც შეეხება მონღოლებს, ისინი ღმერთმა საქართველოს დასასჯელად გამოგზავნა.

— მარტო მონღოლი, მახარე პაპა? მას ხომ თურქი და სპარსელიც მოჰყვა.

— ძირითადი სასჯელი მაინც მონღოლი იყო, შვილო, — თქვა მოხუცმა, ღრმად ჩაისუნთქა და განაგრძო, — მონღოლების განდევნის შემდეგ არც თუ დიდი დრო იყო გასული, რა თქმა უნდა, ისტორიისთვის, რომ მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისში საქართველო ისევ მონღოლებმა დაიპყრეს, ოღონდ ამჟამად რუსმა მონღოლებმა. აბა, წარმოიდგინეთ, ორასი წელიწადი მონღოლი რუსეთში იჯდა. ტყუილად კი არ არის ნათქვამი, „რუსი კარგად რომ გახეხო, მონღოლი შეგრჩება ხელში“. თუ ვინმეს ჰგონია, მონღოლი კულიკოვოს ველზე რუსმა დაამარცხა, ძალიან ცდება. მონღოლი თავისმა სისხლმა და ხორცმა – რუსმა მონღოლმა დაამარცხა. ორასი წელი რვა თაობაა. ასე რომ, მონღოლი საფუძვლიანად ჩაჯდა რუსში. ასეთმა რუსმა დაიპყრო საქართველო ათას რვაას პირველ წელს, უკვე მეორედ, მაშინვე გააუქმა ქართული ეკლესიის ავტოკეფელია და დაუქვემდებარა რუსული მართლმადიდებლური ეკლესიის ნიკონურ მიმდინარეობას, რომელიც მეჩვიდმეტე საუკუნეში ჩამოყალიბდა რუსეთში და რომელზეც საკმაო გავლენას ახდენდა მსოფლიო მასონური მოძრაობა. მესამედ უკვე ბოლშევიკმა რუსმა მონღოლებმა, საქართველო დაიპყრეს ათას ცხრაას ოცდაერთ წელს და როგორც ანტიქრისტეს მიმდევრებმა, მაშინვე ბრძოლა გამოუცხადეს ქართულ მართლმადიდებლურ ეკლესიას. მათ კარგად იცოდნენ, რომ თუ ქართველ კაცში ნაშლიდნენ ღმერთისადმი სიყვარულს, მისი დამორჩილება ძალიან ადვილი იქნებოდა. მე კარგად მახსოვს, ჩვენს სოფელში ბოლშევიკებმა, რომელთაც მხარი ზოგიერთმა ადგილობრივმა მაცხოვრებელმაც დაუჭირა, გაძარცვეს ეს წმიდა ტაძარი. რომლის ეზოშიც ახლა ჩვენ ვიმყოფებით, შეურაცხვეს უფალი და ნაიარეველებს „სალოცავად“ დიდი მონგოლოიდის, ლენინის სურათი ჩამოუკიდეს. „ღმერთგამოცვლილი“ სოფლელები შეესივნენ წმიდა გიორგის ტაძარსა და ეზოს, დასწრებაზე იყვნენ, ვინ ვის აჯობებდა უფლის სახლის ძარცვაში. ზოგიერთს სახლში საფლავის ქვებიც კი მიჰქონდა, მშენებლობისთვის გამომადგებაო. მადა ჭამაში მოდისო და კერპთაყვანისმცემელთა ბრბომ ტაძრის ეზოს მითვისებაც დაიწყო. ეს რომ ბოლშევიკებმა დაინახეს, იფიქრეს,

ხალხი დიდ ლუკმას წაგვართმევსო და ტაძრამდე აღარ მიუშვეს ისინი. სულ მალე ტაძარში სოფლის მეურნეობის პროდუქტების საწყობი გაიხსნა. ძირითადად აზერბაიჯანიდან გადმოტანილ თხილს ინახავდნენ. მოსახლეობამ კი მაინც მიიტაცა ეკლესიის ეზოს პატარ-პატარა ნაკვეთები.

— მახარე პაპა, ამბობენ, ეკლესიიდან კენჭის წაღებაც არ შეიძლება, ეს ღმერთის განრისხებას იწვევსო. — წამოიძახა ქერთიანმა გოგონამ, რომელიც გაბრდღვიალებული თვალებით შესცქეროდა მოხუცებულს.

— ასეც მოხდა, შვილო. ამის გამკეთებელი ზოგი მოკვდა, ზოგმა თავი ჩამოიხრჩო და საერთოდ ტაძრის გარშემო ბევრი შვილმკვდარი ოჯახი ცხოვრობს. სანამ მონღოლი იქნება ჩვენთან, ყოველთვის დიდი ბრძოლა გვექნება ბოროტთან.

— რა უნდა გავაკეთოთ, მახარე პაპა, რომ ამ მდგომარეობიდან გამოსავალი ვიპოვოთ? — ჰკითხა ოთარმა და სულგანაბული დაელოდა პასუხს.

— ჩვენ უნდა გვნამდეს, გვიყვარდეს, ვსასოებდეთ და თავი ვცემდეთ ქეშმარიტ ღმერთს. დღეს, როგორც არასდროს, სწორედ ეს კანონია დარღვეული, ურწმუნობა, ღმერთის არსებობისა და სულის უკვდავებისადმი ეჭვი ბინდავს ადამიანის გულსა და გონებას. ზოგიერთნი მისდევენ მისნობას, ხშირია მწვალებლობა, მკრეხელობა მღვდლისადმი, ეკლესიის სინმინდისა და წმიდა საიდუმლოსადმი უსულგულო დამოკიდებულება. ადამიანები ღმერთის ნაცვლად იმედს ამყარებენ მათზე, რომელნიც არიან ძლიერნი ამა სოფლისანი, ანდა საკუთარ მაღალ თანამდებობასა და სიმდიდრეზე. გაძლიერდა ათასნაირი სექტები.

— მახარე პაპა, ქართველ კაცს საუკუნეების განმავლობაში გაუძვლია ურჯულოთა შემოტევებისათვის და არ დაუთმია მართლმადიდებლობა. ჩვენ ყოველთვის სულით ძლიერნი ვიყავით. ახლა რა დაგვემართა? ასე უბრძოლველად რომ ვტოვებთ სათაყვანებელ რჯულს?

— ეგეც ამ გადაჯიშებული მონღოლების ბრალია, კომუნისტებს რომ უწოდებენ თავის თავს. მათი მმართველობის პერიოდში ყველაფერი ზევიდან იგეგმებოდა, მათ შორის ავადმყოფე-

ბიც და თქვენ წარმოიდგინეთ, მკვდრებიც კი. ამასთან ყველა გეგმას თავისი შესრულების ინსტრუქცია ახლდა თან, რასაც ადამიანის დამოუკიდებელი აზროვნების უნარი ნულამდე დაჰყავდა. კომუნისტების წასვლის შემდეგ ასეთი დაპროგრამირებული ადამიანი უმოქმედო გახდა, მისი გონება ზევიდან დაშვებული მითითებების გარეშე დარჩა და წარმოიშვა სიცარიელე. აი, აქ კი დასწრებაზე იყვნენ სხვადასხვა სექტები და ჯადოქრები, რათა საკუთარი მიმდინარეობის პროგრამებით შეეცნოთ ადამიანების დაცარიელებული გონება და თავისკენ გადაებირებინათ ისინი. ახლა მიპასუხეთ თქვენ, მათ მიაღწიეს თუ არა ამას?

ნაამბობით დათრგუნული ახალგაზრდები მხოლოდ შეიშმუშნენ და ხმას ვერ იღებდნენ. მახარემ კი განაგრძო:

— იმ დღეს გზაზე ერთი ქალი შემხვდა. მაშინვე მივხვდი, რომ ქალაქელი იყო. მკითხა: სოფელ ელთას გზა მიმასწავლე, მოლასთან მინდა მისვლაო. მე ვუთხარი, ეკლესიის გზას მიგასწავლი, მოლას კი ვერა-მეთქი. რა აღარ ველაპარაკე, მაგრამ შეაყარე კედელს ცერცვი. ბოლოს გამწარებულმა იკივლა: „მე მოლას გზა მჭირდება და არა ეკლესიის, შე გამოჩერჩეტებულო ბებერო“. მე კიდევ ერთხელ ვცადე მისთვის ჭეშმარიტების გზა მეჩვენებინა, მაგრამ ამაოდ. ბოლოს ვუთხარი, მოლას სოფლის გზა ვიცი, მაგრამ არ გეტყვი-მეთქი - აღელვებული ხმით დაამთავრა საუბარი მახარემ. შემდეგ თვალიდან ცრემლი მოიწმინდა და განაგრძო — აი, რატომ გვსჯის უფალი. მისი კანონების დარღვევას პირველივე მცნებიდან ვინყებთ.

მახარე შიოშვილმა თავისი დაბადების წელი ზუსტად იცოდა. იგი ათას ცხრაას ათ წელს მოვლინებია ამ ქვეყანას. მშობლები ხშირად იხსენებდნენ, რომ როცა დაბადებულა, თურმე იმ ღამეს მარანში ყურძნის წვენი დამაჭრებულა და მთელ სახლში საამო სურნელი ტრიალებდა. ხანდახან ეხუმრებოდნენ კიდევ: „შენთვის მახარე კი არა, მაჭარე უნდა დაგვერქმიაო“. როგორც ცნობილია, უფლის ნების გარეშე ამ ქვეყნად არაფერი ხდება და ალბათ მახარეს ხასიათშიც დარჩა დაბადებისდროინდელი მაჭრის დუღილი და ოთხმოცდაათ წელს მოღწეულ მოხუცს აზროვნებაც და მოძრაობაც ახალგაზრდული ჰქონდა. აი, ასე იჯდა

ახალგაზრდებს შორის მოხუცი „ახალგაზრდა“ და ცხოვრების მანძილზე დაგროვილ სიბრძნეს გადასცემდა ნაიარევის მომავალ პატრონებს. თავისი ხანგრძლივი ცხოვრების ქარტეხილიან გზაზე მას ერთხელაც არ ჩაუშეხლავს, ერთი მრუდე ნაბიჯი არ გადაუდგამს უფლისა და ხალხის საზიანოდ. – აბა, ახლა შემდეგი მცნება გავიხსენოთ, – შთაგონებით იმეორებს უფლის მეორე მცნებას: **- არა ჰქმნე თავისა შენისა კერპი, არცა ყოვლადვე მსგავსი, რაოდენი არს ცათა შინა ზე, და რაოდენი არს ქვეყანასა ზედა ქვე, და რაოდენი არს წყალთა შინა ქვეშე ქვეყანასა: არა თაყვანი- სცე მათ, არცა მსახურებდე მათ.**

მერე ჩუმდება და ისევ ახალგაზრდებს უგდებს ყურს:

— მახარე პაპა, — საუბარში ჩაერთო შოთა ბიჭიაშვილი, — თქვენგან ხშირად გვსმენია ჩვენი სახელოვანი წინაპრების შესახებ, რომლებმაც მრავალჯერ იხსნეს ჩვენი ქვეყანა განსაცდელისაგან. საოცარია, ეს მებრძოლი სული მეცხრამეტე საუკუნის ქართველებში რამ ჩაკლა, რომ ასე დაბლა დაუხარეს რუსეთს თავი.

მახარემ სინანულით დაიქნია ჭალარაშემოსილი თავი და ჰკითხა შოთას:

— სოლომონ ბრძენი ვინ იყო, ხომ იცი?

— რა თქმა უნდა.

— ჰოდა, ერთხელ მისმა გარემოცვამ გადაწყვიტა საკუთარი მეფე ამპარტავნებაში ჩაეგდო და ჰკითხეს: „ყველაზე ძლიერი და მდიდარი კაცი ვინ არის მსოფლიოში“. ამას კი კითხვა რად უნდოდა, როცა ყველამ იცოდა, რომ ესეთი კაცი თვით სოლომონი იყო. იფიქრეს ჩიხში შევიყვანთ და თავის თავზე ქებას ვათქმევინებთო. მან კი იცით რა უპასუხა?

ახალგაზრდებმა ერთმანეთს გადახედეს და პასუხის უქონლობის გამო მხრები აიჩიჩეს.

— „ყველაზე ძლიერი და მდიდარი კაცი ის არის მსოფლიოში, ვისაც ეშინის უფლისაო“. აი, სწორედ უფლის შიშის გრძნობა ჩაკლეს რუსმა მონღოლებმა ქართველებში. ღმერთის ნაცვლად ფიზიკური სხეულებისადმი და არასულიერი საგნებისადმი თაყვანისცემის სურვილი გაუძლიერეს, რამაც თავის მხრივ წარმოშვა სხვა ცოდვითი მიდრეკილებებისადმი მონობა. ზოგს სიმდიდრის

შეძენისაკენ გაუხსნეს გზა, რადგან შეატყვევეს, რომ მათი კერპი იყო სიმდიდრე, ზოგი პატივმოყვარეობის ავადმყოფური სენით იქნა შეპყრობილი. ზოგმა მთავარ საქმედ ხორციელი სიამოვნება გაიხადა, ზოგმა ლოთობა, აზარტული თამაშები და ბევრი რამ უზნეო მოქმედებანი. ღმერთი და მისადმი მსახურება დაავინყდათ. ქართველი თავად-აზნაურები თავისი თავის კერპებად რომ ექციათ, ჩინ-მედლებსა და ნოდებებს არ აკლებდნენ. ამის შემდეგ ბევრმა თავისი თავი ღმერთზე მალლა დააყენა. მათი „ღვანლის“ დამფასებელი რუსთა მეფე და მისი ჩინოვნიკები კერპებად გაიხადა. რწმენა სათადარიგო საქმედ აქცია. როდესაც რაიმე მატერიალური დასჭირდებოდა, მხოლოდ მაშინ ახსენდებოდა უფალი და მისი ეკლესია. ასეთი კერპთაყვანისცემის პირობებში, თვით ცოდნის შეძენის დაუოკებელი სურვილი, მეცნიერულ აღმოჩენათა სიმრავლე ფასს კარგავს, თუ მას რწმენა და სიყვარული არ განსაზღვრავს, რადგან ასეთი ცოდნა შეიძლება დიდი ბოროტების მომტანი გახდეს. აი, ასეთი ვერაგი მიზნები ამოძრავებდათ და დღესაც ამოძრავებთ რუს მონღოლებს ქართველებისადმი, ნან-ილობრივ ამას მიაღწიეს კიდეც. ჩვენს სოფელში ერთი კაცი, რომელიც უკვე ცოცხალი აღარაა, კომუნისტებმა ეკლესიის წარმატებული ძარცვისა და დაქცევისათვის ლამის გმირად აღიარეს. მასაც თავში აუვარდა. თავი ამალღებულ პიროვნებად წარმოიდგინა და ამპარტავნებაში ჩავარდნილმა, სხვა გასართობი რომ ვერა ნახა, ოცდაჩვიდმეტში ხალხის დასმენა დაიწყო და ბევრი პატიოსანი ოჯახი გააუბედურა. უფალმა მაშინვე არ მოუვლინა სასჯელი. აცალა, იქნებ გონს მოეგოს და მოინანიოსო, მაგრამ უშედეგოდ. ოთხი ვაჟკაცი ჰყავდა, ოთხივე მისი დასატირებელი გახდა. მეუღლე გარდაეცვალა, ხოლო თვითონ ჯერ დაბრმავდა, მერე ინსულტი დაემართა. ღმერთს ეხვეწებოდა მომკალიო, მაგრამ ვერ კვდებოდა. ჯიუტობდა და დანაშაულის აღიარება არ უნდოდა. ბოლოს გონს მოეგო და აღიარა თავისი ცოდვები, რის შემდეგაც განუტევა სული.

მახარემ მცირე ხნით შეწყვიტა საუბარი, მის გარშემო მყოფ სმენადქცეულ ახალგაზრდებს თვალი მოავლო და განაგრძო:

— მაშ იყავით ბრძენნი, თავშეკავებულნი, თავმდაბალნი და ღვთისმსასობებლნი.

მესამე მცნება: არა მოილო სახელი უფლისა ღვთისა შენისა ამასა ზედა.

მახარე ფეხზე წამოდგა. მივიდა ეკლესიის კართან, პირჯვარი გადაინერა, დაიჩოქა, მერე დაიხარა, შუბლით მინას შეეხო და წარმოთქვა:

— დიდება შენდა ღმერთო ჩვენო, დიდება შენდა.

ახალგაზრდები დაძაბულები უყურებდნენ ბერიკაცს. როგორც ჩანდა, იგი რალაც განსაკუთრებულის სათქმელად ემზადებოდა. მოხუცი დაუხმარებლად წამოდგა, სკამთან მივიდა, დაჯდა და მშვიდად დაიწყო:

— შვილებო, ღმერთის სახელი ყოველთვის დიდი კრძალვითა და შიშით უნდა წარმოვთქვათ. ესაია წინასწარმეტყველი ასე აგვიწერს თავის ხილვას: „ვიხილე უფალი მჯდარი ამაღლებული, ზეაღმართულ ტახტზე, და მისი კალთები ავსებდა ტაძარს. თავით სერაფიმები ედგნენ, ექვს-ექვსი ფრთა ესხა თითოეულს; ორით სახეს იფარავდნენ, ორით ფეხებს იფარავდნენ, ორით ფრენდნენ და . . . ამბობდნენ: წმიდაა! წმიდაა! წმიდაა საბოთ უფალი! მისი დიდებით სავსეა ქვეყნიერება“. აი, როგორი მონინებით მსახურებენ ღმერთს ზეციური ძალები. მით უმეტეს, ჩვენ მეტი რიდი და თაყვანისცემა გვმართებს. დანაშაულია, როდესაც უბრალო და უსარგებლო ლაპარაკისას ღმერთის სახელს ახსენებენ. კიდევ უფრო დიდი და მძიმე ცოდვაა თუ ღმერთის სახელით ტყუილად იფიცებენ. ღმერთის გმობა, ღმერთის სამართლის განკითხვა, ლოცვისას უგულისყურობა, აღთქმის დარღვევა და კიდევ მრავალი სხვა ცოდვა წინააღმდეგია მესამე მცნებისა.

„მოიხსენე დღე იგი შაბათი და წმიდა ჰყავ იგი, ექვს დღეს იქმოდე, და ჰქმნე მათ შინა ყოველივე საქმე შენი, ხოლო დღე იგი მეშვიდე, შაბათი, არს უფლისა ღმერთისა შენისა“ - ის იყო მახარე პაპამ გაასრულა მეოთხე მცნების თქმა, რომ ეკლესიის ეზოში შალვა ნადირაძე შემოვიდა. გამხდარი და მალალი კაცი იყო შალვა. სამოცდაათ წელს გადაბიჯებული ისევ მხნედ გამოიყურე-

ბოდა. თავისზე უმცროსებს ზოგჯერ მუშაობაშიც ჯობნიდა და ქეიფშიც. ყველასთან იუმორით უყვარდა საუბარი, მხოლოდ მახარესთან ვერ ბედავდა, ცდილობდა თავი შეეკავებინა, მაგრამ ხალხში იტყვიან ხოლმე, „ჩვეულება რჯულზე უმტკიცესიაო“ და ისიც ხანდახან მახარესაც არ ეპუებოდა. ახლაც, როდესაც დაინახა ახალგაზრდებით გარშემორტყმული შიოშვილი, შორიდანვე დაუძახა:

— აკი შენ არ იტყვი ხოლმე, მახარე, კვირას მუშაობა არ შეიძლებაო?! — თან აჩქარებული ნაბიჯით მოიწვედა ხალხისკენ. მოსვლისთანავე განაგრძო, — გამარჯობა, ყმანვილებო! თვითონ არ ისვენებს და თქვენ რაღას გერჩით?

ახალგაზრდები ღიმილით შესცქეროდნენ კიდეც ერთ პაპას. შემდეგ, პასუხის მოლოდინში ყველანი მახარესკენ შებრუნდნენ. შიოშვილმაც არ დააყოვნა:

— სულ ხუმრობის ხასიათზე როგორ უნდა იყო, კაცო?

— აბა, რა ვქნა, ჩემო მახარე. სხვანაირად ცხოვრებას აზრი ეკარგება. შენსავით ბევრს მაინც არა ვლაპარაკობ.

— მე ვლაპარაკობ ბევრს? — გაიკვირვა მახარემ, — შენი ენა გაჩერებული არავის უნახავს და ჩემსკენ იშვერ ხელს?

— კაცოო, ეს ვინ არი! — გაეცინა შალვას, — აი, რას ნიშნავს შენ დროს სკოლაში არითმეტიკას რომ არ ასწავლიდნენ. მე და შენ ორივემ ლაპარაკი სამი წლის ასაკში დავინწყეთ. გამოდის, რომ შენ ოთხმოცდაშვიდი წელიწადია რაცა ლაპარაკობ და მე კი მხოლოდ სამოცდაათი. აბა, ვის უფრო მეტი აქ ნალაპარაკევი, ჰა?

— ეეჰ, რაც იყავი, ისევ ის დარჩი, შენი გამოსწორება არ იქნება, — გაეცინა მახარეს და ხელი ჩაიქნია, — რა გინდა, თუ ეკლესიაში მოხვედი, შედი და ილოცე თუ არადა ჩვენ თავი დაგვანებე.

— კაცო, მახარე, ამ ბავშვებს ერთი კვირა დღე აქვთ და გაუშვი სახლებში, ცოტა თავის ნებაზე მაინც დაისვენონ და შენც გაჩერდი, დღეს უქმეა, ადამიანო. — თქვა შალვამ და ეკლესიისკენ გასწია.

— ისე სადღაც სწორი ხარ, შალვა, — თქვა მახარემ, — დღეს უქმეა და უნდა ვისვენებდეთ.

— მახარე პაპა, — საუბარში გიორგი აფციაური ჩაერთო, ახალგაზრდა ქერათმიანი ქაბუკი, — ბიბლიაში წერია, რომ ღმერთ-

მა ექვს დღეში შექმნა სამყარო, მეშვიდე დღეს კი დალოცა იგი, აკურთხა და საქმისაგან დაისვენა. ეს მეშვიდე დღე შაბათი იყო. კვირა როგორღაა დასვენების დღე?

— ქრისტიანები უქმობენ შაბათსაც და კვირასაც, რადგან კვირა იესო ქრისტეს აღდგომისა და ჩვენი ხსნის დღეა, ამ მცნების დარღვევით ცოდავენ ისინი, რომლებიც ამ დღეებში არ უქმობენ, არ ზეიმობენ. დღესასწაული ყოველთვის წინა დღის საღამოდან იწყება. თუ მორწმუნე ხარ, ამ დღეს ყველა საქმე უნდა დატოვო და ეკლესიაში წახვიდე, რათა მიიღო ღმერთის კურთხევა. დღესასწაულისა და კვირის წირვაზე დასწრება ხომ ყოვლად აუცილებელია. წირვისას იკითხება და იგალობება სპეციალური ლოცვები, რომელიც დიდი ძალის მიმცემია რწმენითა და სიყვარულით მოსულთათვის. სამწუხაროდ, დღეს ხშირია ოჯახები, რომელთა წევრები გამუდმებით მუშაობენ, არ იციან შაბათ-კვირა და დღესასწაული. ისინი, როგორც წესი, უბარაქონი და უმადლონი არიან, რადგანაც მათზე არ არის ღმერთის ლოცვა-კურთხევა.

— რამ შექმნა ასეთი მდგომარეობა? — იკითხა გიორგიმ, — ძველად ხომ თითქმის ყველა ქრისტიანი იცავდა ამ მცნებას და თუ არ იცავდა, იცოდა მაინც?

— ეს ყველაფერი გადაგვარდა კომუნისტების შემოსევის შემდეგ. ათას ცხრაას ოცდაერთ წელს საქართველოში ათას ოთხას ორმოცდაათი მოქმედი ტაძარი იყო, ხოლო ათას ცხრაას ორმოცდახუთ წელს ეს რიცხვი ოცდაცხრამდე დაიყვანეს. შაბათის უქმეობა რომ გაებათილებინათ, შაბათობები შემოიღეს და ეს ღონისძიებები ხან შაბათს, ხან კვირას ეწყობოდა. ბევრი სხვა ანტიქრისტიანული საქმიანობაც გააჩაღეს. გადმოცემით ქრისტეს ჯვარზედ წამებას ვარაუდობენ პირველ აპრილს, ამიტომ კომუნისტებმა ასეთი ხუმრობა გაავრცელეს; „დღეს პირველი აპრილია, მოტყუება ადვილია“ ან კიდევ „სანამ პავლე მოვიდოდა, პეტრეს ტყავი გააძვრესო“. ბოლოს გადაწყვიტეს მთავარი მოციქულის სახელის მასხრად აგდება და მთელი საქართველო „სიმონას“ გაიძახოდა, რაც დაბალი დონის და უვიც პიროვნებას ნიშნავდა, ამას დაემატა ისიც, რომ ბევრმა ადამიანმა, რო-

მელსაც სიმონი ერქვა, თავისი გაუნათლებლობისა და სიბეცის გამო, სახელი გადაიკეთა. ასე რომ, სატანისტ-კომუნისტებმა ტვინი აურიეს ხალხს. მერე ეს არ აკმარეს და საათების გადანევა-გადმონევა დაიწყეს, რითაც ბევრი ადამიანი დასნეულდა. ასე რომ, ჩვენ თუ უფლის მიერ დაწესებულ დასვენების დღეებს არ დავუბრუნდით, შეიძლება მალე გადავშენდეთ.

— აბა, კარგად დაუგდე თუ უფრო, შვილებო, უფალი რას გვეუბნება:

მეხუთე მცნება: პატივი-ეც მამასა შენსა და დედასა შენსა, რათა კეთილ გეყოს შენ და დღეგრძელი იყო ქვეყანასა ზედა.

— მახარე პაპა, — გაისმა შეჯგუფებული ახალგაზრდების გუნდში. ყველამ გაინ-გამოინია და გაატარა ახალგაზრდა შავგვრემანი ბიჭი, გიორგი კერატიშვილი, რომელიც აქამდე სმენად იყო გადაქცეული და ადგილიდან არ დაძრულა. ახლა, როგორც ჩანს, მეტად საჭირო კითხვის პასუხი აინტერესებდა, ამიტომაც ახლოს მივიდა მოხუცთან და ჰკითხა:

— ხშირად მესმის უფროსებისგან ერთი და იგივე: „ეს რა ახალგაზრდობა მოდის, არა აქვთ ზრდილობა, მშობლებისა და უფროსების მიმართ პატივისცემის გრძობა“ და კიდევ ბევრი სხვა რამ. კი, მაგრამ მარტო ჩვენი თაობაა სალანძღავი თუ ეს ადრეც ასე ხდებოდა?

— არა, შვილო, — გაეცინა მახარეს, — ასეთი ლაპარაკი უფროსი თაობის ადამიანებმა ხშირად იციან, ეს ჩემს ახალგაზრდობაშიც იყო, მაგრამ, რა თქმა უნდა, ყველა თაობა ერთი და იგივე საზომით არ იზომება. ჩემი ახალგაზრდობის პერიოდში ზნეობრივი ნორმები უფრო მეტად იყო დაცული, ვიდრე ახლა. ახალგაზრდობის გადაგვარების საქმეში ისევ რუსი მონღოლების მოდგმამ, კომუნისტებმა შეიტანეს ლომის წილი. მათ თავიანთი ყალბი იდეოლოგიით მშობლები წაართვეს შვილებს და მათ მაგივრად აიძულებდნენ პატივი ეცათ კომუნისტური პარტიის იდეალებისა და მათი ბელადებისათვის. ახალგაზრდობა დააბრმავეს. იყო ხშირი შემთხვევები, რომ შვილები ასმენდნენ მშობლებს სხვადასხვა „დანაშაულის“ გამო. ასეთებს მიეკუთვნებოდა: სამშობლოს და სარწმუნოების სიყვარული, პატივისცემა წინაპრებისადმი, ეროვნულობისადმი და ასე შემდეგ. ამით

მათ მიაღწიეს იმას, რომ მოსახლეობის უმრავლესობა სპეცსამსახურების აგენტებად აქციეს და მათი ცრუდასმენების მეშვეობით ოცდაათიან წლებში ბევრი პატიოსანი ადამიანი დაისაჯა სიკვდილით და სამუდამო კატორლით. მონღოლ-კომუნისტებმა ადამიანის გონებიდან ამოგლიჯეს მეხუთე მცნება, რომელიც საუკუნეების განმავლობაში არეგულირებდა ამ საქმეს.

— პაპა მახარე, იქნებ უფრო დანვრილებით აგვიხსნათ ამ მცნების არსი? — იკითხა კერატიშვილმა და თან შეკრებილ ახალგაზრდებს გადახედა, თითქოს დასმულ კითხვაზე მათგანაც პასუხს ითხოვსო.

— ეს მეტად მნიშვნელოვანი მცნებაა, შვილო. მშობლების პატივისცემაზეა დამოკიდებული შვილების კეთილდღეობა. წმიდა წერილი გვასწავლის, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს დედ-მამის დალოცვას, ოღონდ დალოცვა უნდა იყოს დამსახურებული, მშობლების დაფასებით მოპოვებული. განსაკუთრებული ყურადღება სჭირდება ავადმყოფ, ხანდაზმულ, დაუძლურებულ მშობლებს. არადა, ზოგიერთი თავიდან იშორებს და ელოდება მათ სიკვდილს. ზოგმა ასეთი ქმედება შემოსავლის წყაროდაც აქცია. ეს საშინელი სისასტიკეა. მშობლები სწუხან, ტირიან შვილების უდიერი საქციელის გამო, თუმცა, უმეტეს წილად თვითონ არიან დამნაშავენი, რადგან ქრისტიანული რწმენითა და სიყვარულით არ აღზარდეს ისინი. დედ-მამის უპატივცემულობის მიზეზით შვილები შემდეგ სხვადასხვა ავადმყოფობებით იტანჯებიან. მათ ოჯახში არ არის სიმშვიდე და სიყვარული. ჩვენს სოფელში ცხოვრობს ერთი ახალგაზრდა კაცი, რომელიც მშობლების წაყრუებით მონღოლურ-კომუნისტური იდეოლოგიით აღიზარდა. როდესაც ქვეყანა გადაბრუნდა, იგი, როგორც კომუნისტური წყობილების ბევრი ჩინოვნიკი, უმუშევარი დარჩა. ყველაზე კარგად იცით, ამ დროს ადამიანი ახდენს თავისი შინაგანი ენერგიის, აზროვნების მობილიზებას, რათა დამოუკიდებლად წამოიწყოს რაიმე საქმიანობა, რომელიც კეთილად წაადგება, როგორც მის ოჯახს, ისე ქვეყანასა და ხალხს. ამ ახალგაზრდა კაცმაც გამოიყენა თავისი გამოცდილება, რომელიც მიღებული ჰქონდა თავისი აღმზრდელი მონღოლ-კომუნისტებისაგან და

პირველ რიგში თავისი მშობლების განადგურება დაიწყო. ჯერ ცალკე გადაიყვანა საცხოვრებლად ეზოში მდებარე სათავსოში. შემდეგ იქვე ახლოს მდებარე წყლის ონკანი გაუუქმა. მოხუც, დაუძღურებულ მშობლებს კვებაც შეუზღუდა, რათა მალე დახოცილიყვნენ და გასვენებიდან შემოსული ფული მოეგდო ხელში. აგრეთვე მოიმიზეზა შვილის ავადმყოფობა, სოფელში დაიწყო სიარული და სამკურნალოდ საკმაოდ სოლიდური თანხა შეაგროვა. შემდეგ ეს ფული მშობლების გასვენების დროს დაატრიალა და მალე საკუთარი საქმე დაიწყო. ასეთი სატანური გზით ნაშოვნი ფულით ის მალე გამდიდრდა, მაგრამ მერე შვილი მართლა ავად გაუხდა, მეუღლეს სიმსივნე შეეყარა. ის კი დარჩა ნაშოვნი ქონებასთან ერთად მარტო და ისე ჯიუტად დგას, უფალს არ სთხოვს პატიებას. ღმერთი კი გულმონყალეა და ჯერ კიდევ ელოდება მისგან ცოდვების მონანიებას. ყველას უნდა ახსოვდეს: როგორც თვითონ ექცეოდა მშობლებს, ისე მოექცევიან მას თავისი შვილები. მეხუთე მცნება ასევე გულისხმობს კეთილ დამოკიდებულებას უფროსი ადამიანების, ახლობლების მიმართ; მაგრამ თუ მშობელი ან ნებისმიერი სხვა პიროვნება ჩვენგან ღმერთის სანინააღმდეგო საქმის აღსრულებას ითხოვს, არა ვართ ვალდებული დავემორჩილოთ მას. უფლის ყველა სიტყვა და შეგონება თვითოეული მართლმადიდებელი ქრისტიანისთვის ცხოვრების წესად უნდა იქცეს, მაგრამ მე მაინც მინდა, რომ ეს მცნება, რომელსაც ახლა გეტყვით, გულში კარგად ამოიჭრათ და გახსოვდეთ, რომ უფლის მიერ ნაბოძები სიცოცხლის წართმევა გარდა უფლისა, არავის ძალუძს:

მეექვსე მცნება: არა კაც ჰკლა.

ტაძრის ეზოში, ჭადრის ქვეშ შეკრებილ ახალგაზრდებს შორის სამარისებურმა სიჩუმემ დაისადგურა. უცებ ჭადრის ხის ფოთლებმა შრიალი დაიწყეს.. მახარემ აიხედა ზევით. დიდხანს უყურა მოშრიალე ხეს. შემდეგ ნიავი შეჩერდა, ხიდან ერთადერთი ხმელი ფოთოლი ჩამოვარდა და მახარეს ფეხებთან დაეცა. მოხუცი დაიხარა, ხელში აიღო ხმელი ფოთოლი, დიდხანს უყურა. ცრემლით ავესო თვალები. არ უნდოდა, რომ შეემჩნია, მაგრამ თავს ვერ იკავებდა.

ბოლოს დანყნარდა. ღრმად ჩაისუნთქა. ხმელი ფოთოლი იქვე მდგარ სკამზე დადო, ახალგაზრდებს თვალი შეავლო და დაიწყო:

— ეს ამბავი ორმოცდაათი წლის წინ მოხდა. როგორც გითხარით, ამ ეკლესიას კომუნისტები სანყობად იყენებდნენ. სანყობი კი რა სანყობია თუ მას ქურდმა არ მიაკითხა. ფერისცვალების ღამეს, რომელიც ღრუბლიანობის გამო ძალიან ბნელი იყო, სანყობს შუალამისას ორი ჩვენი თანასოფელი მიადგა. ადვილად გატეხეს კარი და დაიწყეს თავისი შავი საქმე. ვინაიდან ტაძარს ღობე მორღვეული ჰქონდა, მოსახლეობა მის ეზოს მოკლევლებზე გადასასვლელად იყენებდა. სწორედ ამ გზაზე მიდიოდა სოფლის ერთ-ერთი წესიერი და მორწმუნე კაცი - რეზო გვარიშვილი. სტუმრად ყოფილიყო ბიძაშვილთან და უკან დასაბრუნებელ გზად ტაძრის ეზო აერჩია, სიტყვა უთქვამს ბიძაშვილთან, „ფერისცვალების ღამეს ტაძართან პირჯვარს გადავიწერ, ცოტას ვილოცებ, მაინც ღამეა ვერავინ დამინახავსო“. ტაძრის კართან მისულს, შიგნიდან ხმაური შემოესმა — „რომელი ხარო?“ — დაუძახია. ხმაური წამით შეწყვეტილა, მაგრამ ხმა არავის ამოუღია. რეზოს ასანთი აუნთია და ტაძარში შესულა. ამ დროს ვიღაცას დაუძახია „მოკალი, თორემ ჩაგვიშვებსო!“ ამის თქმა იყო და ერთ-ერთ ქურდს დანა დაურტყამს მისთვის მუცელში. რეზო ფიზიკურად დიდი და ჯანიანი კაცი იყო. დაჭრილს მკვლელისთვის ხელი ჩაუვლია და დაუღრიალია „ვინა ხარო!“ მერე გარეთ გამოუთრევია, აი, ამ ჭადრის ქვეშ, მაგრამ მკვლელი გასხლტომია სისხლისგან დაცლილ რეზოს, დანა მეორედ მოუქნევია და ჭრილობა გულის არეში მიუყენებია. შემდეგ ამ არაკაცს მომაკვდავი ადამიანი ჭადრის ქვეშ, ტაძრის შესასვლელ კართან, მართლა ღვთის ანაბარა დაუგდია და თავის თანამზრახველთან ერთად გაქცეულა. უფალმა იმდენი ძალი და ღონე მისცა ისედაც ფიზიკურად ძლიერ გვარიშვილს, რომ საკუთარ სახლამდე ცოცხალს მიუღწევია და სული იქ დაუღვავია, თან უცვნია მკვლელი და დაუსახელებია კიდეც. მეორე დღეს მე ვიყავი მისული მკვლელობის ადგილზე და ჭადრის ხიდან ჩამოვარდნილი ერთადერთი ხმელი ფოთოლი ვიპოვე, აი ზუსტად ასეთი, როგორიც ახლა ჩამოვარდა. მკვლელი ციხიდან მალე გამოვიდა, ბიჭიც

შეეძინა და მალე ყველაფერი დაავინყდა. მას კი დაავინყდა, მაგრამ ღმერთს არ ავინყდება არაფერი. მკვლელობიდან ოცდაათი წლის თავზე მკვლელის ვაჟი მანქანით მიდიოდა გზაზე. ფხიზელსა და გონიერ ახალგაზრდას უცებ საჭე აუთამაშდა ხელში და დაეჯახა ისეთივე ჭადრის ხეს, როგორთანაც მამამისმა კაცი მოკლა. დარტყმა არ იყო ძლიერი, მაგრამ ახალგაზრდა კაცი ადგილზე მოკვდა. როდესაც გასინჯეს, გული ჰქონდა გახეთქილი, ხოლო ერთი ნეკნი ღვიძლში შერჭობოდა. ეს, ალბათ, რეზო გვარიშვილისთვის მიყენებული იმ ორი ჭრილობის საზღაური იყო. ის წესიერი ახალგაზრდა მამის ცოდვას გადაჰყვა. საკვირველი კი ის იყო, რომ ავარიის ადგილას ჭადრის ხიდან ერთადერთი ხმელი ფოთოლი იყო ჩამოვარდნილი.

ახალგაზრდები გაშეშებულნი უყურებდნენ მახარეს. პაუზა დიდხანს გაგრძელდა. ბოლოს ისევ ოთარმა დაარღვია სიჩუმე:

— მერე, პაპა?

— მერე ის, რომ მკვლელობა საშინელი დანაშაულია. სხვისი სიცოცხლის ხელმყოფი ცოდავს არა მარტო ადამიანის, არამედ ღმერთის წინაშეც, რადგან ჩვენ არა გვაქვს უფლება, ღმერთის მიერ მინიჭებული სიცოცხლე მოვუსპოთ კაცს. მკვლელობის განსაკუთრებული სახეა აბორტი. ამ დროს თვით დედა ხდება მკვლელი საკუთარი შვილისა. სამწუხაროდ, ბევრნი ვერ გრძნობენ დანაშაულს, არადა ამისათვის მკაცრად დაისჯებიან. რა თქმა უნდა, დაისჯება ისიც, ვინც აბორტს აკეთებს. ერთი გინეკოლოგი ქალი გვყავდა სოფელში. უფალმა ჯერ მოძღვრის მეშვეობით გააფრთხილა. რომ არ შეისმინა, იმით დასაჯა, რომ შვილიშვილი დაეღუპა არც თუ ისეთ მძიმე ავარიაში. ყველა გადარჩა, ის კი გარდაიცვალა. საშინელი ცოდვაა თვითმკვლელობა. იგი პროტესტია ღმერთის ნების წინააღმდეგ და სულიწმიდის გამობად ითვლება. თვითმკვლელი, თუ იგი ფსიქიკურად დაავადებული არ არის, საბოლოოდ წარინყმედს სულს. მისთვის ლოცვაც კი არ შეიძლება. თვითმკვლელად ითვლება სიგარეტის მწვეელი ადამიანი, რომელიც ამ ეშმაკის საკმეველით ღმერთის მიერ ბოძებულ სულს ნელ-ნელა კლავს ნიკოტინით. ფიზიკურის გარდა, არის სხვა სახის მკვლელობაც: შეურაცხყოფით, ცრუ-

მონმეობით, დასმენით, ცილისწამებით. წმიდა იოანე ღვთისმეტყველი გვასწავლის: „ყოველსა, რომელსა სძულდეს ძმაი თვისი, იგი კაცის მკვლელი არს და იცით, რამეთუ ყოველსა კაცის-მკულელსა არა აქუს ცხოვრებაი საუკუნოი“.

მეშვიდე მცნება: არა იმრუშო.

— მეშვიდე მცნება, არა იმრუშო, — განაგრძობდა მახარე, — კრძალავს არაკანონიერ, დანაშაულებრივ ურთიერთობას ქალსა და კაცს შორის. აქ შედის შემდეგი ცოდვები: სიძვა, მრუშობა, სისხლის აღრევა, გარყვნილება, ცოლ-ქმრული ცხოვრების დამახინჯებული სახეები და სხვა. ჩვენს სოფელში, როდესაც ეგრეთ ნოდებულმა დემოკრატიამ შემოაბიჯა, რატომღაც ადამიანების უმრავლესობამ ცხოვრების ეს ფორმა სრულ თავისუფლებად აღიქვა და თავის თავს თავის შეკავების ყველა კარი გაუღო, რამაც გამოხატულება პირველ რიგში ცხოვრების ამ ბინძურ წესში ჰპოვა. სიძვის მოყვარულთა ხროვა ფულისა და სიმდიდრისკენ მიინევენ და ზოგმა თურქეთში და ზოგმა კი ევროპის სხვადასხვა ქვეყანაში ამოყო თავი. „სიძვაი და ყოველი არანმიდებანი... ნულაცა სახლდებიან თქვენს შორის“ გვაფრთხილებს პავლე მოციქული. ადამიანს დიდი თავშეკავება მართებს. აკი ბრძანებს უფალი: „თუ კაცი ნდომით შეხედავს ქალს, მან უკვე იმრუშა თავის გულში“. არანმიდა ფიქრები, სურვილები, უხამსი სიმღერები და ხუმრობები, ზედმეტი გართობა, უზნეო სანახაობები, ნაყროვანება, სასმელის უზომო სმა არის ცოდვა, რომელიც მეშვიდე მცნების დარღვევითა და მძიმე დანაშაულით მთავრდება. დანაშაულს კი მოსდევს ღმერთის სასჯელი.

მერვე მცნება: არა იპარო.

— ძალიან დიდი ცოდვაა ქურდობა, — განაგრძობდა მახარე, — ქურდი კაცობრიობის არსებობის მანძილზე ყოველთვის მკაცრად ისჯებოდა. არავის აქვს უფლება აიღოს ის, რაც მას არ ეკუთვნის. აქ შედის შემდეგი ცოდვები; ქურდობა, ანუ სხვისი ნივთის, სხვისი საკუთრების მალულად აღება; ძარცვა — სხვისი ქონების ძალით მიტაცება; მკრეხელობა — ღმერთისათვის მიძღვნილი, შეწირული ნივთებისა და საერთოდ, საეკლესიო ქონების მითვისება ან მოპარვა; მექრთამეობა, მევახშეობა,

მუქთახორობა და ვინ მოთვლის კიდევ რა. კომუნისტებმა კი თავისი ბინძური მიზნების მიღწევისათვის „კანონიერი ქურდის“ ინსტიტუტი შექმნეს და ამით ხალხის დამონების და განადგურების ახალი მეთოდები შეიმუშავეს. „კანონიერი ქურდი“ მათი იარაღი იყო ხალხის თავისუფლების წინააღმდეგ. ისინი მთავრობასთან ერთად მართავდნენ უდიდეს გულაგებს, კოლონიებს და ციხეებს. თავიანთი ნამდვილი სახე რომ დამალონ, ზოგჯერ „კანონიერი ქურდები“ და დამნაშავენი, თავისი საქციელის გამართლების მიზნით სახარებიდან იშველიებენ იმ ავაზაკის მაგალითს, რომელიც მაცხოვართან ერთად აწამეს, და რომელიც მასთან ერთად სამოთხეში მოხვდა. ავაზაკი შეწყნარებული იქნა, რადგან სიკვდილის წინ მოასწრო მონანიება. მან მთელი არსებით იგრძნო თავისი განვლილი ცხოვრების სიმძიმე და განაჩენიც სამართლიანად გამოუტანა თავს და თავის ამხანაგს, რომელსაც მასთან ერთად აწამებდნენ. ჯვარზე გაკრული კი მიუბრუნდა მაცხოვარს და უთხრა: „ჩვენ სამართლად ღირსი, რომელი ვქმენით, მოგვეგების“. იმდენად ძლიერი იყო მასში სინანული, რომ ცოდვით დამძიმებული მისი გული განიწმინდა და იგრძნო ის, რასაც სხვები ვერ ხვდებოდნენ. იგრძნო, რომ მის გვერდით ღმერთი ეწამებოდა, ამიტომაც სთხოვა: „მომიხსენე მე, უფალო, ოდეს მოხვიდე სუფევითა შენითა“ და მიუგო იესომ: „ამენ გეტყვი შენ: დღეს ჩემთანა იყო სამოთხესა“. ეს ყველაფერი დღევანდელმა ქურდებმა იციან და იმის მაგივრად, რომ არ გაიმეორონ ქრისტესდროინდელი ავაზაკის შეცდომები, პირიქით უარესს სჩადიან, იმ იმედით, რომ ბოლოს მოვიწინებთ და შეგვინდობს უფალიო. ეს კი ასე არ არის. შენ თუ წინასწარ იცი, რომ რასაც ჩაიდენ, ის ცოდვაა, მას შენდობა არა აქვს. მართალია ღმერთის მონყალებას არა აქვს საზღვარი, მაგრამ ღმერთის ნების წინააღმდეგ გამიზნულად წასულ ადამიანს, მხოლოდ ჯოჯოხეთი თუ გამოასწორებს.

მეცხრე მცნება: არა ცილ - სწამო მოყვასსა შენსა წამებითა ცრუითა.

— მახარე პაპა, — მორიდებით დაიწყო საუბარი გოჩა საბაურ-მა, — თქვენ წელან გვითხარით, რომ ჩვენს სოფელში დაბეზღებ-

ითა და ცილისნამებით ბევრი პატიოსანი ადამიანი განადგურდა. რამ უნდა აიძულოს კაცი, რომ ასეთი არაადამიანური ნაბიჯი გადადგას?

— სატანამ, შვილო, — დაუფიქრებლად უპასუხა მახარემ, — ღმერთის დავინყების გამო ქართველები მკაცრად დაისაჯნენ.

— კი, მაგრამ ისინი რა შუაში იყვნენ, მახარე პაპა? — იკითხა გაოცებულმა საბაურმა, — მათ ხომ დანაშაული არ მიუძღოდათ არავის მიმართ, ისინი ხომ ცილისნამების მსხვერპლნი შეიქმნენ?

— სწორია, შვილო, გეთანხმები, მაგრამ მათ წინაპრების ცოდვამ უნიათ.

— ეს როგორ, პაპა?

მახარე მხრებში გაიშალა, თვალი მოავლო მის წინ მდგომ ახალგაზრდებს და მშვიდად განაგრძო:

— ჩვენი უბედურება ის იყო, რომ ქართველი ქართველის წინააღმდეგ იბრძოდა. ეს სამარცხვინო ომი დღესაც გრძელდება, მხოლოდ სხვადასხვა ფორმებით. ადრე, როდესაც ქართველს ქართველის დამარცხება სურდა, საშველად უცხო ტომის ხალხს უხმობდა ხოლმე. ხან თათარს, ხან სომეხს, ხან რუსს, ხან ოსს და ვინ იცის, კიდევ ვის. შემდეგ ამ თავის დამხმარე ხალხს თავისივე მამულში ასახლებდა და ასე იცავდა თავს მოყვასისაგან. ბევრმა ისინი გააქართველა კიდევ. საუკუნეების განმავლობაში უცხო თესლი გამრავლდა საქართველოში. მათ ქართველების მიმართ ზიზღი არ მოიშალეს. სწორედ ეს ფაქტორი გამოიყენეს ბოლშევიკებმა და მათთვის არასასურველი ქართველების მოცილება ისევ უცხო თესლის მეშვეობით დაიწყეს. ნაიარევში ასეთი ხალხი ბევრი ცხოვრობდა და ახლაც გუგულებივით არიან ჩაბუდებულნი ქართველთა ბუდეში. მათ ფრთები ოცდაჩვიდმეტში გაშალეს და სოფლის საუკეთესო ხალხი ცილისნამებითა და დაბეზლებით ჩეკისტების ხელში ჩააგდეს. ეს უკანასკნელნი კი ჩიტებივით ხოცავდნენ მათ, ასახლებდნენ ციმბირის გულაგებში და შიშს თესავდნენ ხალხში, რათა ისინი ყურმოჭრილ მონებად გაეხადათ. ამას კიდევ მიაღწიეს, თუმცა ღმერთისგან დაუსჯელნი არ დარჩენილან. მძიმე ცოდვაა: ცრუმონმეობა, ცილისნამება, დაბეზლება, მოძმის განკითხვა. ღირსი მამა ანტონი გვასწავლის: „ურჩხუ-

ლის ენა ნაკლებ საშიშია, ვიდრე ენა ცილისმნამებლისა, რადგან ასეთი კაცი ჩხუბსა და განხეთქილებას აგდებს მშვიდობით მცხოვრებ ადამიანთა შორის, სთესავს ბოროტებას და ღვარძლს ახლობლებში, არღვევს ერთობას. ვინც ასეთ ადამიანს სახლის კარს გაუღებს, თვითონაც ცოდვის მორევში ჩავარდება. ასეთ კაცთან ურთიერთობა მკვლელთან ურთიერთობას ნიშნავსო“. ცილისმნამებლის ენა მსგავსია გველის შხამისა. უმჯობესიც კია გველისა და მორიელის გვერდით ცხოვრება, ვიდრე ცილისმნამებელთან ახლოს ყოფნა, რადგან იგი თავისი სენით სხვასაც აავადებს და ისინი ერთად განიკითხებიან ღმერთის სამსჯავროზე. ღმერთი მოწყალეა, მაგრამ იცოდეთ, ცილისნამების ცოდვა ძნელად შეენდობა კაცს. წმიდა ანტონ დიდი გვაფრთხილებს: „ნუ შეგრცხვებათ ასეთი ადამიანებისაგან განზე გადგომისა, თორემ მათი შხამით თქვენც დაავადდებითო“.

მეათე მცნება: „არა გული გითქმოდეს ცოლისათვის მოყვასისა შენისა, არა გული გითქმოდეს სახლისათვის მოყვასისა შენისა, არცა ყანისა მისისა, არცა ყოვლისა საცხოვრისა მისისა, არცა ყოვლისა მისთვის, რაცა იყვნეს მოყვასისა შენისა“.

— ცილისნამებითა და დაბეზლებით ხომ გათიშეს სოფელი, — განაგრძობდა მახარე, — ფეხზე რომ არ დამდგარიყო, სატანა-კომუნისტებმა ახალი უბედურება მოუვლინეს მას. ეს იყო შური. ხომ გახსოვთ, როგორ განმარტავს მას დიდი სულხან-საბა: - „შური არს მნუხარებაი სხვისა კეთილსა ზედა“. ნაიარევში ადგილობრივ კადრს არ აწინაურებდნენ. ყოველთვის რაიონიდან გამოგზავნილ ადამიანებს ნიშნავდნენ თანამდებობებზე, რომლებიც საკმაოდ დიდ ფულს შოულობდნენ, ხოლო ნაიარეველებს ლუკმას იმ დოზებით აძლევდნენ, რომ მათ თავი უზრუნველყოფილად არ ეგრძნოთ. თუ ვინმეს გაფუჭება უნდოდათ, სხვის დასანახად მეტს მისცემდნენ, რომ თანასოფლელებს ამ პიროვნებისადმი შური აღძვროდათ. ის კი არ იცოდნენ იმ უბედურებმა, რომ შური პირველყოვლისა ზიანს აყენებს მას, ვინც ამ სენითაა შეპყრობილი. წმიდა ბასილი დიდი გვასწავლის: „სხვა ცოდვა უფრო უხეშია და სულშიც ისე არ ღვივდება, როგორც შური. შური კი ისე სჭამს კაცის სულს, როგორც ჟანგი რკინას“.

აი, ასე გამოიჭამა ეს სოფელი და დღეს შურისგან გამოფიტულ ადამიანებს იმის თავიც აღარა აქვთ, რომ ეკლესიაში მოვიდნენ, ცოდვები მოინანიონ და პატიება შესთხოვონ უფალს. ამიტომ ეკლესიის მრევლში უფროსი თაობის ადამიანები ნაკლებად არიან. მათ ვერ გადალახეს ის ზღვარი, რაც საუკუნო სიცოცხლემდე მიიყვანს. იქნებ, თქვენ აუხსნათ, შვილებო, რომ ეს აუცილებელია მათი სულის გადარჩენისათვის. უფალი ჩვენი ხსნისათვის გაეკრა ჯვარზე, ჩვენ კი იმის უნარიც კი არ გავაჩნია, რომ ერთმანეთს მივუტევოთ. ასეთი, სრულყოფილებამდე ლტოლვადაკარგული ადამიანების ხელით სოფელი ვერასდროს აშენდებოდა, ამიტომაც ნანგრევებილა შეგვრჩა ხელში, — თქვა მახარებ და წამოდგა ფეხზე.

ირგვლივ ყველა და ყველაფერი დადუმებულიყო. უცებ ქადრის ხიდან ფოთლების შრიალის ხმა გაისმა და რამდენიმე წამში მოხუცის ფეხებთან მწვანე ფოთოლი დაეცა. მახარე დაიხარა, ფოთოლი აიღო, შემდეგ მარჯვენა ხელიდან მარცხენაში გადაიტანა, ხოლო მარჯვენიტ პირჯვარი გადაინერა და აღმოხდა:

— დიდება შენდა, ღმერთო.

ნედლი ფოთლის ჩამოვარდნამ ახალგაზრდებში მითქმა-მოთქმა გამოიწვია. ყველა გაკვირვებული იყო. ადრე ხომ ხიდან მხოლოდ ყვითელი გამხმარი ფოთლები ცვიოდა, რაც კარგის ნიშანი არასდროს ყოფილა. როგორც ჩანდა, ეს ღმერთის ნიშანი იყო უკეთესი გზით ცხოვრების შეცვლისა. ხსნის გზა მარტივია და ის თავად იესო ქრისტემ მოგვცა: „აღიღეთ უღელი ჩემი თქვენ ზედა, რამეთუ, უღელი ჩემი ტკბილ არს, და ტვირთი ჩემი სუბუქ არს“.

არჩევანი

(გუძღვნი ჩემს ძმას)

„გინდა გადარჩე? დარჩი ეკლესიაში. თუ ეკლესიის წიაღიდან გახვალ, მგელი ანუ ეშმაკი მოგიტაცებს, თუ ეკლესიის წიაღში დარჩები, ეშმაკი ვერას დაგაკლებს. ეკლესიაზე ძლიერი ამქვეყნად არავინ და არაფერია. ეკლესიაშია შენი ძალა. ეკლესიაშია შენი ხსნა. ეკლესიაშია შენი ჭეშმარიტი ბედნიერება.“

იოანე ოქროპირი

სოფელში დავიბადე და გავიზარდე. სკოლის დამთავრების შემდეგ მოღვაწეობა ქალაქში გავაგრძელე. ერთ ადგილზე გაჩერება არ შემეძლო. სულ დავდიოდი. ხან ალთას ვიყავი, ხან ბალთას. სამსახურიც ასეთი მქონდა. ალთა და ბალთა, მოგეხსენებათ, რაც არის, ერთი ქვეყნის თავშია, მეორე — ბოლოში.

ღმერთმა ადამიანი თავისი ცოდვების გამო დედამიწაზე ჩამოაგდო, სასჯელად მინაზე ცხოვრება მიუსაჯა და წუთისოფლის გზაზე ცოდვების მონანიება. ალთა—ბალთა სიარულით ცოდვები მოვინანიე კი არა, უფრო დავიმატე. ცოდვაზე ცოდვის დამატებამ ჩემი ცხოვრება უფრო და უფრო უკან დასწია და იძულებული გავხდი, სერიოზულად დავფიქრებულიყავი.

ქვეყანა არეული იყო. გამუდმებულმა რევოლუციურმა მოძრაობამ საქართველო უფსკრულის პირამდე მიიყვანა. ხალხი გაოგნებული იყო. ჩემმა საქმიანობამაც „ჩაილურის წყალი დალია“. უსაქმოდ დარჩენილს ფიქრისთვის დიდი დრო მქონდა. შემეძლო, ანალიზი გამეკეთებინა განვლილი ცხოვრებისათვის, რაც ხანგრძლივი ფიქრის შემდეგ შეეძელი და დასკვნაც განსაცვიფრებელი აღმოჩნდა. დედამიწაზე ჩემი ცხოვრების პერიოდში ზეციური მამისათვის არაფერი მქონდა გაკეთებული. თურმე, მხოლოდ მინიერი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებისათვის ვცხოვრობდი. ასე რომ, იმ კიბეზე, რომელსაც სულიერი

აღმავლობისაკენ მიჰყავს ადამიანი, აღმოჩნდა, რომ მხოლოდ პირველ საფეხურზე ვიყავი გაჩერებული.

ჩემს თავში რომ კარგად გავრკვეულიყავი, გადავწყვიტე წავსულიყავი იქ, სადაც უფალმა ინება ჩემი ამქვეყნად მოვლინება. ასე რომ, დახმარებისათვის ჩემს სოფელს მივმართე.

სოფელში ჩასვლამ ბავშვობა გამახსენა. გავხალისდი. მოვიარე ის ადგილები, სადაც ვთამაშობდი მეგობარ-ამხანაგებში. ახლობლებთან ერთად ბევრი რამ გავიხსენე, ისინიც თანამიგრძნობდნენ. ზოგჯერ მათი მხიარულება და თანაგრძნობა ნაძალადევი მეჩვენებოდა. თავდაპირველად ამას ყურადღებას არ ვაქცევდი. მერე და მერე, რომ დაუვკვირდი, შევამჩნიე, ეს ხალხი ჩემი დანახვისას მხიარულობდა, თუმცა მათი თვალებიდან უდიდესი ნალველი და მწუხარება გამოსჭვიოდა.

ორი კვირის შემდეგ, როდესაც შეხვედრებით გამოწვეული ვნებები დაცხრა და მიწელდა, დაწყნარებულმა შევხედე სოფლის ცხოვრებას. პირველი, რაც ხალხში აშკარად იგრძნობოდა, დაქსაქსულობა იყო. სოფელში ელიტა აღარ არსებობდა. რევოლუციებს ის დაეშალა და გაეთითოკაცებინა. წყალს რომ სათავე მოერღვევა, წყალი სხვადასხვა მიმართულებით იღვრება, ჩვეულ კალაპოტში აღარ მიედინება და შესაბამისად იმ ძალას კარგავს, რითიც აცოცხლებს, აძლიერებს მიდამოს და სიცოცხლისუნარიანობას უნარჩუნებს ყველას და ყველაფერს. ასე მოხდა ადამიანებშიც. სოფლის ინტელექტუალური სათავეს განადგურებამ სოფელი და ხალხი დაქსაქსა. ნათქვამია: „ფარა რომ შემობრუნდება, კოჭლი ცხვარი წინ მოექცევაო“. ასეც მოხდა. მორღვეულ სათავეში ჭუჭყი და ათასი ნაძირალა მოექცია, რომლებმაც ხელიხელ საგოგმანები და რუღუნებით აქამდე მოტანილი ზნეობის კიდობანი დაამტკრიეს, დალენეს, გასაყიდი კაპიკებში გაყიდეს და სათავეში წესიერების მაგივრად მეფეთ უზნეობა „დასვეს“. ისიც დასვეს და დაჯდა. ნელ-ნელა პარაზიტით დააჯდა ხალხს ზურგზე და სისხლის წოვა დაუწყო. პარაზიტები ისეთი ჯიშის გამოდგნენ, გაძლომას ვერ იგებდნენ და მოდგმაც ისეთი ჰყავდათ, ხალხს სხეულიდან არ სცილდებოდნენ, რამდენიც გინდა

გამოენოვათ სისხლი, ზედვე კვდებოდნენ, იქიდან კი არ ჩამოდოდნენ. არც იყო გასაკვირი, რომ ჩამოსულიყვნენ, უკან ველარ ავიდოდნენ, რადგან ნორმალურ საზოგადოებაში ზევით ასვლა მხოლოდ რჩეულების ხვედრია. პარაზიტებს ცხოვრების დაწყება არავითარ შემთხვევაში არ აწყობდათ, რადგან ისინი კონკურენციას ვერ გაუძლებდნენ, ამიტომ ქვეყანას ქრონიკული რევოლუციებისკენ უბიძგებდნენ და აღწევდნენ კიდევ ამას. კარგად ვიცით, რომ რევოლუციის შედეგებით ნაძირლები სარგებლობენ ყოველთვის, ამიტომაც ახალ-ახალ რევოლუციურ ტალღას აგორებდნენ ისინი და იყო პარაზიტების ცვლა ხალხის, სოფლის სხეულზე. სისხლის ნოვის დროს მკვდარ პარაზიტს მეორე ენაცვლებოდა, ისე რომ, მკვდარს სხეულიდან არ აგდებდა და ჩამპალი და ჩამყაყებული იყო ყოველივე. სხეულზევე ჭამდნენ და საქმობდნენ. აზროვნება საერთოდ არ არსებობდა და თუ მოხდებოდა სასწაული და ვინმეს გაუჩნდებოდა, ისიც კუჭის ზევით არ ადიოდა და უდღეური პეპლის სიცოცხლის ხანგრძლივობისა იყო.

სოფელში ჩამკვდარიყო სწავლა-განათლება, ხელოვნება, კულტურა. ხანდახან თუ გაიგებდით სადღაც შორს ეკლესიის ზარის ხმას... გაძლიერებულიყო შური და უზნეობა... საზოგადოების თავშეყრის ადგილი კი დარჩენილიყო მხოლოდ სოფლის ბაზარი, სადაც ვაჭრობა კვირა დღეს იმართებოდა და ხალხი დიდიდანვე დიდი მონდომებით მიემართებოდა იქით. ზოგი მართლა სავაჭროდ, ხოლო უმრავლესობა „საბაზროდ“, ანუ საჭოროდ. ეს უკანასკნელი ამ „საქმიანობას“ ძალიან სერიოზულად უყურებდნენ, რადგან მათი მოკლე პარაზიტული ჭკუა-გონება ღრმად იყო დარწმუნებული, რომ აქ, ამ ბაზარში იბადებოდა მათი მომავალი.

პარაზიტების „უნივერსიტეტიდან“ უმრავლესობა გაციისკროვნებული სახეებით ბრუნდებოდა, ეს კი მაუწყებელი იყო იმისა, რომ ისინი იყვნენ პირველი მაცნეები თავიანთ ბირჟებისა, სადაც მიიტანდნენ ახალ ამბებს გასარჩევად და საჭოროდ.

პარაზიტების „უნივერსიტეტის“ ეს ფილიალები ბაზრობიდან ბაზრობამდე ასრულებდნენ ხალხის თავშეყრის ადგილების და

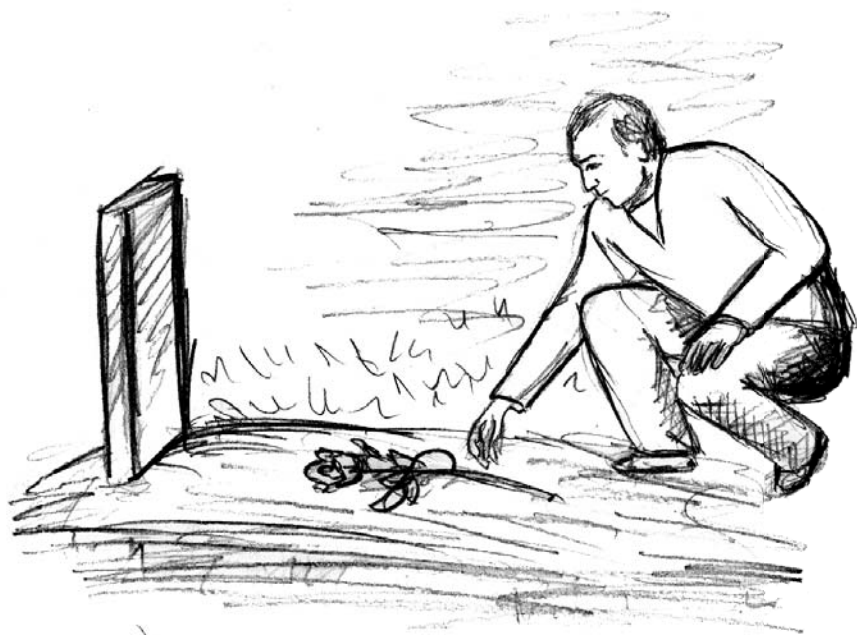
ლაყობის ფუნქციას. ეს კი კომუნისტების მიერ დატოვებული მემკვიდრეობის ერთგვარი გამოხატულება იყო. კომუნისტური პარტიის ყრილობიდან ყრილობამდე პერიოდში ამ უკანასკნელის ფუნქციას პლენუმები ასრულებდნენ. ესე იგი, ყრილობა იყო ბაზარი, ხოლო ბირჟა — პლენუმი.

„ავაი დღესა მასსა, რომელი მოინია ჩვენდაო“ — უთქვამს მემაციანეს. ერთ დროს ღირსეული ხალხი რა დღეში იყო ჩავარდნილი. ჩვენ წინაპრებს რომ შეძლებოდათ საფლავიდან ერთი წუთით წამოდგომა, ისინი ისევ მოკვდებოდნენ ამ ბაზარ-ვაგზალ-ყრილობა-პლენუმ-მებირჟავე პარაზიტების შემხედვარენი. მაგრამ რას იზამ — „რაც მოგივა დავითაო, ყველა შენი თავითაო“.

გადავწყვიტე, ვინმესთვის გამენდო ჩემი გულის ნადები, მაგრამ ჩემს გარშემო ასეთს ვერ მივაგენი. ეკლესიაში რომ წავსულიყავი და უფალთან მესაუბრა, არც ეს გამომივიდოდა, რადგან სარწმუნოებისგან შორს ვიდექი და მეშინოდა, შეცდომა არ დამეშვა. გვიან კი მივხვდი, რომ უფლის მოშიშობა საწინდარი ყოფილა იმ ნათლის მიღებისა, რომელსაც ნატრობს ყველა ნორმალურად მოაზროვნე ადამიანი.

ჩემს თავსა და სოფლის ურთიერთობებში რომ გავრკვეულიყავი, სასაფლაოზე წავედი. დღევანდელი გადასახედიდან რომ ვუყურებ ჩემს ქმედებას, რამ წამიყვანა იქ? რა, მკვდრებთან გავარჩევდი საქმეს თუ რა? მაგრამ მეტი ვერაფერი მოვიფიქრე. ჩემი თანასოფლელებისაგან ძალიან არ განვსხვავდებოდი. რაც გვასწავლეს, ისე ვიქცეოდი. ჩემი შეხედულებები იგივე იყო, რაც სხვებისა. სოფლის სამგანზომილებიან სივრცეში სხვებივით მეც ვიმტვრევდი თავს. რა ვქნა, ამის იქით ჩემი აზროვნება ვერ წვდებოდა, იმ ბაჭიასი არ იყოს, „ჩხიკვთა ქორნილში“ დედას რომ სთხოვს, განუმარტოს, რატომ უმღერის ჩხიკვი ზაქარა ჩხიკე ქეთევანს სერენადებს. დედა კურდღელმა კარგად იცოდა ბაჭიას აზროვნების არეალი და ამიტომ მისთვის გასაგები ენით უპასუხა — „კომბოსტო უნდა, შვილოო“. ასე ვიყავით მეც და ჩემნაირებიც. ერთი ეგ არის, რომ პარაზიტობა არ ვიცოდი. ეტყობა, სოფელში ხანგრძლივი დროით არყოფნამ ამაცდინა ამ სპეციალობას. მკვდრებთან საუბარი კი კაცის ჩვეულება იყო ოდითგან.

ვითომ რათაო? იკითხავ, ალბათ, მკითხველო. იმიტომ, რომ ქართველი კაცი თავისი ქედმაღალი ბუნებიდან და პირველობის სურვილიდან გამომდინარე, შეპასუხებას ვერ იტანს. მკვდარს კი არც შეპასუხება შეუძლია და არც ხელის შებრუნება.

მზიანი დღე იყო. საკმაოდ ცხელოდა. სასაფლაოზე რომ შევედი, საამო სიგრილე ვიგრძენი. გზის პირას, ორივე მხარეს, ფიჭვნარის ხეივანმა თავისი ქნა. უცბად აგრილდა. ჩემი სამი მიცვალებული ესვენა სასაფლაოზე — მშობლები და და. უშველებელი ნაძვი დაჰყურებდა მათ საფლავებს. ნაძვის ძირში ჩამოვჯექი, თვალი შევაავლე მიცვალებულების სურათებს და რატომღაც არჩევანი ჩემს დაზე შევაჩერე. ჩვიდმეტი წლის ასაკში უკურნებელი სენით გარდაიცვალა. მის ნაღვლიან გამოხედვაში ამოიკითხავდა ადამიანი იმ დიდ სულიერ ტკივილს, რაც მან ამ ქვეყანაზე ცხოვრების პერიოდში განიცადა.

თვალებზე ცრემლი მომადგა, რამაც სიტყვების ხმამაღლა გამოთქმის საშუალება პირის დაღებამდე მომიხპო. დავიწყე ბუტბუტი. ცრემლი კი თანდათან მანვებოდა და მანვებოდა. ვერაფერს ვეღარ ვხედავდი. საშინელი დაღლა ვიგრძენი. თუმცა მერე საამო ჟრუანტელმა დამიარა მთელ სხეულში. უცებ დავინახე, რომ ჩემი დის საფლავის სურათი თანდათან გადიდდა და მე ჩავიძირე მასში. თითქოს ვიღაცამ ხელი მკრა და ელვის უსწრაფესად შემაგდო გამოქვაბულში, რომელიც ხან მარჯვნივ ტრიალებდა და ხან მარცხნივ. სასოწარკვეთილმა ხელები წინ გავწიე და მივყევი სიბნელეს. დიდი დრო არ იყო გასული, რომ კაშკაშა სინათლეში მოვხვდი, თუმცა თვალები არ ამჭრია, ყველაფერს კარგად ვხედავდი. ჩემს წინ ყვავილებით შემკული ლამაზი ხიდი იყო გადებული. ხიდის ბოლოში ჩემი და იდგა ორ ულამაზეს ჭაბუკთან ერთად და თავისკენ მიხმობდა. უცებ გამახსენდა ხალხში ნათქვამი: „მკვდარი თუ გეძახის არ მიხვიდე, თან წაგიყვანსო“. მაგრამ იქ, მეორე მხარეს, ისეთი სილამაზე და სიკეთე სუფევდა, რომ არ წავსულიყავი, არ შეიძლებოდა.

წავედი კიდეც... წავედი კი არა, გავფრინდი, რადგან რამდენიც ვეცადე ფეხი დამედგა ხიდზე, არაფერი გამომივიდა. თითქოს

ხიდი დაბლა იწევდა, ან მე მივფრინავდი მაღლა. ნელ-ნელა ვუახლოვდებოდი ჩემს დას, რომელსაც ისეთი გაცისკროვნებული სახე ჰქონდა, როგორსაც საჩვენოში ვერ ნახავდი. მთლიანად შარავანდედით იყო მოსილი. მარჯვნივ და მარცხნივ თითო-თითო ახალგაზრდა ედგა. ვერ ვარჩევდი, ვაჟები იყვნენ თუ გოგონები, ერთსაც ჰგავდნენ და მეორესაც, თან განსაკუთრებული სილამაზისანი იყვნენ. ისე ბრწყინავდნენ შარავანდედით მოსილნი, რომ თვალის გასწორება მიჭირდა. მერიდებოდა კიდეც და ისევ ჩემ დას ვუყურებდი. ის ხომ ჩემი იყო და მენატრებოდა კიდეც.

ნელნ-ელა ვუახლოვდებოდი მათ. ის იყო მოვემზადე დაიკოსთან ჩასახუტებლად, რომ ჩემს წინ რალაც უხილავმა ძალამ გაიარა და ჩემი წინსვლა შეაჩერა.

— შენ ჯერ აქ მოსვლის უფლება არა გაქვს, ძამიკო. — მომესმა ჩემი დის ნაზი ხმა.

— რატომ? — ვიკითხე გაკვირებულმა.

— ჯერ ადრეა. თან შენთან შეხება არ შეიძლება, რადგან იმქვეყნიური ცოდვებისაგან გასაწმენდი ხარ.

— ჰმ?! მე და ცოდვა?

— ჰო, ჩემო კარგო, შენ არ იცი, რომ დედამინაზე ცოდვილები ცხოვრობენ?

— როგორ არ ვიცი, დაიკო, — ავიჩიქე მხრები, — მაგრამ მე ხომ უცოდველი ვარ.

— ეგ მეორედ აღარ თქვა, — გამიღიმა დაიკომ, — უცოდველი მხოლოდ ღმერთია, თქვენ კი ადამიანები ცოდვების გამო გაგიშვით უფალმა დედამინაზე. შენ ეს ყველაფერი კარგად იცი, მაგრამ თავს იტყუებ, არ გინდა, რომ უფლის სახლს მიაკითხო დედამინაზე, რომელიც გიჩვენებს გზას ჭეშმარიტებისაკენ. ის მოგცემს მიმართულებას.

— არა მჯერა. — ვთქვი ცივად, თავი მაღლა ავნიე და ამპარტავნული მზერით გავიხედე სამეულისაკენ. აქ მოხდა ის, რამაც ჩემში შემდეგ ბევრი რამ შეცვალა. სამეული მე მიყურებდა და ეს გამოხედვა იმდენად სიკეთით აღსავსე იყო, რომ უნებურად შემრცხვა ჩემი სიტყვების. მხოლოდ ნავილუდლუდე — მაპატიეთ.

— კარგია, რომ ხვდები შენს შეცდომას, — ღიმილით მითხრა დაიკომ, — შენი გამოსწორება ადვილი იქნება.

შემდეგ მიუბრუნდა თავის მეგობრებს და უთხრა:

— დაათვალიერებინეთ ორივე და ისევე უკან, დედამინაზე გაუშვით. მე მისი მჯერა.

ახალგაზრდებმა ერთმანეთს ღიმილით გადახედეს, ჩემკენ გამოიხედეს და მითხრეს:

— წავედით!

— სად? — შევეკითხე ჩემ დას ისე, რომ ახალგაზრდებისაკენ არ გამიხედავს, — ამათთან რა მინდა, დაიკომ, მე შენთან მოვედი.

— ჩემთან შენ ოცი წლის შემდეგ მოხვალ, რა თქმა უნდა, თუ ყველაფერს ისე გააკეთებ, როგორც მართლმადიდებელ ქრისტიანს შეეფერება. ოცი წელი ჩვენთვის ერთი წამია, ხოლო თქვენთვის დედამინაზე სიცოცხლის დიდი ნაწილი. ახლა კი წადი. დროა უკვე.

უცებ ავწრიალდი. ასეთ შეხვედრას არ ველოდი.

— ის მაინც მითხარი, ვინ არიან ეს ადამიანები, ან სად მივყავარ?

— ეგენი ადამიანები არ არიან, ღმერთმა დაიფაროს, ანგელოზები არიან. მოგატარებენ სამოთხეს და ჯოჯოხეთს, რათა დედამინაზე დაბრუნებულს შეგეძლოს, თეთრი შავისაგან გაარჩიო.

ამ სიტყვების თქმა იყო და ჩემი დაიკომ გაფრინდა. მე თვალი გავაყოლე მხოლოდ... ვხედავდი მის ბრწყინვალე შარავანდედს, რომელიც ასევე გაბრწყინებულ და მარგალიტებით მოჭედილ ცას შეუერთდა.

ანგელოზებმა ხელი ჩამკიდეს და მალლა ავფრინდით.

— მეორე ცაზე ავიყვანოთ, ასე თქვეს ზევით. — უთხრა ერთმა ანგელოზმა მეორეს.

— ჰო, სწორია. სიცოცხლის შემდეგ ზედა ცებზე რომ არ მოხვდეს, გული დაწყდება. — უპასუხა მეორე ანგელოზმა.

გაკვირვებული ვუყურებდი ხან ერთს, ხან მეორეს და ვერაფერს ვერ ვაცნობიერებდი, გარდა იმისა, რასაც ვხედავდი. თუმცა, ესეც არ ვიცოდი ბოლომდე. უცებ უცნაური, მაგრამ საჭ-

ირო კითხვა დამებადა. ძალიან, ძალიან დაბალ ხმაზე შევეკითხე ჩემს მეგზურებს:

— კი მაგრამ, თქვენ ქართული ენა საიდან იცით?

გაკვირებულმა ანგელოზებმა ერთდროულად შემომხედეს და ასევე ერთდროულად წარმოთქვეს:

— აქ სხვა ენაზე არც საუბრობენ. ქართული ენა ღმერთის ენაა და ედემში ყველა ამ ენაზე საუბრობს.

— მაშ, ჩვენთან დედამინაზე რატომ არის სხვადასხვა ანბანი და სასაუბრო ენა? — ვიკითხე გაოცებულმა.

— იმიტომ, ჩემო კარგო, რომ თქვენ ღმერთის ენა ვერ შეიფერეთ, — თქვა ანგელოზმა, — არ მიიღეთ ეს ღვთიური მადლი და გამჩენის წინააღმდეგ შეთქმულებაც მოაწყვეთ. ლაზარე — ქართული ენა დამარხეთ და ზედ ამპარტავნების სიმბოლოს — ბაბილონის გოდოლის აშენება დაიწყეთ. უფალთან ეძიებდით თანასწორობას, რაც ბოლოს გოდოლის დანგრევით დამთავრდა და რომ არ მოგეწყობოთ ისევ შეთქმულება, ღმერთმა სხვადასხვა ერებად, სხვადასხვა ენაზე მოლაპარაკე ხალხებად დაგყოთ და დაგქსაქსად დედამინაზე. ხოლო ღვთიური ენის დაცვა, ლაზარეს აღდგომამდე, იაფეტის მოდგმას — ქართველებს დაგავალათ.

— დღეს რომ მსოფლიოში არავინ იცის ქართული ენის ღვთიურობის ამბავი და არც არავითარი არქეოლოგიური გამოკვლევები გვამცნობს ამას? — ვთქვი გაოცებულმა და პასუხის მოლოდინში ლაღად გავაგრძელე ფრენა.

— ეს თქვენ არ გინდა დაინახოთ, თორემ იმდენი რამ არის დარჩენილი დედამინაზე საუფლო ენის დამადასტურებელი, რომ მისი ჩამოთვლა ძალიან შორს წაგვიყვანს. — ღიმილით მიპასუხა ანგელოზმა.

— იქნებ ერთი რამ მაინც მითხრათ. — არ ვისვენებდი მე. ცნობისმოყვარეობამ ძალიან გამიტაცა.

— ახლა ერთს გეტყვი, — თქვა ანგელოზმა, — ხოლო დანარჩენს უფლის მეორედ მოსვლის დროს თქვენ თვითონ ნახავთ. მთელ მსოფლიოში ეშმაკეული ძალისაგან დასაცავად ხალხს ცხენის ნალი აქვს არჩეული და ხშირად ნახავთ მას სახლის კარებზე ან ჭიშკარზე მიკრულს. მიუხედავად იმისა, რომ ქრისტიანულ

ქვეყნებში ნალი ჯვარმა შეცვალა, იგი მაინც ინარჩუნებს თავის დატვირთვას და იცით, რას ნიშნავს იგი?

— არა. — ვუპასუხე მაშინვე და გავინაბე პასუხის მოლოდინში.

— იგი ქართული ასო—ბგერის „ღანის“ გამოსახულებისაა, რაც ღმერთს ნიშნავს. ხოლო როდესაც ადამიანებმა ღმერთი აწამეს, ჯვარმა შეცვალა ნალი. უფლისა ჩვენისა ქრისტეს პირველი ასო—ბგერა „ქანი“ ჯვრით გამოისახება. დღეს ადამიანთა სახლებზე ხშირად შეხვდებით ნალსაც და ჯვარსაც, რომელიც ქართული ასოებით არის გამოსახული და აღნიშნავს ღმერთს. ქართული ენის ღვთიური წარმომავლობის დამადასტურებელი ბევრი ნიშანია დედამიწაზე, რომელსაც თქვენ ვერ ამჩნევთ. თქვენ ჯერ კიდევ ვერ გააცნობიერეთ ლაზარე. არადა თქვენი სულების გადასარჩენად ეს აუცილებელია, რადგან ახლო არს ჟამი უფლის მეორედ მოსვლისა.

გაგონილისაგან ხმას ველარ ვიღებდი, თითქოს ეს ყველაფერი ვიცოდი, მრავალჯერ მქონდა ნანახი, მაგრამ არასოდეს მიცდია ჩავნვდომოდი მის არსს. ალბათ იმიტომ, რომ ეკლესიისაგან შორს ვიდექი. ჩემში მატერიალური სამყარო უფრო მეტ სიმპათიას იწვევდა, ვიდრე სულიერი.

ღრუბლებში შევედი, ეს ჩვეულებრივ ღრუბლებს არ ჰგავდა, სხვანაირი იყო. მალევე გამოვედი იქიდან და ჩემს წინ გადაიშალა სანახაობა, რომელიც არსად არ მქონდა ნანახი, თქვენ წარმოიდგინეთ, ოცნებითაც კი მიუწვდომელი იყო იგი ჩემთვის. მივხვდი, რომ ეს იყო პირველი ცის დასასრული და მეორე ცის დასაწყისი. აქ სუფევდა ნეტარება. უცებ ჩემს წინ სამი ქალწული გაჩნდა. ისინი ისეთი ლამაზები იყვნენ, რომ ადამიანური გონებით მათი აღწერა შეუძლებელია. ერთი შემიძლია ვთქვა, რომ ოქროსფერი კულულები და დედამიწაზე არარსებული ფერის თვალები ჰქონდათ. სუფთა და ქათქათა კანი, რომელიც ისე ბრწყინავდა, რომ თვალს ვერ გაუხსნორებდი.

ანგელოზებმა ჩემი თავი მათ ჩააბარეს. ერთი ქალწული წინ გაფრინდა, ხოლო ორმა მე ჩამკიდა ხელი, ერთმა მარცხნივ, ხოლო მეორემ — მარჯვნივ და მენინავე ქალწულს ხელიხელ ჩაკიდებული გავყევით. მივხვდი, რომ მოვხვდი მრავალგან-

ზომილებიან სივრცეში. იქ სიგრძე, სიმაღლე და სიგანე არ იგრძნობოდა. ვერ ვიგებდი, ზევით ვიყავი თუ ქვევით. დედამინაზე ხომ ნორმალური ადამიანის გადადგმული ნაბიჯი ლოგიკას ექვემდებარება, აქ ასეთი რამ არ იგრძნობოდა. იყო გამუდმებული გალობა, ჰაეროვნება და სიმსუბუქე. ღრუბლისმაგვარ მთის ფერდობზე მოჩანდა კოპნია სახლები, რომლებსაც ყვავილები-საგან დაწნული კედლები ჰქონდათ. ეზოებიც ყვავილების ღობეებით იყო შემოფარგლული. ეზოებიდან და სახლებიდან ადამიანები იცქირებოდნენ. ბავშვებს და მოხუცებს ვერ ვხედავდი. ვიფიქრე ალბათ, სახლებში არიან შესულები-მეთქი. ბოლოს ჩემ თანმხლებ ქალწულებს ვკითხე:

— ამ სოფელში მოხუცები და ბავშვები არ ცხოვრობენ?

ქალწულებმა ღიმილით შემომხედეს და მითხრეს:

— აქ ყველა ოცდაცამეტი წლისაა, დიდებიც და პატარებიც.

— ეს როგორ?

— მაცხოვარი ჩვენი იესო ქრისტე ხომ ოცდაცამეტი წლის გამოვიდა თქვენი ქვეყნიდან, ამიტომაც ყველა ედემელის ასაკი ასე განისაზღვრება.

— კი, მაგრამ, რას ჭამენ, რას სვამენ? მხოლოდ ვარდებით და ყვავილებით იკვებებიან? — არ ვცხრებოდი და კითხვას კითხვაზე ვსვამდი.

— აქ საჭმელ-სასმელი არ არის და არც სხვა რამ, რასაც თქვენ ქვევით მაცხოვრებელი ხალხი, ანუ დედამინელები სიამოვნებას ეძახით.

— ვაჰ! არც პურ-მარილებია და დროსტარება? — არ ვცხრებოდი მე.

ქალწულებს გაელიმათ. რა თქმა უნდა, მაშინვე მიხვდნენ ჩემს მინიერ გადაკრულ-გადმოკრულს და შეკერილ სიტყვებს.

— აქ ღვთის მადლი ტრიალებს, ჩემო კარგო. — მიპასუხა ერთ-ერთმა ქალწულმა, რომელსაც ჩემი მარჯვენა ხელი ეჭირა.

— მერე? — ჩავაცვივდი ჩემს მარჯვნივ მფრენს.

— მერე ის, რომ ღვთიური მადლის მეშვეობით, ამ ადამიანებს არაფერი აკლიათ. მაგრამ ამ ყოველივეს შენი ადამიანური გონება ვერ ჩანვდება და ვერ დაინახავს. შენთვის უხილავია მათი

ცხოვრება. ხილული მაშინ შეიქნება, თუ პირნათლად შეასრულებ დედამინაზე ცხოვრების პერიოდში ღვთის მიერ, თქვენს გადასარჩენად, დაშვებულ კანონებს. ერთს გეტყვით მხოლოდ, დედამინაზე ადამის მოდგმიდან დღემდე რაც სიკეთე და სიხარული ყოფილა, ერთად შეკრებილი ვერ მოვა იმ ნეტარებასთან, რომელიც ამჟამად შენთვის აქ, მეორე ცაზე, დაფარულია. რასაც ხედავ, ის ხომ მოგნონს?

— ასეთი სილამაზე არსად მინახავს, — ვუპასუხე გაოცებულმა.

— ზედა ცებზე უფრო და უფრო მშვენიერებაა. — მითხრეს ქალწულებმა და ირაოს მაგვარი ფრენით მიმიყვანეს იმავე ადგილზე, საიდანაც წამიყვანეს. ჩააბარეს ჩემი თავი ანგელოზებს და თვითონ გაუჩინარდნენ.

ანგელოზებმა ხელი ჩამკიდეს და ელვის უსწრაფესად დაემშენენ ქვევით. ყველაფერი წამებში მოხდა. შევედით სიბნელეში, მხოლოდ ჩემს გვერდზე მფრინავ ანგელოზებსლა ვხედავდი. სხვა არაფერი ჩანდა. ნელ-ნელა სიბნელეს თვალი შევაჩვიე და გავარჩიე მთები და მდინარეები, ხეები და მინდვრები, რომელიც შავი და ნაცრისფერი იყო. შორიდან გამყინავი ხმები ისმოდა. შიშმა შემიპყრო. გავყურდი, ანგელოზები მიხვდნენ ჩემს გასაჭირს და უფრო ახლოს მოფრინდნენ ჩემთან. მე მხოლოდ მათი ნათება და სითბო მანუგეშებდა, სხვა მხრივ ვგრძნობდი, რომ ძალიან დათრგუნული ვიყავი. გული ცუდის მოლოდინში იყო.

ისე აგიხდა ყველაფერი.

მდინარეს მივყვებოდით. იგი მაღალ მთებს შორის მიედინებოდა. მალე შესართავი გამოჩნდა და ჩვენს წინაშე გადაიშალა დიდი შავი ტბა, იგი სავსე იყო ადამიანებით, რომლებიც სიმწრისა და ტკივილისაგან გმინავდნენ, შველას ითხოვდნენ. სამწუხაროდ, მაშველი არავინ იყო. ჟამიდან ჟამზე ტბიდან ამოიმართებოდა შავი ურჩხული, უშველებელი ფრთებით, რომელიც სავსე იყო ღონემიხდილი ადამიანებით. მათ ყვირილის თავიც აღარ ჰქონდათ, უაზროდ ფართხალებდნენ ურჩხულის ფრთებზე. შემდეგ ეს უკანასკნელი ამოფრინდებოდა ტბიდან და მის ფრთებზე უგონოდ დაყრილ ადამიანებს გაიტაცებდა მთებს იქით მოგიზგიზე შავი ცეცხლისკენ, რომლის ნაპერწკლებიც ცვიოდა უკუნ

სიბნელეში, შავ ლაქებად ეფინებოდა არე-მარეს და არ ჰქონდა ნათელი. ურჩხული გადაიფრენდა ცეცხლის თავზე, დაიბერტყავდა ფრთებს და ადამიანები შიგ ცვიოდნენ.

იყო კივილი, წივილი და გნიასი.

ადამიანები შველას ითხოვდნენ...

მაშველი არსად იყო...

შიშისაგან სული მეხუთებოდა. ანგელოზები ხმას არ იღებდნენ და მშვიდად მიფრინავდნენ ტბის გვერდით მდებარე მთის თავზე.

— უფალი დიდია და კაცთმოყვარე, — თქვა ერთ-ერთმა ანგელოზმა, — მიუხედავად მრავალი ცოდვებისა, არ განირავს ადამიანს და საშუალებას აძლევს, რომ მოინანიოს ჩადენილი დანაშაული.

— აქ სად უნდა მოინანიოს, — ნამოვიძახე გაკვირვებულმა, — ეს ხომ უკვე ჯოჯოხეთია და ყველა სული გამზადებულია ტანჯვისათვის!?

— ახლობლების გამუდმებული ლოცვა გადაარჩენს სულს სატანჯველისაგან. უფალი შეისმენს გულით აღვლენილ ლოცვას და დაეხმარება ყველას, ვისთვისაც დედამიწაზე ლოცულობენ. ამ მიზნით არის დაარსებული ტაძრები — უფლის სახლები. ის ხომ ნოეს კიდობანია. კიდობანში კი ვინც იყო, ყველა გადარჩა. ამიტომ გამუდმებული ლოცვა უფლის სახლში სასიკეთო შედეგს ყოველთვის მოიტანს.

ხმა აღარ ამომიღია. ნანახისაგან შევშინდი. ანგელოზებთან ერთად მივქროდი უკუნ სიბნელეში. უკან მოვიტოვეთ ჯოჯოხეთის ცეცხლი — გეჰენია და ადამიანთა შემზარავი წივილ-კივილი. არ გასულა დიდი დრო, რომ კიდევ ერთი შავი ცეცხლის ტბა გამოჩნდა. „რა დიდი ყოფილა ჯოჯოხეთი“ — ვფიქრობდი ჩემთვის — „ესე იგი, რამდენი ცოდვილია ამ ქვეყანაზე. ნუთუ აქვს ყოველივე ამას დასასრული?“

— დასასრული და დასაწყისი მხოლოდ უფალმა იცის, — შეეხმიანა ჩემს გულისთქმას ანგელოზი, — ეს სამყარო ხომ მან შექმნა და მის გარეშე ვერავითარი ძალა ვერ შეძლებს მის გარდაქმნას. ღმერთის კანონებს ემორჩილება ყველა და ყველაფერი. მხოლოდ ცოდვილმა ადამიანმა ვერ გაითავისა იგი. ადამიანთა

ამპარტავნებამ იმ დონეს მიაღწია, რომ ისინი თვით გამჩენსაც კი უტოლებენ თავს. ის კი არ იციან, ამით თავის ფესვებს იჭრიან, იმ ტოტს ჭრიან, რომელზეც სხედან. თქვენი ქვეყანა, ამჟამინდელი საქართველო, ბაბილონის გოდოლის დროს გვაგონებს — აღრეულ-დაღრეული, წარყვნილ-წაბილწული, დაცემული და განადგურებულია ყოველი, რითაც ოდითგან ამაყობდა, თავს ევლებოდა, ესათუთებოდა ქართველი კაცი, რაც საწყაო იყო ზნეობისა და მამულიშვილობისა. დღეს ხორცმა იმძლავრა სულზე, ზვაობს და აკნინებს მას, პირადულმა ჩანისხლა ეროვნული, საზოგადოებრივი, წმინდა მცნებებს ისევ და ისევ მხოლოდ და მხოლოდ პირადი ბილწი მიზნების მისაღწევად იფარებენ ან ჩოხასავით ირგებენ ხელისუფალნი დედამიწისანნი. ის კი არ იციან, ერთხელაც უფალი უკან მოსთხოვს მათ თავის ნაბოძებ სულს და დარჩებიან შიშველნი, ტიტველნი, გაძარცვულნი და აი, აქ, ამ ჯოჯოხეთის ქვეყანაში მოუწევთ მოსვლა, რომელსაც არც თავი აქვს და არც ბოლო.

— მაშინ რატომ აჩენს ღმერთი ადამიანს თავის ხატად და მსგავსად, თუ ბოლოს ჯოჯოხეთის ალში უნდა დაწვას? — გავბედე თქმა და პასუხის მოლოდინში გავინაბე.

— ყოველ ადამიანში არის ხატება და მსგავსება ღვთისა, ოღონდ ხატება მას თავიდანვე აქვს მიცემული, მსგავსებას კი თავის მოღვაწეობით, რწმენითა და კეთილი საქმეებით უნდა მიაღწიოს. ამიტომ აქვს მას დედამიწაზე არსებობის პერიოდში მინიჭებული თავისუფლება. იგი ამ დროს ეშმაკისგან გამოიცდება. ადამიანმა წუთისოფლის ვნებათაგან ბევრ, თქვენებური გაგებით, სიამეზე უნდა თქვას უარი, თუ უნდა რომ ცხოვდეს.

სმენად ვიყავი ქცეული. ანგელოზის სიტყვებს სულგანაბული ვუსმენდი. მახსენდებოდა მოხუცი მღვდლის ერთი ქადაგება, რომელსაც ეკლესიაში შემთხვევით მოხვედრილმა მოვუსმინე: „წუთისოფლის მეგობრობა ღმერთის მტერობაა. ესე იგი, დედამიწაზე ცხოვრების პერიოდში ბევრ, ეგრეთ წოდებულ, სიამოვნებაზე უნდა ავიღოთ ხელი. საუნჯე ზეცაში უნდა დააგროვო და არა მიწაზე. ეს კი მხოლოდ ლოცვით მიიღწევა.“

ეს ყველაფერი ზღაპრად მეჩვენებოდა. ახლა კი, ჯოჯოხეთის და სამოთხის ხილვისას დავრწმუნდი ამ სიტყვების ჭეშმარიტებაში. უცებ კანკალმა ამიტანა და სასონარკვეთილს აღმოძხდა:

— აღარ დამთავრდა ეს ტანჯვა-წამება, როდის გავალთ ბოლოში?!

— ჯერ მხოლოდ მცირე ნაწილი გავიარეთ, — იყო პასუხი ანგელოზისა, — დიდი და თვალუნვდენელია ეშმაკის სამფლობელო. მისი შედარებით ნათელი წერტილი დედამინაა, სადაც ადამიანს ეძლევა საშუალება, თავიდან აიცილოს ჯოჯოხეთში მოხვედრა. შენც ასე მოგიწევს. უფლის ნებაა, დაგაბრუნოთ უკან შენი სულის და სხვა სულების გადასარჩენად. ამისათვის ცხოვრობთ თქვენ დედამინაზე. ის ხომ წუთისოფელია. იქ თქვენ გეძლევათ შანსი, არჩევანი გააკეთოთ—ჯოჯოხეთში გინდათ ცხოვრება თუ სამოთხეში. ამიტომ გეძლევათ თქვენ ღვთისაგან თავისუფალი ნება — თავის უფლება. ვინც უფლის სახლში შევა და აღასრულებს ღვთის მცნებებს, ის ზეცაში მოხვდება, ხოლო ვინც არა — აი, აქ. შენ მას ზევიდან უყურებ და გეშინია. აბა, დაბლა ჩადი. იქ მათი საცოდაობის დანახვაც კი დაგთრგუნავს. განა თქვენი დედამინელი წმინდანი არ გეუბნებათ, რომ „გეჭვინაში არის ჩაუქრობელი ცეცხლი, უღმობელი ზამთარი, დაუძინებელი მატლი, აუტანელი სუნი, ენით უთქმელი მწუხარება, უნუგეშო ცრემლი, უშავესი წყვიადი, საშინელი შიმშილი, დაუმცხრალი წყურვილი და წარმოუდგენელი სივინროვე“. ჯოჯოხეთში შთაგდებულნი მარადიულ დანვასა და ტანჯვა-წამებაში არიან, მაგრამ არ კვდებიან, რადგან საყოველთაო აღდგომისას, ანუ უფლის მეორედ მოსვლისას მოკვდავი ადამიანები, ცოდვილნიც და მართალნიც უკვდავებით შეიმოსებიან, კერძოდ, ცოდვილნი — უკვდავი სიკვდილით, ხოლო მართალნი — უკვდავი სიცოცხლით. ამიტომ გაითავისეთ ერთი რამ, თქვენი მომავალი ჯერ კიდევ თქვენ ხელშია, მაშ, აირჩიეთ, ადამიანებო.

ამის თქმა იყო, უცებ ავფრინდით ზევით და ისევ ნათელში მოვხვდით. ანგელოზებმა მიმაცილეს გვირაბამდე. ნათელიდან ბნელის გავლით ისევ საფლავის წინ აღმოვჩნდი. ჩემი დის სურათს ვუყურებდი გაფართოებული თვალებით. ის მილიმოდა.

მიმოვიხედე, ირგვლივ არავინ იყო. მუხების უკან ეკლესიის გუმბათი და მასზე აღმართული ჯვარი მოჩანდა. ჩემდა უნებურად დავიჩოქე, პირჯვარი გადავინერე და რალაც საოცარი ხმით წამოვიძახე:

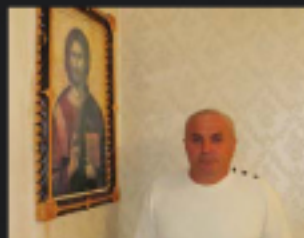
— დიდება შენდა, ღმერთო ჩვენო, დიდება შენდა!

უეცრად საამური გალობა ჩამესმა ყურში: „ღმერთი უფალი და გამოგვიჩნდა ჩვენ, კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა“.

შვებით ამოვისუნთქე. ავდექი და მაშინვე ეკლესიისკენ გავეშურე. ჩემში ცვლილებას აშკარად ვგრძნობდი. ვგრძნობდი, რომ ანგელოზმა არ მიმატოვა, მისი სიტყვები კვლავ ჩემს გონებაში ტრიალებდა: „თქვენი მომავალი ჯერ კიდევ თქვენს ხელშია. მაშ, აირჩიეთ, ადამიანებო“.

არაეინ ისეთ გულისტკივილს არ აყენებს ადამიანს, როგორც

თვითონ ადამიანი. ეშმაკის ჩაგონებით დაქსაქსული ობობას ქსელის მსგავს ბადეში ვცდილობთ გავაბათ ერთმანეთი და იმაზე აღარ ვფიქრობთ, რომ ამით პირველ რიგში ჩვენს თავს ვებრძვით და ვამძიმებთ ღმერთის მიერ ნაბოძებ სულს. ჩვენ ხომ ისეთივე ნაწილი ვართ

უფლისა, როგორც ჩვენივე სხეულის თითოეული ორგანო. ნებისმიერი მათგანის ტკივილი ხომ მთლიანი სხეულის მწუხარებაა. რა მნიშვნელობა აქვს ჩემგან იქნება გამონვეული ტკივილი თუ შენგან. ამიტომ გვასწავლის უფალი: „ვიყვარებოდეთ ურთიერთას, რათა ერთობით ვაღიარებდეთ მამასა და ძესა და ნშიდასა სულსა“.

ISBN 978-9941-465-07-9

9 789941 465079 >